

V Bruseli 20. septembra 2016
(OR. en)

12299/16

COHOM 115
COPS 272
CFSP/PESC 711
CSDP/PSDC 521
FREMP 146
INF 160
JAI 758
RELEX 748

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Dátum:	20. septembra 2016
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	11691/16 COHOM 106 COPS 257 CFSP/PESC 657 CSDP/PSDC 482 FREMP 135 INF 145 JAI 702 RELEX 685
Predmet:	Výročná správa EÚ o ľudských právach a demokracii vo svete za rok 2015 – otázky týkajúce sa jednotlivých krajín a regiónov

Delegáciám v prílohe zasielame výročnú správu EÚ o ľudských právach a demokracii vo svete za rok 2015 – otázky týkajúce sa jednotlivých krajín a regiónov, ktorú prijala Rada na svojom 3484. zasadnutí 20. septembra 2016.

**VÝROČNÁ SPRÁVA EÚ O ĽUDSKÝCH PRÁVACH A DEMOKRACII VO SVETE
ZA ROK 2015**

Otázky týkajúce sa jednotlivých krajín a regiónov

(Rada pre všeobecné záležitosti, 20. septembra 2016)

Obsah

I. Kandidátske a potenciálne kandidátske krajiny	9
Albánsko	10
Bosna a Hercegovina	11
Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko	12
Kosovo*	13
Čierna Hora	15
Srbsko	16
Turecko	17
Pomoc pre viacerých príjemcov	18
II. Krajiny EHP/EZVO	18
Švajčiarsko	18
Nórsko	19
Island	20
Svätá stolica	21
Andorra, Lichtenštajnsko, Monako, San Maríno	21
III. Európska susedská politika	21
Arménsko	22
Azerbajdžan	25
Bielorusko	28
Gruzínsko	30
Moldavská republika	33

Ukrajina	35
Egypt	38
Izrael	41
Palestína*	43
Jordánsko	46
Libanon	48
Sýria	49
Alžírsko	51
Maroko	54
Tunisko	56
Západná Sahara	59
Líbya	59
IV. Rusko a Stredná Ázia	62
Rusko	62
Kazachstan	65
Kirgizská republika	66
Tadžikistan	67
Turkménsko	69
Uzbekistan	70
V. Afrika	71
Africká únia – spoločná stratégia EÚ a Afriky	71
Angola	74
Benin	76
Botswana	78
Burkina Faso	81
Burundi	83
Kapverdy	86
Kamerun	87
Stredoafriická republika	88

Čad	89
Komorský zväz	91
Konžská republika	92
Pobrežie Slonoviny	94
Konžská demokratická republika	96
Džibutsko	98
Rovníková Guinea	99
Eritrea	100
Etiópia	102
Gabon	104
Gambia	106
Ghana	108
Guinea	110
Guinea-Bissau	113
Keňa	114
Lesotho	115
Libéria	118
Madagaskar	119
Malawi	122
Mali	123
Mauritánia	125
Maurícijská republika	127
Mozambik	128
Namíbia	130
Niger	133
Nigéria	134
Rwanda	137
Svätý Tomáš a Princov ostrov	140
Senegal	141

Seychelská republika	143
Sierra Leone	144
Somálsko	146
Južná Afrika	149
Južný Sudán	151
Sudán	154
Svazijsko	156
Tanzánia	158
Togo	160
Uganda	161
Zambia	163
Zimbabwe	164
VI. Arabský polostrov	166
Bahrajn	166
Kuvajt	168
Omán	169
Katar	169
Saudská Arábia	170
Spojené arabské emiráty	172
Jemen	173
Irán	177
Irak	178
VII. ÁZIA	181
Afganistan	181
ASEAN	184
Bangladéš	184
Bhután	187
Brunej	188
Mjanmarsko/Barma	189

Kambodža	192
Čínska ľudová republika	194
Hongkong	198
Taiwan	198
India	199
Indonézia	201
Japonsko	203
Kórejská republika	204
Kórejská ľudovodemokratická republika	205
Laos	208
Malajzia	209
Maldivy	212
Mongolsko	214
Nepál	216
Pakistan	218
Filipíny	220
Singapur	223
Srí Lanka	224
Thajsko	227
Východný Timor	229
Vietnam	230
VIII. Oceánia	233
Austrália	233
Fidži	233
Malé tichomorské ostrovné štáty – Kiribati, Republika Marshallových ostrovov, Mikronézske federatívne štáty, Nauru, Palau, Tuvalu a Samoa	235
Nový Zéland	239
Papua-Nová Guinea	239
Šalamúnove ostrovy	242
Tonga	245

Vanuatu	247
IX. Amerika	250
Antigua a Barbuda	250
Argentína	251
Bahamské spoločenstvo	251
Barbados	253
Belize	254
Bolívia	255
Brazília	256
Kanada	258
Čile	260
Kolumbia	263
Kostarika	265
Kuba	266
Dominika	268
Dominikánska republika	268
Ekvádor	270
Salvádor	271
Grenada	274
Guatemala	275
Guayana	277
Haiti	279
Honduras	280
Jamajka	282
Mexiko	283
Nikaragua	286
Panama	288
Paraguaj	290
Peru	291

Svätý Krištof a Nevis	292
Svätá Lucia.....	293
Svätý Vincent a Grenadíny	294
Surinam	295
Trinidad a Tobago.....	296
Spojené štáty americké (USA)	297
Uruguaj.....	299
Venezuela	300

I. Kandidátske a potenciálne kandidátske krajiny

Hodnoty, na ktorých je EÚ založená, ustanovené v článku 2 Zmluvy o Európskej únii sú zohľadnené v prístupových kritériách. Tieto základné podmienky, ktoré musia všetky kandidátske krajiny splniť, aby sa stali členským štátom, zahŕňajú stabilitu inštitúcií, ktorou sa zaručuje demokracia, dodržiavanie zásad právneho štátu, ľudských práv a ochrany menšín. Súčasný program rozširovania sa vzťahuje na krajiny západného Balkánu a Turecko. Pokrok pri plnení týchto kritérií je podrobne zahrnutý v balíku Európskej komisie na rok 2015, ktorý sa týka rozširovania¹. Tento rok Komisia zaviedla posilnený prístup k svojim hodnoteniam vo výročných správach o kandidátskych krajinách, v ktorých sa neuvádza len pokrok, ale aj informácie o súčasnom stave a úrovni pripravenosti krajiny prevziať záväzky vyplývajúce z členstva. V správach sa uvádzajú aj jasnejšie usmernenia o tom, čo sa od krajín očakáva.

Politika EÚ v oblasti rozširovania sa naďalej zameriava na zásadu „najskôr základné otázky“. Keďže v procese rozširovania sa zohľadňujú základné hodnoty a politické priority EÚ, naďalej sa v ňom uprednostňujú reformy v oblasti právneho štátu, základných práv, posilňovania demokratických inštitúcií vrátane reformy verejnej správy, ako aj hospodársky rozvoj a konkurencieschopnosť.

V stratégii rozširovania EÚ na rok 2015 sa zdôrazňujú hlavné výzvy, ktorým čelia kandidátske a potenciálne kandidátske krajiny. Komisia v súvislosti so základnými právami naďalej zdôrazňuje, že aj keď sú v krajinách západného Balkánu a v Turecku často vo veľkej miere zakotvené v právnych predpisoch, je potrebné vynaložiť ďalšie úsilie na zabezpečenie ich vykonávania v praxi. Sloboda prejavu predstavuje vzhľadom na pretrvávajúci negatívny vývoj vo viacerých krajinách osobitnú výzvu. Komisia v rámci procesu pristúpenia k EÚ považuje prácu na zabezpečení slobody prejavu a slobody médií aj naďalej za prioritu. Naďalej je potrebné lepšie ochraňovať menšiny, najmä Rómov, ktorí sú aj naďalej vystavení diskriminácii a ťažkým životným podmienkam. Diskriminácia ďalších zraniteľných skupín vrátane lesieb, gejev, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb (LGBTI) a nepriateľské činy voči nim spôsobujú vážne obavy. Ďalšie úsilie je tiež potrebné vynaložiť na podporu rovnosti medzi ženami a mužmi, boj proti domácejmu násiliu, zabezpečenie dodržiavania práv dieťaťa a podporu osôb so zdravotným postihnutím.

¹ COM(2015) 611 final, Brusel, november 2015.

Fungovanie demokratických inštitúcií si tiež vyžaduje pozornosť. Úlohu národných parlamentov v reformnom procese na účely zabezpečenia demokratickej zodpovednosti je ešte stále potrebné posilňovať. Krajiny zahrnuté do procesu rozširovania musia zabezpečiť účinné fungovanie inštitucionálneho rámca na ochranu základných práv, ako aj oveľa priaznivejšie prostredie poskytujúce viac podpory s cieľom posilniť rozvoj občianskej spoločnosti, keďže prispeje k zvýšeniu politickej zodpovednosti a lepšiemu porozumeniu reforiem súvisiacich s prístupom. Komisia naďalej presadzuje a podporuje účasť kandidátskych krajín a krajín, s ktorými sa uzavrela dohoda o stabilizácii a pridružení, na práci Agentúry EÚ pre základné práva vo funkcii pozorovateľov. Pozitívny vývoj sa v roku 2015 zaznamenal v súvislosti s bývalou Juhoslovanskou republikou Macedónsko, Albánskom a so Srbskom.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_strategy_paper_en.pdf

Albánsko

V rámci nástroja predvstupovej pomoci (IPA) prebieha práca na štyroch kľúčových projektoch, ktoré sa zameriavajú na posilnenie účinnosti albánskeho systému na ochranu ľudských práv a boja proti diskriminácii (IPA na rok 2013, 1,5 milióna EUR), hospodárske a sociálne postavenie Rómov a Egyptanov (IPA na rok 2014, 4 milióny EUR), mimosúdne urovnávanie sporov s cieľom poskytnúť občanom alternatívne spôsoby riešenia sporov (IPA na rok 2012, 750 000 EUR) a na väzenský systém (IPA na rok 2013, 1 milión EUR). V súčasnosti sa realizuje jeden projekt v oblasti infraštruktúry väzníc (IPA na rok 2011, 14,4 milióna EUR).

V rámci nástroja na podporu občianskej spoločnosti patriaceho pod IPA sa sedem projektov (v celkovej hodnote približne 1,2 milióna EUR) vzťahuje na ochranu ľudských práv a ich cieľom je podpora sociálneho začlenenia príslušníkov menšín, najmä Rómov a Egyptanov, monitorovanie dodržiavania základných práv v zariadeniach určených na zaistenie, podpora prístupu k spravodlivosti pre zraniteľné skupiny a podpora restoratívnej justície a mediácie medzi obeťami a páchatel'ami pre mladistvých.

Momentálne sa vykonáva šesť projektov financovaných v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) (1,2 milióna EUR), ktoré sa zameriavajú na otázky, ako sú napríklad práva LGBTI osôb, práva osôb so zdravotným postihnutím, ochrana dieťaťa a násilie páchané na ženách. Vykonáva sa aj sedem projektov týkajúcich sa ochrany ľudských práv v oblasti vzdelávania a zamestnanosti zameraných na začlenenie osôb so zdravotným postihnutím a zraniteľných skupín.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_albania.pdf

Bosna a Hercegovina

V roku 2015 sa finančná pomoc v rámci nástroja IPA zameriavala na harmonizáciu právnych predpisov s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (1 milión EUR v rámci nástroja IPA na rok 2011) a na posilnenie sociálno-ekonomického postavenia približne 260 obetí mŕtv a ich rodín prostredníctvom projektu podpory obetiam mŕtv (1 milión EUR). Nový projekt s rozpočtom 2,5 milióna EUR na podporu sociálno-ekonomického začlenenia rómskych obyvateľov sa začal v októbri 2015 v nadväznosti na predchádzajúci projekt s podobným rozpočtom. Celkovo sa prostredníctvom oboch projektov umožní poskytnutie 290 bytových jednotiek a vykonanie integrovaných sociálno-ekonomických opatrení. Touto činnosťou sa priamo rieši problém nedostatku bytov, chudoba a sociálno-ekonomické vylúčenie Rómov prostredníctvom (pre)stavby domov a súvisiacej infraštruktúry a poskytovania prostriedkov na živobytie s prioritným zameraním na oblasti postihnuté povodňami. Poskytovanie trvalého bývania a ďalšie opatrenia pre zraniteľných návratcov alebo osoby vysídlené v rámci krajiny sa financuje na základe prílohy VII k projektu vykonávania stratégie pre návrat (7 miliónov EUR), ktorého riadenie sa vykonáva spoločne s UNHCR. EÚ poskytla pomoc vo výške 1 milióna EUR na projekt týkajúci sa systému sociálneho bývania – rozvoj integrovaného modelu v teórii a praxi s cieľom pomáhať národným tvorcom politik pri vymedzovaní a vykonávaní politik v oblasti bývania, ktorými sa podporujú utečenci, návratilci, bezdomovci, mladí ľudia a ďalšie osoby v núdzi.

Nový projekt v hodnote 3 miliónov EUR sa začal s cieľom podporovať technické posilnenie kapacít ministerstva pre ľudské práva a utečencov a kapacít poskytovateľov sociálnych služieb. Podpora sa poskytla aj na revíziu antidiskriminačného zákona Bosny a Hercegoviny.

V roku 2015 sa realizovalo jedenásť projektov financovaných v rámci nástroja EIDHR v celkovej hodnote 2,5 milióna EUR. Tieto projekty sa zameriavali najmä na ochranu menšín vrátane Rómov vo všeobecnosti a najmä rómskych detí, ochranu LGBTI osôb a práva osôb so zdravotným postihnutím, ako aj na podporu účasti študentov na demokratických reformách, posilnenie postavenia a účasti mladých ľudí, ako aj sociálno-ekonomického postavenia marginalizovaných skupín. Päť ďalších grantov v hodnote 0,95 milióna EUR sa pridelo na konci roka 2015 na riešenie začleňovania Rómov, kontroly tabaku, dobrého politického riadenia, prístupu k vode a podpory mládeže.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_bosnia_and_herzegovina.pdf

Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko

EÚ v roku 2015 poskytovala rozsiahlu podporu organizáciám občianskej spoločnosti, ktoré sa zasadujú o ochranu rôznych základných práv. Z vnútroštátneho finančného balíka nástroja na podporu občianskej spoločnosti patriaceho pod IPA na rok 2014 (5 miliónov EUR) sa financovalo 19 projektov, ktoré sa zamerali predovšetkým na podporu slobody prejavu a médií, investigatívnej žurnalistiky, reformy súdnictva, participatívnej demokracie a medzietnických vzťahov a práv Rómov. Zo systému grantov na rozvoj občianskej spoločnosti nástroja IPA na rok 2011 (1,35 milióna EUR) sa financovalo ďalších 12 projektov, ktoré sa zameriavali najmä na posilnenie zapojenia občianskej spoločnosti do tvorby verejnej politiky, boja proti diskriminácii a ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím, mladých ľudí a iných zraniteľných skupín. Napokon 10 grantových projektov financovaných v rámci nástroja EIDHR na obdobie rokov 2014 – 2015 (1,2 milióna EUR) sa realizovalo s cieľom podporiť účinný prístup k spravodlivosti, vzdelávanie o ľudských právach v školách, právo na bezpečné pracovné prostredie, transparentnú a inkluzívnu tvorbu politík a sociálne začlenenie rómskej komunity.

EÚ okrem uvedených grantových projektov pre organizácie občianskej spoločnosti naďalej realizovala s rôznymi verejnými inštitúciami viacero projektov IPA súvisiacich s ľudskými právami. Patrí medzi ne projekty, ktoré sa zamerali na podporu úradu ombudsmana na účely účinnejšej ochrany základných práv, na posilnenie súdnej nezávislosti, účinnosti a profesionality, reformu systému trestného súdnictva, účinnejší boj proti korupcii a na ochranu práv zadržovaných a odsúdených osôb.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf

Kosovo*²

V roku 2015 sa v rámci nástroja IPA na rok 2014 začala vykonávať činnosť s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM) v hodnote 2 miliónov EUR. Cieľom tejto činnosti je vytvoriť zárobkové príležitosti pre menšinové spoločenstvá, čím sa zlepšia vyhliadky na ich (opätovné) začlenenie. V rámci rozpočtových prostriedkov na rok 2015 nástroja na podporu občianskej spoločnosti a programu pre médiá, ktoré patria pod IPA, podporili dve opatrenia na zlepšenie situácie obetí domáceho násillia a obchodovania s ľuďmi a na vytvorenie a udržiavanie účinných koalícií organizácií občianskej spoločnosti presadzujúcich ľudské práva, aby sa tak posilnili ich schopnosti obhajoby. Celková suma potrebná na financovanie týchto dvoch projektov je 2 milióny EUR. Okrem toho, v roku 2015 sa dokončil projekt IPA v hodnote 1 milióna EUR, ktorý realizovala Rada Európy, na budovanie kapacít inštitúcie ombudsmana a občianskej spoločnosti. Ďalšími projektmi IPA, ktoré sa realizovali v roku 2015, boli: twinningový projekt v hodnote 0,7 milióna EUR na boj proti homofóbii a transfóbii a nadviazanie strategických partnerstiev s organizáciami občianskej spoločnosti na účely poskytovania právneho a psychologického poradenstva; dva projekty v rámci v hodnote 1,5 milióna EUR a 0,6 milióna EUR, prostredníctvom ktorých sa zabezpečujú sociálne služby osobám a najmä deťom so zdravotným postihnutím a spravodlivosť pre deti projekt v hodnote 3 miliónov EUR zameraný na ochranu a podporu práv príslušníkov menšinových komúnit.

² *Týmto označením nie sú dotknuté pozície k otázke štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244 (1999) a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora (ICJ) k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

V roku 2015 sa dohodli dva projekty EIDHR v celkovej hodnote 0,4 milióna EUR na riešenie problematiky ľudských práv v digitálnom veku a bývania ako základného ľudského práva. Občianska spoločnosť pokračovala v realizácii ďalších jedenástich projektov financovaných v rámci programov nástroja EIDHR na rok 2011 a 2012. Tieto projekty sa zameriavali na posilnenie schopností zraniteľných skupín obhajovať sa, zlepšenie vzťahov medzi komunitami a medzietnických vzťahov prostredníctvom kultúrnych činností a na otázky týkajúce sa posilnenia postavenia žien, práv LGBTI osôb a osôb so zdravotným postihnutím. Okrem toho sa v roku 2015 začalo realizovať päť projektov EIDHR v celkovej hodnote približne 1 milióna EUR, ktorých ciele zahŕňajú posilnenie organizácií žien a zvýšenie politického zastúpenia a účasti rómskych, ašalských a egyptských komunít.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_kosovo.pdf

Čierna Hora

Počas roku 2015 sa v oblasti ľudských práv realizovali tri projekty IPA v hodnote približne 1,6 milióna EUR, ktoré sa zameriavali na sociálne začlenenie osôb so zdravotným postihnutím, udržateľné riešenia pre rómskych obyvateľov vysídlených v rámci krajiny a podporu úradu ombudsmana a ústavného súdu v záujme uplatňovania noriem v oblasti ľudských práv. Pokiaľ ide o nové záväzky v roku 2015, pridelilo sa približne 2,35 milióna EUR z finančných prostriedkov nástroja IPA na šesť projektov týkajúcich sa antidiskriminačných politík a ľudských práv (sociálne začlenenie detí a mladých ľudí so zdravotným postihnutím, sociálne začlenenie žien, ktoré sú obeťami násilia, práva duševne chorých pacientov, sociálne podnikanie, posilnenie ekonomického postavenia žien a ich účasti na politickom živote a rodovo motivované násilie).

Okrem toho poskytla EÚ v roku 2015 finančnú pomoc v celkovej hodnote 700 000 EUR na šesť projektov v rámci nástroja EIDHR (podporný program pre jednotlivé krajiny). Tieto projekty sa zameriavali na rôzne oblasti, ako sú napríklad práva LGBTI osôb, politická účasť Rómov (zriadenie prvého odborového zväzu zloženého z rómskych pracovníkov), ochrana spotrebiteľa a práva pacientov, zvýšenie dôvery vo voľby a boj proti rodovo podmienenému násiliu. V roku 2015 sa realizovali ďalšie štyri projekty EIDHR v hodnote približne 400 000 EUR so zameraním na sociálne začlenenie Rómov, predchádzanie zlému zaobchádzaniu vo väzniciach prostredníctvom reformy rehabilitačných a resocializačných služieb, ako aj práva osôb so zdravotným postihnutím.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_montenegro.pdf

Srbsko

V roku 2015 pokračovala EÚ v realizácii štyroch projektov v rámci nástroja IPA na podporu antidiskriminačných politík a na zlepšenie situácie zraniteľných ľudí vrátane Rómov, utečencov a osôb vysídlených v rámci krajiny. V roku 2015 sa realizovali štyri projekty týkajúce sa začleňovania Rómov v celkovej hodnote 11,4 milióna EUR. V októbri 2015 sa začal twinningový projekt s názvom „Podpora presadzovania ľudských práv a nulovej tolerancie diskriminácie“. Bude trvať 18 mesiacov v celkovej hodnote 1,2 milióna EUR. V rámci nástroja na podporu občianskej spoločnosti sa v roku 2013 prideliť organizáciám občianskej spoločnosti dvadsať dva grantov s celkovou hodnotou 2,4 milióna EUR. Novo financovanými projektmi sa prispeje k boju proti korupcii prostredníctvom zvyšovania transparentnosti vo verejnom sektore, poskytovania podpory osobám a skupinám, ktoré sú najviac vystavené diskriminácii, a podpory spolupráce medzi Srbskom a Kosovom prostredníctvom kultúry, médií a iniciatív pre mládež.

V roku 2015 sa zverejnila nová výzva na predkladanie návrhov v rámci rozpočtu nástroja EIDHR na rok 2014 a 2015 v celkovej hodnote 2 miliónov EUR. Dvadsať grantov sa udelilo organizáciám občianskej spoločnosti zameriavajúcich sa na ochranu menšín, práva LGBTI osôb, rodovú rovnosť, práva dieťaťa, práva žiadateľov o azyl a práva osôb so zdravotným postihnutím.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_serbia.pdf

Turecko

V dokumente o stratégii krajiny na roky 2014 – 2020 (pomoc v rámci IPA II) pre Turecko sú reformy a budovanie kapacít v oblasti právneho štátu a základných práv stanovené za hlavné priority. V rámci IPA existuje niekoľko významných projektov so zameraním na ľudské práva, napríklad projekty týkajúce sa budovania kapacít s príslušnými mechanizmami v oblasti ľudských práv (ako sú napr. národné inštitúcie pre ľudské práva, ombudsman, parlament a advokátske komory), projekty týkajúce sa slobody prejavu a projekty zamerané na práva žien a boj proti diskriminácii. Súčasťou nedávno prijatého národného programu IPA na rok 2015 je opatrenie v hodnote 17,9 milióna EUR na podporu súdnictva, ktorého cieľom je posilnenie nezávislosti, neustrannosti, účinnosti a správy súdnictva. Pokiaľ ide o základné práva, program zahŕňa opatrenie v hodnote 18,9 milióna EUR určené na posilnenie kľúčových inštitúcií, ako aj na podporu snáh o predchádzanie násiliu voči ženám a deťom a boj proti nemu. Opatrením v oblasti vnútorných vecí sa bude poskytovať podpora Turecku pri plnení súvisiacich požiadaviek, ako aj prispievať k snahe o poskytovanie útočiska utečencom z konfliktom poznačenej Sýrie (112 miliónov EUR). Samostatnou činnosťou v hodnote 4,7 milióna EUR sa podporí sociálne začlenenie osôb vysídlených v rámci krajiny v provincii Van.

Projekty EIDHR sa v Turecku zameriavajú na najzávažnejšie otázky ľudských práv v krajine vrátane slobody prejavu a nezávislých médií, lepšieho prístupu k spravodlivosti, boja proti mučeniu a beztretnosti, ochrany a rešpektovania kultúrnej rozmanitosti, zraniteľných skupín a práv príslušníkov menšín, vzdelávacích programov a programov odbornej prípravy v oblasti ľudských práv a posilnenia politického zastúpenia a účasti v spoločnosti najmä pre nedostatočne zastúpené skupiny (vrátane žien, LGBTI osôb, Rómov a mladých ľudí). V decembri 2015 sa v rámci programu EIDHR Turecko uskutočňovalo 33 projektov. V decembri 2015 sa uzavrelo dvadsaťdva zmlúv na nové projekty v hodnote 3 miliónov EUR. Tieto nové projekty sa vzťahujú na viaceré závažné oblasti ľudských práv: obhajcovia ľudských práv, práva LGBTI osôb, práva žien a boj proti násiliu páchanom na ženách, menšiny a utečenci. Očakáva sa tiež, že EIDHR bude zohrávať úlohu v reakcii na sýrsku krízu v spolupráci s organizáciami občianskej spoločnosti na právach utečencov, žiadateľov o azyl, vnútorne vysídlených osôb a migrantov vo všeobecnosti. Priority v tejto oblasti sú v súlade s prácu, ktorá sa vykonáva v rámci nástroja IPA, nástroja na podporu stability a mieru (IcSP) a ďalšími dôležitými nástrojmi, ako je napr. trustový fond EÚ, a dopĺňajú ju.

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_turkey.pdf

Pomoc pre viacerých príjemcov

V rámci pomoci pre viacerých príjemcov sa v rámci nástroja IPA na roky 2012 a 2013 naďalej vykonávajú projekty v súvislosti s ochranou a podporou menšín (3,6 milióna EUR) a poskytovaním regionálnej podpory v oblasti inkluzívneho vzdelávania (4,6 milióna EUR).

II. Krajiny EHP/EZVO

Švajčiarsko

Stratégia EÚ v oblasti ľudských práv vo Švajčiarsku sa zameriava predovšetkým na spoluprácu a udržiavanie intenzívneho dialógu so Švajčiarskom o záležitostiach týkajúcich sa ľudských práv v medzinárodných organizáciách (OSN, Rada Európy, OBSE atď.) a v jednotlivých krajinách na celom svete. Švajčiarsko zohráva aktívnu úlohu v Rade OSN pre ľudské práva a bolo zvolené za člena na obdobie rokov 2016 – 2018.

Ľudské práva sú zahrnuté do činnosti EÚ v oblasti verejnej diplomacie a informačnej činnosti vo Švajčiarsku s cieľom zdôrazniť vedúcu úlohu, ktorú EÚ zohráva vo svete pri presadzovaní celosvetového programu v oblasti ľudských práv.

Pokiaľ ide o Európsky dohovor o ľudských právach (EDĽP), napriek nesúhlasu, ktorý vo Švajčiarsku existuje v súvislosti s jednotlivými rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva, sa vo všeobecnosti uznáva, že rozhodnutia tohto súdu majú v súvislosti s ľudskými právami a Chartou základných práv pozitívny vplyv na judikatúru švajčiarskeho Spolkového súdu. Napriek tomu má navrhovaná občianska iniciatíva z pravej strany politického spektra za cieľ stanoviť nadradenosť ústavy Švajčiarska nad medzinárodným právom vrátane EDĽP s cieľom chrániť základné práva a ľudské práva nezávisle a – podľa navrhovateľov tejto iniciatívy – rešpektovať vôľu švajčiarskeho ľudu. Horná snemovňa švajčiarskeho Federálneho zhromaždenia zaujala o niečo miernejší prístup a v decembri rokovala o návrhu, ktorý už podporila dolná snemovňa, poveriť švajčiarsku Spolkovú radu prácou na všetkých relevantných úrovniach, a to najmä v rámci Rady Európy, na zlepšovaní dodržiavania zásady subsidiarity a na jej posilňovaní, ako aj na zabezpečení toho, aby Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre systematickejšie zohľadňoval vnútroštátne právne poriadky.

Nórsko

Keďže EÚ a Nórsko uznávajú podobné normy v oblasti ľudských práv, stratégia EÚ v oblasti ľudských práv sa zameriava predovšetkým na spoluprácu a udržiavanie intenzívneho dialógu s Nórskom o záležitostiach týkajúcich sa ľudských práv v medzinárodných organizáciách (OSN, Rada Európy, OBSE atď.) a v jednotlivých krajinách na celom svete. V Nórsku sú ľudské práva zahrnuté do činnosti EÚ v oblasti verejnej diplomacie a informačnej činnosti s cieľom zdôrazniť vedúcu úlohu EÚ v celosvetovom meradle.

Všeobecnejšie, Medzinárodná listina ľudských práv, ako aj mnohé dohovory a ďalšie nástroje na presadzovanie a ochranu konkrétnych ľudských práv, napríklad pokiaľ ide o rasovú diskrimináciu, mučenie a práva žien, detí a osôb so zdravotným postihnutím – spolu s myšlienkou presadzovania ľudských práv, ako sa uvádza v preambule Všeobecnej deklarácie ľudských práv – sú základom podpory ľudských práv zo strany Nórska, ktorá sa nepretržite poskytuje rôznymi prostriedkami vrátane rozvojovej spolupráce. Hoci v súčasnosti neexistuje akčný plán pre ľudské práva ako celok, plány pre konkrétne oblasti, ako napríklad obchodovanie s ľuďmi, práva dieťaťa a práva žien existujú. Ľudské práva majú naďalej kľúčový význam vzhľadom na to, že nórska vláda zvyšuje svoje zameranie na tematické oblasti, ktoré sa považujú za oblasti, v ktorých je Nórsko obzvlášť silné. Prioritné oblasti nórskej rozvojovej spolupráce v oblasti podpory ľudských práv zahŕňajú podporu obhajcov ľudských práv, zásadu právneho štátu a boj proti mučeniu a trestu smrti, slobodu prejavu a slobodu médií, sociálnu zodpovednosť podnikov, dialóg o ľudských právach s vybranými krajinami a presadzovanie práv žien, detí, osôb so zdravotným postihnutím, pôvodného obyvateľstva a lesbičiek, gejov, bisexuálnych a transrodových (LGBT) osôb.

Island

Island disponuje komplexným systémom na zabezpečenie základných práv a slobôd. Krajina dosiahla vysokú úroveň spolupráce s medzinárodnými organizáciami o otázkach ľudských práv. Pokiaľ ide o osobitné iniciatívy, Island aktívne podporoval a schválil iniciatívy OSN, ako aj ďalšie medzinárodné iniciatívy na účely podpory úlohy mužov v otázkach rodovej rovnosti. V dňoch 14. až 15. januára 2015 usporiadal Island a Surinam v sídle OSN v New Yorku tzv. konferenciu „Barbershop“ s cieľom dosiahnuť, aby muži zohrávali aktívnejšiu úlohu v diskusiách o otázke rovnoprávnosti medzi mužmi a ženami. Na regionálnej úrovni Island prispel k práci Arktickej rady na týchto otázkach.

Otázky ľudských práv sú zahrnuté do činnosti v oblasti verejnej diplomacie a informačnej činnosti EÚ s cieľom zdôrazniť vedúcu úlohu EÚ v celosvetovom meradle.

Svätá stolica

Kontakty so Svätou stolicou sú v rámci viacstranných fór o širokej škále otázok z oblasti ľudských práv, ako aj v rámci Valného zhromaždenia OSN, Rady OSN pre ľudské práva, OBSE a Rady Európy dosť časté a užitočné. Usmernenia EÚ o presadzovaní a ochrane slobody náboženského vyznania alebo viery majú čoraz väčší význam ako základ pre spoluprácu vzhľadom na skutočnosť, že Svätá stolica je mimoriadne znepokojená rastúcim prenasledovaním kresťanov v rôznych častiach sveta.

Andorra, Lichtenštajnsko, Monako, San Maríno

Keďže EÚ a Andorra, Lichtenštajnsko, Monako a San Maríno uznávajú podobné normy v oblasti ľudských práv, stratégia EÚ v oblasti ľudských práv sa zameriava predovšetkým na koordináciu s nimi v záležitostiach týkajúcich sa ľudských práv v medzinárodných organizáciách (OSN, Rada Európy, OBSE atď.). EÚ sa tiež zúčastňuje na všeobecnom pravidelnom preskúvaní situácie v oblasti ľudských práv v uvedených krajinách v rámci Rady OSN pre ľudské práva.

III. Európska susedská politika

V roku 2015 sa v spoločnom oznámení o revízii európskej susedskej politiky (ESP) opätovne potvrdil záväzok EÚ presadzovať a chrániť univerzálnosť a nedeliteľnosť všetkých ľudských práv doma aj v partnerstve s krajinami zo všetkých regiónov. Zdôraznil sa v ňom nepretržitý význam dobrej správy vecí verejných, demokracie, právneho štátu a ľudských práv a poukázalo sa na to, že je potrebné, aby prioritou EÚ bolo zabezpečiť nezávislé a účinné justičné systémy v susedných regiónoch. Sloboda prejavu, pluralita a nezávislosť médií – vrátane otvoreného a slobodného internetu – sa tiež určili za kľúčové oblasti revízie ESP.

V revízii ESP sa uznalo, že prístup založený na stimuloch (zásada „viac za viac“) bol úspešný pri podpore reforiem v oblasti dobrej správy vecí verejných, demokracie, právneho štátu a ľudských práv – čiže v oblastiach, v ktorých sa partneri zaviazali k takýmto reformám. V prípadoch, v ktorých neexistuje politická vôľa, sa však nepreukázal ako dostatočne výrazný stimul na prijatie záväzku k reformám. V týchto prípadoch preskúma EÚ účinnejšie spôsoby na presadenie zásadných reforiem u partnerov, a to prostredníctvom spolupráce s občianskymi, hospodárskymi a sociálnymi aktérmi.

EÚ preto v roku 2015 opätovne potvrdila svoje odhodlanie spolupracovať so všetkými partnermi v rámci inkluzívneho dialógu o otázkach ľudských práv a demokracie vrátane oblastí, v ktorých sa tieto skúsenosti môžu líšiť. Ľudské práva a demokracia budú vo vzájomne dohodnutých formátoch aj naďalej jedným z bodov politického dialógu EÚ so všetkými partnermi. Okrem týchto stanovených záväzkov sa v revízii ESP tiež zdôraznila potreba nájsť nové spôsoby účinnejšej podpory všeobecných hodnôt, ako aj úmysel EÚ vykonať viac pre podporu občianskej spoločnosti a rozširovať svoj dosah na príslušných členov občianskej spoločnosti v jej najširšom zmysle, ako aj na sociálnych partnerov.

Arménsko

Dvojstranná spolupráca a politický dialóg medzi EÚ a Arménskom sa v tejto oblasti zameriava na podporu ľudských práv, ale aj na neustále zlepšovanie demokratických inštitúcií, súdnictva a právneho štátu, dobrej správy vecí verejných, na boj proti korupcii a posilnenie občianskej spoločnosti. Napriek tomu, že Arménsko vynakladá určité úsilie na riešenie otázok ľudských práv, hlavným nedostatkom zostáva prijatie a riadne presadzovanie reforiem a právnych predpisov.

EÚ udržiava s Arménskom pravidelný a aktívny dialóg o ľudských právach na rôznych fórach vrátane každoročného dialógu o ľudských právach. V roku 2015 sa dialóg z technických dôvodov odložil a jeho uskutočnenie je naplánované na marec 2016 v Jerevane.

EÚ spolu s vedúcimi misií EÚ v miestnom vyhlásení vyjadrila znepokojenie nad údajnými nezrovnalosťami v súvislosti s referendom o ústavnej reforme zo 6. decembra a nalieha na orgány, aby zabezpečili riadne vyšetrenie.

EÚ s cieľom zabezpečiť, aby sa reformy začali vykonávať včas pred ďalšími voľbami, naďalej nabádala Arménsko na realizáciu odporúčaní OBSE/ODIHR z rokov 2012 a 2013, najmä pokiaľ ide o legislatívny rámec. EÚ naliehavo vyzvala Arménsko, aby zohľadnilo správu skupiny odborníkov ODIHR o referende (uverejnená v januári 2016). Na tento účel EÚ poskytuje Arménsku v súvislosti s voľbami určitú finančnú pomoc.

EÚ zdôrazňuje potrebu zabezpečiť rovnaké príležitosti a účasť žien aj na politickom živote a na vyšších úrovniach správy. EÚ podporuje zvýšenú účasť žien na rozhodovacom procese a naďalej podporuje prijatie právnych predpisov týkajúcich sa rodovo motivovaného/domáceho násillia. Podmienky vo väzeniach, ako aj zlé zaobchádzanie počas väzby sú aj naďalej zdrojom obáv. EÚ naďalej podporuje zosúladenie podmienok vo väzniciach s normami výboru na zabránenie mučeniu (CPT). Určitý obmedzený pokrok sa zaznamenal v súvislosti s vypracovaním akčného plánu reformy väzenského systému v súlade s odporúčaniami CPT a výstavbou nového väzenia podľa noriem CPT, ktorú EÚ spolufinancuje.

Návrh zákona, ktorým sa má v Arménsku zaviesť probačná služba, sa neprijal. Pretrvávajúce obavy sú spojené s potrebou zabezpečiť dodržiavanie zásady nediskriminácie a prijať komplexnú právnu úpravu v oblasti nediskriminácie, ktorá by chránila práva zraniteľných skupín, ako sú napríklad osoby so zdravotným postihnutím, a LGBTI osôb a efektívne vykonávať zákon o rovnoprávnosti, ukončiť prácu na návrhu zákona o slobode svedomia a náboženského vyznania. EÚ pokračovala v podpore reforiem verejnej správy a zdôraznila najmä potrebu zintenzívniť predchádzanie korupcii a boj proti nej a zintenzívniť vykonávanie reformy súdnictva a presadzovania práva a zvýšiť dôveru verejnosti v súdnictvo.

Počas roku 2015 EÚ naďalej podporovala štrukturálny dialóg medzi občianskou spoločnosťou a orgánmi. EÚ pokračovala v pravidelných konzultáciách s občianskou spoločnosťou a naďalej poskytovala finančnú podporu na projekty realizované organizáciami občianskej spoločnosti (OOS). Európska nadácia na podporu demokracie zároveň poskytuje podporu organizáciám na najnižšej úrovni. Spolu s fondom UNICEF poskytla EÚ podporu na deinštitucionalizáciu detí. Deti zostali jednou z najchudobnejších skupín v rámci spoločnosti (36,2 %), pričom deti so zdravotným postihnutím sú vystavené vyššiemu riziku života v chudobe.

EÚ naďalej poskytovala významnú pomoc na posilnenie nezávislosti a profesionality súdnictva v Arménsku. To zahŕňalo rozpočtovú podporu a spoločný projekt s Radou Európy.

Z nástroja európskeho susedstva sa tiež vyčlenilo 12 miliónov EUR na program rozpočtovej podpory v oblasti ľudských práv v záujme podpory vykonávania príslušných právnych predpisov. Arménsko je príjemcom príspevkov z európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). Prostredníctvom nástroja EIDHR sa naďalej prispieva k rozvoju demokracie a dodržiavaniu všetkých ľudských práv a základných slobôd prostredníctvom pomoci v prospech práv žien a mládeže, práv utečencov (najmä sýrsko-arménskych), právneho štátu a občianskej žurnalistiky.

Azerbajdžan

Hlavnými prioritami pre EÚ v Azerbajdžane sú naďalej sloboda prejavu, sloboda zhromažďovania, rozvíjanie fungujúcej občianskej spoločnosti a zásada právneho štátu. V roku 2015 bolo odsúdených mnoho aktivistov za ľudské práva a priestor pre občiansku spoločnosť sa zužoval v dôsledku veľmi reštriktívnych a zložitých právnych predpisov týkajúcich sa MVO. EÚ v súvislosti s odsúdeniami viacerých aktivistov za ľudské práva vydala vyhlásenia, v ktorých vyjadruje svoje znepokojenie nad dlhodobými trestmi odňatia slobody a celkovým právnym postupom, a to aj z dôvodu nerovnakého postavenia účastníkov konaní, a vyzýva Azerbajdžan, aby v plnom rozsahu dodržiaval svoje medzinárodné záväzky a pracoval na budovaní dôvery v nezávislosť svojho systému súdnictva. EÚ tiež vydala vyhlásenia o podmienenej prepustení aktivistov za ľudské práva Leyly Yunusovej a Arifa Yunusa zo zdravotných dôvodov.

Osobitný zástupca EÚ (OZEÚ) pre ľudské práva Lambrinidis navštívil Azerbajdžan vo februári 2015 na účely stretnutí s azerbajdžanským prezidentom Ilhamom Alijevom a viacerými ministrami (vrátane ministra zahraničných vecí Mammadžarova), ombudsmankou a so zástupcami občianskej spoločnosti. OZEÚ vyjadril hlboké znepokojenie EÚ nad zhoršujúcou sa situáciou v oblasti ľudských práv a snažil sa obnoviť dôveru a dialóg potrebný na riešenie týchto otázok, pričom vyzval najmä na spravodlivé zaobchádzanie so zadržanými osobami a ich prepustenie, ako aj na urýchlené prijatie nariadení, ktorými by sa umožnilo transparentné a nerušené financovanie a fungovanie MVO. OZEÚ počas návštevy požiadal o návštevu troch väzňov svedomia, ktorých napokon aj mohol navštíviť.

Komisár pre európsku susedskú politiku a rokovania o rozšírení Hahn a predseda Európskej rady Tusk navštívili Baku v apríli a júli, pričom viedli diskusie okrem iného o otázkach ľudských práv v Azerbajdžane.

Sekundárna legislatíva, ktoré sa týkajú MVO, o registrácii grantov a o práve zahraničných darcov na poskytovanie grantov v Azerbajdžane sa prijala 4. decembra. Po značných oneskoreniach, ktoré mali veľmi negatívny vplyv na financovanie občianskej spoločnosti, sa v dôsledku nových pravidiel skomplikovalo poskytovanie grantov zo strany zahraničných darcov – vrátane EÚ – a pre OOS sa vytvorilo dodatočné administratívne zaťaženie.

Delegácia EÚ pokračovala v pravidelnom tematickom dialógu s občianskymi organizáciami. Zástupcovia občianskej spoločnosti boli pravidelne pozývaní na stretnutia s úradníkmi, ktorí prišli na návštevy z Bruselu alebo iných hlavných miest, a to aj na účely návštev na vysokej úrovni, aby ich informovali o situácii v krajine. Viaceré zasadnutia s nezávislými MVO o osobitných otázkach sa uskutočnili aj na bilaterálnom základe. EÚ riešila s Azerbajdžanom v rôznych formách aj otázky týkajúce sa ľudských práv a demokracie. Avšak každoročný dialóg medzi EÚ a Azerbajdžanom o ľudských právach, jedna z hlavných platforiem pre EÚ a Azerbajdžan na vedenie diskusií, sa v roku 2015 neuskutočnil. Po posunutí pôvodného dátumu, ktorým bol november 2014, Azerbajdžan zasadnutie odložil na neurčito (teraz je jeho uskutočnenie naplánované na október 2016). Delegácia EÚ a členské štáty v spoločnom úsilí pokračovali v monitorovaní viacerých procesov a pozorovaní nových prípadov, pričom posudzovali súlad so spravodlivými a s transparentnými postupmi. Delegácia EÚ bola zodpovedná za koordináciu týchto otázok a za niektoré spoločné kroky nadväzujúce na hodnotenia po rozsudkoch. Delegácia EÚ sa tiež veľmi angažovala a udržiavala úzke kontakty s orgánmi v súvislosti s jednotlivými prípadmi, a to aj v prípade aktivistov za ľudské práva Leyly Yunusovej a Arifa Yunusa. Delegácia navštívila aj niekoľko väzňov vo väzniciach vrátane vedúcich predstaviteľov strany REAL Ilgara Mammedova a Hilala Mammedova. Udržiavala úzke kontakty s rodinnými príslušníkmi a právnikmi v jednotlivých prípadoch a preverovala informácie o podmienkach vo väzniciach vrátane údajného bitia odsúdených aktivistov a zlého zaobchádzania s nimi. EÚ naďalej vyzýva Azerbajdžan, aby akceptoval rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva, najmä pokiaľ ide o zatknutie Ilgara Mammedova.

V Azerbajdžane sa 1. novembra konali parlamentné voľby, na ktorých sa hlavné opozičné strany nezúčastnili, lebo sa domnievali, že neboli splnené podmienky na zabezpečenie rovnakých podmienok. Voľby pozorovala aj delegácia PZ RE. Keďže sa nedosiahla dohoda o počte pozorovateľov, OBSE/ODHIR sa rozhodli, že monitorovaciu misiu nevyšlú. Ani Európsky parlament voľby nepozoroval. EÚ vydala vyhlásenie, v ktorom berie na vedomie voľby a skutočnosť, že je potrebné, aby Azerbajdžan realizoval predchádzajúce odporúčania OBSE/ODIHR, a uvádza, že so záujmom očakáva pokračovanie spolupráce s azerbajdžanskými inštitúciami v prospech všetkých občanov.

Prezident Aliyev 28. decembra podpísal tradičný zákon Dňa solidarity Azerbajdžanu, ktorým udelil milosť väzňom, avšak tento zákon sa nevzťahoval na žiadnych aktivistov za ľudské práva ani novinárov.

Keďže počas väčšiny roka neexistovali pravidlá pre registráciu darcov a grantov, finančná spolupráca s občianskou spoločnosťou bola v roku 2015 obmedzená, v dôsledku čoho bola EÚ zbavená jedného zo svojich kľúčových partnerov v oblasti podpory hodnôt a noriem EÚ.

Prostredníctvom projektu, ktorý financovala EÚ a vykonávali OOS, sa pokračovalo v práci na budovaní kapacít v oblasti rodovej rovnosti a posilňovania postavenia žien a ich účasti na živote spoločnosti, ako aj v oblasti zákonných práv, komunikačných zručností, mechanizmov účasti a obchodných a podnikateľských zručností žien z miestnych komunít.

Na základe spolupráce s Radou Európy v regionálnom rámci programovej spolupráce sa vykonalo viacero činností na rozvoj kapacít v oblasti slobody prejavu, účinnosti súdnictva a odbornej prípravy právnikov týkajúca sa noriem Európskeho dohovoru o ľudských právach a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

Viaceré twinningové programy sa začali realizovať alebo sa naďalej realizovali s využitím odborných znalostí členských štátov EÚ, pokiaľ ide o posilnenie inštitúcie ombudsmana a jeho regionálnych centier na účely vykonávania jeho mandátu v súvislosti s národným preventívnym mechanizmom, právami dieťaťa, právami osôb so zdravotným postihnutím, ľudskými právami starších ľudí a právom na prístup k informáciám, o spoluprácu s ministerstvom práce a sociálnej ochrany na sociálnom začlenení zraniteľných a znevýhodnených skupín a o spoluprácu so štátnym fondom sociálnej ochrany na vypracovaní právnych predpisov o financovanej časti pracovných dôchodkov a súkromných dôchodkových fondoch.

EÚ vychádzajúc zo skúseností fondu UNICEF pokračovala v práci na podpore prístupu k spravodlivosti a právnemu štátu pre deti prostredníctvom legislatívnej analýzy, v práci na zlepšenom zbere a analýze údajov, pokiaľ ide o spravodlivosť pre deti a záležitosti súdnictva pre mladistvých, poskytovaní právnej pomoci, právneho zastúpenia a služby psychosociálnej podpory ohrozeným deťom a ich rodinám, posúdení potrieb kapacít národnej preventívnej skupiny úradu ombudsmana, pokiaľ ide o jej mandát v súvislosti s nezávislým monitorovaním práv detí v zariadeniach, v ktorých sa deti nachádzajú, a budovania kapacít pre členov národnej preventívnej skupiny.

Bielorusko

V roku 2015 sa celková situácia v oblasti ľudských práv v Bielorusku naďalej vyznačovala systematickým porušovaním ľudských práv. Nezaviedli sa žiadne legislatívne zmeny s cieľom uľahčiť obmedzenia týkajúce sa slobody zhromažďovania, združovania a médií. Bielorusko prijalo v druhej polovici roka pozitívne kroky. Tieto kroky zahŕňali návrh Bieloruska obnoviť dialóg medzi EÚ a Bieloruskom o ľudských právach, ktorý sa prerušil v roku 2009. Dialóg sa uskutočnil v júli v Bruseli. Medzi témy, o ktorých sa rokovalo, patrili sloboda prejavu, zhromažďovania a združovania, trest smrti a boj proti mučeniu a zlému zaobchádzaniu, vytvorenie národnej inštitúcie pre ľudské práva, práva dieťaťa a viacstranné otázky.

Zmenami zákona o masmédiách, ktorý nadobudol účinnosť v januári 2015, sa sprísnila štátna kontrola šírenia informácií na internete, ako aj prostredníctvom tradičných médií. Ministerstvo informácií si vyhradzuje právo ukončiť činnosť spravodajského média po dvoch varovaniach.

Všetci politickí väzni, z ktorých niektorí boli väznení od zásahu po prezidentských voľbách v roku 2010, boli prepustení 22. augusta. EÚ uvítala tento dlho očakávaný krok a rozhodla o čiastočnom a dočasnom pozastavení reštriktívnych opatrení EÚ koncom októbra na obdobie štyroch mesiacov. EÚ naďalej vyzýva na obnovenie občianskych a politických práv bývalých politických väzňov.

Bieloruský prezident Alexander Lukašenko bol opätovne zvolený 11. októbra, pričom získal 83,5 % hlasov. Bielorusko v plnom rozsahu spolupracovalo s OBSE/ODIHR pri organizovaní volebnej pozorovateľskej misie. OBSE/ODIHR dospeli vo svojich predbežných zisteniach k záveru, že Bielorusko musí ešte stále vynaložiť značné úsilie, aby splnilo svoje záväzky v rámci OBSE, pokiaľ ide o demokratické voľby. Najčastejšie porušenia sa zaznamenali v súvislosti so svojvoľnými rozhodnutiami o registrácii kandidátov, s vylúčením zástupcov opozície z volebných komisií a nevhodným postupom počítania hlasov a ich zostavovania do tabuliek. Bolo dôležité, že deň volieb prebiehal v pokojnej atmosfére a že sa orgány zdržali použitia sily v prípade viacerých nepovolených verejných protestov. Napriek tomu boli organizátori zhromaždení opozície obvinení podľa zákona o administratívnych priestupkoch.

Od roku 2000 sa v Bielorusku nezaregistrovala žiadna nová politická strana. Členovia neregistrovaných organizácií sú neustále vystavení hrozbe stíhania. V priebehu roka sa zaznamenalo viacero prípadov obťažovania obhajcov ľudských práv. V prvej polovici roka sa vyvíjal značný nátlak na novinárov, pričom samostatne zárobkovo činní novinári boli za spoluprácu so zahraničnými médiami bez akreditácie, ktorú je veľmi ťažké získať, prísne sankcionovaní. V rámci príprav na prezidentské voľby sa tlak zmiernil. Po tom, čo sa na začiatku roka vyskytlo niekoľko problémov, nezávislé spravodajské webové sídla by mohli byť do konca roka prístupné bez obmedzení.

Bielorusko zostáva jedinou krajinou v Európe, ktorá uplatňuje trest smrti. V roku 2015 sa jedna poprava vykonala dokonca ešte pred vyriešením sťažnosti popravenej osoby podanej Výboru OSN pre ľudské práva. Osud ďalšej osoby v cele smrti je neznámy. V roku 2015 sa vyniesli dva nové rozsudky smrti a EÚ vydala v oboch prípadoch vyhlásenia, v ktorých vyzýva Bielorusko, aby zaviedlo moratórium na trest smrti.

Väzenské podmienky a brutalita polície a väzenskej stráže sú v Bielorusku aj naďalej problémom. V roku 2015 mohli diplomati EÚ po prvý krát navštíviť nápravné zariadenie. Z mimovládnych a medzinárodných organizácií má iba jedna organizácia neobmedzený prístup. Žaloby proti väzenskej správe z predchádzajúcich rokov sa nevyšetrovali. Niektorí aktivisti opísali brutalitu polície, ktorú zažili počas svojho zatknutia (napr. „prípád grafiti“ („graffiti case“) a blogera Nikicenka).

Od roku 2015 je vymedzenie pojmu mučenie, ktoré sa zakladá na dohovore OSN proti mučeniu, začlenené v trestnom zákonníku Bieloruska v článku 128. V bieloruských právnych predpisoch sa však nestanovuje právny postih páchatel'ov mučenia alebo krutého zaobchádzania. Výnimočné prípady, v ktorých boli úradníci potrestaní, sa zakladali na článku o „prekročení úradných právomocí“.

EÚ predložila rezolúciu o predĺžení mandátu osobitného spravodajcu OSN pre situáciu v oblasti ľudských práv v Bielorusku o jeden rok, ktorú prijala Rada OSN pre ľudské práva. Bielorusko sa tiež zúčastnilo na všeobecnom pravidelnom preskúmaní zo strany OSN a akceptovalo 168 z 259 odporúčaní.

EÚ tiež prispela na 104. zasadnutí Medzinárodnej konferencie práce k preskúmaniu otázky, či Bielorusko dodržiava dohovor č. 87 MOP o slobode združovania.

Gruzínsko

V roku 2015 Gruzínsko dosiahlo značný pokrok pri zosúlad'ovaní vnútroštátnych právnych predpisov s normami EÚ, a to aj v oblasti ľudských práv, ako sa konštatovalo počas prvého dialógu o ľudských právach po podpísaní a predbežnom nadobudnutí platnosti dohody o pridružení.

EÚ pozorne sleduje vykonávanie stratégie Gruzínska v oblasti ľudských práv, najmä pokiaľ ide o reformy zamerané na zvýšenie nezávislosti súdnictva a zabezpečenie zásad právneho štátu, riešenie chudoby detí a domáceho násillia a boj proti diskriminácii.

V rámci prípravy správy o všeobecnom pravidelnom preskúmaní (UPR) delegácia EÚ iniciovala a organizovala viacero zasadnutí s agentúrami OSN a členskými štátmi EÚ, ako aj hlavnými partnermi, ako sú napríklad USA, Švajčiarsko, Turecko, a so zástupcami občianskej spoločnosti. Ministerstvo zahraničných vecí Gruzínska predložilo v júli druhú správu za Gruzínsko ako súčasť druhého kola všeobecného pravidelného preskúmania Rady OSN pre ľudské práva.

Ľudské práva boli v roku 2015 na programe EÚ a Gruzínska, pričom sa uskutočnilo viacero návštev zo strany EÚ na vysokej úrovni: predseda Tusk v júli, podpredsedníčka Komisie/vysoká predstaviteľka Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku Mogheriniová v novembri a komisár pre európsku susedskú politiku a rokovania o rozšírení Hahn v januári a novembri. Na dialógu o ľudských právach, ktorý sa uskutočnil v júni v Tbilisi, sa zdôraznil záväzok krajiny dosiahnuť trvalo udržateľný pokrok, pokiaľ ide o ľudské práva v Gruzínsku a separatistické regióny, čo by malo byť prínosom pre osoby vysídlené v rámci krajiny.

Vykonávanie stratégie v oblasti ľudských práv a jej akčného plánu sa tiež preskúmalo počas zasadnutia Asociačnej rady EÚ – Gruzínsko, ktoré sa uskutočnilo v novembri v Bruseli. Záväzok Gruzínska plniť kritériá týkajúce sa akčného plánu liberalizácie vízového režimu (APVR) bol hybnou silou reforiem. Komisia v decembri zverejnila štvrtú správu o pokroku vo vykonávaní APVR zo strany gruzínskych orgánov a v pozitívnom hodnotení dospela k záveru, že všetky kritériá sa splnili, pričom sa uskutočnilo niekoľko kľúčových reforiem.

Gruzínsko vykonalo ambiciózne reformy súdnictva, najmä s cieľom zabezpečiť nezávislosť súdnictva a rozvíjať účinné systémy na vedenie vyšetrovaní a súdnych konaní. Je potrebné poznamenať, že ústavný súd zohráva čoraz významnejšiu úlohu, a to aj v konaniach na vysokej úrovni (napr. potvrdenie deväťmesačnej vyšetrovacej väzby v prípade Gigiho Ugulavu, bývalého starostu Tbilisi).

Parlament v septembri prijal návrh zákona o reforme prokuratúry, ktorou sa zabezpečí väčšia transparentnosť pri voľbe generálneho prokurátora. Ďalším kľúčovým krokom bol pokus vytvoriť spoľahlivý a vyvážený systém presadzovania práva zaručením odlúčenia bezpečnostných služieb od ministerstva vnútra. Nezávislý mechanizmus na riešenie údajných trestných činov spáchaných úradníkmi orgánov presadzovania práva sa ešte nevytvoril. Došlo tiež k podstatnému zlepšeniu podmienok väzby, čo dokazuje značné zníženie úmrtí vo väzeniach a odstránenie mučenia. Vykonávanie odporúčaní APVR viedlo k zavedeniu podstatných zmien v protidrogovej politike (trestný zákonník sa zmenil na účely rozlišovania medzi nákupom/vlastnením drog na osobnú spotrebu a na účely predaja iným osobám). Vynútené testovanie na prítomnosť drog sa však nezrušilo.

Gruzínsko prijalo v júni 2015 zákonník pre mladistvých, ktorý sa vzťahuje na všetky deti v rámci systému trestného súdnictva a systému správnych priestupkov, čo viedlo k menšiemu počtu detí pozbavených osobnej slobody. Situácia v oblasti práv detí je však aj naďalej alarmujúca, pričom je znepokojujúci tolerantný postoj voči násiliu páchanému na deťoch a nový nárast manželstiev maloletých. V novembri parlament zakázal manželstvo maloletých, s výnimkou detí vo veku 16 – 18 rokov so súhlasom súdu a výlučne v prípade tehotenstva alebo narodenia dieťaťa.

Aj napriek tomu, že úrad verejného obhajcu čoraz viac naberá na význame, úsilie o zabezpečenie práv osôb patriacim k menšinám a účinné uplatňovanie antidiskriminačnej politiky v praxi by sa malo zintenzívniť. Mnohé prípady preukázali, že v rámci presadzovania práva sa nevykonáva vážne, proaktívne vyšetrovanie prípadov nenávistných prejavov.

Právne predpisy týkajúce sa rodovej rovnosti sa posilnil a informovanosť o nich sa zvyšuje osvetovými kampaniami, ale gruzínska spoločnosť zostáva vo veľkej miere konzervatívna s hlboko zakorenenými rodovými stereotypmi. Ženy sú stále výrazne nedostatočne zastúpené v politickom živote, najmä v kľúčových rozhodovacích pozíciách, a rozsah domáceho násillia a násillia páchaného na ženách je alarmujúci.

Sloboda médií ostala v tomto roku pod medzinárodnou kontrolou, najmä pokiaľ ide o závažný prípad vlastníctva opozičného televízneho kanálu Rustavi 2. Delegácia EÚ vydala po dohode s vedúcimi misii členských štátov EÚ v Gruzínsku spoločné vyhlásenie s veľvyslanectvom Spojených štátov amerických, v ktorom vyzvala všetkých politických aktérov, aby sa zdržali akýchkoľvek krokov alebo vyhlásení, ktoré by mohli brániť gruzínskym sudcom vydať nezaujatý rozsudok vo veci Rustavi 2. Odhliadnuc od tohto silne politizovaného prípadu, pracovníci médií naďalej vykonávali svoju prácu nezávisle.

Pred parlamentnými voľbami v roku 2016 sa volebné prostredie stalo politicky citlivým. Reforma volebného systému sa oneskorila, keďže sa nedosiahla dohoda medzi vládnuou koalíciou a opozičnými stranami o základných zásadách. Preukázalo sa, že príslušníci orgánov presadzovania práva nie sú schopní predchádzať násiliu spojenému s politickými stranami a riadne ho vyšetrovať, napríklad v pozoruhodnom prípade útokov na desiatky regionálnych úradov Zjednoteného národného hnutia v novembri 2015.

Situácia v oblasti ľudských práv v separatistických regiónoch, ktoré poskytujú obmedzený prístup k medzinárodnej kontrole, a v dedinách v blízkosti administratívnych demarkačných línií je zdrojom trvalých obáv. Takzvaným vytyčovaním hraníc pozdĺž administratívnych demarkačných línií sa naďalej oddeľujú spoločenstvá a zhoršuje už aj tak zúfalá hospodárska situácia dedín.

Vo všeobecnosti boli organizácie občianskej spoločnosti v Gruzínsku veľmi aktívne a pred voľbami bude dôležité zabezpečiť pre nich otvorený priestor. Tieto organizácie takisto zohrávajú úlohu pri monitorovaní vykonávania dohody o pridružení.

Moldavská republika

Počas roku 2015 sa dohoda o pridružení medzi EÚ a Moldavskou republikou naďalej predbežne vykonávala, pričom sa dosiahol celkový pokrok, pokiaľ ide o aproximáciu právnych predpisov v odvetviach, na ktoré sa dohoda vzťahuje, ale len obmedzené výsledky, pokiaľ ide kľúčové oblasti reforiem vrátane právneho štátu. Vystriedali sa viaceré vlády a na konci roka sa viedli konzultácie na účely vytvorenia novej koalície.

Komunálne voľby, ktoré sa konali v júni 2015, zhodnotila obmedzená misia OBSE/ODIHR nasadená v Moldavskej republike vo všeobecnosti pozitívne, hoci sa konali v kontexte politickej nestability len dva dni po tom, ako predseda vlády podal demisiu. Misia OBSE/ODIHR vo svojej záverečnej správe uvádza, že komunálne voľby boli účinne usporiadané a poskytli voličom široký výber. Zároveň však tiež uviedla, že dôvera vo volebný proces sa znížila v dôsledku prípadov zneužívania ustanovení o dočasnej registrácii voličov.

Volebný zákon sa zmenil v apríli 2015, čím sa zlepšili právne predpisy o kampaniach a financovaní kampaní v súlade s predchádzajúcimi odporúčaniami OBSE/ODIHR a Rady Európy. Napriek tomuto pozitívnemu vývoju niektoré nedostatky pretrvávajú, ako napríklad zákaz používania štátnych a zahraničných symbolov alebo obrazov, ako aj zákaz zapojenia zahraničných občanov do kampaní, čo OBSE posúdila ako neprimerané obmedzovanie.

Medzi pozitívne udalosti v roku 2015 patrí vymenovanie verejného ochrancu práv (ombudsmana), hoci táto inštitúcia by sa mala ešte viac posilniť, a to aj prostredníctvom zavedenia účinného národného preventívneho mechanizmu proti mučeniu. Ďalšou udalosťou bolo zriadenie spoločnej pracovnej skupiny moldavského parlamentu a ľudového snemu Gaugazska na účely vykonávania zákona o osobitnom autonómnom štatúte Gaugazska. Je tiež potrebné poznamenať, že 27. január sa uznal za Deň pamiatky obetí holokaustu a že sa dosiahol určitý pokrok pri navrhovaní nového akčného plánu pre ľudské práva a stratégie pre integráciu národnostných menšín. Počas sledovaného obdobia sa dosiahol len obmedzený pokrok, pokiaľ ide o oblasť reformy súdnictva, a naďalej existujú dôkazy o pokračujúcej korupcii v súdnictve. Obavy pretrvávajú v súvislosti s používaním predĺženej vyšetrovacej väzby a so zlými podmienkami väzby. Prípady Grigorea Petrenca a šiestich ďalších aktivistov, ktorí boli zatknutí na základe obvinení súvisiacich s hromadnými nepokojmi v septembri 2015 a dlho zadržiavaní vo vyšetrovacej väzbe, vyvoláva otázky aj pokiaľ ide o slobodu zhromažďovania.

Celková situácia týkajúca sa slobody prejavu a slobody médií bola v priebehu roku 2015 naďalej dobrá a vyznačovala sa voľným prístupom k veľkému počtu médií. Niekoľko otázok však ostalo nedoriešených. Napriek novým právnym predpisom o vlastníctve médií prijatým v roku 2015, ktorými sa zlepšila transparentnosť, je vlastníctvo naďalej koncentrované, čím sa obmedzuje pluralita médií.

Konzultácie s občianskou spoločnosťou pokračovali počas celého roka, najmä vzhľadom na udalosti súvisiace s ľudskými právami. V júni sa v Kišiňove konal každoročný dialóg o ľudských právach, prostredníctvom ktorého sa umožnila diskusia o otázkach, ako je napríklad sloboda prejavu a médií, boj proti diskriminácii vrátane práv osôb so zdravotným postihnutím, rodová rovnosť, práva príslušníkov menšín a boj proti trestným činom z nenávisti. Na zasadnutí sa tiež rokovalo o boji proti beztrestnosti a zlému zaobchádzaniu vrátane odškodnenia obetí.

EÚ tiež financovala a zorganizovala seminár TAIEX (nástroj technickej pomoci a výmeny informácií) o reforme opatrovníckeho systému, ktorým sa v súčasnosti obmedzuje účasť osôb so zdravotným postihnutím na verejnom živote. O reforme opatrovníctva sa opätovne diskutovalo počas každoročných rozhovorov expertov EÚ a Moldavska pre ľudské práva konaných v novembri 2015 v Kišiňove za účasti OSN, OBSE a Rady Európy. Rozhovormi expertov pre ľudské práva sa tiež ponúkla príležitosť pokračovať v diskusiách o rôznych otázkach ľudských práv vrátane ľudských práv v oblasti spravodlivosti, práv osôb patriacich k menšinám a boja proti diskriminácii.

Počas roku 2015 sa naďalej vykonávalo niekoľko projektov, ktoré financuje EÚ a jej členské štáty, vrátane projektov na podporu boja proti diskriminácii, práv zraniteľných skupín (starších osôb, detí, Rómov, osôb so zdravotným postihnutím), rodovej rovnosti a posilňovanie občianskej spoločnosti, ktoré boli prospešné pre viacero regiónov krajiny vrátane Podnesterska.

Ukrajina

Medzi priority politiky EÚ vo vzťahu k Ukrajine patria súdna a volebná reforma, dodržiavanie slobody prejavu, zhromažďovania a združovania, nediskriminácia, boj proti mučeniu a neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu, rovnosť mužov a žien, rešpektovanie práv dieťaťa, decentralizácia a boj proti korupcii. Konflikt na východnej Ukrajine a protiprávna anexia Krymu a Sevastopola Ruskou federáciou viedli k výraznému zhoršeniu situácie v oblasti ľudských práv na územiach, ktoré nie sú pod skutočnou kontrolou vlády, a mali vplyv aj na celkovú situáciu v oblasti ľudských práv a demokracie v krajine v roku 2015. Okrem priameho negatívneho vplyvu na sociálno-ekonomické práva najmä tých najzraniteľnejších, napríklad žien a detí, mal konflikt za následok aj obmedzovanie základných práv na slobodu prejavu, združovania a pokojného zhromažďovania a náboženského vyznania v rôznych častiach Ukrajiny.

Medzinárodné strany zainteresované v oblasti ľudských práv vrátane misie OSN na monitorovanie ľudských práv zaznamenali značný počet porušení medzinárodného práva v oblasti ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva v oblastiach na východnej Ukrajine postihnutých konfliktom, najmä na územiach, ktoré nie sú pod skutočnou kontrolou vlády. Beztrestnosť páchatel'ov zo všetkých zúčastnených strán aj naďalej vyvoláva vážne obavy a musí sa proti nej bojovať.

V dôsledku konfliktu predstavovalo v roku 2015 riešenie základných práv najmenej 1,4 milióna vnútorne vysídlených osôb pre vládu kľúčovú výzvu. Ukrajinská vláda okrem toho formálne informovala Radu Európy a Organizáciu Spojených národov o tom, že sa vzhľadom na núdzovú situáciu v krajine odchyľuje od niektorých povinností ustanovených v Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach (ICCPR) a v Európskom dohovore o ľudských právach (EDLP). Keďže sa takými odchýleniami znižuje ochrana ľudských práv, sú oprávnené len podľa článku 4 ICCPR a článku 15 EDLP, ak sú splnené určité podmienky. Všetky opatrenia prijaté v rámci režimu odchýlení musia byť primerané a nediskriminačné a ich trvanie, geografický a vecný rozsah musí byť obmedzený v rozsahu prísne vyžadovanom naliehavosťou situácie. Či sú tieto podmienky splnené alebo nie sa musí pravidelne preskúmať.

Na Kryme sa situácia v oblasti ľudských práv a základných slobôd od jeho protiprávnej anexie Ruskou federáciou podstatne zhoršila, najmä pokiaľ ide o proukrajinských aktivistov, novinárov a komunitu krymských Tatárov. Členovia týchto skupín sú okrem iného vystavení svojvoľným trestným stíhaniam, domovým prehliadkam a vo viacerých prípadoch boli obeťami nedobrovoľných zmiznutí. VP/PK Mogheriniová sa počas svojej návštevy Ukrajiny v novembri 2015 stretla so zástupcami občianskej spoločnosti a vedúcimi predstaviteľmi krymských Tatárov. Znepokojujúce zhoršenie situácie v oblasti ľudských práv na Kryme figurovalo na poprednom mieste v oznámeniach EÚ pre verejnosť, a to i v záveroch Rady a vo vyhláseniach.

Komunálne voľby sa konali v oblastiach pod kontrolou ukrajinskej vlády na jeseň 2015. Podľa volebných pozorovateľov medzinárodných organizácií voľby boli súťaživé a celkovo dobre zorganizované a počas kampane sa vo všeobecnosti rešpektovali zásady demokratického procesu. Morálnu integritu volebného procesu a dôveru verejnosti v tento proces bude však v budúcnosti potrebné posilniť riešením absencie spoľahlivého volebného zákona, prepolitizovanej volebnej administratívy, neprimeraného mediálneho pokrytia kandidátov s oligarchickou podporou a nevyváženého zastúpenia mužov a žien vo výsledkoch.

V oblasti slobody prejavu a médií sa dosiahol značný pokrok v zosúladiení právnych predpisov s európskymi normami. Parlament prijal jeden z najpokrokovejších a najďalekosiahlejších právnych rámcov v Európe, pokiaľ ide o majetkovú transparentnosť. Zákon o odštatnení regionálnych tlačových médií vo vlastníctve štátu, ako aj postupné zriaďovanie verejnoprávneho vysielacieho média je krokom vpred pri dosahovaní pokroku, pokiaľ ide o slobodu a pluralitu médií v krajine, keďže sa ním umožňuje vytvorenie konkurenčného prostredia pre médiá a zaručuje nezávislosť ich redakčných a riadiacich postupov.

Okrem toho parlament prijal zmeny zákonníka práce, v dôsledku ktorých sa výslovne zakazuje diskriminácia na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity, čím sa zosúladiť s medzinárodnými záväzkami Ukrajiny v oblasti ľudských práv. Prezident Porošenko v augusta 2015 vydal dekrét, ktorým sa schvaľuje národná stratégia v oblasti ľudských práv, a v novembri kabinet ministrov prijal akčný plán na vykonávanie uvedenej stratégie. Boli to dôležité prvky aj v súvislosti s akčným plánom liberalizácie vízového režimu (APVR), ktorých účinné vykonávanie je potrebné zabezpečiť.

Ukrajina predložila druhé vyhlásenie, ktorým akceptuje právomoc Medzinárodného trestného súdu, pokiaľ ide o zločiny proti ľudskosti a vojnové zločiny spáchané na ukrajinskom území od 20. februára 2014. V predbežnom vyšetrení, ktoré vykonal Medzinárodný trestný súd, sa uvádza, že trestné činy spáchané na Majdane medzi novembrom 2013 a februárom 2014 (podľa prvého vyhlásenia Ukrajiny, ktorým uznáva právomoc Medzinárodného trestného súdu v roku 2014) „nepredstavujú zločiny proti ľudskosti“, zároveň sa však konštatuje, že „došlo k závažnému porušovaniu ľudských práv“.

Beztretnosť a nedostatočná ochrana a spravodlivosť pre obete naďalej vyvoláva obavy. Podľa správ Medzinárodného poradného panelu Rady Európy o vyšetrovaniach násilných incidentov počas demonštrácií na Majdane a tragických udalostí v Odeze v máji 2014 ukrajinská vláda nedokázala splniť požiadavky Európskeho dohovoru o ľudských právach. Medzinárodný poradný panel uznal, že vyšetrovanie čelilo značným výzvam, ale dospel k záveru, že tieto výzvy „nemôžu ospravedlniť žiadne nedostatky, ktoré z nich nevyhnutne nevyplývajú“.

EÚ spolu s členskými štátmi EÚ naďalej intenzívne spolupracuje s ukrajinskou vládou v oblasti ľudských práv, ako aj s miestnymi a medzinárodnými stranami zainteresovanými v oblasti ľudských práv. Dialóg o ľudských právach medzi EÚ a Ukrajinou sa konal v júli 2015. Dialóg mal komplexný program v súlade so stanovenými politickými prioritami. Rokovania zahŕňali širokú škálu otázok vrátane volieb, slobody médií a slobody pokojného zhromažďovania sa, zabezpečenia zodpovednosti a politiky nediskriminácie vrátane práv LGBTI osôb a osôb patriacich k etnickým, jazykovým, náboženským a národnostným menšinám a ratifikácie Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu.

EÚ zvýšila svoju podporu pre akčný plán Rady Európy pre Ukrajinu na roky 2015 – 2017, ktorý je spoločnou iniciatívou Rady Európy a ukrajinských orgánov so zameraním na záväzky Ukrajiny vyplývajúce zo zmluvy. EÚ okrem toho podporovala vykonávanie svojich politických priorít prostredníctvom vonkajších nástrojov EÚ, ako sú napríklad európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR), nástroj európskeho susedstva a partnerstva (ENPI) a nástroj na podporu stability a mieru.

Egypt

Egypt v roku 2015 čelil obvineniam z predlžovania vyšetrovacej väzby, nezákonného a svojvoľného zatýkania, násilných zmiznutí, policajnej brutality, mučenia a úmrtí vo väzbe, zo zastrašovania a zadržiavania mediálnych pracovníkov a z vynášania hromadných rozsudkov proti vodcom Moslimského bratstva (vrátane bývalého prezidenta Mursího a hovorca parlamentu Katatniho). Existujú aj správy o použití sily so smrtiacimi následkami počas policajných razíí. Tlak na mimovládne organizácie, napr. prostredníctvom inšpekcií a zákazov cestovania, sa zintenzívnil. Podľa správy organizácie *Freedom House* o slobode internetu za rok 2015 klesol Egypt z označenia „čiastočne slobodný“ na označenie „neslobodný“ z dôvodu cenzúry, stíhania novinárov a útokov na nich, ako aj štátneho dohľadu nad elektronickými komunikáciami. Okrem toho sa Egypt podľa hodnotenia Výboru na ochranu novinárov umiestnil na druhom mieste na svete za najhoršie výsledky, pokiaľ ide o väznenie novinárov. Existujú tiež prípady obťažovania neregulárnych migrantov, najmä sudánskych obyvateľov, a násilia voči nim. Na druhej strane nastali určité zlepšenia v oblasti práv žien, prezident udelil amnestiu viacerým demonštrantom a vláda schválila zákon týkajúci sa boja proti pašovaniu v súlade s medzinárodnými normami.

Hoci vláda najmä vďaka iniciatíve prezidenta Sísího podnikla určité kroky s cieľom chrániť kresťanské menšiny vrátane záväzku obnoviť kostoly poškodené v roku 2013, sloboda náboženského vyznania alebo viery nebola zaručená; ateisti aj kresťania boli obvinení z pohrdania islamom vyplývajúcim zo zákonov proti bohorúhačstvu alebo znevažovaniu náboženstva.

EÚ naďalej pozorne monitorovala situáciu v oblasti ľudských práv v Egypte a na dvojstrannej úrovni a v rámci viacstranných fór jej venovala veľkú pozornosť. Hlavné otázky týkajúce sa ľudských práv sa počas celého roka nastoľovali na úrovni vysokých úradníkov, a to aj počas návštev predsedu Európskej Rady a VP/PK na vysokej úrovni v septembri a novembri. VP/PK zdôraznila najmä význam dodržiavania zásad právneho štátu, ľudských práv a slobody médií, ako aj otvorených a demokratických spoločností ako najlepšieho prostriedku proti radikalizácii. V novembri sa po piatich rokoch konalo v Káhire prvé zasadnutie podvýboru pre politické otázky (ľudské práva, demokracia, medzinárodné a regionálne otázky) v rámci dohody o pridružení medzi EÚ a Egyptom, počas ktorého EÚ nastoľovala otázky ľudských práv a jej cieľom bolo zmierniť pochybnosti Egyptu, pokiaľ ide o možnosť dosiahnutia súladu medzi bezpečnosťou a prístupom založeným na právach.

EÚ poukazovala na situáciu v Egypte ako na jednu z obáv na zasadnutí Výboru pre ľudské práva v júni a septembri, na ktorom sa zdôraznilo, že vykonávanie ústavy z roku 2014 je dôležitým prostriedkom na zlepšenie situácie v oblasti ľudských práv a na otvorenie priestoru pre občiansku spoločnosť.

Prezident Sísí prijal v auguste protiteroristický zákon, ktorým sa rozširuje vymedzenie terorizmu a stanovujú tresty počnúc odňatím slobody až po trest smrti.

V Egypte sa ešte stále uplatňuje trest smrti. V roku 2015 sa vynieslo približne 405 rozsudkov smrti a vykonalo sa najmenej 12 popráv. Zahŕňalo to šiestich údajných džihádistov.

Nezávislé organizácie pre ľudské práva, ako aj subjekty pridružené Moslimskému bratstvu naďalej čelili stíhaniu zo strany vlády. Predpokladá sa, že v roku 2015 bolo zatvorených približne 500 mimovládnych organizácií.

Hlásené boli zatýkania a deportácie príslušníkov komunity LGBTI, ako aj útoky na nich. Zatkuté osoby boli viackrát postavené pred súd, ktorý ich vo veľmi krátko trvajúcich súdnych konaniach odsúdil na kruté tresty a usvedčil zo zhýralosti.

Určité zlepšenie sa zaznamenalo v oblasti práv žien. V novembri minister spravodlivosti oznámil vytvorenie špeciálnych súdov na riešenie prípadov týkajúcich sa násilia páchaného na ženách s cieľom zabezpečiť, aby spracúvanie takých prípadov postupovalo rýchlo. Dve osoby boli odsúdené za mrzačenie ženských pohlavných orgánov, prvé odsúdenia odkedy Egypt v roku 2008 začal také skutky klasifikovať ako trestný čin. Zdá sa, že páchanie mrzačenia ženských pohlavných orgánov sa pomaly znižuje.

V novembri bolo na egyptskej hranici s Izraelom zastrelených dvadsať sudánskych utečencov. Incident odhalil čoraz napätejšie podmienky pre neregulárnych migrantov na egyptských hraniciach. Pozitívnejšou správou je, že vláda schválila zákon proti prevádzachtvu, ktorým sa stanovuje trest odňatia slobody a vysoké pokuty pre prevádzáčov a ich spolupáchateľov. Tresty odňatia slobody sa môžu uložiť na doživotie a pokuty môžu presiahnuť 25 000 USD. Podstatné je, že zákonom sa neregulárni migranti nekriminalizujú, ale skôr sa štátu ukladá povinnosť, aby im poskytol ochranu v súlade s medzinárodnými záväzkami Egypta. EÚ tiež poskytuje podporu (prostredníctvom grantov) v oblastiach, ako napríklad posilnenie postavenia žien, prístup žien k spravodlivosti, poskytovanie právnych služieb ženám a deťom. Medzi oblasti, ktoré EÚ podporuje patrí aj zamestnanosť mladých ľudí, presadzovanie medzikultúrneho dialógu, podpora organizáciám pomáhajúcim zraniteľným skupinám (migranti, utečenci, osoby so zdravotným postihnutím atď.). EÚ poskytla prostredníctvom svojich tematických nástrojov kľúčovú finančnú podporu egyptským obhajcom ľudských práv a ich organizáciám.

EÚ preberala s egyptskými orgánmi konkrétne prípady, v ktorých boli novinári a obhajcovia ľudských práv zatknutí, zadržaní alebo odsúdení a v ktorých sa na členov organizácií občianskej spoločnosti vyvíjal silný tlak. EÚ tiež udržiavala pravidelné kontakty s organizáciami pre ľudské práva a obhajcami ľudských práv: VP/PK sa v novembri v Káhire stretla so zástupcami popredných organizácií a s poprednými obhajcami. EÚ aktívne spolupracovala s Egyptom v súvislosti s jeho záväzkami vyplývajúcimi z UPR, ako aj v súvislosti s pozvánkami pre osobitných spravodajcov OSN. Neformálna skupina EÚ pre ľudské práva raz do mesiaca uskutočnila zasadnutia, na ktorých sa diskutovalo o vývoji a obavách v súvislosti s ľudskými právami a na ktoré boli pozvaní obhajcovia ľudských práv a členovia Národnej rady pre ľudské práva a ďalších relevantných strán zainteresovaných v oblasti ľudských práv.

EÚ počas celého roka monitorovala súdne konania aktivistov a obhajcov ľudských práv. Okrem toho EÚ vzhľadom na význam vykonávania ústavy z roku 2014 s cieľom zlepšiť základné práva a slobody naďalej vyzývala na uskutočnenie parlamentných volieb a v septembri vyslala misiu expertov na voľby, aby zhodnotila volebný proces a poskytla odporúčania spôsobov na zlepšenie volebného prostredia a procesu.

EÚ realizovala projekty zamerané na presadzovanie ľudských práv, sociálnych a hospodárskych práv, medzikultúrneho dialógu, miestnej správy vecí verejných a prístupu ku kultúre v roku 2015. Medzi to patrí podpora presadzovania a ochrany občianskych, sociálnych, hospodárskych a kultúrnych práv najmä v prípade skupín, ktoré sú mimoriadne zraniteľné, pokiaľ ide o diskrimináciu, ako aj podpora inkluzívneho/aktívneho občianstva a kultúry tolerance a pluralizmu.

EÚ poskytla podporu modernizácii výkonu spravodlivosti. Európski experti sa nasadili ako súčasť projektu, ktorý realizovalo konzorcium európskych orgánov verejnej správy, a poskytovali podporu oddeleniam ministerstva spravodlivosti s cieľom zlepšiť a posilniť poskytovanie služieb v oblasti spravodlivosti obyvateľstvu, ako aj podporu národnému centru justičného vzdelávania s cieľom pomôcť rozvíjať a vykonávať politiku odborného vzdelávania sudcov a odborníkov z oblasti justície. Prostredníctvom uvedeného projektu sa tiež podporil kasačný súd vo vykonávaní svojej stratégie modernizácie a v znižovaní počtu nevybavených prípadov, pomohlo justičnému informačnému centru pri zavedení elektronického systému správy prípadov a poskytla podpora oddeleniu ministerstva spravodlivosti pre ženy a deti. Hlavným cieľom tejto spolupráce je podpora ľudských práv prostredníctvom budovania budúceho profesijného združenia sudcov a prokurátorov.

Izrael

Hlavnými cieľmi v oblasti ľudských práv v rámci vzťahov EÚ s Izraelom sú: situácia menšín, zachovanie dynamickej občianskej spoločnosti a dodržiavanie práva ozbrojených konfliktov a medzinárodného práva v oblasti ľudských práv, čo zahŕňa povinnosti Izraela ako okupačnej mocnosti, ako aj otázky týkajúce sa detí a ozbrojených konfliktov.

V priebehu roku 2015 EÚ vyjadrila obavy a vzniesla otázky v súvislosti s ekonomickými a sociálnymi právami arabskej a beduínskej menšiny, ako aj s politikami súvisiacimi so žiadateľmi o azyl vrátane ich premiestnenia do tretích krajín. EÚ tiež vyjadrila znepokojenie nad tým, že Izrael zbúral humanitárne a iné štruktúry v oblasti C v Predjordánsku.

EÚ pozorne sledovala navrhované právne predpisy týkajúce sa mimovládnych organizácií, ktorými by sa zaviedli nové požiadavky na MVO, ktoré dostávajú viac než polovicu svojich finančných prostriedkov zo zahraničných vládnych zdrojov, a vyzvala Izrael, aby podporoval svoj aktívny mimovládny sektor a občiansku spoločnosť, ktoré sú základným prvkom živej demokracie Izraela a spoločných hodnôt, ktoré sú základom vzťahov medzi EÚ a Izraelom.

EÚ v záveroch Rady pre zahraničné veci z júla 2015 zdôraznila potrebu dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva a medzinárodného práva v oblasti ľudských práv zo strany štátov aj neštátnych subjektov, s dôrazom na význam zodpovednosti ako základu pre mier a bezpečnosť v regióne.

EÚ okrem toho opakovane prostredníctvom vyhlásení, a to aj v dvojstranných a mnohostranných kontaktoch, vyjadrila znepokojenie nad nárastom násilia na jeseň 2015 v Izraeli a v Predjordánsku, najmä vo východnom Jeruzaleme. EÚ zdôraznila, že všetky strany musia urobiť všetko, čo je v ich silách na zabránenie ďalšiemu násiliu.

O otázkach ľudských práv sa s izraelskými orgánmi rokovalo pravidelne v rôznych formátoch. Zasadnutia neformálnej pracovnej skupiny pre ľudské práva a pracovnej skupiny pre medzinárodné organizácie, ako aj podvýboru pre politický dialóg boli na žiadosť izraelských orgánov presunuté na neskôr. Na zasadnutiach podvýboru pre migráciu, zdravie a sociálne veci (13. – 14. júla v Bruseli) sa okrem iného riešila azylová politika, s osobitným zameraním na neregulárnych migrantov. EÚ prostredníctvom pravidelných konzultácií, ako aj účasti na brífingoch mimovládnych organizácií a ich organizovania udržiavala intenzívne vzťahy s organizáciami občianskej spoločnosti. Delegácia EÚ sa taktiež pravidelne venovala verejnej diplomacii zameranej na otázky ľudských práv, a to okrem iného prostredníctvom organizácie dvoch diplomatických podujatí, prejavov a účasti na iných podujatiach.

Okrem toho sa v decembri 2015 uskutočnil seminár EÚ a Izraela o boji proti rasizmu, xenofóbii a antisemitizmu, na ktorom sa preskúmali politiky a nástroje na boj proti rasizmu a xenofóbii, s osobitným zameraním na antisemitizmus.

EÚ tiež prispela k dosiahnutiu cieľov v oblasti ľudských práv prostredníctvom udelenia grantov na projekty, ktoré realizovali organizácie občianskej spoločnosti a iné. Podpora EÚ, ktorá sa poskytuje predovšetkým prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) sa zamerala na tieto prioritné oblasti: posilňovanie priaznivého prostredia pre organizácie občianskej spoločnosti a podporu ľudských práv, podpora práv zraniteľných skupín a menšín v rámci Izraela a zlepšovanie dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva a ľudských práv vrátane práv detí v ozbrojených konfliktoch na okupovanom palestínskom území. V roku 2015 prebiehala realizácia alebo bolo podpísaných 28 projektov EIDHR. K cieľom stratégie v oblasti ľudských práv pre jednotlivé krajiny prispel aj program pre organizácie občianskej spoločnosti a miestne orgány, prostredníctvom ktorého sa zapojili organizácie občianskej spoločnosti do rozhodovania na miestnej úrovni a posilnila sa občianska účasť prostredníctvom päť prebiehajúcich zmlúv s malými arabskými obcami v roku 2015.

Palestína*³

Palestínski utečenci v Predjordánsku (približne 800 000) a v Pásme Gazy (približne 1 milión) boli v roku 2015 konfrontovaní s množstvom výziev. Nadalej čelili zložitej hospodárskej a sociálnej situácii a prehlbujúcej sa chudobe. Značne narástlo násilie, ako aj frustrácia spôsobená stagnujúcim hospodárstvom a čoraz väčším nedostatkom pracovných príležitostí v Predjordánsku. Približne 75 % palestínskych utečencov, ktorí žijú v utečeneckých táboroch, má zabezpečenú potravinovú bezpečnosť. V Pásme Gazy trpeli utečenci ďalším presídľovaním v dôsledku nepokojov z júla a augusta 2014. Životné podmienky mnohých utečencov sa ešte viac zhoršili v dôsledku uzavretia Pásma Gazy v roku 2015. Agentúra UNRWA za značnej finančnej podpory EÚ zabezpečila pre utečencov v Pásme Gazy poskytovanie kľúčových základných služieb (potravinovej a zdravotnej starostlivosti).

Pristúpenie Palestíny k 18 zmluvám týkajúcim sa medzinárodného práva v oblasti ľudských práv, humanitárneho práva, medzinárodného trestného práva, zbraní a diplomacie 31. decembra 2014, ktoré nadobudlo platnosť v roku 2015, viedlo k zvýšeniu povedomia bezpečnostných síl a štátnych úradníkov o záväzkoch Palestíny v oblasti ľudských práv, ktoré sa stali súčasťou verejnej diskusie. Toto zvýšené povedomie sa však zatiaľ nepremietlo do výrazného zlepšenia v praxi.

³ *Toto označenie nemožno vykladať ako uznanie Palestínskeho štátu a nie sú ním dotknuté pozície jednotlivých členských štátov k tejto otázke.

EÚ v roku 2015 prijala rôzne opatrenia na podporu ľudských práv v Palestíne. Na miestnej úrovni EÚ prostredníctvom úradu zástupcu EÚ vydávala miestne vyhlásenia, realizovala návštevy v teréne a zúčastňovala sa na súdnych pojednávaníach. V priebehu roku 2015 EÚ pozorne sledovala vývoj a vyjadrovala obavy v súvislosti s dodržiavaním ľudských práv. Zasadnutie podvýboru EÚ – Palestína pre ľudské práva, dobrú správu vecí verejných a právny štát sa v priebehu roka 2015 neuskutočnilo, je naplánované na začiatok roka 2016.

Hoci prostredie v Predjordánsku bolo naďalej pomerne pozitívne, pokiaľ ide o dodržiavanie slobody prejavu, slobody zhromažďovania a slobody médií, stále pretrvávali určité dôvody na znepokojenie; napríklad vypočúvanie novinárov a blogerov v súvislosti s príspevkami na sociálnych médiách a blogoch. Pokiaľ ide o slobodu združovania, hoci mohli organizácie občianskej spoločnosti pôsobiť v Predjordánsku celkovo slobodne, pretrvávali obavy o úlohe výboru pre veci MVO zriadeného v decembri 2012 a o novom nariadení o neziskových spoločnostiach vydanom v roku 2015, podľa ktorého musia pred prijatím grantov, darov, pomoci a financovania získať súhlas Rady ministrov a uviesť účel tohto financovania. Všetky platformy občianskej spoločnosti toto nové nariadenie považujú za vážne porušenie slobody združovania a za porušenie základného zákona Palestíny.

Právo na slobodu prejavu bolo v Pásme Gazy naďalej vystavené veľkým tlakom, keďže novinárov napádali *de facto* oficiálne bezpečnostné sily. Obmedzený bol aj pohyb novinárov. Napriek dohode z Beach Campu o zmierení Hamasu a OOP činnosť organizácií občianskej spoločnosti v Pásme Gazy naďalej znemožňujú úradníci *de facto* orgánov. EÚ a jej členské štáty naďalej podporovali prácu organizácií občianskej spoločnosti pri presadzovaní ľudských práv v Pásme Gazy. V Pásme Gazy nedostáva 40 000 štátnych zamestnancov plat, čo vedie k zvýšenej miere korupcie, ako aj k porušovaniu ľudských práv, napríklad mučeniu políciou.

Ďalšie vážne obavy pretrvávajú v súvislosti s trestom smrti, hoci v roku 2015 neboli vykonané žiadne popravy, a s pravidelnými sťažnosťami na mučenie a zlé zaobchádzanie v zadržiavacích centrách v Pásme Gazy a Predjordánsku. EÚ naďalej podporuje organizácie občianskej spoločnosti na miestnej úrovni na účely zabráňovania mučeniu a boja proti nemu. Za povšimnutie stojí aj činnosť misie EUPOL COPPS⁴ pri príprave palestínskej polície v oblasti ľudských práv. Nezávislá komisia pre ľudské práva dostávala pravidelné sťažnosti na svojvoľné zadržiavanie vrátane sťažností na porušovanie práva na riadny proces, zadržiavanie bez poskytnutia záruky spravodlivého procesu a väzbu na príkaz guvernéra.

Pokiaľ ide o slobodu náboženského vyznania alebo viery a práva osôb patriacich k menšinám, kresťania mali dobré zastúpenie na politickej úrovni. Mnohí kresťania, spolu so sekulárnymi moslimami, sa však sťažovali, že v palestínskej spoločnosti rastie tlak na prijímanie konzervatívnych islamských hodnôt, najmä v Pásme Gazy.

Výzvou pre palestínsku spoločnosť zostáva aj naďalej násilie páchané na ženách a ich celková sociálno-hospodárska zraniteľnosť. dôležitým pozitívnym krokom v roku 2014 bolo, že prezident Abbás vydal dekrét o novelizácii trestného zákonníka, ktorým sa odstraňuje právomoc súdov zohľadniť pri ukladaní sankcií za „vraždy v mene cti“ niektoré „poľahčujúce okolnosti“. V platnosti však zostáva iné ustanovenie, na základe ktorého sa môže ktorýkoľvek rodinný príslušník obete vzdať svojich práv, po čom často nasleduje zastavenie konania.

Problematické zostáva využívanie detí na trhu práce, pričom 3,5 % všetkých detí vo veku od 10 do 17 rokov sú v Palestíne zamestnané.

Osoby so zdravotným postihnutím naďalej trpeli sociálnym vylúčením a nedostatočným prístupom k primeranej starostlivosti, najmä osoby s duševným postihnutím. Výsledky začalo prinášať partnerstvo EÚ s miestnymi orgánmi, ministerstvami a občianskou spoločnosťou zamerané na uvedené otázky; napríklad vo východnom Jeruzaleme sa pomocou programu EÚ podarilo začleniť do vzdelávania podporu pre deti so špeciálnymi potrebami.

Téma ľudských práv preniká do všetkých aspektov rozvojovej spolupráce Európskej únie, ktorá z viacstranných darcov poskytuje najviac finančnej pomoci. Spolupráca EÚ sa zameriava na budovanie inštitúcií budúceho demokratického, nezávislého, celistvého a životaschopného palestínskeho štátu založeného na spoločných hodnotách v oblastiach ako je dodržiavanie ľudských práv, demokratizácia a právny štát.

⁴ Policajná misia Európskej únie na palestínskych územiach

Jordánsko

Celkový vývoj v Jordánsku bol výrazne poznačený ďalším vyhrocovaním napätia a nestability v regióne, čo krajinu ovplyvnilo najmä prostredníctvom pokračujúcej sýrskej utečeneckej krízy a ďalej zvýraznilo politickú, bezpečnostnú a sociálno-ekonomickú zraniteľnosť Jordánska.

Vedenie Jordánska sa v medzinárodnom aj vo vnútroštátnom meradle intenzívnejšie zameralo na opatrenia na boj proti terorizmu/extrémizmu po tom, ako organizácia Dá'iš zabila pilota jordánskych vzdušných síl, ktorého zajala ako rukojemníka. Na vnútroštátnej úrovni bol zaznamenaný príklon k väčšiemu dôrazu na atmosféru bezpečnosti, ktorý sprevádzalo zužovanie priestoru pre slobodu prejavu a celkovo pre občiansku spoločnosť (napr. zákon o zahraničnom financovaní organizácií občianskej spoločnosti).

Ustanovenia o boji proti terorizmu sa čoraz viac využívali na zadržiavanie a stíhanie aktivistov a novinárov za činy súvisiace s prejavom (vrátane prejavov v sociálnych médiách), pričom sa vo veľkej miere opierali o novelu protiteroristického zákona, nový výklad článkov zákona o elektronických transakciách a o využívanie súdu pre štátnu bezpečnosť. Súd pre štátnu bezpečnosť vo februári odsúdil vysokopostaveného predstaviteľa Moslimského bratstva Zaki Bani Rusheida na 18 mesiacov za „poškodzovanie vzťahov s cudzím štátom“ (Spojené arabské emiráty).

EÚ a jej členské štáty naďalej spolupracovali s orgánmi a občianskou spoločnosťou v oblasti politických a sociálnych reforiem a otázok týkajúcich sa ľudských práv, a to aj prostredníctvom pracovnej skupiny pre ľudské práva. Osobitne sa zameriavali na slobodu médií, slobodu prejavu, otázky žien/rodovej rovnosti, úlohy občianskej spoločnosti, na otázku trestu smrti a mučenia, ako aj na nadviazanie na všeobecné pravidelné preskúmanie z roku 2013.

V tejto súvislosti vypracoval koordinátor vlády pre ľudské práva prehľad všetkých odporúčaní a zadali sa konkrétne činnosti a úlohy. Pokračovali aj snahy o prípravu národného plánu pre ľudské práva.

Jordánsko 21. decembra 2014 porušilo svoje *de facto* moratórium na trest smrti, ktoré bolo v platnosti od marca 2006, a popravilo 11 osôb. Ďalšie dve popravy sa uskutočnili začiatkom roka 2015, pričom išlo o Iračanov, väzňov, ktorí boli v spojení s al-Káidou v Iraku a dlhodobo v cele smrti.

Výbor pod vedením ministerstva spravodlivosti navrhol zmeny najmenej 180 článkov trestného zákonníka z roku 1960. Tieto zmeny ešte musí preskúmať parlament. Hoci návrh obsahuje pozitívne zmeny (napr. poskytovanie alternatív k uväzneniu, ako sú napríklad verejnoprospešné práce), výraznejšie zmeny niektorých citlivých a problematických článkov (odkazy na zločiny v mene cti, mučenie a znásilnenie) môžu byť zložité.

V novembri sa uskutočnilo tretie preskúmanie vykonávania Dohovoru proti mučeniu (CAT) zo strany Jordánska. V uvedenom preskúmaní sa poukázalo na niekoľko pretrvávajúcich problémov, ako je okrem iného vymedzenie mučenia, nedostatočné sankcie, preplnenie v zadržiavacích centrách, poskytovanie právnej pomoci, nezávislosť a transparentnosť pri policajnom vyšetrowaní a používanie špeciálnych súdov (páchatelia, z ktorých je väčšina z policajného zboru, sa postupujú policajnému súdu a nie civilnému súdu).

Nebol dosiahnutý žiadny významný pokrok, pokiaľ ide o situáciu žien. V roku 2015 začali orgány zavádzať osobitné „priviléžia“ pre deti jordánskych žien, ktoré nie sú občanmi Jordánska (ide o ženy vydaté za cudzincov), vrátane vydávania osobitných preukazov totožnosti. Týmto prístupom vláda najmä nedodrжала svoj sľub z roku 2014, že im udelí „občianske práva“. Vláda trvala na svojich výhradách k Dohovoru OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (článok 9 o štátnom občianstve a článok 16 o manželstve, rozvode a rodinných vzťahoch). V roku 2015 sa ďalej zhoršilo umiestnenie Jordánska v indexe rodovej nerovnosti – krajina je na 140. mieste zo 145 krajín.

Jordánsko pokračovalo v práci na niekoľkých dôležitých návrhoch zákonov zameraných na politické reformy, pokiaľ ide o voľby a nezávislú volebnú komisiu, politické strany, decentralizáciu a samosprávy, predovšetkým v rámci príprav na voľby do parlamentu, miestnych orgánov, obecných úradov a guvernorátov, ktoré sa majú uskutočniť v najbližších rokoch. Týmto návrhmi sa Jordánsko zameria na viacero otázok týkajúcich sa politickej účasti. Jordánsko tiež prijal nový zákon o systéme súdnictva pre mladistvých.

Zhoršená bezpečnostná situácia a prehlbujúca sa radikalizácia v regióne viedli Jordánsko k zintenzívneniu svojich výziev na „náboženskú umiernenosť“ a dialóg medzi náboženstvami.

EÚ v rámci nástroja európskeho susedstva a rozpočtového riadku EIDHR podporila viacero iniciatív v tejto aj iných oblastiach vrátane budovania kapacít občianskej spoločnosti, politickej účasti žien a občianskej spoločnosti, odbornej prípravy pre novinárov, technickej pomoci médiám, reformy súdnictva, právneho štátu, práv žien a rodovo motivovaného násillia. Európska nadácia na podporu demokracie rozšírila svoju podporu aj na viaceré zainteresované subjekty v Jordánsku.

Delegácia EÚ a Generálne riaditeľstvo pre civilnú ochranu a operácie humanitárnej pomoci EÚ (ECHO) pozorne sledovali humanitárnu situáciu a situáciu v oblasti ľudských práv utečencov vrátane tých, ktorí uviazli v púštnej oblasti v „krajine nikoho“ na severovýchodnej hranici Jordánska so Sýriou, kde sa zhromaždilo 12 500 sýrskych utečencov. Táto otázka bola predmetom diskusie s členskými štátmi a s orgánmi o nej rokovoal vedúci delegácie EÚ.

EÚ vydala niekoľko demaršov týkajúcich sa medzinárodných otázok ľudských práv vrátane otázok, o ktorých sa rokovoal v rámci tretieho výboru VZ OSN a Rady pre ľudské práva. Jordánske orgány na všetky reagovali konštruktívnou podporou.

Libanon

Prehĺbenie politickej, sociálno-hospodárskej a bezpečnostnej krízy v Libanone v roku 2015 ovplyvnilo aj celkovú situáciu v oblasti ľudských práv. Súčasná inštitucionálna a politická kríza dosiahla novú úroveň pozastavením zasadnutí Rady ministrov v júni. To zasa výrazne ovplyvnilo prístup občanov k verejným službám a viedlo v auguste, septembri a októbri k pouličným protestom proti nedostatočnej zodpovednosti vlády. Vzhľadom na patovú inštitucionálnu situáciu nebolo možné dosiahnuť pokrok v mnohých naliehavých reformách v oblasti ľudských práv, ako napríklad v kriminalizácii mučenia a schválení národného akčného plánu v oblasti ľudských práv parlamentom.

Najdôležitejšími výzvami v oblasti ľudských práv v Libanone teda zostáva zabránenie výskytu mučenia a svojvoľného zadržiavania, zosúladenie podmienok vo väzniciach s medzinárodnými normami, zrušenie trestu smrti, presadzovanie úplnej rovnosti žien a mužov, lepšie životné podmienky utečencov, ochrana migrantov a ďalších zraniteľných skupín a boj proti diskriminácii. Naďalej treba zlepšovať aj fungovanie a účinnosť kľúčových demokratických inštitúcií, ako je parlament a súdy, ako aj slobodu prejavu online aj offline, a to ako podmienku plného uplatňovania ľudských práv.

Čoraz väčšmi sa prejavujú dôsledky krízy v Sýrii. Značnými výzvami pre vnútornú stabilitu Libanonu a hospodársku a sociálnu situáciu je rastúci počet utečencov, zvýšené politické napätie a krehká bezpečnostná situácia s viacerými bezpečnostnými incidentmi v hlavných mestách a pohraničných oblastiach. Uvedené problémy takisto priniesli ďalšie výzvy v oblasti ľudských práv, napríklad vo vzťahu k právu na vzdelávanie, otázkam zákazu vyhostenia alebo vrátenia, atď. Hoci bezpečnostné agentúry si tieto výzvy čoraz viac uvedomujú a prostriedky na ich riešenie sú im známe (čiastočne vďaka rozsahu podpory zo strany EÚ, jej členských štátov a ďalších medzinárodných darcov), stále existujú značné problémy pri ich uplatňovaní, pokiaľ ide o libanonských občanov, ako aj sýrskych a palestínskych utečencov.

EÚ naďalej riešila tieto prioritné oblasti formou dvojstranných politických dialógov a prostredníctvom rôznych programov, napríklad prostredníctvom projektov realizovaných v rámci tematického programu nástroja EIDHR a dvojstranných nástrojov európskeho susedstva v celkovej výške 5,02 milióna EUR (do konca roku 2015 sa mali uzavrieť zmluvy v hodnote 1,2 milióna EUR s využitím finančných prostriedkov z EIDHR) a prostredníctvom podpory pre sektor spravodlivosti v celkovej výške 21 miliónov EUR, ako aj ďalších programov na zlepšenie fungovania demokratických inštitúcií.

Sýria

Po piatich rokoch občianskej vojny prerástla situácia v Sýrii do najväčšej svetovej humanitárnej katastrofy. V záveroch Rady pre zahraničné veci z 12. októbra 2015 sa pripomína „rozsah tejto tragédie, v ktorej zahynulo 250 000 mužov, žien a detí, 7,6 milióna ľudí bolo vnútorne vysídlených a viac ako 4 milióny utiekli do susedných a iných krajín“. V uvedených záveroch sa tiež opätovne potvrdili ciele EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie a uviedla sa v nich výzva na politické riešenie krízy na základe Ženevského komuniké z roku 2012 a príslušných rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN (BR OSN) s cieľom zabezpečiť stabilitu, mier a zmierenie a ukončiť nerozlišujúce útočenie na civilné obyvateľstvo všetkými stranami konfliktu, ako bolo následne zhrnuté v rezolúcii BR OSN č. 2254 prijatej v decembri 2015.⁵

⁵ Cieľom EÚ je ukončiť konflikt a umožniť sýrskemu ľudu žiť v mieri vo svojej vlastnej krajine. Medzinárodné spoločenstvo sa musí zjednotiť na dvoch navzájom sa dopĺňajúcich a prepojených liniách – na politickej línii, ktorej cieľom je ukončiť občiansku vojnu riešením všetkých základných príčin konfliktu a vytvoriť inkluzívny proces politického prechodu, ktorý obnoví mier v krajine – a na bezpečnostnej línii zameranej na boj proti regionálnej a globálnej hrozbe, ktorú predstavuje Dá'iš.

EÚ odsúdila neprimerané a nerozlišujúce útoky sýrskeho režimu proti civilnému obyvateľstvu, neustále masové zabíjanie, používanie barelových bômb a používanie chemických látok, ako aj vyhladovania ako zbrane proti civilnému obyvateľstvu uväznenému v obliehaných oblastiach. EÚ vyjadrila znepokojenie nad tým, že sýrsky režim trestne stíha a väzní aktivistov občianskej spoločnosti a v rozsiahlej miere využíva mučenie voči politickým oponentom a obhajcom ľudských práv, ako sa uvádza v Cézarovej správe. Osobitosť sýrskej vojny spočíva v dĺžke porušovania ľudských práv všetkými stranami konfliktu, vrátane opozičných ozbrojených skupín. Za útoky na civilistov, verejné popravy a hromadné popravy, prenasledovanie a hromadné popravy príslušníkov náboženských a etnických menšín, sexuálne vykorisťovanie súvisiace s konfliktom, zneužívanie žien a detí, využívanie detí ako vojakov, rozsiahle porušovanie ľudských práv civilného obyvateľstva žijúceho na územiach, ktoré okupuje Dá'iš a za úmyselné ničenie kultúrneho dedičstva sú zodpovedné aj teroristické skupiny ako Dá'iš. EÚ pri viacerých príležitostiach opätovne potvrdila, že podporuje trestné stíhanie všetkých páchatel'ov vojnových zločinov a porušovaní ľudských práv.

EÚ sa zaviazala podporovať všetko úsilie o postúpenie situácie v Sýrii Medzinárodnému trestnému súdu a o rozšírenie uplatňovania rezolúcií BR OSN č. 2139, 2165, 2191 a 2258 v snahe poskytovať pomoc naprieč hranicami a líniami konfliktu, s cieľom pomôcť sýrskemu obyvateľstvu v núdzi. EÚ tiež podporuje úsilie globálnej koalície na boj proti Dá'iš v Sýrii a Iraku.

EÚ pokračovala v dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti a aktivistami v oblasti ľudských práv, s cieľom podporiť ich snahy pomôcť sýrskemu obyvateľstvu a postaviť pred súd osoby zodpovedné za zločiny spáchané štátnymi a neštátnymi aktérmi v krajine. Z európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva sa financujú niektoré organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sa usilujú o presadzovanie ľudských práv a posilnenie postavenia obhajcov ľudských práv.

Európsky parlament prijal v roku 2015 viacero uznesení a upriamil pozornosť na svojvoľné zatýkanie a únosy nezávislých novinárov a obhajcov ľudských práv zo strany sýrskeho režimu, ako aj na útoky zo strany Dá'iš proti sýrskym menšinám, ničenie kultúrneho dedičstva v Palmýre a na potrebu humanitárnej pomoci v palestínskom utečeneckom tábore Jarmúk, ktorý zabral Dá'iš.

EÚ v novembra 2015 podporila prijatie rezolúcie tretieho výboru VZ OSN o situácii v Sýrii, v ktorej sa odsudzuje eskalácia násilia v krajine, používanie barelových bômb sýrskymi orgánmi a porušovanie ľudských práv ozbrojenými extrémistickými skupinami, a strany vyzvala, aby dodržiavali svoje záväzky vyplývajúce z medzinárodného humanitárneho práva a zabezpečili voľný prístup humanitárnym organizáciám v Sýrii.

EÚ naďalej uplatňovala reštriktívne opatrenia (zákaz obchodovania s ropou a ropnými produktmi, zákaz finančných transakcií atď.) vo vzťahu k Sýrii a pravidelne zavádzala nové sankcie voči jednotlivcom a subjektom vrátane vojenských a bezpečnostných pracovníkov, ktorí sú zodpovední za násilie a represie v Sýrii. Za posledné štyri roky sa na zoznam sankcií doplnilo viac ako 200 osôb a vyše 60 subjektov. EÚ uplatňuje sankčný režim OSN proti al-Káide a Dá'iš v súlade s rezolúciou OSN č. 2253.

EÚ a jej členské štáty už poskytli 4,7 miliardy EUR na núdzovú pomoc a pomoc pri obnove pre ľudí zasiahnutých konfliktom na území Sýrie a pre utečencov a hostiteľské komunity v susedných krajinách. EÚ a jej členské štáty budú naďalej poskytovať humanitárnu pomoc prostredníctvom OSN, Medzinárodného výboru Červeného kríža a medzinárodných MVO. EÚ zároveň zvýši svoju pomoc v oblasti dlhodobejšieho rozvoja a stabilizácie pre týchto a iných partnerov, a to aj prostredníctvom regionálneho trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na sýrsku krízu („fond Madad“). EÚ je odhodlaná zintenzívniť snahy v oblasti humanitárnej diplomacie a hľadať spôsoby, ako zlepšiť prístup k ľuďom v núdzi na území Sýrie, a to aj podporou miestneho prímeria a znížením násilia medzi stranami konfliktu.

Alžírsko

V roku 2015 sa Alžírsko vyrovnávalo s regionálnymi a bezpečnostnými výzvami spojenými so situáciou v Líbyi a v regióne Sahel. Trvalý pokles cien ropy vážne postihol alžírské financie, orgány následne prijali niekoľko úsporných opatrení. Domácej politike dominovalo nové oznámenie blížiacej sa ústavnej reformy.

EÚ a Alžírsko sa počas roku 2015 naďalej zaoberali otázkou ľudských práv na viacerých dvostranných zasadnutiach a konzultáciách, a to najmä na zasadnutí podvýboru pre politický dialóg, bezpečnosť a ľudské práva, ktoré sa konalo vo februári, na zasadnutí asociačného výboru v apríli, Asociačnej rady v júni v Bruseli a podvýboru pre spravodlivosť a vnútorné veci v októbri. Okrem toho viacerí zástupcovia alžírskych združení, mimovládnych organizácií a odborov navštívili Brusel a stretli sa so zástupcami inštitúcií EÚ.

EÚ vydala v Alžíri v priebehu roku 2015 viaceré demarše o ľudských právach. V období od januára do novembra 2015 bolo EÚ nahlásených 41 nových prípadov porušenia ľudských práv v Alžírsku, ktoré sa týkali 190 osôb. Bol medzi nimi bloger, novinár a karikaturista, ako aj aktivisti a študenti. Vo väčšine prípadov sa sťažnosti týkali slobody zhromažďovania a združovania. Veľké obavy vyvolalo zatknutie skupiny aktivistov bojujúcich za práva nezamestnaných v meste Laghouat. Odsúdili ho medzinárodné mimovládne organizácie a uvedená udalosť podnietila Parlament EÚ k prijatiu naliehavého uznesenia (30. marca 2015). Hoci vo väčšine prípadov boli zatknuté osoby prepustené, obhajcovia ľudských práv poukazujú na odstrašujúci účinok voči ostatným potenciálnym demonštrantom.

Organizácie občianskej spoločnosti naďalej poukazovali na zákon o združeniach z roku 2012, ktorý označili za rušivý a kontraproduktívny. Ako vyplýva zo správy financovanej EÚ, najmenej dve tretiny z 93 000 združení, ktoré sa v Alžírsku zákonne zaregistrovali pred platnosťou zákona z roku 2012, do októbra 2015 zanikli alebo si nemohli obnoviť registráciu. Viacero mimovládnych organizácií obviňovalo alžírské orgány, že zákon uplatňujú svojvoľne, s negatívnymi dôsledkami pre združenia, ktoré sa zaoberajú najmä politicky citlivými otázkami. Medzinárodné mimovládne organizácie (európske aj regionálne) uviedli, že ministerstvo zahraničných vecí systematicky zamieta ich žiadosti o víza. Zablockované sú aj prevody finančných prostriedkov do Alžírska, a to aj prevody mimovládnym organizáciám, ktoré sú legálne zaregistrované a pracujú v partnerstve s EÚ. Úradné povolenie na činnosť nezískala ani jedna z piatich existujúcich líg ľudských práv. Niektorí z ich členov boli zatknutí (napr. Ali Attar, ktorý začal hladovku, a Hassan Bouras) a čakajú na súdne konanie. Právny štatút nemá ani sieť právnikov pre ľudské práva. Nezávislé odbory sú tolerované, ale sťažujú sa na zasahovanie do činnosti. Uvádzajú, že Alžírsko stále nevykonalo odporúčania Medzinárodnej organizácie práce (MOP) týkajúce sa dohovoru č. 87 o práve organizovať sa a tvrdia, že pracovné prostredie sa v roku 2015 zhoršilo.

Hoci v súvislosti so slobodou tlače sa Alžírsko v roku 2015 umiestnilo na rebríčku MVO Reportéri bez hraníc lepšie ako jeho susedné krajiny, nezávislí novinári uvádzali, že pociťujú tlak zo strany štátnych orgánov. V októbri bola zrušená súkromná televízna firma Al Watan TV. Orgány uviedli, že televízia nemá úradné povolenie na činnosť a nesplňa predpisy. Jej zrušenie kritizovala medzinárodná občianska spoločnosť, ktorá poukázala na to, že ani väčšina ostatných súkromných televíznych staníc v krajine nemajú oficiálne povolenie.

Alžírsko podpísalo, ale zatiaľ neratifikovalo Dohovor OSN o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím. Napriek tomu, že krajina ratifikovala dohovor proti mučeniu, Výbor OSN proti mučeniu skonštatoval, že Alžírsko porušuje svoje povinnosti podľa dohovoru (august 2015), pretože nespôlupracuje a nezačalo vyšetrovanie vo veci Hachemiho Boukhalfu, ktorého údajne mučila alžírskaja tajná služba DRS⁶ v roku 2011.

V decembri prijal ľudové zhromaždenie zákon o zmene trestného zákona a po prvýkrát sa trestá domáce násilie páchané na ženách. Nový zákon obsahuje všeobecné vymedzenie násillia, či už telesného alebo duševného, sociálneho alebo hospodárskeho, a stanovuje sa v ňom, že páchatelia môžu byť odsúdení na prísne tresty odňatia slobody. Prijatie znenia predstavuje významný míľnik pri dosahovaní rodovej rovnosti po mesiacoch napätých diskusií v parlamente.

Alžírsko spoločne s EÚ od roku 2007 podporuje rezolúciu OSN o moratóriu na trest smrti a vlastné moratórium odvtedy aj dodržiava.

⁶ Département du Renseignement et de la Sécurité (DRS).

Maroko

V roku 2015 EÚ naďalej spolupracovala s Marokom v oblasti podpory ľudských práv a demokracie, a to v súlade so zásadami zakotvenými v marockej ústave z roku 2011 a medzinárodnými záväzkami marockých orgánov v oblasti ľudských práv. Vzťahy medzi EÚ a Marokom sa v tomto smere vyvíjali prostredníctvom bilaterálnych politických dialógov, návštev na vysokej úrovni (osobitný zástupca EÚ pre ľudské práva Lambrinidis v januári 2015, vysoká predstaviteľka/podpredsedníčka Komisie Mogheriniová v júli 2015 a zasadnutie Asociačnej rady EÚ – Maroko 14. decembra 2015) a tematického dialógu o ľudských právach – najmä v rámci podvýboru pre ľudské práva, demokraciu a správu vecí verejných (október 2015), ako aj prostredníctvom pravidelných kontaktov s občianskou spoločnosťou. Návštevou OZEÚ sa zdôraznil záväzok EÚ naďalej podporovať Maroko pri riadnom vykonávaní ustanovení novej ústavy o ľudských právach. Vzhľadom na kľúčovú úlohu Maroka v regióne OZEÚ tiež podporil užšiu spoluprácu medzi EÚ a Marokom v oblasti a na mnohostranných fórach.

Okrem iného sa rokovalo o otázkach ako je reforma súdnictva, práva žien a dievčat, nedávna ratifikácia opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu (OPCAT) zo strany Maroka, sloboda prejavu a médií, sloboda združovania a zhromažďovania, trest smrti, migrácia a Západná Sahara (najmä v kontexte legislatívnych návrhov, ktoré skúma vláda či parlament). Ďalšími oblastami záujmu počas návštevy bola podpora občianskej spoločnosti a boja proti náboženskej neznášanlivosti.

V roku 2015 zorganizovala EÚ na žiadosť marockých orgánov misiu expertov na voľby (EEM), ktorá nadviazala na miestny a regionálny volebný proces. Na podporu ľudských práv a demokracie bola poskytnutá značná finančná pomoc.

EÚ a Maroko pokračovali v spolupráci na multilaterálnych fórach, najmä v Rade OSN pre ľudské práva, ktorej je Maroko členom (2014 – 2016). V uvedenej Rade Maroko naďalej zohráva aktívnu úlohu vo viacerých tematických iniciatívach v oblasti hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv.

Štyri roky po prijatí ústavy z roku 2011 prijal marocký parlament 10 organických zákonov z celkového počtu 19. Organické zákony vzťahujúce sa na ďalšiu regionalizáciu boli prijaté v júli, tesne pred septembrovými miestnymi a regionálne voľbami.

V roku 2015 sa začali dôležité legislatívne procesy a spoločenské diskusie, okrem iného aj reforma súdnictva a miestnej demokracie a diskusie o treste smrti a rodovej rovnosti. Na konci roka 2015 sa však v parlamente ešte stále rokovalo o viacerých dôležitých zákonoch, najmä o zákonoch, ktoré sa týkajú vysokej súdnej rady a postavenia sudcov, práva na prístup k informáciám, práva predkladať legislatívne návrhy a začať petíciu, rodových otázok (násilia páchaného na ženách), vytvorenia orgánu zameraného na rovnosť a potlačanie všetkých foriem diskriminácie (APALD), ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím, obchodovania s ľuďmi, slobody prejavu a médií, ako aj reformy trestného zákonníka. Občianska spoločnosť kriticky hodnotí niektoré legislatívne návrhy, ktorými sa len čiastočne naplňajú ambície novej ústavy. Kritika odznela najmä v súvislosti s návrhom revidovaného trestného zákonníka.

Počas roku 2015 EÚ naďalej nabádala Maroko, aby urýchlilo proces reforiem, s cieľom dodržať pôvodný časový rámec na ich prijatie (koniec súčasného volebného obdobia) a splniť záväzky prijaté v ústave z roku 2011.

EÚ uvítala skutočnosť, že marocký parlament prijal Opčný protokol k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach a Opčný protokol k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien.

Rok 2015 sa tiež vyznačoval nedostatkami, pokiaľ ide o rešpektovanie a uplatňovanie slobody prejavu a združovania. Občianska spoločnosť a obhajcovia ľudských práv zaznamenali viaceré prípady obmedzenia činnosti občianskej spoločnosti a novinárov. EÚ naďalej nabádala marocké orgány, aby intenzívnejšie spolupracovali s občianskou spoločnosťou a aby vytvorili inkluzívny proces reforiem. Trest smrti je stále v platnosti, ale od roku 1993 sa nevykonali žiadne popravy. Napriek tomu, že návrhom trestného zákona sa výrazne znižuje počet trestných činov, ktoré sa trestajú smrťou, trest smrti sa v ňom zachováva. Maroko v roku 2015 naďalej rozvíjalo svoju komplexnú vnútroštátnu politiku v oblasti migrácie, čo predstavuje dobrý príklad v regióne. Situácia migrantov však vzbudzuje isté obavy. Kľúčové zákony v oblasti migrácie (obchodovanie s ľuďmi, azyľ a migrácia všeobecne) ešte stále neboli prijaté a prístup migrantov k základným sociálnym službám je aj naďalej problematický.

Pokiaľ ide o finančnú pomoc, v októbri prijala EÚ v rámci rozpočtu nástroja európskeho susedstva na rok 2015 viacero programov spolupráce v celkovej výške 195 miliónov EUR, z ktorých sa bude podporovať niekoľko dôležitých procesov reforiem vrátane reformy väzenského systému. V decembri 2015 bol podpísaný rozsiahly program vo výške 75,5 milióna EUR na podporu nezávislosti, efektívnosti a účinnosti súdnictva (financovaný z rozpočtu na rok 2014).

Finančná pomoc EÚ sa poskytla aj na podporu vnútroštátnych inštitúcií pre ľudské práva (Národná rada pre ľudské práva a Medzirezortná delegácia pre ľudské práva) a úlohy občianskej spoločnosti pri podpore, monitorovaní a sledovaní situácie v oblasti ľudských práv (prostredníctvom existujúcich projektov EIDHR a nástroja na podporu občianskej spoločnosti v oblasti dobrej správy vecí verejných, zdravotníctva, práva osôb so zdravotným postihnutím a boja proti trestu smrti).

Tunisko

Prechod Tuniska k demokracii pokračoval aj v roku 2015, pričom od roku 2011 sa dosiahol značný pokrok v oblasti správy vecí verejných, ako aj dodržiavania ľudských práv a základných slobôd. Udelením Nobelovej ceny za mier za rok 2015 tuniskému Kvartetu pre národný dialóg sa zdôraznila výnimočná povaha tohto pokojného prechodu a potreba upevniť jeho výsledky.

Nobelovou cenou sa vyjadrila pocta dynamickej občianskej spoločnosti Tuniska vrátane hlavného odborového zväzu a zamestnávateľskej organizácie, ktorá zohráva kľúčovú úlohu pri pokračujúcom prechode k demokracii a ktoré chce EÚ posilniť rôznymi spôsobmi: priame financovanie MVO, ambiciózny program na podporu občianskej spoločnosti zameraný na zlepšenie kapacity organizácií občianskej spoločnosti, regionálny projekt na podporu sociálneho dialógu, účasť organizácií občianskej spoločnosti na riadení programov spolupráce medzi EÚ a Tuniskom a systematické trojstranné konzultácie (EÚ, tuniské orgány, organizácie občianskej spoločnosti) pred každým formálnym zasadnutím privilegovaného partnerstva medzi EÚ a Tuniskom.

Po ukončení volebných procesov v roku 2014 priniesol rok 2015 do popredia vážne navzájom prepojené problémy, s ktorými sa bude musieť Tunisko vyrovnáť pri prechode k demokracii: potreba konsolidovať demokratické reformy napriek vážnym bezpečnostným hrozbám a zložitá sociálno-ekonomická situácia. Vláda začala na účely uplatňovania novej ústavy vykonávať prvé kroky na vytvorenie nezávislých orgánov, ktoré sú v nej ustanovené, ako aj na realizáciu veľmi potrebnej reformy sektorov spravodlivosti a bezpečnosti, ktorá sa podporuje z programov pomoci EÚ (nové programy, ktoré sa začali v apríli a septembri 2015).

Hlavným problémom je, že nové práva a slobody zaručené modernou, inkluzívnou a demokratickou ústavou – vrátane práv súvisiacich so slobodou prejavu a zhromažďovania, s rodovou rovnosťou a bojom proti diskriminácii, domácemu násiliu a bojom proti mučeniu a korupcii – sa musia začleniť do právnych predpisov, ktoré sú pozostatkom predchádzajúceho režimu (ide najmä o trestný zákonník, trestný poriadok a „kódex osobného stavu“), ako aj do administratívnych postupov. V týchto oblastiach je cieľom pomoci EÚ tuniským orgánom a organizáciám občianskej spoločnosti poskytovať odborné znalosti a budovať kapacity potrebné na prípravu a vykonávanie reforiem.

Napriek oneskoreniam oproti lehotám stanoveným ústavou prijal parlament v novembri 2015 dôležité kroky na zlepšenie nezávislosti súdnictva, keď prijal organické zákony o najvyššej súdnej rade a ústavnom súde. Ostatné orgány určené na kontrolu dodržiavania ľudských práv, boj proti korupcii a predchádzanie používaniu mučenia zatiaľ nezačali vykonávať svoju činnosť. Proces spravodlivosti v prechodnom období, ktorý uskutočňuje komisia pre pravdu a dôstojnosť (*Instance Vérité et Dignité*) zriadenej koncom roka 2014, sa stretáva s mnohými prekážkami, ktoré odrážajú odpor niektorých politických a hospodárskych zoskupení proti jeho úspešnému dokončeniu.

. V roku 2015 sa udiali tri veľké teroristické útoky, ktoré boli zacielené na turistov v marci v múzeu Bardo a v júni v hoteli v Sousse a na prezidentskú stráž v centre Tunisu v novembri, pričom neustále dochádzalo k menším útokom na bezpečnostné sily v horských oblastiach západného regiónu a k zabíjaniu civilistov obvinených zo špionáže pre orgány. Orgány preukázali väčšiu otvorenosť v súvislosti s diskusiami s medzinárodnými partnermi o otázkach týkajúcich sa bezpečnosti a v septembri 2015 sa uskutočnil politický dialóg medzi EÚ a Tuniskom o boji proti terorizmu. Obhajcovia ľudských práv považujú nový zákon o boji proti terorizmu prijatý v júli 2015 za zákon, ktorý nedostatočne ochraňuje ústavné práva a slobody, pričom poukazujú najmä na široké vymedzenie terorizmu, ktoré by mohlo ohroziť slobodu prejavu, a na trvanie väzby (až do 15 dní bez advokáta). Občianska spoločnosť je tiež čoraz viac znepokojená rastúcim počtom ohlásených prípadov mučenia a zlého zaobchádzania vo väzbe – v roku 2015 došlo k trom prípadom podozrivých úmrtí – a pretrvávajúcou beztrestnosťou bezpečnostných síl.

Tunisia vo všeobecnosti požíva osobné slobody, ktoré zaručuje nová ústava. V roku 2015 sa však potlačanie homosexuality prejavilo niekoľkými znepokojujúcimi prípadmi, konkrétne odsúdením mladého študenta v septembri 2015 po vynútenom „lekárskom“ vyšetrení. Tento prípad nastolil otázky týkajúce sa súladu zákona na potlačanie homosexuality (článok 230 trestného zákonníka) s novou ústavou, ktorá zaručuje nediskrimináciu a rešpektovanie súkromného života. Takisto to vyvolalo vážne obavy týkajúce sa rešpektovania fyzickej integrity jednotlivca počas súdneho procesu. V decembri 2015 odsúdenie šiestich študentov na tri roky väzenia a päťročný zákaz pobytu v meste Kairouan za homosexualitu potvrdilo model, ktorý zdôrazňuje potrebu reformovať právne predpisy v súlade s novou ústavou.

Podnikli sa významné kroky s cieľom vyriešiť problém mučenia vrátane dôležitej práce na vytvorení národného preventívneho mechanizmu (NPM) v súlade so záväzkami Tuniska podľa opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu. NPM bude vykonávať neohlásené kontroly na miestach zaistenia a vyšetrovať obvinenia z mučenia. Na administratívnej úrovni pretrvávajú postoje starého režimu a stále sa vynárajú obvinenia zo zlého zaobchádzania, najmä vo väzniciach a v zariadeniach určených na zaistenie.

V tuniskej ústave sa ustanovuje rodová rovnosť, nediskriminácia a rovnosť príležitostí medzi pohlaviami, a pokiaľ ide o zastúpenie žien v politickom živote, po voľbách v roku 2014 sa zaznamenalo výrazné zlepšenie (ženy tvoria 31 % poslancov parlamentu) vďaka zavedeniu vertikálnej parity vo volebnom zákone. Ženy v Tunisku však naďalej čelia diskriminácii, pokiaľ ide o prístup na trh práce a nízku účasť na verejnom živote a vo verejných funkciách. Násilie páchané na ženách (vrátane domáceho násillia) je naďalej predmetom veľkého znepokojenia; návrh zákona o tejto téme, ktorý vypracovala vláda, sa finalizuje za podpory projektu financovaného EÚ.

V rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva bola v apríli 2015 vypísaná nová výzva na predkladanie návrhov, pričom k dispozícii je suma 2,4 milióna EUR na podporu MVO v oblastiach, ako sú upevňovanie demokracie, boj proti mučeniu a práva migrantov.

Západná Sahara

Organizácia Spojených národov považuje Západnú Saharu za nesamosprávne územie. OSN vedie proces, ktorý zúčastneným stranám pomáha dosiahnuť spravodlivé, trvalé a vzájomne prijateľné politické riešenie, ktorým sa zabezpečí sebaurčenie ľudu Západnej Sahary v kontexte dojednaní v súlade so zásadami a s cieľmi charty OSN. EÚ v posledných rokoch podporuje tento proces.

Rezolúciou BR OSN č. 2218 (2015) sa predĺžil mandát misie MINURSO (misia OSN na udržiavanie mieru) v Západnej Sahare do 30. apríla 2016. EÚ v roku 2015 podobne ako v predchádzajúcich rokoch opakovane vyjadrila znepokojenie nad dlhým trvaním konfliktu a jeho dôsledkami pre bezpečnosť, ľudské práva a spoluprácu v tomto regióne. Rezolúciou BR OSN č. 2218(2015) sa tiež rozhodlo, že Bezpečnostná rada Organizácie Spojených národov bude naďalej sledovať túto otázku. EÚ ako taká nebude vyvíjať žiadnu iniciatívu, ktorá by mohla brániť tomuto procesu pod vedením OSN.

V roku 2015 EÚ naďalej zdôrazňovala dôležitosť zlepšenia situácie v oblasti ľudských práv v Západnej Sahare a táboroch v Tindúfe a uvítala posilnenie regionálnych výborov Národnej rady pre ľudské práva (CNDH) pôsobiacich v Dachle a El-Aaiúne. EÚ vyzvala zúčastnené strany, aby spolupracovali s Úradom vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov s cieľom prehodnotiť a čo najviac posilniť opatrenia na budovanie dôvery.

EÚ pozorne sleduje situáciu v oblasti ľudských práv v Maroku a Západnej Sahare. Otázky ľudských práv sa pravidelne prediskutujú s marockými orgánmi v kontexte politického dialógu, a to aj v rámci podvýboru pre ľudské práva, demokraciu a správu vecí verejných. Delegácia EÚ v Rabate je v kontakte s viacerými obhajcami ľudských práv a organizáciami občianskej spoločnosti. Delegácia EÚ sleduje jednotlivé prípady údajného porušovania ľudských práv a je v pravidelnom kontakte s Národnou radou pre ľudské práva (CNDH) a jej regionálnymi pobočkami, a to aj v Západnej Sahare.

Líbya

Líbya stále čelí náročnej politickej transformácii. Líbyjský politický dialóg vedený za podpory OSN prebiehal po celý rok 2015. V meste Schírát (Maroko) bola 17. decembra 2015 podpísaná líbyjská politická dohoda a bola vymenovaná prezidentská rada. Mala by sa vytvoriť vláda národnej jednoty (GNA) v rámci termínov navrhnutých v líbyjskej politickej dohode.

Aj napriek určitému pokroku v politickom procese hrozí mnohým oblastiam krajiny ešte stále násilná konfrontácia a teroristické útoky. V dôsledku toho sa situácia v oblasti ľudských práv v Líbyi v roku 2015 naďalej zhoršovala, pričom najväčšie bremeno vyplývajúce z pokračujúcich bojov, neistoty a kolapsu práva a poriadku nesie civilné obyvateľstvo. Za posledný rok ozbrojené skupiny zaútočili na civilné obyvateľstvo a civilný majetok, pričom došlo k určitým porušeniam ľudských práv, ktoré dosahujú rozmery vojnových zločinov. Vyskytli sa závažné porušenia medzinárodného práva vrátane svojvoľného zadržiavania, mučenia a nezákonného zabíjania, pričom líbyjské inštitúcie, najmä jeho súdna moc, boli v stave na pokraji kolapsu.

Pokračujúce boje v Líbyi od začiatku roku 2015 viedli k zdvojnásobeniu počtu vysídlených osôb v porovnaní s rokom 2014. Odhaduje sa, že v Líbyi je 430 000 vnútorne vysídlených osôb. Takmer 300 000 z nich sa nachádza v západnej časti Líbye. Vyše 125 000 vnútorne vysídlených osôb je na východe, pričom v samotnom Benghází sa nachádza vyše 115 000 z nich. Odhaduje sa, že v Líbyi je 250 000 zraniteľných utečencov, žiadateľov o azyl a migrantov. Naďalej im hrozí časovo neobmedzené zadržiavanie v drsných podmienkach, násilné útoky, znásilnenie a vykorisťovanie zo strany ozbrojených skupín, zločineckých skupín a polície. Tisíce migrantov a utečencov je zadržiavaných v 15 oficiálnych detenčných táboroch pre migrantov. Podmienky v týchto centrách sú veľmi ťažké, pretože sú preplnené a zadržaní majú obmedzený prístup k základným tovarom a službám. Niektoré riadia miestne milície a sú z veľkej časti neprístupné pre humanitárne organizácie.

Organizácia Human Rights Watch uviedla, že tisíce ľudí sú vystavené dlhodobému svojvoľnému zadržiavaniu, mučeniu a iným formám zlého zaobchádzania. Veľké množstvo zadržiavaných v štyroch väzenských zariadeniach bolo väznených až do štyroch rokov bez toho, aby boli predvedení pred sudcu, bez akejkoľvek formy súdneho preskúmania alebo bez obvinenia zo spáchania trestného činu a bez akéhokoľvek zjavného právneho základu pre ich zadržiavanie.

Ozbrojené skupiny pokračujú v únosoch civilistov z dôvodu ich rodinných väzieb, totožnosti alebo skutočnej alebo vnímanej politickej príslušnosti.

V správe uverejnenej v septembri 2015 koalícia líbyjských organizácií pre ľudské práva uviedla 70 útokov na novinárov, ktoré mali za následok smrť deviatich z nich. V Tripolise našli 24. februára populárnu blogerku a aktivistku v oblasti občianskych práv a zakladateľku organizácie Tanweer Intisar al-Hasiri a jej tetu, obe zavraždené. V súčasnosti zdroje hovoria o rastúcej hrozbe pre novinárov.

Obhajcovia ľudských práv sa stali hlavným terčom ozbrojených skupín. Razia na úrady Národnej rady pre občianske slobody a ľudské práva (NCCLHR) v Benghází, ktorá je národnou inštitúciou Líbye pre ľudské práva, sa uskutočnila 16. marca 2015. Zamestnanec pobočky v Benghází, ktorý povedal, že činnosti tejto inštitúcie v Benghází boli zmrazené od októbra 2014, uviedol, že v januári prežil pokus o atentát. Sídlo NCCLHR v Tripolise je od novembra 2014 uzavreté. Inštitúcia samotná sa stala obeťou politickej polarizácie v krajine. Všeobecné národné zhromaždenie so sídlom v Tripolise vymenovalo novú radu, keď sa skončilo funkčné obdobie rady koncom roka 2014, ktorá však nie je uznaná medzinárodným spoločenstvom.

Vo februári 2015 sa uskutočnila misia EÚ pre ľudské práva s cieľom nadviazať na prvú stratégiu krajiny v oblasti ľudských práv v Líbyi (prijatú v roku 2014). Misia zistila naliehavú potrebu poskytovať podporu a ochranu obhajcom ľudských práv a organizáciám občianskej spoločnosti, aby mohli monitorovať a dokumentovať súčasné porušenia ľudských práv, zapojiť sa do medzinárodnej podpornej činnosti a poskytovať priamu pomoc obetiam porušovania ľudských práv. V dôsledku toho sa mal začať program na podporu obhajcov ľudských práv začiatkom roku 2016 (financovaný prostredníctvom EIDHR). Pohotovostná služba EIDHR bola v roku 2015 aktivovaná dvakrát s cieľom podporiť líbyjských obhajcov ľudských práv.

Niekoľko projektov bolo revidovaných s cieľom uspokojiť najnaliehavejšie potreby vysídlených osôb a migrantov, a to v oblasti humanitárnej pomoci aj ochrany. Utečenci, žiadatelia o azyl a neregulárni migranti čelia stále väčšiemu porušovaniu ich základných práv a je pre nich stále ťažšie prežiť v nepriateľskom prostredí, v ktorom je zadržiavanie čoraz viac svojvoľné a podmienky v detenčných centrách sa dramaticky zhoršujú. Migrantom v detenčných centrách a v komunitách sa poskytuje podpora (priama pomoc, ochrana, zdravotná starostlivosť) a migrantom uviaznutým v Líbyi, ktorí sú ochotní vrátiť sa do svojej domovskej krajiny, sa navrhuje dobrovoľný návrat.

V sektore médií ponúka projekt „Médiá v Líbyi“ novinárom školenia v novinárskej etike a v spravodajstve z nepriateľského prostredia a krízových zón; týmto projektom sa tiež podporilo vytvorenie líbyjskej cloud agentúry ako prostriedku na presadzovanie nezávislosti novinárov, slobody médií a tak pluralizmu.

Jedným z hlavných cieľov niekoľkých projektov zameraných na procesy prechodu je podpora dobrej správy vecí verejných a právneho štátu. V súčasnosti sa tieto projekty zameriavajú predovšetkým na správu vecí verejných na miestnej úrovni s cieľom zlepšiť schopnosť mestských rád riadiť a poskytovať primerané služby a zvýšiť účasť líbyjských organizácií občianskej spoločnosti na politických procesoch a miestnych záležitostiach.

IV. Rusko a Stredná Ázia

Rusko

V roku 2015 EÚ naďalej vyzývala Rusko, aby v plnom rozsahu dodržiavalo svoje medzinárodné záväzky v oblasti ľudských práv v rámci Organizácie Spojených národov, Rady Európy a OBSE. Vzhľadom na to, že od 28. januára 2014 sa neuskutočnili žiadne samity EÚ – Rusko a že konzultácie o ľudských právach boli aj naďalej pozastavené z dôvodu odmietnutia Ruska viesť ich v zmysluplnej forme, možnosti nastoľovať otázky ľudských práv s ruskými orgánmi boli obmedzené. EÚ však jasne vyjadrila obavy na viacerých zasadnutiach vysokých úradníkov, na medzinárodných fórach a prostredníctvom verejných vyhlásení.

Celkové prostredie pre činnosť organizácií pre ľudské práva a organizácií občianskej spoločnosti v Rusku naďalej charakterizovala neistota, všeobecné obavy a nedôvera, pričom sa na organizácie občianskej spoločnosti a politickú opozíciu vyvíjal neustály tlak. Zhoršovanie ochrany ľudských práv a obmedzovanie základných slobôd naďalej zostávajú základnými trendmi, ktoré viedli medzi rokom 2012 a 2015 k zníženiu počtu registrovaných MVO o 33 %.

Vykonávanie existujúcich obmedzujúcich právnych predpisov v roku 2015 pokračovalo spolu so zavedením nových legislatívnych nástrojov, ktorými sa ďalej obmedzili základné slobody.

Vykonávanie zákona o „zahraničných agentoch“ naďalej pokračovalo zahrnutím čoraz väčšieho počtu organizácií do registra „zahraničných agentov“, ktorý vytvorilo ministerstvo spravodlivosti. Zatiaľ čo na konci roka 2014 bolo 30 MVO označených za „zahraničných agentov“, na konci roka 2015 tento počet dosiahol 111.

Nový zákon o „nežiaducich zahraničných a medzinárodných organizáciách“ nadobudol platnosť v júni 2015. Podľa tohto zákona môže úrad generálneho prokurátora vyhlásiť za „nežiaducu“ zahraničnú alebo medzinárodnú organizáciu, ktorá „ohrozuje základy ústavného poriadku Ruskej federácie, obranyschopnosť krajiny alebo bezpečnosť štátu“. Takéto organizácie majú zakázané pôsobiť na ruskom území. Ruské subjekty a občania, ktorí spolupracujú s „nežiaducimi organizáciami“, podliehajú postihom v rozpätí od administratívnych sankcií až po trestné stíhanie. Do konca roka boli štyri organizácie, ktoré majú sídlo v USA alebo silné väzby na USA, zahrnuté do nového registra, pričom niektorí zahraniční darcovia preventívne ukončili svoje činnosti v Rusku. EÚ pri viacerých príležitostiach vyjadrila svoje znepokojenie nad týmto zákonom a následným zaradením subjektov do zoznamu, čo predstavuje ďalšie obmedzenie priestoru pre občiansku spoločnosť v Rusku a podstatné zníženie finančných zdrojov pre činnosti organizácií občianskej spoločnosti.

Rusko prijalo v decembri nový zákon, ktorý umožňuje ruskému ústavnému súdu podrobiť preskúmaniu a potenciálne nebrať na vedomie rozhodnutia medzinárodných organizácií pre ľudské práva alebo orgánov, ktorých je Rusko členom, predovšetkým rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý je často jediným súdnym orgánom identifikujúcim porušenia ľudských práv v Rusku. EÚ vyjadrila znepokojenie nad týmto novým zákonom na zasadnutí Výboru ministrov Rady Európy, ktoré sa konalo 16. decembra.

Zákon z roku 2014, ktorým sa obmedzil podiel zahraničných vlastníkov v ruských mediálnych organizáciách na 20 %, viedol v roku 2015 k odchodu väčšiny zahraničných mediálnych spoločností z Ruska. Sloboda médií sa tiež obmedzovala neúmerným využívaním právnych predpisov o extrémistickom obsahu publikácií, ako aj prezidentským dekrétom, ktorým sa informácie o vojenských obetiach počas špeciálnych operácií v čase mieru klasifikujú ako „štátne tajomstvo“.

Vzhľadom na toto čoraz náročnejšie prostredie sa zintenzívnili kontakty s ruskými organizáciami občianskej spoločnosti v Rusku a v Bruseli. Delegácia EÚ v Rusku a členské štáty sa naďalej zúčastňovali na súdnych procesoch súvisiacich s ľudskými právami a pokračovali v návštevách MVO v oblasti ľudských práv v celej krajine. V septembri delegácia EÚ zorganizovala seminár s ruskými obhajcami ľudských práv. Predstavitelia EÚ sa tiež zúčastnili na valnom zhromaždení fóra občianskej spoločnosti EÚ – Rusko (CSF), ktoré sa konalo v decembri v Budapešti. EÚ podporuje CSF grantom vo výške 1,2 milióna EUR. EÚ naďalej poskytovala finančnú podporu ruskej občianskej spoločnosti, najmä prostredníctvom dvoch výziev na predloženie návrhov, jednej vo výške 4 milióny EUR v rámci programu organizácií občianskej spoločnosti a jednej v hodnote 6 miliónov EUR z nástroja EIDHR. Výsledkom je, že v roku 2016 sa začne realizovať 17 nových projektov.

Došlo k nárastu počtu jednotlivých prípadov vyvolávajúcich znepokojenie a k zvýšeniu počtu neprimerane tvrdých trestov odňatia slobody voči ruským aktivistom v oblasti ľudských práv. EÚ venovala osobitnú pozornosť jasným porušeniam medzinárodného práva v prípadoch Kohvera, Savčenkovej, Sencova a Kolčenka a opakovane vyzývala na ich prepustenie. Naliehavá diskusia o týchto prípadoch sa uskutočnila 10. septembra v Európskom parlamente. Znepokojivé bolo aj uväznenie environmentalistu Jevgenija Vitiška (ktorý strávil väčšinu roka v trestaneckej kolónii, ale bol prepustený 22. decembra) a tvrdý rozsudok vynesený 7. decembra voči aktivistovi za ľudské práva Ildarovi Dadinovi za jeho pokojné protesty.

EÚ ostro odsúdila zabitie opozičného politika Borisa Nemcova 27. februára a vyzvala na dôkladné prešetrenie prípadu. Európsky parlament uskutočnil mimoriadnu rozpravu o vražde Nemcova 11. marca. Jeho zavraždením sa pridal nový prípad do zoznamu nevyriešených vražd novinárov a politikov v Rusku.

Miestne a regionálne voľby sa v mnohých ruských obciach a regiónoch konali 13. septembra. Podľa nezávislej monitorovacej organizácie Golos tieto voľby potvrdili trend, že nezrovnalosti sa posúvajú zo dňa volieb na predchádzajúce fázy volieb. Prevažná väčšina výsledkov volieb bola predurčená na základe rozhodnutí a krokov orgánov a volebných komisií riadiacich voľby vo fáze nominácie a registrácie kandidátov a politických strán, ako aj vo fáze predvolebnej kampane.

Kazachstan

Medzi priority EÚ v oblasti ľudských práv v Kazachstane patria sloboda prejavu, sloboda združovania, podmienky vo väzniciach, právo na spravodlivý proces, práva žien a sloboda náboženského vyznania a viery.

Celkovo bola situácia v uplatňovaní ľudských práv a zásad právneho štátu v roku 2015 zmiešaná: došlo k viacerým pozitívnym udalostiam, ktoré však boli veľmi často sprevádzané krokmi vyvolávajúcimi značné znepokojenie.

Vláda vytvorila rôzne platformy na zapojenie občianskej spoločnosti do rozhodovacieho procesu týkajúceho sa verejných politík. Účinnosť týchto platforiem pre dialóg sa ešte musí potvrdiť v praxi. Niekoľko právnych predpisov sa prijalo alebo je v procese legislatívneho schvaľovania, konkrétne zákon o financovaní MVO, zákon o verejných radách, zákon o charitatívnych organizáciách a zákon o prístupe k informáciám, ktoré – hoci obsahujú niekoľko pozitívnych prvkov a ich cieľom je posilniť občiansku spoločnosť – obmedzujú alebo môžu obmedzovať v praxi niekoľko základných slobôd, najmä slobodu združovania, prejavu a zhromažďovania.

Medzinárodná konferencia práce preskúmala porušeniami základnej pracovnej normy MOP o slobode združovania.

EÚ po celý rok 2015 neustále a na všetkých úrovniach svojho politického dialógu s Kazachstanom upozorňovala na otázky ľudských práv. Každoročný dialóg o ľudských právach medzi EÚ a Kazachstanom, ktorý sa uskutočnil v novembri v Astane, umožnil konštruktívne výmeny názorov o širokej škále otázok vrátane slobody združovania, práv žien, zabránenia mučeniu zadržaných osôb a zlému zaobchádzaniu s nimi a slobody tlače. Hoci EÚ uznala značné úsilie, ktoré Kazachstan vyvíja, aby zabránil zlému zaobchádzaniu so zadržanými, zároveň vyjadrila obavy v súvislosti s tlakom na nezávislé médiá a možnými negatívnymi dôsledkami nového návrhu zákona o financovaní MVO. EÚ privítala prepustenie niekoľkých uväznených aktivistov za ľudské práva a odborárov a zopakovala svoje obavy v súvislosti s niektorými ďalšími obhajcami ľudských práv vrátane Vladimíra Kozlova.

V septembri sa poslanci Európskeho parlamentu zúčastňujúci sa na 13. zasadnutí parlamentného výboru pre spoluprácu stretli so zástupcami občianskej spoločnosti, aby nastolili otázky týkajúce sa návrhu zákona o financovaní MVO a národného mechanizmu na zabránenie mučeniu.

Delegácia EÚ riadi viaceré projekty súvisiace s ľudskými právami v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) a nástroja rozvojovej spolupráce (DCI) v celkovej výške 2 608 203 EUR. Projekty v rámci EIDHR sa týkajú oblastí ako budovanie kapacít občianskej spoločnosti s osobitným dôrazom na MVO so sídlom vo vidieckych oblastiach, ochrana obhajcov ľudských práv a sloboda médií. Projekty v rámci DCI sa týkajú podpory občianskej spoločnosti na vidieku, zvýšenej účasti na rozhodovacích procesoch, a to najmä pokiaľ ide o otázky životného prostredia, posilnenia občianskej spoločnosti v záujme zvýšenia chemickej bezpečnosti a zabránenia mučeniu a násiliu páchanému na deťoch.

Kirgizská republika

Medzi ciele EÚ v oblasti ľudských práv v rámci jej vzťahov s Kirgizskou republikou patrí podpora rozvoja nezávislého a nestranného súdnictva, odstránenie mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, zlepšovanie právneho a politického rámca v oblasti ľudských práv pre osoby patriace k menšinám a účinné vykonávanie politiky nulovej tolerance voči korupcii.

Počas roku 2015 sa EÚ naďalej zapájala do diskusií o ľudských právach s Kirgizskou republikou v rôznych formátoch vrátane dialógu o ľudských právach, ktorý sa konal v máji 2015 v Bruseli. Konštruktívne diskusie sa týkali širokej škály otázok vrátane podmienok vo väzniciach, volieb, práv žien, práv príslušníkov menšín a slobody združovania. EÚ privítala niektoré významné kroky vlády, najmä prijatie akčného plánu na boj proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. EÚ zdôraznila svoje odhodlanie pomôcť posilniť zásady právneho štátu v Kirgizskej republike a vyzvala ju na vykonávanie podrobných odporúčaní na zabránenie mučeniu, ktoré boli prijaté na seminári občianskej spoločnosti EÚ – Kirgizská republika v októbri 2014 v meste Oš. EÚ upozorňovala na jednotlivé prípady vrátane prípadu Azimjana Askarova, uväzneného obhajcu ľudských práv. EÚ takisto odporučila, aby sa urýchlilo vykonávanie reforiem týkajúcich sa výkonu súdnictva.

V roku 2015 došlo k určitému znepokojujúcemu vývoju týkajúcemu sa ľudských práv, konkrétne práv LGBTI osôb, v dôsledku diskriminačnej legislatívnej iniciatívy s názvom „Zákaz propagácie netradičných vzťahov“, ktorá sa prijala v druhom čítaní v parlamente v júni, a navrhovaného právneho predpisu týkajúceho sa možného označovania MVO, ktoré sú príjemcami medzinárodného financovania, ako „zahraničných agentov“, ktorý sa tiež prijal v prvom čítaní v júni. EÚ sa obáva, že ak by parlament prijal takýto právny predpis, jeho vykonávanie by zásadne ohrozilo ľudské práva. EÚ systematicky riešila túto otázku v rôznych formátoch. V uznesení z 15. januára vyzval Európsky parlament Kirgizsko, aby zamietlo zákon proti LGBTI.

Významným pozitívnym vývojom boli októbrové parlamentné voľby v Kirgizskej republike, ktoré sú v regionálnom kontexte výnimočné a ktoré sú dôležitým míľnikom prechodu krajiny k demokracii. Hovorkyňa VP/PK vo vyhlásení zdôraznila, že voľby boli pluralitné, prebehli riadne a pokojne.

V roku 2015 EÚ ďalej posilňovala kontakty s občianskou spoločnosťou v Kirgizskej republike. EÚ zaviedla ako systémovú súčasť svojej praxe organizovanie seminárov občianskej spoločnosti v Kirgizskej republike, pričom zorganizovala šiesty seminár občianskej spoločnosti s hlavnou témou „Rovnaké práva pre všetkých, viac práv pre všetkých“, ktorý sa týkal aj otázok práv žien, zraniteľných skupín (osoby so zdravotným postihnutím a deti) a slobody prejavu. V januári 2015 Kirgizská republika prešla druhým cyklom procesu všeobecného pravidelného preskúmania, pričom prijala približne 80 % odporúčaní. V októbri 2015 bolo Kirgizsko zvolené do Rady pre ľudské práva, pričom jeho mandát začal 1. januára 2016.

Pokiaľ ide o finančnú spoluprácu v rámci EIDHR, veľký dôraz sa kladie na zabránenie mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Po celý rok 2015 sa realizovali projekty s Radou Európy – Benátskou komisiou a UNDP na podporu ústavnej komory Najvyššieho súdu Kirgizskej republiky a zlepšenie kvality a účinnosti ústavného súdnictva. Otázky týkajúce sa výkonu spravodlivosti, boja proti korupcii a dobrej správy vecí verejných riešila EÚ v Kirgizskej republike prostredníctvom veľkého projektu financovaného EÚ.

Tadžikistan

EÚ v roku 2015 predovšetkým vyzývala na dodržiavanie slobody prejavu, neprerušovaného prístupu k informáciám a slobody internetu, ako aj na podporu občianskej spoločnosti.

Celkovo sa situácia v oblasti ľudských práv v druhej polovici roka zhoršila, keď sa zaviedli značné obmedzenia týkajúce sa činnosti politických strán a mimovládnych organizácií. Po násilných stretoch koncom leta bola Strana islamskej obrody Tadžikistanu (IRP) – jedna z hlavných opozičných strán Tadžikistanu už po takmer dve desaťročia – zakázaná ako teroristická organizácia a jej vedenie bolo uväznené. EÚ 1. októbra 2015 vydala verejné vyhlásenie, v ktorom označila zákaz IRP za ďalšie obmedzenie pluralizmu v krajine a vyzvala na ochranu základných slobôd v Tadžikistane. Aj pozorovatelia zaznamenali v priebehu roka narastajúce ťažkosti v práci MVO.

V júni 2015 EÚ a Tadžikistan uskutočnili siedmy výročný dialóg o ľudských právach, ktorý sa konal v Bruseli po prvýkrát. Zaoberali sa širokou škálou otázok vrátane volieb, slobody prejavu, práv žien, mučenia, slobody náboženského vyznania a situácie občianskej spoločnosti. EÚ uvítala prácu ombudsmana a vyzvala tadžické orgány, aby ešte viac posilnili inštitucionálny rámec, a to aj prostredníctvom plánovaného zriadenia úradu ombudsmana pre práva detí. Prijatie štátneho programu v oblasti predchádzania domácej násilii sa tiež považuje za pozitívny krok. EÚ uvítala prebiehajúcu prácu Tadžikistanu zameranú na boj proti mučeniu, ale zdôraznila potrebu ďalšieho úsilia v boji proti beztrestnosti. EÚ vyjadrila znepokojenie v súvislosti so správami o tlaku vyvíjanom na nezávislých novinárov, vyzvala orgány Tadžikistanu, aby prestali blokovať spravodajské webové sídla a webové sídla sociálnych sietí, a vyzvala na vykonávanie odporúčaní prijatých na seminári občianskej spoločnosti EÚ a Tadžikistanu v roku 2014 v Dušanbe, ktoré sa zameriavajú na slobodu prejavu. EÚ vyjadrila poľutovanie nad nedostatkami zaznamenanými počas parlamentných volieb v marci 2015. Legislatívne návrhy, ktorými by sa uložili nové požiadavky na organizácie občianskej spoločnosti, boli označené za znepokojujúce.

O ľudských právach sa rokovalo aj na výročnom zasadnutí Výboru pre spoluprácu EÚ – Tadžikistan v júni 2015. Hlavné body diskusie sa týkali slobody prejavu a slobody združovania, ako aj prístupu k spravodlivosti a právneho štátu.

Vykonalo sa viacero projektov v rámci EIDHR vrátane projektov zameraných na podporu zabráňovania mučeniu, ochranu ľudských práv tadžických migrujúcich pracovníkov a ich rodín, posilňovanie sociálno-ekonomických a kultúrnych práv väzňov a bývalých väzňov v Tadžikistane a na zabezpečenie rýchlej reakcie na naliehavé a okamžité právne potreby utečencov a žiadateľov o azyl.

Turkménsko

Prioritami EÚ v oblasti ľudských práv v Turkménsku v roku 2015 boli podmienky väzby a zabránenie mučeniu, reforma súdnictva, sloboda prejavu a sloboda združovania, prístup k informáciám, sloboda náboženstva a sloboda pohybu, ako aj postavenie obhajcov ľudských práv.

Počas roka Turkménsko naďalej uplatňovalo prísne obmedzenia slobody prejavu a tlače a novinári boli vystavení prenasledovaniu a zatýkaniu. Prístup obyvateľstva k informáciám zostáva naďalej veľmi obmedzený, pričom pretrváva blokovanie medzinárodných webových sídiel, čo je v rozpore so zákonom o internete z roku 2014, a z obytných domov sa údajne odstránili satelitné paraboly. Náboženské skupiny sú vystavené nadmerným obmedzeniam a prekážkam pri svojej registrácii. Organizácie pre ľudské práva poukázali na svojvoľné vyvlastňovanie majetku a masové demolácie v oblasti Ašchabadu počas roka.

V rámci každoročného dialógu o ľudských právach medzi EÚ a Turkménskom, ktorý sa konal v júni 2015 v Ašchabade, ako aj v rámci ostatných bilaterálnych diskusií EÚ opakovane vyjadrila znepokojenie nad týmito a inými vážnymi problémami v oblasti ľudských práv v krajine, vyzvala turkménske orgány, aby si vymieňali informácie o prípadoch nedobrovoľných zmiznutí, a vyzvala na prijatie národného akčného plánu pre ľudské práva.

Hoci situácia v oblasti ľudských práv v Turkménsku zostáva naďalej veľmi znepokojujúca, došlo v roku 2015 k určitému pozitívnemu vývoju. EÚ uvítala, že turkménske orgány zorganizovali v septembri 2015 návštevu diplomatov EÚ, USA a OSN v ženskej väznici v Dašoguze, a vyzvala Turkménsko, aby zorganizovalo ďalšie návštevy v iných detenčných centrách. Turkménsko prijalo akčný plán pre rodovú rovnosť na roky 2015 až 2020, ktorý obsahuje ukazovatele monitorovania jeho vykonávania, a oznámilo revíziu ústavy s cieľom zriadiť úrad ombudsmana a posilniť súdnu ochranu ľudských práv. Prostredníctvom platformy EÚ pre právny štát sa v tomto kontexte poskytovala podpora, pokiaľ ide o súvisiace osobitné otázky, ako sú úrad ombudsmana a úloha miestnej samosprávy. EÚ uvítala účasť námestníka ministra zahraničných vecí Turkménska na zasadnutí OBSE o realizácii ľudského rozmeru, ktoré sa uskutočnilo v roku 2015 vo Varšave, a vyzvala turkménsku vládu, aby zvažila pozvanie útvaru osobitných postupov OSN.

EÚ uskutočňovala pravidelné konzultácie so združeniami občianskej spoločnosti v Turkménsku a s aktivistami za ľudské práva v exile, ako aj s medzinárodnými MVO, ktorých práca sa týka Turkménska. Na zasadnutiach s vládou EÚ vyzývala Turkménsko, aby odstránilo prekážky pri zriaďovaní nezávislých organizácií občianskej spoločnosti a umožnilo činnosť medzinárodných MVO v krajine.

Uzbekistan

Medzi priority EÚ v oblasti ľudských práv v Uzbekistane naďalej patria zabránenie mučeniu, práva detí, podpora dodržiavania zásad právneho štátu, podpora rozvoja občianskej spoločnosti a podpora slobody prejavu. Prioritami EÚ sa povzbudila a podporila vláda Uzbekistanu pri riešení niektorých veľmi vážnych výziev v oblasti ľudských práv v krajine, medzi ktoré patrí aj zaobchádzanie so zadržanými osobami a obmedzenia občianskych a politických práv, ako aj pri a dodržiavaní jej medzinárodných záväzkov.

EÚ sa naďalej zúčastňovala rokovaní o ľudských právach a demokracii s Uzbekistanom na rôznych fórach vrátane Rady pre spoluprácu (máj) a Výboru pre spoluprácu (december). V rámci každoročného dialógu o ľudských právach, ktorý sa konal v novembri v Taškente, sa uskutočnili otvorené rokovania o mnohých otázkach, medzi ktoré patria pracovné práva, sloboda združovania, sloboda prejavu, sloboda náboženského vyznania a viery, podmienky vo väzbe, zabránenie mučeniu a zlému zaobchádzaniu a práva žien.

EÚ v rámci svojho pravidelného dialógu s uzbeckými orgánmi uvítala kvázi odstránenie využívania detskej práce pri zbere bavlny a pokrok, ktorý sa už dosiahol v roku 2015 v znižovaní nútenej práce dospelých, a to najmä fungovaním vzdelávacích a zdravotníckych služieb po celý čas zberu úrody a zorganizovaním celonárodnej kampane na zvyšovanie povedomia. EÚ vyzvala Uzbekistan, aby vykonal ďalšie opatrenia na úplné odstránenie nútenej a povinnej práce, zintenzívnil a rozšíril spoluprácu s MOP v otázkach reforiem trhu práce a plného vykonávania dohovorov MOP, a uvítala novembrové uznesenie vlády Uzbekistanu vykonávať trojročný akčný plán na účely odstránenia nútenej práce. EÚ zdôraznila, že spolupráca Uzbekistanu s MOP potvrdzuje význam spolupráce s medzinárodným spoločenstvom pri riešení problémov v oblasti ľudských práv, a vyzvala Uzbekistan, aby zväzil prijatie podobného prístupu pri riešení ďalších otázok v oblasti ľudských práv. EÚ predovšetkým dôrazne nabádala uzbecké orgány, aby zväzili vydanie pozvania pre osobitné postupy OSN.

EÚ dôrazne nabádala Uzbekistan, aby realizoval národný akčný plán z novembra 2014 na vykonávanie odporúčaní, ktoré Uzbekistan akceptoval v rámci svojho posledného všeobecného pravidelného preskúmania. Súčasťou toho by bolo podpísanie memoranda o porozumení s UNDP a zriadenie nezávislého vnútroštátneho preventívneho mechanizmu na monitorovanie väzenských zariadení.

V. Afrika

Africká únia – spoločná stratégia EÚ a Afriky

Základom nášho partnerstva s africkým kontinentom v rámci spoločnej stratégie EÚ a Afriky (JAES) je demokratická správa vecí verejných a ľudské práva. Na štvrtom samite Afrika – EÚ, ktorý sa uskutočnil v apríli 2014 v Bruseli, potvrdili hlavy štátov alebo predsedovia vlád oboch kontinentov a predsedovia Africkej únie (AÚ) a Európskej komisie svoj záväzok dodržiavať zásady dobrej správy vecí verejných, demokracie a právneho štátu. Dohodli sa tiež, že budú spolupracovať s cieľom zabezpečiť plné dodržiavanie ľudských práv, medzinárodného práva a rodovej rovnosti a bojovať proti beztrestnosti a všetkým formám diskriminácie, rasizmu a xenofóbie.

Od uskutočnenia samitu EÚ – Afrika sa spolupráca v oblasti demokracie, dobrej správy vecí verejných a ľudských práv zintenzívnila podpísaním spoločného programového dojednania medzi Komisiou AÚ (oddelenie politických vecí) a viacerými partnermi, najmä EÚ a jej členskými štátmi, s cieľom zintenzívniť podporu pracovného programu oddelenia.

Kapacity AÚ na pozorovanie volieb sa od 1. januára 2015 posilnili prostredníctvom grantu vo výške 6 miliónov EUR, ktorý sa odsúhlasil v júni 2015, a podporili technickou pomocou vo výške 0,5 milióna EUR.

11. dialóg AÚ – EÚ o ľudských právach sa uskutočnil 24. novembra 2015 v Kigali, Rwanda. Tento dialóg viedla komisárka AÚ pre politické záležitosti Dr. Aisha L. Abdullahiová a osobitný zástupca EÚ pre ľudské práva Lambrinidis. Obe strany potvrdili svoj záväzok podporovať a ochraňovať ľudské práva na obidvoch kontinentoch a spolupracovať pri účinnom vykonávaní kontinentálnych a medzinárodných nástrojov v oblasti ľudských práv v týchto oblastiach: podnikanie a ľudské práva, prepojenie medzi africkou mierovou a bezpečnostnou štruktúrou (APSA) a africkou štruktúrou správy vecí verejných (AGA) (vrátane pozorovateľských misií zameraných na ľudské práva), ratifikácia medzinárodných a kontinentálnych nástrojov v oblasti ľudských práv na vnútroštátnej úrovni, pozorovanie volieb, politika v oblasti prechodného súdnictva, sloboda prejavu a sloboda združovania. V rámci Afrického roku ľudských práv s osobitným zameraním na práva žien (2016) sa AÚ a EÚ dohodli na spolupráci s cieľom zorganizovať dialóg na vysokej úrovni o podpore a ochrane ľudských práv v Afrike. Formálnemu dialógu predchádzal seminár občianskej spoločnosti, na ktorom došlo k stretnutiu afrických a európskych zástupcov a ktorý bol financovaný v rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR).

EÚ tiež zintenzívnila svoju podporu afrického systému v oblasti ľudských práv a africkej štruktúry správy vecí verejných prostredníctvom priamej podpory vo výške približne 2,3 milióna EUR z Európskeho rozvojového fondu (ERF) vrátane kľúčových finančných prostriedkov vo výške 1,8 milióna EUR pre Panafrický parlament, Africký súd pre ľudské práva a práva národov (AfCHPR), a prostredníctvom podpory MVO vo výške 1,5 milióna EUR pre regionálne mechanizmy v rámci EIDHR, najmä so zreteľom na prácu osobitnej spravodajkyne pre obhajcov ľudských práv, osobitnej spravodajkyne pre slobodu prejavu a prístup k informáciám a osobitnej spravodajkyne pre práva žien z Africkej komisie pre ľudské práva a práva národov, ako aj pracovnej skupiny pre zrušenie trestu smrti (tri granty podpísané v decembri 2015). Z nástroja EIDHR sa tiež financuje prebiehajúci program s rozpočtom 1,2 milióna EUR, ktorého cieľom je posilnenie ochrany obhajcov ľudských práv a ich činnosť na celoafrickej úrovni.

V rámci viacročného indikatívneho programu celoafrického programu na roky 2014 – 2017 bolo vyčlenených 48,5 milióna EUR (11,43 % rozpočtových prostriedkov) na podporu prioritnej oblasti 2 plánu spoločnej stratégie EÚ a Afriky (JAES) zameriavajúcu sa na demokraciu, dobrú správu vecí verejných a ľudské práva.

V roku 2015 EÚ schválila rôzne programy v tejto oblasti, pričom sa vyčlenilo 10 miliónov EUR na posilnenie afrického systému v oblasti ľudských práv s cieľom bojovať proti diskriminácii a porušovaniu ľudských práv. Tento projekt je súčasťou širšieho prístupu k správe vecí verejných a ľudským právam v rámci celoafrického programu, ktorý zahŕňa podporu pozorovania volieb a organizácií občianskej spoločnosti, ako aj prípadnú budúcu podporu opatrení v oblasti verejnej správy a boja proti korupcii. Schválil sa projekt v hodnote 5 miliónov EUR na podporu medzinárodného úsilia zameraného na elimináciu mrzačenia ženských pohlavných orgánov. Prevencia mrzačenia ženských pohlavných orgánov sa zameriava hlavne na podporu jeho odstránenia a zároveň riešenie potrieb dievčat a žien, ktoré trpia jeho dôsledkami. Celoafrický program preto zahŕňa právne a politické reformy, komunitné vzdelávanie a dialóg, podporu zdravotníckych služieb v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a systémov ochrany detí, ako aj celoštátne komunikačné úsilie o zmenu spoločenského vnímania mrzačenia ženských pohlavných orgánov. Uvedený plán bude realizovať Populačný fond OSN (UNFPA) a Detský fond OSN (UNICEF).

Na podporu posilnenej úlohy organizácií občianskej spoločnosti v rámci dialógu s africkými inštitúciami a pri vykonávaní iniciatív na podporu bezpečnosti, správy vecí verejných, ľudských práv a rodovej rovnosti sa poskytlo 20 miliónov EUR. 3,4 milióna EUR sa poskytlo najmä na podporu sfunkčnenia africkej štruktúry správy vecí verejných prostredníctvom Komisie AÚ (sekretariát).

V roku 2015 sa zvýšila aj partnerská podpora v oblastiach, ako je pozorovanie volieb, spolupráca medzi Európskym parlamentom a Panafrickým parlamentom a spolupráca medzi Africkým súdom pre ľudské práva a práva národov a Európskym súdom pre ľudské práva. S cieľom zefektívniť partnerstvo v tejto oblasti sa využívali aj výmeny zamestnancov medzi inštitúciami a program pre návštevníkov EÚ.

Angola

Situácii v oblasti ľudských práv v Angole sa v roku 2015 zhoršila, i keď ochrana ľudských práv v krajine je aj naďalej nadpriemerná, ak sa zoberie do úvahy celý africký kontinent. Zhoršenie nastalo hlavne v oblasti slobody združovania, zhromažďovania a prejavu. Vláda mierne zintenzívnila represie politických aktivistov, ktorí sú v opozícii proti nej, proti vládnucej strane MPLA a proti dlhému funkčnému obdobiu prezidenta Josého Eduarda dos Santosa, ktorý je pri moci už 37 rokov. Keďže hospodárska situácia v krajine sa v dôsledku dlhotrvajúceho poklesu cien ropy naďalej zhoršuje, príslušné orgány majú tendenciu sprísňovať kontrolu nad organizáciami občianskej spoločnosti a politickými aktivistami, čím zužujú demokratický priestor pred všeobecnými voľbami naplánovanými na august 2017. Vláda naďalej vystavuje novinárov a aktivistov trestným stíhaniam za hanobenie, svojvoľným zatýkaniam, nespravodlivým súdnym procesom, zastrášaniam, obťažovaniu a dohľadu. Polícia údajne použila nadmernú silu a uskutočnila svojvoľné zatýkania s cieľom zastaviť pokojné protivládne protesty a iné zhromaždenia.

Súdne konanie proti 17 mladým aktivistom obvineným z „prípravy činov zhodujúcich sa so vzburou“ a zo „sprisahania proti prezidentovi a iným inštitúciám“, ktoré predstavujú trestné činy proti bezpečnosti štátu, je predmetom veľkej pozornosti sociálnych médií. Často sa kritizovali prijaté súdne opatrenia.

Napriek tomu, že angolské orgány pred začatím súdneho konania prejavili otvorený a konštruktívny prístup – najmä tým, že EÚ a jej členským štátom povolili návštevy väznených osôb – neskôr zmenili svoj postoj a doteraz sa nepovolili žiadne diplomatické pozorovanie súdneho konania. Existujú aj nejasnosti týkajúce sa prístupu poskytnutého médiám. Delegácia EÚ naďalej rokuje o prístupe s angolskými orgánmi. Na túto otázku bola angolská vláda upozornená počas zasadnutia ministrov v rámci Spoločnej cesty vpred, ktoré sa konalo v novembri 2015 v Luande. Angolský ústavný súd v decembri 2015 nariadil, aby aktivisti boli v domácom väzení, čo je opatrenie, ktorým sa zlepšila ich situácia.

Ďalšími dvomi najvýznamnejšími súdnymi konaniami týkajúcimi sa ľudských práv v roku 2015 boli súdne konania aktivistu z provincie Cabinda Josého Marcosa Mavunga a uznávaného novinára a aktivistu Rafaela Marquesa de Moraisa. Marcos Mavungo bol odsúdený na šesť rokov väzenia za „vzburu proti štátu“. Bol obvinený z účasti na organizovaní demonštrácie a zo združovania sa so skupinou mužov, u ktorých sa údajne našli letáky a výbušniny v predvečer demonštrácie. Zástupca delegácie EÚ odletel do Cabindy zúčastniť sa na Mavungovom súdnom konaní ako pozorovateľ. Medzitým bol odsúdený na šesť mesiacov podmienene Rafael Marques v trestnom konaní za hanobenie za jeho knihu s názvom „Krvavé diamanty: korupcia a mučenie v Angole“. Na tomto súdnom konaní sa zúčastnili ako pozorovatelia delegácia EÚ a diplomati z členských štátov, ako aj USA.

Delegácia EÚ udržiavala užitočný a plodný dialóg s angolskými orgánmi o týchto obavách týkajúcich sa ľudských práv (a to aj na úrovni ministra zahraničných vecí a ministra spravodlivosti a ľudských práv, ako aj s generálnym prokurátorom).

Pokiaľ ide o hospodárske a sociálne práva, súčasná hospodárska kríza spôsobená poklesom cien ropy má značný vplyv na najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva. Zmenšila sa nielen návratnosť ich hospodárskych činností, ale podstatne sa znížila aj schopnosť vlády zasahovať.

Delegácia EÚ vedie trvalý dialóg so zástupcami občianskej spoločnosti. Napríklad o novom nariadení týkajúcom sa MVO, ktoré má potenciálne obmedzujúci vplyv na činnosť organizácií, sa intenzívne diskutovalo, a to s občianskou spoločnosťou, ako aj na ministerskej úrovni.

Bola vyhlásená výzva na predloženie návrhov pre neštátne subjekty – miestne orgány (NSA – LA) s cieľom posilniť účasť občianskej spoločnosti v procese decentralizácie. Okrem toho delegácia EÚ pozorne sleduje vykonávanie ôsmich prebiehajúcich grantov z predchádzajúcich programov NSA – LA.

Pokiaľ ide o rozpočtové riadky súvisiace s ľudskými právami, uskutočnilo sa stretnutie s príslušnými členmi občianskej spoločnosti s cieľom určiť priority pre nadchádzajúcu výzvu na predkladanie návrhov v oblasti ľudských práv. Táto výzva sa zverejnila v januári 2016 a identifikovali sa tieto dve priority: prístup k spravodlivosti s osobitným zameraním na základnú právnu pomoc obyvateľstvu a podpora činností občianskeho vzdelávania v súvislosti s nadchádzajúcimi voľbami (2017).

V roku 2015 existovali tri programy Európskeho rozvojového fondu (ERF) týkajúce sa tém súvisiacich s ľudskými právami. Projekt týkajúci sa registrácie narodených detí a prístupu k spravodlivosti pre deti, ktorý realizuje UNICEF, dosiahol uspokojivú úroveň vykonávania. V roku 2015 sa začal vykonávať projekt PALOP-TL⁷ týkajúci sa právneho štátu na účely predchádzania korupcii a boja proti nej, praniu špinavých peňazí a obchodovaniu s drogami.

Európsky parlament (EP) prijal 10. septembra 2015 uznesenie o nedávnych výsledkoch Angoly v oblasti ľudských práv, v ktorom sa požaduje prepustenie všetkých politických väzňov a obhajcov ľudských práv. V uznesení sa tiež vzal na vedomie zmenšujúci sa priestor pre slobodu prejavu, zhromažďovania a združovania v dôsledku zatýkania, využívanie systému súdnictva na potlačenie dissentu trestným stíhaním osôb za uplatňovanie týchto práv a používanie násilia zo strany bezpečnostných síl na potláčanie pokojných verejných zhromaždení. Tón a znenie uznesenia EP urazilo angolskú vládu a zároveň vyvolalo internú diskusiu v politických kruhoch krajiny. Angolský parlament vydal svoje vlastné uznesenie (bez podpory opozície), v ktorom odsúdil uznesenie EP. Čoraz viac vládnych úradníkov a štátnych médií používa vyjadrenia o „vmiešavaní sa zahraničia“, čím vytvárajú predpoklady pre narušenie volieb v roku 2017.

Benin

Situácia v oblasti ľudských práv v Benine je vo všeobecnosti dobrá. V roku 2015 sa uskutočnili parlamentné, miestne a komunálne voľby a podľa hodnotenia pozorovateľov boli v súlade s medzinárodnými normami pre demokratické voľby.

Sloboda tlače je pomerne značná, aj keď prístup k verejnoprávnym médiám zostáva pre opozíciu a niektoré časti spoločnosti obmedzenejší. Pokiaľ ide o slobodu prejavu, je zakotvená v ústave a právnom rámci a obyvateľstvo užíva v tejto súvislosti značnú slobodu.

⁷ Európska únia podporuje spoluprácu medzi južnými krajinami zo skupiny šiestich portugalsky hovoriacich krajín africkej, karibskej a tichomorskej oblasti (AKT), známych ako krajiny PALOP-TL (*Países Africanos de Língua Oficial Portuguesa e Timor-Leste*).

Práva detí sú naďalej predmetom znepokojenia, najmä jav zneužívania, pretrvávajúce manželstiev detí a skorých a nútených manželstiev, marginalizácia alebo dokonca zabíjanie detí obvinených z tzv. čarodejníctva a časté prípady sexuálneho zneužívania v školách. Podľa svetového indexu otroctva z roku 2014 je v Benine približne 77 000 obetí novodobého otroctva, najmä prostredníctvom domácej práce, nútenej práce a sexuálneho vykorisťovania.

Bežná prax daňových únikov a korupcie má značný vplyv na sociálne a hospodárske práva obyvateľov. Miera peňažnej chudoby vzrástla z 36,2 % v roku 2011 na 40,1 % v roku 2015⁸. Slabý a pomalý systém súdnictva a vplyv korupcie v tomto sektore vedie v niektorých prípadoch k svojvoľným zadržiavaniam, predĺženej vyšetrovacej väzbe a odopieraniu spravodlivosti.

Benin prijal 15. februára 2013 zákon o zriadení beninskej komisie pre ľudské práva. Zatiaľ však nefunguje.

V roku 2015 EÚ viedla pravidelný politický dialóg s vládou Beninu. Prostredníctvom politického dialógu podľa článku 8 Dohody z Cotonou boli vznesené otázky ako práva detí (s dôrazom na potrebu vykonávať kódex dieťaťa), práva žien (so zameraním na zlepšovanie ich nedostatočného politického zastúpenia), odporúčania vyplývajúce zo všeobecného pravidelného preskúmania a zriadenie beninskej komisie pre ľudské práva.

Výsledkom podpory EÚ zameranej na posilnenie právneho štátu v Benine v roku 2015 bola účinná realizácia národnej politiky v oblasti súdnictva. Podpora EÚ zameraná na zavádzanie nových právnych predpisov viedla k prijatiu kódexu dieťaťa a k vypracovaniu nového trestného zákonníka, ktorý je ešte potrebné prijať. Pokračujúce poskytovanie pomoci EÚ vládnomu programu pre zlepšovanie životných podmienok vo väzbe viedlo k značným zlepšeniam, a to aj pre maloletých.

Okrem toho EÚ financuje prístup k základným službám v rámci svojej podpory decentralizácie štátnych sociálnych služieb. EÚ tiež podporila posilnenie stredísk sociálnej podpory s cieľom zvýšiť sociálne zabezpečenie najzraniteľnejších občanov a poskytovať služby a poradenstvo pre ľudí, ktorých ľudské práva sú porušované.

⁸ 2015 EMICoV (Integrovaný modulárny prieskum týkajúci sa životných podmienok v domácnostiach).

V roku 2015 EÚ a jej členské štáty odsúhlasili spoločný plán na podporu občianskej spoločnosti (2014 – 2017), ktorý zahŕňa silnú zložku na podporu organizácií občianskej spoločnosti s cieľom uľahčiť účasť občanov, podporu ľudských práv a prístup k základným sociálnym službám pre beninských občanov.

V oblasti práv detí sa EÚ v roku 2015 zamerala na boj proti obchodovaniu s deťmi, ochranu zneužívaných detí, detí, ktoré sa dostali do konfliktu so zákonom, boj proti rituálnemu zabíjaniu a boj proti sexuálnemu zneužívaniu v školách. Vynaložilo sa úsilie na posilnenie siete aktérov zapojených do ochrany a podpory práv detí, a to aj poskytovaním podpory centráм zameraným na ochranu a reintegráciu maloletých. Uskutočnila sa odborná príprava a činnosti zamerané na budovanie kapacít a vybudovala sa sieť vyškolených sudcov. Podnikajú sa kroky na zlepšenie služieb zabezpečovania opatery a rehabilitačných služieb a rešpektovanie základných práv prostredníctvom Štátneho centra pre alternatívy k zaisteniu maloletých.

Ďalšou oblasťou činnosti bola podpora práv osôb so zdravotným postihnutím. V tejto súvislosti sa EÚ usilovala o podporu svojej účasti v miestnej samospráve a dialógu, zlepšenie noriem prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím a podporu integrácie detí so zdravotným postihnutím v rámci vzdelávania.

Iniciatívy v oblasti verejnej diplomacie sa zamerali na ľudské práva a beninské médiá im venovali veľkú pozornosť. Prijali sa predovšetkým opatrenia v súvislosti s homofóbiou, detskou prácou, politickými právami, násilím páchaným na ženách a rituálnymi vraždami detí.

Botswana

Trest smrti je v Botswane v platnosti od získania nezávislosti v roku 1966. Odvtedy bolo popravených 47 odsúdených páchatel'ov. Posledná poprava sa uskutočnila v roku 2013. V poslednom čase sa v rámci súdnictva diskutovalo o ústavnosti trestu smrti. Zdá sa však, že diskusia o tejto otázke neoslovila širšie publikum.

Pokiaľ ide o práva osôb patriacich k menšinám, pozitívnou skutočnosťou je, že sa zdá, že vláda sa po viacročných právnych sporoch s domorodým spoločenstvom San/Barsawa opäť zapája do dialógu s týmto spoločenstvom. Je však ťažké posúdiť vplyv, keďže výsledky tohto dialógu neboli zverejnené. Napriek dialógu pretrváva v spoločenstve San/Barsawa pocit marginalizácie.

Pokiaľ ide o práva osôb LGBTI, nedosiahol sa skutočný pokrok a zatiaľ sa nevykonalo rozhodnutie najvyššieho súdu z roku 2014, ktorým sa mimovládny organizáciám zaoberajúcim sa LGBTI umožňuje oficiálne registrovať. Prebiehajúce odvolacie konanie vlády by mohlo oddialiť pokrok o niekoľko rokov. V trestnom zákonníku Botswany sa opisujú homosexuálne styky ako trestné činy, ktoré predstavujú porušenie morálky a ktoré sa trestajú väzením až do siedmich rokov. Menej ako dva roky do ďalšieho procesu všeobecného pravidelného preskúmania sa dosiahol len veľmi malý viditeľný pokrok v súvislosti s prijatými odporúčaniami, pričom vytvorenie národnej inštitúcie pre ľudské práva (NHRI) patrí medzi najzávažnejšie.

Mal by sa však zdôrazniť pretrvávajúci rozhodný postoj Botswany k otázkam ľudských práv a k MTS na medzinárodných fórach. Keďže Botswana je členom Rady pre ľudské práva (HRC) a v roku 2014 bola opätovne zvolená na ďalšie dvojročné obdobie, požadované demarše na podporu pozícií EÚ vypracúvali misie EÚ vo vzťahu k miestnym orgánom v rámci 28., 29. a 30. zasadnutia HRC; okrem týchto sa vydali ďalšie demarše súvisiace s ľudskými právami, napríklad demarše týkajúce sa obhajcov ľudských práv na zasadnutí tretieho výboru Valného zhromaždenia OSN a dohovoru Medzinárodnej organizácie práce č. 182 o najhorších formách detskej práce. Na rozdiel od mnohých afrických krajín sa Botswana zvyčajne zosúlaďuje s pozíciou EÚ v hlasovaní v Rade pre ľudské práva a v rámci tretieho výboru VZ OSN.

Rastúce napätie medzi výkonnou mocou a súdnictvom, ako aj v rámci súdnictva, je dôvodom na znepokojenie. Rozhodnutia najvyššieho súdu sú niekedy ignorované, ak nie sú po vôli výkonnej moci. Napríklad v novembri boli v rozpore s výslovným rozhodnutím najvyššieho súdu vydaní dvaja ugandskí utečenci. Podobne 10 eritrejských futbalistov, ktorí v októbri požiadali o azyl v Botswane, čelí vydaniu do tretej krajiny, opäť v rozpore so súdnym príkazom. V roku 2015 boli štyria sudcovia najvyššieho súdu suspendovaní a obvinení z toho, že dostávali príspevok na bývanie, kým bývali vo vládnom ubytovaní (prípád prebieha). Títo štyria sudcovia (najmä Justice Key Dingake) sú známi tým, že vynášali rozsudky v prospech ľudských práv, ktoré nemusia byť prijateľné pre výkonnú moc, napríklad v súvislosti s právom žien dediť pôdu a s poskytovaním antiretrovirálnych liekov uväzneným osobám cudzej štátnej príslušnosti.

Po zmene zákona o spoločnostiach, ktorý vláda schválila v novembri, existujú obavy, že priestor pre občiansku spoločnosť, ktorý je už aj tak nedostatočný, sa môže ďalej zmenšovať. Zákon bude platiť pre všetky organizácie a mohol by sa využívať selektívne na znemožnenie práce organizácií občianskej spoločnosti, ktoré majú voči vláde kritický postoj, vrátane početných evanjelických cirkví. V zákone sa tiež stanovuje, že aspoň 75 % všetkých členov bude musieť byť Botswančanov, čím sa môže sťažiť práca miestnych kancelárií medzinárodných mimovládnych organizácií.

V roku 2014 sa zodpovednosť za záležitosti v oblasti ľudských práv v krajine, okrem záležitostí týkajúcich sa utečencov, presunula z ministerstva obrany, spravodlivosti a bezpečnosti na úrad prezidenta. Kým sa úrad ombudsmana nestane národnou inštitúciou pre ľudské práva (NHRI), mandát v oblasti ľudských práv má úrad prezidenta. Botswana je jednou z mála krajín na africkom kontinente, ktorá nemá zatiaľ svoju NHRI.

Osobitný spravodajca OSN pre ľudské právo na bezpečnú pitnú vodu a sanitáciu Léo Heller navštívil Botswanu v novembri 2015 a naliehavo vyzval vládu, aby súčasné extrémne sucho využila ako príležitosť na rozvoj komplexnej stratégie na zabezpečenie prístupu k bezpečnej pitnej vode a sanitácii v rámci predpokladanej zväčšujúcej sa krízy spôsobenej nedostatkom vody. Zdôraznil, že súčasné sucho vyvoláva vážne obavy v oblasti ľudských práv týkajúcich sa kvality vody, množstva vody, a s tým súvisiaceho účinku na zdravie. Najviac postihnuté by mohli byť vidiecke a menšinové komunity. Správa s konečnými zisteniami a odporúčaniami sa očakáva v septembri 2016.

EÚ ako celok tiež spolupracuje s botswanskou vládou v súvislosti s ľudskými právami v rámci politického dialógu podľa článku 8 Dohody z Cotonou. V roku 2015 misie EÚ pokračovali vo svojich pravidelných výmenách s niektorými poprednými organizáciami pôsobiacimi v oblasti ľudských práv v tejto krajine a tiež viedli pravidelné diskusie s ďalšími kľúčovými partnermi, akými sú USA (o problematike LGBTI) a OSN (UNICEF, UNAIDS).

Je potrebné posilniť miestne organizácie zamerané na ľudské práva, aby mohli naďalej plniť svoje mandáty a využívať financovanie v rámci EIDHR. V roku 2015 bolo 0,6 milióna EUR udelených štyrom organizáciám. Konkrétne sa začali realizovať tri projekty v Gaborone: Medzinárodná skupina pre práva menšín pre prácu na uznávaní menšín a ich práv; Botswanská sieť pre etiku, právo a HIV/AIDS (BONELA) pre presadzovanie a ochranu ľudských práv vo vidieckych komunitách a v najohrozenejších skupinách obyvateľstva (vrátane silnej zložky LGBTI); a program Stepping Stones International pre prácu na ochrane detí pred sexuálnym zneužívaním. Štvrtý projekt v rámci nástroja EIDHR sa začal realizovať v Maune 10. decembra počas oslavy Dňa ľudských práv. Tento projekt, ktorý je sa realizuje v najviac znevýhodnenom okrese v Botswane, budú vykonávať Rada mimovládnych organizácií Ngamiland (NCONGO) a štyri miestne MVO a pre miestne zainteresované strany a komunity v regióne sa ním zabezpečí vzdelávanie v oblasti ľudských práv zamerané na širokú škálu otázok z oblasti ľudských práv vrátane práv domorodého obyvateľstva, práv osôb so zdravotným postihnutím a práv detí. Okrem toho sa počas roka vykonával program na budovanie kapacít a mentorstvo zameraný na granty EIDHR týkajúce sa monitorovania a hodnotenia.

Pokiaľ ide o ďalšie podujatia súvisiace so zviditeľnením ľudských práv, EÚ sa 25. novembra zúčastnila na podujatí, na ktorom sa začala realizácia 16-dňového aktivizmu proti násiliu páchanému na ženách. Vyhlásenie EÚ prednesené na uvedenom podujatí prenášala jediná televízna spoločnosť v krajine.

Burkina Faso

V Burkine Faso dominovali v minulom roku vo veľkej miere politické udalosti (transformácia a vojenský prevrat v septembri 2015) a dosiahol sa len malý pokrok, pokiaľ ide o priority EÚ v oblasti ľudských práv v tejto krajine, ako je inštitucionálny rámec pre ochranu ľudských práv, trest smrti, mučenie, podmienky zadržiavania a dĺžka trvania súdnych konaní, systém súdnictva, sloboda prejavu, obhajcovia ľudských práv a občianska spoločnosť, práva žien a práva detí.

Parlamentné a prezidentské voľby v roku 2015 možno považovať za míľnik po ťažkom roku transformácie. Týmito voľbami sa otvorila nová kapitola v histórii krajiny, v ktorej posledných 27 rokov vládol prezident Blaise Compaoré. Povstanie v októbri 2014, ktoré ho donútilo k odchodu, a následná transformácia boli do značnej miery dôsledkom rastúceho dopytu po spravodlivosti a lepších životných podmienkach. Nový prezident zvolený v decembri 2015 Roch Marc Kaboré a jeho vláda budú musieť reagovať na tieto požiadavky v úzkej koordinácii s medzinárodnými darcami. EÚ vyslala volebnú pozorovaciu misiu (VPM), ktorej pozitívny prínos ocenili rôzni účastníci volieb.

Prezident Kaboré vo svojom inauguračnom prejave jasne uviedol, že stredobodom jeho úsilia budú sociálna spravodlivosť, začlenenie, dobrá správa vecí verejných, posilnenie demokracie a slobody. Delegácia EÚ bude zohrávať významnú úlohu pri určovaní opatrení, ktoré je potrebné vykonať na zabezpečenie toho, aby sa tieto priority pretavili do konkrétnych výsledkov. EÚ je hlavným darcom v tejto krajine a zabezpečuje koordináciu so zvyškom spoločenstva darcov tým, že predsedá pravidelným zasadnutiam darcov.

Dočasná vláda už prijala zákon proti korupcii, posilnila rozdelenie právomocí (prezident Burkiny Faso už nebude predsedom Národnej rady súdnictva) a zaviedla opatrenia umožňujúce bežným občanom obrátiť sa na ústavný súd priamo. Ďalším dôležitým prvkom bolo začlenenie orgánu na kontrolu štátu a boj proti korupcii do ústavy.

Angažovanosť EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v Burkine Faso sa uskutočňuje najmä prostredníctvom jej podpory Národnej politiky v oblasti spravodlivosti (PAPNJ), ktorá sa začala realizovať v marci 2014 s celkovým rozpočtom 9,5 milióna EUR. Hlavným cieľom je zabezpečiť, aby bola spravodlivosť dostupnejšia a aby lepšie chránila práva a slobody.

EÚ sa tiež sústreďuje na ochranu detí, pričom boli podpísané tri projekty s tromi mimovládnyimi organizáciami v celkovej hodnote 3,7 milióna EUR. Všetky sú komplementárne a ich cieľom je zabrániť násiliu páchanému na deťoch a znížiť ho prostredníctvom vytvorenia integrovaného systému ochrany detí. Prvé hodnotenie projektu v roku 2015 bolo veľmi pozitívne; v projekte sa uplatnil nový a celostný prístup pri vytváraní sietí na ochranu detí.

Členské štáty EÚ sú tiež aktívne v oblasti ľudských práv v Burkine Faso. EÚ má významný pákový efekt a dobrú povesť v krajine. To sa tradične premieta do zvýhodneného prístupu k orgánom Burkiny Faso. Tento prístup bude sa pravdepodobne zachová aj s novozvolenými orgánmi. V nadväznosti na dvojstranné zasadnutie s osobitným zástupcom pre región Sahel Ángelom Losadom, ktoré sa konalo na inauguračnej slávnosti 29. decembra 2015, je pravdepodobné, že prezident Kaboré bude naďalej budovať na privilegovanom partnerstve medzi jeho krajinou a EÚ. EÚ tiež udržiava dobré vzťahy s organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré boli veľmi aktívne pred transformáciou a najmä počas nej.

Úplné obnovenie politickej scény v krajine a zjavná ochota nových orgánov angažovať sa v oblasti ľudských práv ponúkajú dobrú príležitosť na riešenie niektorých dôležitých otázok v oblasti ľudských práv s väčším odhodlaním ako pred výmenou moci.

Burundi

Situácia v oblasti ľudských práv v Burundi sa v roku 2015 drasticky zhoršila. Napriek pokroku, ktorý sa zaznamenal za posledných desať rokov, krajina čelí hlbokkej a dlhotrvajúcej politickej kríze od apríla 2015, ktorá súvisí s rozhodnutím prezidenta Pierra Nkurunzizu uchádzať sa o tretie funkčné obdobie.

V tomto kontexte bolo hlavným cieľom EÚ v súvislosti s ľudskými právami v Burundi v roku 2015 naďalej sa usilovať o zvýšenie ochrany práv jednotlivcov a základných slobôd prostredníctvom politického dialógu a nástrojov rozvojovej spolupráce. V záujme podpory tohto celkového cieľa EÚ sústredila pozornosť na podporu a ochranu obhajcov ľudských práv a občianskej spoločnosti, boj proti diskriminácii a príspevok k reforme systému súdnictva. EÚ tiež nabádala orgány, aby vyšetrovali prípady mimosúdnych popráv a mučenia a odstránili beztrestnosť.

EÚ a burundské orgány viedli intenzívny politický dialóg (v súlade s článkom 8 prílohou VII Dohody z Cotonou) medzi októbrom 2014 a májom 2015, zameraný na politickú klímu v Burundi, najmä vzhľadom na zvyšovanie napätia v súvislosti s blížiacimi sa parlamentnými a prezidentskými voľbami v lete roku 2015. Jeho predmetom boli: porušovanie ľudských práv; absencia nezávislého systému súdnictva; politické násilie vystupňované organizáciou *Imbonerakure*, mládežníckym krídlom vládnucej strany Národnej rady pre obranu demokracie – Sily na obranu demokracie (CNDD-FDD); obmedzenia v oblasti občianskych slobôd a slobody prejavu a zhromažďovania a vyhrážanie sa disidentom vrátane disidentov v rámci vládnucej strany.

Rada prijala v marci 2015 závery o predvolebnom období v Burundi, v ktorých vyzvala na vytvorenie podmienok na slobodné, inkluzívne a transparentné voľby a dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd. Keďže sa nevytvorili vhodné podmienky, vysoká predstaviteľka Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku/podpredsedníčka Komisie (VP/PK) rozhodla o stiahnutí volebnej pozorovateľskej misie Európskej únie v Burundi 29. júna 2015.

Rada následne prijala závery o Burundi v máji, júni a novembri 2015, v ktorých sa odráža rastúce znepokojenie nad zhoršením situácie a nárastom porušovania ľudských práv.

V tejto súvislosti a na základe porušenia základných prvkov Dohody z Cotonou vrátane rešpektovania demokratických zásad a zásad právneho štátu EÚ 26. októbra vyzvala Burundi na osobitné konzultácie podľa článku 96 Dohody z Cotonou. Celkovým cieľom tohto procesu je podporiť Burundi, aby sa zaviazalo prijať v stanovenom časovom rámci a na základe zásad stanovených v dohodách z Aruše opatrenia v kritických oblastiach, ktorými sú demokracia, ľudské práva a právny štát, a nájsť vzájomne prijateľné riešenie. Týmto procesom sa má tiež podporiť úsilie Africkej únie, Organizácie Spojených národov a Východoafrického spoločenstva o nadviazanie inkluzívneho sprostredkovaného dialógu na vyriešenie krízy.

Po konzultáciách, ktoré sa konali 8. decembra, EÚ pracuje na súbore opatrení, ktoré má prijať Rada, vrátane opatrení v oblasti rozvojovej spolupráce, s cieľom podporiť Burundi, aby sa zaviazalo k takémuto dialógu, zastaveniu násilia a ochrane ľudských práv a napokon ku konsolidácii demokracie a mieru. EÚ pravdepodobne pozastaví priame financovanie rozvojovej spolupráce s vládou, ale postará sa o to, aby sa pokračovalo vo financovaní ochrany obyvateľstva vrátane humanitárnej pomoci.

Rada na svojom zasadnutí 1. októbra 2015 v súlade so závermi Rady z júna 2015 prijala sankcie proti štyrom jednotlivcom. Rada prijala cestovné obmedzenia a opatrenia v podobe zmrazenia aktív voči 4 osobám, ktoré svojimi aktivitami, najmä násilím, útlakom alebo podnecovaním k násiliu, ako aj činmi, ktoré predstavujú závažné porušovanie ľudských práv, ohrozovali demokraciu alebo boli prekážkou pri hľadaní politického riešenia súčasnej krízy v Burundi.

Pokiaľ ide o opatrenia, EÚ viedla stály dialóg s obhajcami ľudských práv po celý rok 2015. V dôsledku zhoršenia situácie dostala delegácia 145 žiadostí o mobilizáciu malých grantov na podporu obhajcov ľudských práv (európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva); z nich sa vybralo 32 príjemcov podpory EÚ.

EÚ prostredníctvom mobilizácie finančných prostriedkov z EIDHR podporila osem projektov vykonávaných medzinárodnými MVO v spolupráci s vnútroštátnymi MVO. Spolupráca EÚ v hodnote 5,2 milióna EUR sa zameriava na tieto kľúčové oblasti: práva žien, práva detí a mládeže a práva zraniteľných skupín obyvateľstva. Balík dodatočných opatrení sa v roku 2016 zameria na opatrenia na odstránenie násilia páchaného na ženách a deťoch a ochranu obhajcov ľudských práv.

Napokon v dôsledku aktívneho zapojenia EÚ Rada pre ľudské práva na svojom 30. zasadnutí v októbri 2015 prijala rezolúciu o situácii v oblasti ľudských práv v Burundi. Touto rezolúciou sa Burundi dostáva do programu všetkých pravidelných zasadnutí Rady v roku 2016, zabezpečuje sa podávanie správ zo strany vysokého komisára OSN pre ľudské práva v marci a júni, a vyzýva sa na interaktívny dialóg za účasti rôznych relevantných zainteresovaných strán, ktorý sa má uskutočniť v septembri 2016. Po útokoch na kasárne a po protiútokoch bezpečnostných síl sa v decembri 2015 konalo osobitné zasadnutie Rady pre ľudské práva týkajúce sa Burundi.

Kapverdý

V roku 2015 EÚ naďalej viedla pravidelný dialóg o upevňovaní demokracie a ľudských práv v kontexte osobitného partnerstva medzi Kapverdmi a EÚ. Týmto partnerstvom sa zabezpečuje posilnený politický dialóg o demokracii, ľudských právach, právnom štáte a dobrej správe vecí verejných. V akčnom pláne pre osobitné partnerstvo sa osobitná pozornosť venuje právam žien a detí, situácii migrantov, boju proti domácejmu násiliu, zlepšeniu systému súdnictva, boju proti korupcii a presadzovaniu dobrej správy vecí verejných.

Celková situácia Kapverd v oblasti ľudských práv a základných slobôd zostáva vo všeobecnosti veľmi pozitívna. Krajina má stabilné politické inštitúcie, dobre fungujúcu parlamentnú demokraciu viacerých strán a nezávislé súdnictvo. Medzi ciele EÚ v rámci jej vzťahov s Kapverdmi patrí hlavne podpora úsilia orgánov zlepšiť dodržiavanie ľudských práv v oblastiach, ktoré ešte stále vyvolávajú znepokojenie, ako je najmä rodovo motivované násilie a diskriminácia žien a práva dieťaťa vrátane zneužívania detí a sexuálneho násillia voči nim.

EÚ financovala päť projektov na podporu práv a posilnenia postavenia žien, zlepšenie hospodárskej situácie zraniteľných skupín, detí a osôb so zdravotným postihnutím a na posilnenie občianskej spoločnosti v krajine. EÚ tiež podporila národnú volebnú komisiu pri zvyšovaní povedomia občanov o (parlamentných, miestnych a prezidentských) voľbách v roku 2016 a pri znižovaní neúčasti na voľbách, najmä medzi ženami a mladými voličmi.

EÚ úspešne vydala demarš o vykonávaní článku 4 dohovoru MOP č. 182 o najhorších formách detskej práce v súvislosti s vytvorením zoznamu nebezpečnej práce. Národný parlament zoznam jednomyselne schválil v novembri 2015.

Pokiaľ ide o násilie páchané na ženách a diskrimináciu, Kapverdý v priebehu nasledujúcich troch rokov vykonávajú dva hlavné plány na podporu nového regulačného zákona: „Tretí národný plán pre rovnosť“ a „Plán II na boj proti rodovo motivovanému násiliu (2015 – 2018)“.

Kamerun

V roku 2015 boli prioritami EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v Kamerune aj naďalej boj proti mučeniu, zlepšenie podmienok väzby, ochrana obhajcov ľudských práv, presadzovanie práv detí, najmä boj proti obchodovaniu s deťmi, odstránenie násilia páchaného na ženách a nediskriminácia.

EÚ sa naďalej aktívne angažovala v oblasti ľudských práv a demokracie v Kamerune prostredníctvom rôznych kanálov, a to aj prostredníctvom politického dialógu podľa článku 8 Dohody z Cotonou. EÚ a Kamerun usporiadali 16. januára 2015 zasadnutie dialógu venované správe vecí verejných a Kamerun informoval o opatreniach prijatých na plnenie svojich záväzkov, a to aj v oblasti ľudských práv, demokratizácie, zásad právneho štátu a boja proti korupcii. Diskusia bola pre EÚ príležitosťou, aby upozornila na potrebu zabezpečiť plnú ochranu ľudských práv vrátane práva na spravodlivý súdny proces, ako aj príležitosťou vyzvať na ďalšie reformy volebného procesu, systému súdnictva a mechanizmov na boj proti korupcii. Druhé výročné zasadnutie v rámci dialógu sa konalo 19. októbra 2015 a bolo zamerané na bezpečnosť, regionálne otázky, hospodársky rozvoj a migráciu. Kamerun potvrdil svoje odhodlanie bojovať proti skupine Boko Haram v súlade s medzinárodným humanitárnym právom a právom v oblasti ľudských práv.

Počas roku 2015 EÚ tiež potvrdila svoju požiadavku na zrušenie trestu smrti v Kamerune a na ratifikáciu Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu. EÚ pokračovala v dialógu s občianskou spoločnosťou a konali sa pravidelné stretnutia s obhajcami ľudských práv vrátane tých, ktorí sa zapájajú do ochrany práv LGBTI osôb. Predstavitelia EÚ boli prítomní na súdnych procesoch, ktoré sa týkali členov občianskej spoločnosti a politických aktivistov.

V roku 2015 sa nástroj EIDHR zameriaval na boj proti obchodovaniu s ľuďmi, predchádzanie sexuálnemu vykorisťovaniu detí, ukončenie využívania nútenej práce v tradičných spoločnostiach (Lamidas) severného Kamerunu, ako aj odstraňovanie násilia páchaného na ženách. Vzhľadom na význam upevňovania demokracie v krajine sa vo februári 2015 vyhlásila nová výzva na predkladanie návrhov v rámci nástroja EIDHR v hodnote 1,9 miliónov EUR s cieľom posilniť politický dialóg, podporiť participatívnu demokraciu a nabádať na širokú účasť vo voľbách. EÚ na 104. Medzinárodnej konferencii práce prispela k preskúmaniu otázky, či Kamerun dodržiava dohovor MOP č. 182 o najhorších formách detskej práce.

EÚ tiež naďalej poskytovala finančnú podporu projektom organizácií občianskej spoločnosti (OOS) v oblasti životného prostredia a riadenia prírodných zdrojov. Niektoré projekty financované v rámci nástroja pre neštátne subjekty (neštátne subjekty/miestne orgány) sa zameriavali na presadzovanie práv miestneho obyvateľstva a zraniteľných skupín žijúcich v oblastiach banskej ťažby, poľnohospodársko-priemyselné investície a/alebo výstavbu infraštruktúry (vrátane práva na odškodnenie, ochrany proti nezákonnému vysídľovaniu, povinnosti konzultovať s miestnym obyvateľstvom a práva na bezpečné prostredie).

Stredoafrická republika

V roku 2015 vyvíjala Európska únia úsilie o zlepšenie situácie v oblasti ľudských práv v Stredoafrickej republike a zameriavala sa pritom na pravidelný dialóg s prechodnými orgánmi, a to s podporou množstva rôznych nástrojov EÚ. Prechodné orgány vyjadrili hlboké znepokojenie nad situáciou v oblasti ľudských práv v Stredoafrickej republike. V záverečných odporúčaniach fóra z Bangui (4. – 11. mája 2015) sa vyzdvihol význam boja proti beztrestnosti, ktorý má naďalej zásadný význam pre proces zmierenia v Stredoafrickej republike. Lídri desiatich ozbrojených skupín podpísali 5. mája v Bangui, dohodu o okamžitom a bezpodmienečnom prepustení detí zo svojich ozbrojených skupín. Do konca mája prepustili v Bambari ozbrojené skupiny 300 detí. Vďaka ďalším prepusteniam sa počet oslobodených detí od mája zvýšil na 645.

Činnosti v oblasti ľudských práv, ktoré vykonáva EÚ a jej členské štáty v Stredoafrickej republike, výrazne ovplyvnila zhoršujúca sa bezpečnostná situácia v hlavnom meste i v celej krajine, ako aj otázka utečencov (ich počet sa odhaduje na približne 450 000), vnútorne vysídlených osôb (ich počet sa odhaduje na približne 430 000), a to aj v Bangui. OSN uverejnila v decembri 2015 prvú verejnú správu o ľudských právach, ktorá sa vzťahuje na obdobie od septembra 2014 do mája 2015. Zistilo sa, že hoci počas tohto obdobia rozsah a závažnosť konfliktu klesli, neštátne ozbrojené skupiny, a to vrátane skupín anti-Balaka a ex-Seleka a v menšej miere aj štátu, naďalej v celej krajine závažne porušujú medzinárodné právo v oblasti ľudských práv a medzinárodné humanitárne právo. Najviac postihnuté takýmto násilím sú vnútorne vysídlené osoby.

Vzhľadom na neistotu, pokiaľ ide o politické a bezpečnostné aspekty, ktoré pretrvávali počas celého prechodného obdobia Stredoafrickej republiky v rokoch 2014 – 2015, sú EÚ a jej členské štáty i naďalej hlavným partnerom orgánov.

V rámci tematického riadku EIDHR existuje portfólio troch projektov v celkovej výške 1,2 milióna EUR. Podporuje stredoafrické orgány v ich úsilí bojovať proti beztrestnosti a posilňovať budovanie kapacít v rámci členov súdnictva.

EÚ poskytuje aj 20,9 miliónov EUR na podporu iniciatívy UNICEF-u v oblasti vzdelávania v Stredoafrickej republike. Cieľom projektu je posilniť poskytovanie vzdelávania a poskytnúť dočasnú starostlivosť pre 1 000 detí uvoľnených z ozbrojených skupín a miestnych milícií.

EÚ podporuje Stredoafrickú republiku v boji proti beztrestnosti a v jej úsilí o rekonštrukciu systému súdnictva a trestného súdnictva. Prostredníctvom projektu RESEJEP (obnova sektorov súdnictva a polície) poskytuje EÚ značnú finančnú podporu (15 miliónov EUR) ministerstvu spravodlivosti. Z týchto prostriedkov sa okrem iného financovala obnova väzníc v mestách Ngaragba a Bimbo v Bangui.

V rámci nástroja na podporu stability a mieru sa v máji 2015 začal vykonávať projekt v hodnote 1 milióna EUR na podporu Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva so zameraním na predchádzanie porušovaniu ľudských práv a budovanie kapacít pre miestne MVO zaoberajúce sa ľudskými právami.

Čad

V roku 2015 boli hlavnými cieľmi EÚ v oblasti presadzovania ľudských práv v Čade naďalej reforma systému súdnictva, reforma bezpečnostných síl, podpora práv detí a žien, podporovanie demokracie, boj proti trestu smrti a posilnenie postavenia občianskej spoločnosti. Činnosť EÚ mala rôzne formy: od politického dialógu po technickú spoluprácu, najmä prostredníctvom Európskeho rozvojového fondu (ERF), nástroja na podporu stability a mieru a európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR).

V januári 2015 sa konalo zasadnutie politického dialógu podľa článku 8 dohody z Cotonou, ktoré bolo pre EÚ príležitosťou upriamiť pozornosť na niektoré závažné otázky v oblasti ľudských práv, ako je napr. reforma súdnictva, podmienky zadržiavania a súdne konanie týkajúce sa bývalého čadského prezidenta Hissènea Habrého. EÚ sa počas celého roka veľmi angažovala v jednotlivých prípadoch.

V novembri 2014 sa s cieľom podporiť čadských právnikov pracujúcich na procese Hissènea Habrého začal projekt, ktorý vykonávajú čadské organizácie pre ľudské práva a ktorý sa financuje z EIDHR. Delegácia EÚ pozorne sledovala súdne konanie, ktoré sa začalo v decembri 2014 a viedlo k odsúdeniu dvadsiatich bezpečnostných agentov Habrého za vraždu, mučenie, únos a svojvoľné zadržanie. Súd odsúdil aj sedem mužov na doživotné tresty odňatia slobody vrátane Saleha Younouse, bývalého riaditeľa riaditeľstva dokumentácie a bezpečnosti (DDS), a Mahamata Djibrineho, ktorého Čadská komisia pravdy 1992 označila za jedného z „najobávanejších mučiteľov v Čade“. V Čade sa uskutočnili senzibilizačné zasadnutia vo vzťahu k súdnemu procesu týkajúcemu sa Habrého za využitia finančných prostriedkov z nástroja na podporu stability a mieru.

V súvislosti s projektom reformy polície existujú dve prebiehajúce zmluvy s mimovládnyimi organizáciami s cieľom zlepšiť vzťahy medzi bezpečnostnými silami a obyvateľstvom prostredníctvom poskytovania odbornej prípravy pre bezpečnostné sily, komunikáciu a vytváranie miestnych fór umožňujúcich bezpečnostným silám, občianskej spoločnosti a miestnym orgánom rokovať o otázkach bezpečnosti. V rámci projektu policajnej reformy sa tiež vyškolia bezpečnostné sily v oblasti etiky. V rámci tohto projektu sa realizovala štúdia s cieľom posúdiť podmienky na vytvorenie monitorovacieho centra, pokiaľ ide o etiku vnútroštátnych bezpečnostných síl a trestnú činnosť. Štúdia preukázala, že o vytvorenie takejto štruktúry majú záujem všetky strany.

V roku 2015 sa v rámci nástroja EIDHR vybrali tri projekty zamerané na ochranu a presadzovanie práv žien a detí v celkovej výške 1 milióna EUR. 36-mesačný projekt s Agentúrou pre spoluprácu a výskum v oblasti rozvoja (ACORD) sa sústreďuje na zníženie počtu detských manželstiev v strednom Čade. 24-mesačný projekt, ktorý realizuje miestna organizácia Zväz žien za mier (*Union des Femmes pour la Paix*), sa zameriava na poskytovanie právneho poradenstva pre ženy v meste Moundou na juhu krajiny. Cieľom tretieho projektu, ktorý vykonávajú Právnicki bez hraníc (Francúzsko) (*Avocats Sans Frontières France*), je poskytovať právne poradenstvo pre zadržiavané deti a ženy v mestách N'Djamena, Abéché a Koumra.

Francúzske veľvyslanectvo tiež prostredníctvom osobitného nástroja – sociálneho fondu rozvoja (*Fonds social de développement*) ďalej podporovalo mimovládne organizácie, ktoré sú aktívne v oblasti ochrany práv žien a detí. V roku 2015 bolo vybraných šesť miestnych mimovládnych organizácií: CONA-CIAF (boj proti mrzačeniu ženských pohlavných orgánov), LTDH (boj proti manželstvám maloletých) AECPEM a MUDESOF (násilie v školách), CAASFFA (ochrana dievčat z radov migrantov) a AFJT (vedúce postavenie žien).

Prostredníctvom projektu na podporu dobrej správy vecí verejných podporuje EÚ zvýšenie zápisov narodenia v Čade. V troch pilotných regiónov realizuje tri projekty UNICEF, ACORD a RAPS Mandoul s cieľom zvýšiť informovanosť ľudí a odbornú prípravu úradníkov, pokiaľ ide o registráciu detí.

Delegácia EÚ pozorne sleduje prípravy na voľby, ktoré sa uskutočnia v rokoch 2016 a 2017. Čadskej lige na ochranu ľudských práv (LTDH) sa udelil grant na projekt v hodnote 475 000 EUR počas obdobia troch rokov, a to na informačné kampane a odbornú prípravu národných pozorovateľov. Francúzske veľvyslanectvo tiež financovalo šesťmesačný projekt (začal sa v októbri 2015) zameraný na podporu účasti mládeže vo voľbách.

Pokiaľ ide o reformu súdnictva, program na podporu reformy súdnictva sa skončil v roku 2014 a Európska únia začala spolupracovať s ministerstvom spravodlivosti a ostatnými zainteresovanými stranami na novom programe. Projekt organizácie „Právnicki bez hraníc Belgicko“ (*Avocats Sans Frontières Belgique*) zameraný na zlepšenie poznatkov občanov Čadu o súdnych postupoch a na poskytovanie pomoci pri ochrane ich práv stále prebieha.

EÚ napokon naďalej úzko spolupracovala s miestnymi organizáciami pre ľudské práva a usporiadala viaceré zasadnutia s občianskou spoločnosťou.

Komorský zväz

Cieľom EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v rámci jej vzťahov s Komorským zväzom je presadzovať dodržiavanie ľudských práv, demokraciu a právny štát s osobitným zameraním na volebný proces, súdnictvo a boj proti korupcii, ako aj práv žien a detí.

EÚ pokračovala v rokovaníach s Komorami v rôznych formách o otázkach ľudských práv a demokracie, a to aj prostredníctvom častých misíí na vysokej úrovni, pravidelného politického dialógu a rozvojovej spolupráce. Okrem toho EÚ v rámci intenzívnejšieho politického dialógu s komorskými orgánmi v kontexte prebiehajúcej volebnej podpory viackrát zopakovala požiadavky na slobodné, transparentné a dôveryhodné volebné procesy, a to na základe nedávno revidovaného právneho rámca a štruktúrovaných konzultácií so zainteresovanými stranami. Prostredníctvom právnych reforiem i rozsiahlych informačných kampaní sa podporovala aj väčšia rodová rovnováha v rámci volebných inštitúcií a politickej účasti.

Obnovením legislatívnych a výkonných právomocí zväzu a ostrovov a vôbec prvými voľbami do mestskej rady by volebný cyklus 2014 – 2016 mohol byť potvrdiť pokrok krajiny na ceste k demokracii, národnej integrácii a rozvoju, alebo zvýšiť riziko návratu k chronickej nestabilite, separatizmu a chudobe.

Ďalší podstatný pokrok v oblasti ľudských práv, ku ktorému EÚ zaujala pozíciu v roku 2015, sa týka najmä súdneho systému. V súlade s prioritami novej národnej stratégie rozvoja na roky 2015 – 2019 podporuje EÚ v súčasnosti rozvoj reformy v oblasti súdnictva, ktorej cieľom je zvýšenie nezávislosti, integrity, účinnosti, rovnosti a prístupu. Značná podpora EÚ na vykonávanie reformy sa poskytuje v rámci 11. ERF.

EÚ zintenzívnila dialóg s organizáciami občianskej spoločnosti prostredníctvom prijatia spoločného plánu spolupráce EÚ s občianskou spoločnosťou na roky 2014 – 2017, ktorý vypracovali EÚ a Francúzsko a ktorý sa finančne podporuje v rámci rozpočtových riadkov neštátne subjekty/miestne orgány (NSA/LA) a EIDHR. Päť projektov NSA/LA sa realizuje a na roky 2016 – 2017 sa plánujú dodatočné výzvy na predkladanie návrhov v rámci programu NSA/LA a nástroja EIDHR. Francúzsko plánuje v roku 2016 zvýšiť podporu ľudských práv na Komorách prostredníctvom nových fondov.

Konžská republika

Prioritami EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v roku 2015 boli boj proti mučeniu, zlepšenie podmienok vo vyšetrovacej väzbe, riadny výkon spravodlivosti a podpora a ochrana práv zraniteľných ľudí.

V kontexte referenda na účely zmeny ústavy, ktoré sa uskutočnilo 25. októbra, sa značne obmedzili základné ľudské práva, ako sú sloboda zhromažďovania a sloboda prejavu. Opozičné strany mali po 20. októbri zakázané organizovať politické zhromaždenia. Niektoré demonštrácie, ktoré sa však predsa konali, prerástli do násilností, pričom bezpečnostné sily reagovali neprimeranou silou. Niekoľko ľudí bolo zabitých a veľa ich bolo zranených. Dvaja opoziční vodcovia boli jeden týždeň držaní v domácom väzení. Rozhlasové a televízne programy sa venovali výlučne vládnucej strane a jej kampani. Vysielanie medzinárodnej rádiovkej stanice RFI, ako aj mobilný internet a textové správy boli od 20. októbra do začiatku novembra prerušené. Nezávislá rozhlasová stanica bola zničená, jej vybavenie bolo zhabané a priestory zničené, pričom vlastníkov sa vyhrážali smrťou. Ostatní novinári podávali správy o tom, že sa na nich vyvíjal nátlak, aby nezverejňovali informácie o rozvíjajúcich sa nepokojoch v Brazzaville a Pointe Noire.

Súčasťou politického dialógu podľa článku 8 dohody z Cotonou 20. februára bola aj otázka ľudských práv. EÚ vyzdvihla, že je potrebné, aby Konžská republika účinne vykonávala svoje povinnosti vyplývajúce z medzinárodných zmlúv vrátane zákazu mučenia a vo všeobecnosti umožnila prístup k zadržiavaným osobám. Uskutočnili sa aj výmeny názorov na vhodný postup vykonávania odporúčaní UPR, ktoré Konžská republika v októbri 2013 prijala (164 odporúčaní z 171). Napriek tejto diskusii sa v dialógu o ľudských právach a demokracii s Konžskou republikou podarilo celkovo dosiahnuť len veľmi obmedzený pokrok. Základné ľudské práva zadržiavaných osôb, domorodého obyvateľstva, žien a detí sa v súčasnosti dodržiavajú. Na žiadosti o vyšetrovanie a stíhanie v prípadoch údajného zlého zaobchádzania a mučenia zo strany konžských bezpečnostných síl a žiadosti, aby mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti ľudských práv mohli monitorovať a navštevovať detenčné centrá, príslušné orgány nereagovali. Zákony a nové právne predpisy, ktoré prijala Konžská republika, sú čoraz viac v rozpore s medzinárodnými zmluvami.

EÚ pokračovala v dialógu s konžskými organizáciami občianskej spoločnosti prostredníctvom viacerých formálnych a neformálnych kanálov s cieľom vymieňať si názory a diskutovať o hlavných obavách v oblasti ľudských práv. Každoročné stretnutie EÚ s obhajcami ľudských práv sa uskutočnilo 17. augusta. Vysoko sa ocenila angažovanosť EÚ v rámci podpory dodržiavania ľudských práv a ochrany obhajcov ľudských práv. Osobitné znepokojenie sa vyjadrilo v súvislosti so situáciou migrantov, pokiaľ ide o ľudské práva, a to v kontexte operácie ich vyhostenia z Konga. Okrem toho sa za prioritu považovalo vykonávanie zákona o právach domorodého obyvateľstva a akčného plánu.

Európska únia poskytuje podporu zameranú na posilňovanie ľudských práv v Kongu prostredníctvom EIDHR. Po uverejnení výzvy na predkladanie návrhov v polovici roka 2015 (rozpočet 700 000 EUR) sa vybrali tri projekty v oblasti boja proti svojvoľnému zadržiavaniu a mučeniu, ochrany a podpory práv ohrozených detí a ich rodín. Druhá výzva na predkladanie návrhov v rámci EIDHR sa plánuje na prvý polrok 2016. Ďalšie projekty v oblasti ľudských práv zamerané na práva žien a detí sa financujú prostredníctvom výzvy na predkladanie návrhov so zameraním na organizácie občianskej spoločnosti a miestne orgány.

Okrem toho podporuje EÚ posilnenie právneho štátu v Kongu prostredníctvom projektu PAREDA. V súčasnosti v druhej fáze a s rozpočtom vo výške 920 000 EUR z ERF pomáha ministerstvu spravodlivosti s rozsiahlou a dlho očakávanou revíziou vnútroštátnych právnych poriadkov. V rámci projektu PAREDA sa podporuje ratifikácia a integrácia kľúčových zmlúv v oblasti ľudských práv v rámci konžského právneho systému s cieľom zlepšiť predvídateľnosť práva, posilniť úlohu súdov a zabezpečiť primeraný prístup k spravodlivosti pre všetkých. Medzníkom v procese modernizácie právneho systému Konžskej republiky bolo vytvorenie národnej komisie poverenej aktualizáciou vnútroštátnych právnych predpisov v septembri 2015, po ktorom nasledovalo v novembri predstavenie právnych predpisov, ktoré zrevidovali medzinárodní experti z projektu PAREDA.

Pobrežie Slonoviny

Prioritami EÚ v oblasti ľudských práv na Pobreží Slonoviny zostávajú právo na bezpečnosť, spravodlivosť a právny štát, boj proti beztretnosti a zmierenie, podpora demokracie, ochrana obhajcov ľudských práv, ako aj práva detí a žien, a to najmä opatrenia zamerané na boj proti sexuálnemu násiliu na ženách a detskú prácu.

Pobrežie Slonoviny urobilo v roku 2015 dôležitý krok, pretože podľa pozorovateľov usporiadalo pokojné a nerušené prezidentské voľby a volebný proces prebehol v súlade s medzinárodnými normami pre demokratické voľby. EÚ vyslala na voľby misiu expertov, aby preskúmali celkový proces vrátane aktualizácie zoznamu voličov.

Hoci sa všeobecná situácia v oblasti ľudských práv v porovnaní s predchádzajúcim desaťročím značne zlepšila, a to najmä po povolebnej kríze v roku 2010, v tejto oblasti stále existujú závažné nedostatky. Krajinu naďalej formuje etnicko-geografické politické rozštiepenie a po politickej kríze v roku 2010 je stále potrebný ďalší pokrok v otázke zmierenia.

Prezident Ouattara po svojom opätovnom zvolení v októbri 2015 oznámil, že naďalej zostáva verný prioritám, ktorými je zmierenie, sociálna súdržnosť a nestranné súdnictvo, a že v týchto oblastiach sa počas roku 2015 veľa dosiahlo. Pokiaľ ide o politický dialóg a zmierenie, v roku 2015 sa v záujme odškodnenia obetí povolebnej krízy v roku 2010 zriadila Národná komisia pre zmierenie a odškodnenie obetí (CONARIV). Pokrok sa dosiahol aj v systéme súdnictva, pretože v marci 2015 bol zrušený trest smrti a do vnútroštátnych právnych predpisov sa transponoval Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu (MTS). Prezident Ouattara zamietol v reakcii na zatykač MTS presun Simony Gbagbovej do Haagu, pretože zastával názor, že konanie by sa malo konať na Pobreží Slonoviny. Prebiehali prvé vnútroštátne trestné stíhania Simony Gbagbovej a jej prívržencov. Národná vyšetrovacia komisia dosiahla pokrok v pokračujúcich vyšetrovaniach v obidvoch táboroch. Pokrok v oblasti súdnictva je však dosť pomalý, pokiaľ ide o odškodňovanie obetí, nezávislosť súdnictva, prístup k súdnemu systému a riešenie beztrestnosti. Obavy existujú aj v súvislosti s podmienkami svojvoľného a/alebo predĺžovaného zatýkania a zadržiavania.

Proces odzbrojenia, demobilizácie a reintegrácie sa ukončil v roku 2015. Stále je však potrebné dosiahnuť zlepšenie v oblasti reformy sektora bezpečnosti, najmä na západe a v strede krajiny a v Abidžane, a to aj v kontexte postupného ukončenia misie OSN na udržiavanie mieru v krajine – ONUCI.

Počas roka prijala vláda stratégie zamerané na riešenie otázky detskej práce a obchodovania s ľuďmi. Napriek určitému pokroku je však sociálna ochrana jednotlivcov stále nízka a prístup k základným službám zostáva pre mnohých občanov Pobrežia Slonoviny veľkou výzvou. Stále pretrvávajú vážne obavy týkajúce sa rodovej nerovnosti a sexuálneho násillia v krajine. Citlivé otázky týkajúce sa vlastníctva pôdy, štátnej príslušnosti a migrácie/prisťahovalectva tiež predstavujú dôležité výzvy pre stabilitu v niektorých častiach krajiny.

Vďaka trvalým politickým kontaktom a politickému dialógu podľa článku 8 (podľa Dohody z Cotonou) EÚ pravidelne upozorňovala orgány Pobrežia Slonoviny na otázky ľudských práv. Posledný politický dialóg podľa článku 8 sa konal medzi veľvyslancami EÚ a ministrom zahraničných vecí za prítomnosti mnohých ministrov alebo ministerstiev (vnútra, spravodlivosti a ľudských práv a hospodárstva) v júni 2015. EÚ pokračuje v trvalom dialógu s politickými stranami bez ohľadu na ich príslušnosť, ako aj s miestnymi organizáciami občianskej spoločnosti pôsobiace v oblasti ľudských práv a mimovládnyimi organizáciami.

Osobitné zasadnutia v rámci dialógu a rozvojová pomoc EÚ sa zameriavali na reformu sektora bezpečnosti a posilnenie spravodlivosti a prístupu k nej, čo sa financovalo prostredníctvom 10. ERF, a tiež na reintegráciu bývalých bojovníkov, čo sa financovalo prostredníctvom nástroja stability. Prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) poskytovala EÚ podporu mimovládnym organizáciám pôsobiace v oblasti predchádzania konfliktom v západnom regióne a v citlivých mestských oblastiach. Prostredníctvom tohto nástroja EÚ tiež financovala úsilie občianskej spoločnosti o boj proti beztriestnosti a podporu neustrannej spravodlivosti, ako aj iniciatívy v oblasti prechodného súdnictva. Z EIDHR sa financovali aj projekty zamerané na pomoc ženám, ktoré sú obeťami sexuálneho násillia, a na posilnenie kapacít občianskej spoločnosti v záujme uľahčenia zmierenia v krajine. Prostredníctvom 10. ERF sa naďalej poskytovala podpora občianskej spoločnosti na projekt na podporu miestnej správy vecí verejných.

Konžská demokratická republika

Situácia v oblasti ľudských práv v Konžskej demokratickej republike (KDR) je čoraz znepokojujúcejšia, najmä vo východnej časti krajiny. Skutočnosť, že sa nepodarilo usporiadať miestne a regionálne voľby a že plánovanie parlamentných a prezidentských volieb mešká, spôsobila vážne rastúce napätie a obavy týkajúce sa slobody a bezpečnosti občianskej spoločnosti a politickej opozície.

Vo východnej časti KDR sú stále aktívne mnohé ozbrojené skupiny, a napriek istým čiastkovým úspechom nenaplnili armáda (FARDC) a mierová misia OSN (MONUSCO) očakávaný potenciál, najmä z dôvodu obmedzenej operačnej spolupráce. Velitelia ozbrojených skupín nesú zodpovednosť za mnohé vojnové zločiny a závažné násillnosti voči civilnému obyvateľstvu, najmä únosy a sexuálne násillie. FARDC porušovala aj ľudské práva a uplatňovala neprimeranú silu. Ozbrojené skupiny aj FARDC sú naďalej spájané s nezákonnou ťažbou prírodných zdrojov.

K zložitej a nepredvídateľnej humanitárnej situácii prispela okrem kapacitných obmedzení a neistoty aj prítomnosť utečencov z niekoľkých susedných krajín – najnovšie z Burundi – a veľký počet vnútorne vysídlených osôb vo východných provinciách.

V septembri bolo z vlády vylúčených niekoľko politických vodcov vládnucej koalície, tzv. G7, pretože vyjadrili nesúhlas s prezidentovou snahou o predĺženie jeho pôsobenia na tretie funkčné obdobie. EÚ sa následne doručili správy o prenasledovaní členov opozície a ich rodín. Odvtedy dochádzalo aj k fyzickým hrozbám voči novinárom, prerušeniu niektorých rozhlasových a televíznych vysielaní, rušeniu rádiového signálu zameranému na RFI a k obmedzovaniu mobilného prístupu na internet a služieb SMS počas dlhšieho obdobia. V októbri vydala EÚ vyhlásenie, v ktorom vyjadrila znepokojenie nad údajmi, ktoré uverejnil Spoločný úrad OSN pre ľudské práva v KDR (UNJHRO) a ktoré poukazujú na výrazný nárast porušovania ľudských práv, najmä v Kinshase a Gome, a to vrátane strát na ľudských životoch, zranení, zatýkania a rabovania. Nedávno sa zvýšil aj počet prípadov svojvoľného zadržiavania zo strany spravodajských služieb.

EÚ opakovane vyzývala na kľudnú politickú atmosféru, pokojnú diskusiu, ochranu slobody prejavu, rešpektovanie ľudských práv, zásad právneho štátu a práv opozície, ústavy KDR a na otvorený politický priestor, ako aj záruky nezávislosti a nestrannosti súdnictva. EÚ sa tiež aktívne zapájala do podpory konkrétnych činností, ktoré vykonávajú miestne neštátne subjekty a ktoré sa financujú prostredníctvom Európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). Medzi niekoľko príkladov činnosti, ktorá sa vykonávala v roku 2015, patrí: podpora organizácií žien v Kivu; financovanie iniciatív na podporu občianskeho vzdelávania na základe ľudských práv so zreteľom na nadchádzajúce voľby; financovanie viacerých činností zameraných na predchádzanie konfliktom na komunitnej úrovni; presadzovanie prístupu k spravodlivosti pre ženy a deti, ktoré sú obeťami sexuálneho násillia, a poskytovanie pomoci obetiam mučenia a iného zneužívania. Rada OSN pre ľudské práva prijala konsenzom 2. októbra 2015 rezolúciu o situácii v KDR.

V krajine boli zaznamenané určité pozitívne kroky. Napríklad v septembri ratifikovala KDR Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím a jeho opčný protokol.

Je potrebné zmieniť sa aj o dôležitých udalostiach, ku ktorým došlo v roku 2015, ako je napr. všeobecná konferencia o spravodlivosti, otvorenie Výboru pre ľudské práva a zriadenie ústavného súdu.

EÚ naďalej prostredníctvom svojich programov spolupráce pracuje na zlepšení právneho rámca pre voľby a podpore volebného vzdelávania. EÚ podporuje aj iniciatívy na stimulovanie posilňovania občianskej spoločnosti, posilnenie občianskej výchovy a podporu obetí porušovania ľudských práv a na podporu vyšetrovaní prípadov sexuálneho násillia. EÚ v kontexte svojho komplexného prístupu neváhala vyjadrovať obavy prostredníctvom vyhlásení, prejavov, pracovných stretnutí a formálnych i neformálnych krokov s cieľom povzbudiť vládu KDR, aby zabezpečila plné rešpektovanie ľudských práv v celej krajine.

Džibutsko

Celkovo v roku 2015 v Džibutsku nenastalo zlepšenie situácie v oblasti ľudských práv a útoky namierené proti aktivistom za ľudské práva a oponentom vlády pokračovali, najmä počas obdobia pred poslednými prezidentskými voľbami. Podpísaním rámcovej dohody medzi vládou a opozíciou o politických reformách v decembri 2014 sa poskytol istý priestor na to, aby opozícia mohla usporadúvať verejné zasadania a mať prístup k štátnym médiám, toto sa však skončilo, keď rokovania uviazli na otázke nezávislej volebnej komisie. Rozhodnutie zaviesť „výnimočné bezpečnostné opatrenia“ len niekoľko mesiacov pred prezidentskými voľbami naplánovanými na apríl 2016, ktoré vláda prijala koncom novembra 2015, nepomôže zlepšiť situáciu v oblasti ľudských práv. 21. decembra 2015 došlo v krajine k násilným stretom medzi bezpečnostnými silami a členmi opozície, ktoré zasiahli aj členov občianskej spoločnosti, a ich výsledkom bolo aj niekoľko zranení s následkom smrti. Nadmerné používanie násillia zo strany polície a iných bezpečnostných síl a všeobecná beztrestnosť páchatel'ov a mučiteľ'ov zostávajú hlavnou príčinou obáv.

Na začiatku roku 2015 EÚ i Francúzsko vydali verejné vyhlásenia, v ktorých uvítali rámcovú dohodu o politických reformách z decembra 2014 ako pozitívny krok a upozornili, že je dôležité, aby sa v plnej miere vykonávala. EÚ zopakovala túto správu na zasadnutí týkajúcom sa politického dialógu podľa článku 8 s vládou vo februári 2015. EÚ aj naďalej počas tohto roka organizovala pravidelné stretnutia s opozičnými stranami a obhajcami ľudských práv. Vzhľadom na zhoršujúcu sa politickú situáciu v Džibutsku koncom roka 2015, ktorú poznačila násilná konfrontácia medzi vládou a opozíciou, vydala EÚ verejné vyhlásenie, v ktorom žiadala objasnenie udalostí a to, aby páchatelia zneužívania boli postavení pred súd, a vyzvala vládu a opozíciu, aby vykonávali rámcovú dohodu z roku 2014.

Delegácia EÚ riadi v Džibutsku niekoľko projektov občianskej spoločnosti, ktoré sa zameriavajú najmä na práva žien, odolnosť vidieka a práva osôb so zdravotným postihnutím. Vzhľadom na to, že posilňovanie občianskej spoločnosti je hlavnou prioritou EÚ v Džibutsku, začala EÚ proces budovania štruktúrovanejšieho dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti v krajine. V roku 2015 sa začali vykonávať tri projekty EÚ v oblasti odolnosti, ktorých súčasťou je prvok silnej občianskej spoločnosti, ako aj dva projekty týkajúce sa práv žien a projekt zameraný na hospodársku integráciu osôb so zdravotným postihnutím, s celkovým rozpočtom 1,8 milióna EUR.

Okrem toho sa v rámci národného indikatívneho programu pre Džibutsko v rámci 11. ERF vyčlenilo 8 miliónov EUR na občiansku spoločnosť, decentralizáciu a rodovú rovnosť.

Diplomatická činnosť týkajúca sa oblasti ľudských práv sa odohrávala aj v roku 2015. V apríli sa ministrom zahraničných vecí a medzinárodnej spolupráce zaslal demarš na podporu ratifikácie Zmluvy o obchodovaní so zbraňami a v októbri 2015 sa tomu istému ministrovi zaslal demarš na podporu priorít EÚ a iniciatív v rámci Tretieho výboru VZ OSN.

Rovníková Guinea

Celková situácia v oblasti ľudských práv v Rovníkovej Guinei naďalej vyvoláva u EÚ obavy, pretože v tomto roku sa napriek niekoľkým neistým povzbudzujúcim náznakom z roku 2014 nezaznamenal žiaden skutočný pokrok. Hlavné priority EÚ v Rovníkovej Guinei, pokiaľ ide o ľudské práva, zostávajú preto rovnaké: transpozícia moratória na trest smrti do vnútroštátnych právnych predpisov, zlepšenie podmienok pre slobodu prejavu a združovania, účinný politický pluralizmus a podpora občianskej spoločnosti. Situácia v oblasti zadržiavania predstavovala napriek niektorým zlepšeniam výzvu aj v roku 2015.

V roku 2015 nedošlo v rámci demokratizačného procesu v Rovníkovej Guinei k žiadnemu výraznému pokroku. Vykonávanie opatrení, ktoré vzišli z rokovaní pri okrúhlom stole (november 2014) medzi vládou a opozičnými stranami, ktoré EÚ podporila, postupuje veľmi pomaly. Boli však legalizované dve politické strany: *Unión de Centro Derecha* (Únia pravého stredu, UCD) a *Ciudadanos por la Innovación en Guinea Ecuatorial* (Občania za inováciu v Rovníkovej Guinei, CI), čím sa počet legalizovaných politických strán v krajine zvýšil na 15. Navyše sa neuskutočnila žiadna zásadná reforma volebného zákona a predstavitelia opozície zjednotení v rámci platformy *Frente de oposición Democrática* (Front demokratickej opozície, FOD vytvorený v marci 2015) sú i naďalej prenasledovaní a zastrašovaní. EÚ využije každú príležitosť, aby vyzvala k zmysluplnému dialógu so všetkými opozičnými stranami v rámci príprav na prezidentské voľby plánované na rok 2016.

Vykonávanie odporúčaní, ktoré orgány Rovníkovej Guiney akceptovali v rámci druhého preskúmania všeobecného pravidelného preskúmania OSN v roku 2014, v roku 2015 nepokročilo. EÚ a jej členské štáty podporili občiansku spoločnosť pri príprave na tento proces a napriek nedostatočnému pokroku v tejto otázke naďalej vykonávanie odporúčaní pozorne monitorujú.

Pokiaľ ide o trest smrti, v roku 2015 sa v nadväznosti na prijatie moratória v roku 2014 neuskutočnili žiadne popravy.

Napriek ťažkostiam EÚ a jej členské štáty naďalej v čo najväčšej miere spolupracovali s orgánmi Rovníkovej Guiney v oblasti ľudských práv a zapájali sa do diskusií o demokracii v rôznych formách vrátane jednotlivých prípadov osôb, ktoré sú svojvoľne zadržované. V Európskom parlamente sa nastolili viaceré otázky týkajúce sa prenasledovania opozície, svojvoľného zadržovania a slobody prejavu, ako aj jednotlivých prípadov.

Pozitívom je, že krajina po prvýkrát využíva pomoc z nástroja EIDHR. V roku 2015 sa uverejnila výzva na predkladanie ponúk, pričom na podporu občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv sa vyčlenila čiastka 300 000 EUR. Následne sa v decembri 2015 uzavrela zmluva s MVO z Rovníkovej Guiney týkajúca sa projektu s názvom „*Incidencia de la sociedad civil en su fortalecimiento y en la promoción de los derechos humanos en Guinea Ecuatorial.*“

Eritrea

Situácia v oblasti ľudských práv v Eritrei aj naďalej vyvoláva vážne obavy. Vnútorný politický priestor pre nezávislé politické strany, odbory a médiá a aktívne zapojenie občianskej spoločnosti je mimoriadne obmedzený. Vláda naďalej odopiera vstup do krajiny osobitnému spravodajcovi OSN pre situáciu v oblasti ľudských práv v Eritrei, ako aj vyšetrovacej komisii pre ľudské práva v Eritrei.

V júni 2015 uverejnila vyšetrovacia komisia svoju prvú správu, v ktorej sa konštatuje, že pod vedením vlády sa v Eritrei systematicky, rozsiahlo a hrubo porušovali ľudské práva, pričom táto situácia pretrváva. Na základe tejto správy Rada pre ľudské práva poverila vyšetrovaciu komisiu ďalším preskúmaním vrátane prípadov, keď porušovanie môže predstavovať zločiny proti ľudskosti. Výsledky tohto vyšetrovania sa predložia v júni 2016.

Vláda preukázala istú mieru ochoty zintenzívniť spoluprácu s medzinárodným spoločenstvom v oblasti ľudských práv, obchodovania s ľuďmi a otázok súvisiacich s prevádzacstvom. Vláda sa predovšetkým vyjadrila, že je pripravená dosiahnuť pokrok, pokiaľ ide o niektoré odporúčania z procesu všeobecného pravidelného preskúmania, a aktívne sa angažuje v chartúmskom procese týkajúcom sa migrácie, v rámci ktorého je členom riadiaceho výboru. Rozmer ľudských práv súvisiaci s vykonávaním odporúčaní UPR (tých, ktoré vláda prijala) je súčasťou národného indikatívneho programu EÚ v rámci 11. ERF (2014 – 2020). Projekt na vykonávanie týchto opatrení sa pripravuje. Vláda v roku 2015 oznámila svoj zámer skrátiť v súčasnosti neobmedzenú štátnu službu pre eritrejských občanov na 18 mesiacov, hoci neskôr od neho ustúpila. V roku 2015 EÚ naďalej pripomínala Eritrei jej záväzky v oblasti ľudských práv vyplývajúce z medzinárodného, ako aj vnútroštátneho práva. V rámci politického dialógu, ako aj formálnych i neformálnych kontaktov s orgánmi vyzvala EÚ eritrejskú vládu, aby podnikla konkrétne kroky na zlepšenie situácie v oblasti ľudských práv.

V apríli 2015 sa konalo zasadnutie politického dialógu podľa článku 8 venované migrácii, ktoré sa zameralo na základné príčiny, obchodovanie s ľuďmi a prevádzacstvo, ako aj na regionálnu a medzinárodnú spoluprácu. V novembri 2015 sa ďalší dialóg venoval ľudským právam a migrácii. V tejto súvislosti vyjadrila EÚ uznanie za účasť krajiny v procese všeobecného pravidelného preskúmania a pevne sa zaviazala spolupracovať s Eritreou na kľúčových aspektoch ľudských práv. EÚ zároveň vyjadruje znepokojenie nad všeobecnou situáciou v oblasti ľudských práv a zdôrazňuje, že je potrebné preukázať konkrétny pokrok a záväzok dodržiavať ľudské práva.

V roku 2015 EÚ ďalej upozorňovala orgány aj na problematiku migrácie a obchodovania s ľuďmi v Africkom rohu. Delegácia EÚ sa predovšetkým úzko zapojila do príprav účasti Eritrei na samite vo Vallette, ako aj ďalej podporovala konkrétne zapojenie eritrejskej vlády do chartúmskeho procesu.

Diplomatická činnosť týkajúca sa oblasti ľudských práv sa odohrávala aj počas roka. V marci 2015 sa ministrom práce a dobrých životných podmienok ľudí zaslal demarš na podporu zostavenia aktualizovaných zoznamov nebezpečných povolání v súlade s dohovorom MOP č. 182 o najhorších formách detskej práce. V októbri a novembri 2015 sa vláde zaslalo niekoľko demaršov v záujme podpory priorít EÚ a iniciatív v rámci tretieho výboru Valného zhromaždenia OSN.

Pokiaľ ide o konkrétnu finančnú podporu v oblasti ľudských práv, v súčasnosti prebieha osem projektov v rámci programu EIDHR a 12 projektov v rámci programu pre organizácie občianskej spoločnosti a miestne orgány (CSO-LA) zameraných na rôzne témy, ako sú pracovné práva, práva žien a detí a práva osôb so zdravotným postihnutím.

Etiópia

Sloboda prejavu a združovania zostala v Etiópii problematická aj v roku 2015, keďže osoby, ktoré sa kriticky vyjadrovali voči vláde, vrátane členov opozície a novinárov boli naďalej počas tohto roka zatýkané, a to najmä na základe vyhlásenia o boji proti terorizmu (ATP). Počet prípadov terorizmu postúpených súdu stúpa, pričom prebieha viac ako 40 súdnych konaní a 280 osôb bolo obvinených. Delegácia EÚ pozorne sledovala situáciu a monitorovala niekoľko konaní. EÚ a jej členské štáty navyše diskutovali o občianskych a politických právach prostredníctvom politického dialógu podľa článku 8 s vládou, a to aj na najvyššej politickej úrovni.

V marci 2015 bolo zatknutých sedem aktivistov v oblasti pozemkových práv na ceste na medzinárodné zasadnutie MVO o potravinovej sebestačnosti a pozemkových právach a traja z nich boli následne obvinení podľa vyhlásenia o boji proti terorizmu (ATP). Strety s políciou na oficiálnej manifestácii proti Islamskému štátu 22. apríla po zabití etiópskych kresťanov v Líbyi tiež viedli k desiatkam zatknutí. Najmenej deväti aktívni členovia strany boli zatknutí a následne odsúdení s trestami od dvoch mesiacov do troch a pol roka odňatia slobody.

V júli 2015, niekoľko dní pred návštevou amerického prezidenta Baracka Obamu, zrušilo ministerstvo spravodlivosti obvinenia proti terorizmu vznesené voči piatim blogerom a novinárom blogovej komunity Zóna 9 a prepustilo Reyotu Alemuovú, novinárku odsúdenú na päť rokov odňatia slobody na základe podobných obvinení, ktorá mala byť už onedlho prepustená. V októbri nasledoval oslobodzujúci rozsudok v prípade ďalších štyroch členov skupiny Zóna 9. V nadväznosti na odvolanie prokuratúry však tento prípad stále môže posudzovať najvyšší súd a jeden z členov Zóny 9 ešte stále čelí obvineniam podľa trestného zákonníka.

V ďalšom typickom procese dostalo 18 členov moslimského arbitrážneho výboru dlhé tresty odňatia slobody od sedem do 22 rokov za svoju úlohu v moslimských protestoch. Niektorí z nich boli v septembri prepustení v rámci každoročnej novoročnej amnestie.

Všeobecné voľby v Etiópii sa konali 24. mája 2015 vo vysoko kontrolovanom predvolebnom prostredí a úzkom politickom priestore. EÚ nebola pozvaná na pozorovanie týchto volieb; hovorca vysokej predstaviteľky/podpredsedníčky Komisie vydal 27. mája k voľbám vyhlásenie, v ktorom sa zmienil o obmedzenom priestore na otvorenú diskusiu a negatívny vplyv, ktorý to malo na celkové volebné prostredie. Jedinú medzinárodnú volebnú pozorovateľskú misiu vyslala AÚ a táto misia dospela k záveru, že voľby boli „pokojné, prebehli v mierovej atmosfére a boli dôveryhodné“. Misia AÚ však vyzdvihla nedostatky týkajúce sa transparentnosti, navyše viac ako 100 opozičných pozorovateľov bolo dočasne v deň volieb zadržaných. Vládnúca strana a jej spojenci nakoniec získali všetky kreslá v parlamente so ziskom 82 % hlasov. Po voľbách pokračovalo cieľené zatýkanie príslušníkov politickej opozície a opozícia tvrdí, že sedem jej aktívnych členov bolo zabitých z politických dôvodov.

Etiópska vláda vypracúva v súčasnosti nový národný akčný plán pre ľudské práva (NHRAP) na roky 2016 – 2018 a Etiópska komisia pre ľudské práva (EHRC) naďalej sleduje situáciu v oblasti ľudských práv. S podporou siedmich darcov vykonala EHRC pozorovanie aspektov ľudských práv v rámci volieb, doteraz sa však nevydala žiadna správa. Vymenovanie nového hlavného komisára, bývalého podpredsedu národnej volebnej komisie Etiópie, vrhá pochybnosti na schopnosť EHRC vykonávať nezávislý dohľad nad výkonnou mocou. V Etiópii sa v auguste 2015 zaviedol nový zákon týkajúci sa obchodovania s ľuďmi. Z hľadiska ľudských práv je jeho mínusom zavedenie trestu smrti a možnosť presunutia dôkazného bremena na obvineného.

Aj viaceré konflikty a násilné strety v roku 2015 boli dôvodom obáv súvisiacich s ľudskými právami. V novembri a decembri údajne viedlo etnické napätie medzi komunitami Amhara a Quemant v regióne Gondar k niekoľkým stovkám mŕtvych. Pri požiari vo väznici a pri následných nepokojoch prišlo oficiálne o život najmenej 17 väzňov a rezidentov, hoci niektoré zdroje poukazujú na vyšší počet obetí. Rozsiahle protesty študentov a poľnohospodárov vo viac ako 150 mestách v štáte Oromia – najmä v súvislosti s addisabeským akčným plánom – sa obnovili v decembri, čo viedlo k rozšíreným nepokojom a k zabitiu najmenej 100 osôb. Vzhľadom na nedostatok nezávislých zdrojov a nedostatočný prístup do konfliktných oblastí zostáva dôležitou výzvou dostupnosť presných informácií. Hovorca VP/PK vydal 23. decembra vyhlásenie o stretoch.

Vysoká predstaviteľka/podpredsedníčka Komisie Mogheriniová navštívila 20. októbra 2015 Addis Abebu, kde sa stretla s etiópskymi lídrami vrátane predsedu vlády, ako aj zástupcami občianskej spoločnosti. Priestor pre občiansku spoločnosť je v Etiópii veľmi obmedzený a vysoká predstaviteľka rokovala o problémoch v oblasti ľudských práv v tejto krajine a o spôsoboch, akými by EÚ mohla pomôcť.

Gabon

Cieľmi EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v Gabone je riešenie podmienok zadržiavania, „rituálne“ zločiny, práva žien a obchodovanie s ľuďmi vrátane detí. Pred uskutočnením prezidentských a parlamentných volieb v roku 2016 vzbudzovala obavy aj transparentnosť a inkluzívnosť volebného procesu. Občianska spoločnosť v širokej miere požaduje vykonávanie reformy volebného systému vrátane úplného a integrovaného biometrického systému. Účinnosť systému súdnictva obmedzuje nedostatok finančných a ľudských zdrojov (napríklad v oblasti forenzej medicíny) a tiež korupcia. Právo na spravodlivosť a právo na život boli spochybnené, čo preukázalo zadržanie bývalého ministra Sergea Mauricea Mabialu a prípad mladého študenta Bruna Mbouloua Mbeku údajne zabitého počas protestov opozície 20. decembra 2014. Po týchto udalostiach vydala EÚ miestne vyhlásenie, v ktorom odsúdila násilie a vyjadrila poľutovanie nad smrťou mladého študenta, a vyzvala všetky strany na zdržanlivosť, okamžité vyšetrenie zo strany orgánov a na otvorený a konštruktívny politický dialóg.

Nedošlo k žiadnemu konkrétnemu každoročnému dialógu o ľudských právach so všetkými dotknutými orgánmi, ale EÚ a jej členské štáty sa naďalej v rôznych formách a na rôznych úrovniach angažovali v rokovaníach o ľudských právach a demokracii s Gabonom. Politický dialóg s gabonskými orgánmi podľa článku 8 dohody z Cotonou sa uskutočnil v júni 2015. Strany sa zaviazali, že od roku 2016 budú dialóg viesť dvakrát ročne, pričom ďalšie zasadnutie je naplánované na začiatok roka 2016.

V roku 2015 EÚ ďalej spolupracovala s Gabonom v rámci jeho členstva v Rade OSN pre ľudské práva. EÚ a jej členské štáty uskutočnili viacero *ad hoc* demaršov a vykonávali osvetové činnosti s gabonskými orgánmi. EÚ ďalej zintenzívnila spoluprácu a zosúladienie pozícií s Gabonom, najmä pokiaľ ide o prípravu zasadnutí Tretieho výboru Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov a viacstranné otázky spoločného záujmu.

V súvislosti s ratifikáciou medzinárodných nástrojov v oblasti ľudských práv dosiahol Gabon v roku 2015 pokrok v súvislosti s predložením a prerokovaním niekoľkých správ, a to vrátane Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien. Proces ratifikácie Medzinárodného dohovoru o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín a Africkej charty o demokracii, voľbách a správe vecí verejných je v súčasnosti predmetom skúmania zo strany príslušných orgánov.

V roku 2015 začal Gabon konzultácie medzi ministerstvami s cieľom pripraviť sa na tretie UPR, ktoré sa má uskutočniť koncom roka 2016 alebo začiatkom roka 2017.

Delegácia EÚ pokračovala v pravidelnom dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti a organizáciami pre ľudské práva a stretla sa so zástupcami príslušných oficiálnych orgánov, najmä generálneho riaditeľstva pre ľudské práva a Národnej komisie pre ľudské práva. EÚ a jej členské štáty vypracovali v roku 2015 plán angažovanosti s občianskou spoločnosťou v Gabone.

Pokiaľ ide o finančnú spoluprácu, krajina je príjemcom pomoci z európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR). V roku 2015 bola uverejnená výzva na predkladanie návrhov v rámci podporného programu v rámci krajiny, pričom sa uzavreli zmluvy s vyčlenenými prostriedkami vo výške 600 000 EUR.

Gambia

Situácia v Gambii týkajúca sa oblasti ľudských práv a právneho štátu stále vzbudzuje vážne obavy EÚ. V roku 2015 boli prioritami EÚ naďalej sloboda médií, otázka trestu smrti, násilie páchané na ženách, súlad s medzinárodnými mechanizmami v oblasti ľudských práv, podmienky vo väzniciach, podpora obhajcov ľudských práv, nediskriminácia a právny štát. EÚ v kontexte zložitej politickej situácie ďalej spoločne s členskými štátmi zastúpenými na miestnej úrovni alebo akreditovanými v Gambii vykonávala tieto priority. V júni 2015 sa obnovil politický dialóg podľa článku 8, ktorý Gambia od novembra 2014 pozastavila. O otázkach ľudských práv sa počas celého roka rokovalo v rámci formálneho politického dialógu a/alebo v rámci diplomatických kontaktov s gambijskými orgánmi.

EÚ vyjadrila v roku 2015 znepokojenie nad súčasnými právnymi predpismi týkajúcimi sa slobody prejavu, ktoré nechávajú priestor širokej interpretácii a prípadnému zneužívaniu, ako aj nad zatýkаниami a správami o zavražďovaní novinárov a obhajcov ľudských práv. Delegácia EÚ v Banjule usporadúvala pravidelné tlačové obedy, počas ktorých vyzývala zástupcov miestnych médií na neformálnu výmenu názorov. Okrem toho má EÚ podporovať zlepšenie mediálneho prostredia prostredníctvom projektu UNESCO, ktorý sa financuje z Európskeho rozvojového fondu (870 000 EUR). EÚ tiež ďalej poskytovala podporu občianskej spoločnosti a obhajcom ľudských práv v krajine, a to aj prostredníctvom podpory miestnych MVO.

K istému negatívnemu vývoju v roku 2015 patrí zavedenie vyšších finančných a logistických prahov pre kandidátov a politické strany. Toto umocňuje pochybnosti o existencii rovnakých podmienok pred nastávajúcimi prezidentskými a parlamentnými voľbami v roku 2016 a 2017. V oblasti slobody náboženstva, ktorá bola celkovo uspokojivá, je dôvodom na obavy, že prezident Jammeh vyhlásil Gambiu za islamskú republiku.

Pokiaľ ide o práva žien, dosiahol sa výrazný pokrok tým, že prezident Jammeh ohlásil v novembri 2015 zákaz mrzačenia ženských pohlavných orgánov, ktorý sa transformoval do podoby zákona začiatkom roku 2016. Tomuto významnému kroku prechádzalo neustále lobovanie miestnych združení a medzinárodných aktérov vrátane EÚ. Začali sa vykonávať tri projekty financované EÚ zamerané na otázku práv žien a posilnenia ekonomického postavenia žien (800 000 EUR).

Gambia bola v novembri 2014 predmetom druhého všeobecného pravidelného preskúmania (UPR), ku ktorému EÚ prispela. Pracovná skupina pre UPR poukázala na niekoľko závažných nedostatkov v oblasti občianskych a politických práv, najmä pokiaľ ide o slobodu prejavu a zhromažďovania, ocenila však pokrok v oblasti práv žien, vzdelávania a zdravotníctva. Vo svojej reakcii v marci 2015 akceptovala vláda Gambie väčšinu odporúčaní UPR týkajúcich sa práv žien vrátane mrzačenia ženských pohlavných orgánov, práv detí, práv osôb so zdravotným postihnutím, zdravia, vzdelávania a odbornej prípravy, utečencov, Národnej komisie pre ľudské práva, súladu s oznamovacími povinnosťami OSN, zlepšenia súdnictva a jeho nezávislosti, sociálneho zabezpečenia a rozvoja. Všetky odporúčania UPR týkajúce sa zrušenia alebo obmedzenia trestu smrti alebo práv LGBTI osôb však boli zamietnuté. Odporúčania týkajúce sa slobody prejavu sa „vzali na vedomie“ alebo prijali „s výhradou právnych predpisov Gambie“.

K pozitívnemu vývoju patrí, že Gambia pristúpila v júni 2015 k Medzinárodnému dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a jeho opčennému protokolu. Mnohé dôležité medzinárodné dohovory však Gambia ešte neratifikovala, najmä dohovory týkajúce sa mučenia a nedobrovoľného zmiznutia.

Začiatkom roka 2015 uverejnili osobitný spravodajca OSN pre mimosúdne popravy, popravy bez riadneho konania a osobitný spravodajca OSN pre svojvoľné popravy a mučenie a iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie správy o svojej misii v Gambii z novembra 2014. V oboch správach sa zdôraznili vážne nedostatky a orgány Gambie ich zamietli. Misia bola čiastočne pozastavená, pretože osobitným spravodajcom sa na rozdiel od pôvodne dohodnutého mandátu nepovolil plný prístup do hlavného väzenia. EÚ pravidelne nabádala gambijskú vládu, aby obnovila pozývanie osobitných spravodajcov.

V júli bola približne 300 väzňom udelená prezidentská milosť. Okrem toho gambijskí úradníci navštívili Nigériu, aby sledovali Komisiu pre ľudské práva v tejto krajine s cieľom vytvoriť takúto komisiu v Gambii. Napriek opakovaným oznámeniam o pokroku a neustálemu lobovaniu zo strany EÚ sa však ešte neprijali príslušné právne predpisy.

V roku 2015 potvrdil prezident svoju anti-LGBTI pozíciu a zákon proti „neprirodzenému správaniu“ aj pozmeňujúci návrh týkajúci sa „homosexuality s príťažujúcimi okolnosťami“ zostávajú teda v platnosti. EÚ naďalej vyjadrovala obavy v rámci formálneho politického dialógu a diplomatických kontaktov.

V nadväznosti na neúspešný pokus o štátny prevrat z 30. decembra 2014 vydala EÚ miestne vyhlásenie, v ktorom odsúdila útok a naliehavo vyzvala na dodržiavanie zásad právneho štátu, pokiaľ ide o zadržané osoby. Pokračuje obťažovanie a zastrasovanie, ako aj svojvoľné zatýkanie a nezákonné zadržiavanie presahujúce ústavnoprávnu hranicu 72 hodín, najmä zo strany Národnej spravodajskej agentúry (NIA). V rámci dialógu podľa článku 8 vyjadrila EÚ obavy týkajúce sa nezákonného zatýkania a prípadov zadržiavania presahujúcich ústavnoprávnu hranicu. Nezávislosť súdnictva je naďalej otázná, okrem iného pre časté odvolávanie a vymenúvanie sudcov. Práve prebieha dlhodobá technická podpora prístupu k spravodlivosti a právnemu vzdelávaniu (2 689 850 EUR), ktorá sa financuje prostredníctvom Európskeho rozvojového fondu. Činnosti zahŕňajú oblasti prístupu k spravodlivosti, právneho vzdelávania, výskumu a odbornej prípravy, ako aj správy prípadov.

Ghana

Podľa organizácie Freedom House je situácia v oblasti ľudských práv v Ghane celkom dobrá, a to s pomerom 37/40, pokiaľ ide o politické práva, a 47/60, pokiaľ ide o občianske slobody. Súčasťou ghanského právneho poriadku je však aj naďalej trest smrti, hoci od roku 1993 nebol popravený žiaden väzeň (väčšinou sa tresty smrti menia na tresty odňatia slobody na doživotie). Nezákonná je v Ghane aj homosexualita, hoci tento zákon sa presadzuje iba zriedka.

V rámci politického dialógu podľa článku 8 medzi Ghanou a EÚ, ktorý sa uskutočnil v júni 2015 a ktorému spolupredsedal prezident Ghany John Dramani Mahama, sa rokovalo o širokej škále otázok z oblasti ľudských práv. EÚ aj Ghana zdôraznili spoločný záväzok k demokratickému procesu a dodržiavaniu ľudských práv, pričom zdôraznili najmä význam inkluzívnych, transparentných a dôveryhodných volieb v novembri 2016, ktoré potvrdia už existujúcu demokratickú legitimitu Ghany. Obe strany sa zhodli na tom, že v tomto procese zohráva dôležitú úlohu volebná komisia.

Rastúce obavy naďalej vyvoláva korupcia. Na prípravnom zasadnutí s organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré EÚ zorganizovala v máji 2015 s cieľom identifikovať relevantné otázky, ktoré by sa mali zahrnúť do politického dialógu, bola za jeden z hlavných problémov označená korupcia. Na tento problém sa upozornilo v rámci dialógu, keď EÚ uvítala prijatie vládneho národného protikorupčného akčného plánu a oznámila, že poskytne podporu na jeho vykonávanie. V máji 2015 uvítala EÚ prijatie a uverejnenie ghanského mzdového akčného plánu zameraného na riešenie mzdových nezrovnalostí, v dôsledku čoho, ako aj na základe kladného zhodnotenie podmienok vyplácania, sa obnovila rozpočtová podpora EÚ pre Ghanu. Je však potrebné vyvinúť ešte veľa úsilia, aby sa mohli stíhať osoby zodpovedné za korupciu na všetkých úrovniach. Presvedčivým vyjadreniam Ghany nezodpovedajú razantné kroky v praxi.

Prístup k spoľahlivému, spravodlivému a efektívnemu systému súdnictva bol takisto jednou z kľúčových otázok v oblasti ľudských práv, ktorá sa riešila počas roku 2015. Mimoriadna pozornosť sa venovala dokumentu, v ktorom sa ukázali korupčné prípady sudcov a ktorý bol verejnosti predstavený v septembri v Akkre. Tento škandál vyvolal národnú diskusiu o procese vymenúvania sudcov a všeobecnejšiu debatu o reforme systému súdnictva. Prešetrovanie tohto problému, ako aj predchádzajúcich prípadov súvisiacich s korupciou stále prebieha.

V centre mnohých projektov a diskusií EÚ v tomto roku v Ghane bolo uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti. Ministerstvo pre rodové otázky, deti a sociálnu ochranu finalizovalo návrh zákona o pozitívnej diskriminácii, ktorý sa predloží vláde na prerokovanie. Keď sa pretaví do zákona, prispeje snád' k náprave sociálnej, kultúrnej, hospodárskej a vzdelanostnej nerovnováhy a k posilneniu rodovej rovnosti v Ghane. Medzitým v roku 2015 začalo ministerstvo vykonávať vnútroštátnu rodovú politiku s cieľom začleniť otázky rodovej rovnosti do národných rozvojových procesov. Táto politika sa zameriava na zlepšenie sociálnych, právnych, občianskych, politických, ekonomických a sociálno-kultúrnych podmienok obyvateľstva Ghany, najmä žien, detí, zraniteľných osôb a osôb s osobitnými potrebami, ako sú ľudia so zdravotným postihnutím a marginalizované osoby.

EÚ naďalej podporovala ľudské práva prostredníctvom svojej rozvojovej spolupráce. 12 miliónov EUR sa poskytlo na podporu nezávislých vládnych inštitúcií, ktoré sa zapojili do volebného procesu (ako je napr. volebná komisia, Národná komisia pre médiá a Národná komisia pre občianske vzdelávanie), na podporu iniciatív zameraných na posilnenie postavenia žien a mládeže a organizácií občianskej spoločnosti, ktoré podporujú občiansku výchovu a vzdelávanie voličov.

Cez EIDHR sa poskytli finančné prostriedky na vykonávanie mnohých činností v partnerstve s organizáciami občianskej spoločnosti zameraných na presadzovanie a ochranu práv detí v krajine. Uvedené činnosti sa vykonávajú v úzkej spolupráci s UNICEF-om.

16. októbra 2015 sa zorganizovalo fórum s organizáciami občianskej spoločnosti a miestnymi orgánmi s cieľom informovať ich o tematickom programe EÚ pre organizácie občianskej spoločnosti a miestne orgány a požiadať ich o vstupné informácie na vypracovanie usmernení týkajúcich sa oznamovania výziev na predkladanie návrhov v roku 2016.

Guinea

Podobne ako v roku 2014 aj počas roku 2015 čelila Guinea výzvam v oblasti ľudských práv a právneho štátu v kontexte politického napätia a dlho očakávaného zotavenia z eboly a oživenia hospodárstva po tejto epidémii. Činnosť EÚ v oblasti ľudských práv pozostávala zo spolupráce s orgánmi prostredníctvom pravidelného dialógu a verejnej diplomacie, ako aj z poskytovania technickej a finančnej pomoci.

Alpha Condé (RPG), prvý demokraticky zvolený prezident (december 2010), bol po sérii autoritárskych režimov a štátnom prevrate znovuzvolený v prvom kole prezidentských volieb 11. októbra. EÚ vyslala na obdobie od septembra do novembra 2015 volebnú pozorovateľskú misiu, aby sledovala tento proces. Napriek násilnostiam pred dňom volieb, ktorých výsledkom boli správy o 11 úmrtiach, sa hlasovalo v relatívne pokojných podmienkach a za vysokej účasti voličov. Prezidentské voľby však poznačili logistické a organizačné problémy, ako aj nedostatok transparentnosti zo strany volebnej komisie, nedostatočná administratívna nestrannosť a nerovný prístup strán a kandidátov k verejnoprávnym médiám. Napriek inštitucionálnym nedostatkom, pomalému tempu reforiem a nízkej kapacite štátu poskytovať základné služby obyvateľstvu sa v porovnaní s parlamentnými voľbami v roku 2013 konalo v roku 2015 menej pouličných demonstrácií. Po násilných stretoch medzi opozičnými aktivistami a bezpečnostnými silami v apríli a máji 2015 a opozičnom bojkote parlamentných schôdzí v apríli až júli obnovili koncom júla opozícia a vládnuca koalícia politický dialóg a pritom s aktívnou podporou medzinárodného spoločenstva (vrátane EÚ) dosiahli dohodu.

Známkou toho, že beztretnosť sa rieši, bolo, že Alpha Condé prepustil od svojho znovuzvolenia jedného ministra a niekoľkých vysokopostavených úradníkov za zneužitie úradnej moci. Okrem toho Najvyššia rada sudcov (CSM) sankcionovala v roku 2015 za zneužitie úradnej moci piatich sudcov.

Neprimerané používanie sily zo strany bezpečnostných síl pri obnovovaní verejného poriadku malo v roku 2015 za následok menej obetí ako vo volebnom roku 2013, čo naznačuje zlepšenie taktík, ktoré bezpečnostné sily používajú. Viac ako päť rokov pokračuje domáce vyšetrovanie masakra prívržencov opozície v septembri 2009 na zhromaždení v meste Conakry, a to väčšinou zo strany príslušníkov elitnej prezidentskej stráže. V roku 2015 dosiahol panel guinejských domácich sudcov určitý pokrok vo vyšetrovaní masakra prostredníctvom ukončenia výsluchu obetí a obvinením vyše tuctu osôb. Súčasný minister spravodlivosti takisto vyjadril záväzok k pokroku v tomto konaní v roku 2016.

Napriek tomuto pokroku v boji proti beztretnosti stále neexistuje dostatočná zodpovednosť za vážne porušovanie, ktorého sa dopúšťajú bezpečnostné sily a iní úradníci. S podporou medzinárodného spoločenstva (vrátane EÚ) sa realizujú ambiciózne reformy sektoru súdnictva a bezpečnosti. Za technickej pomoci EÚ sa v súlade s medzinárodnými normami revidujú niektoré kľúčové právne predpisy (trestný zákonník, trestný poriadok, vojenský trestný zákonník, občiansky zákonník a detský zákonník). Pokiaľ ide o situáciu vo väzniciach, nápravný sektor dosiahol v roku 2015 kritickú úroveň, došlo k viacerým útekom z väzenských zariadení alebo pokusom oň, čo vyústilo do násilných stretov medzi zadržívanými osobami a bezpečnostnými silami. Pretrváva nerovnaký prístup k spravodlivosti, beztretnosť, preplnenie väzníc a zdĺhavé súdne konania a v dôsledku toho nemajú guinejskí občania dôveru v svoj súdny systém. V auguste 2015 bol však schválený návrh racionalizovať organizáciu súdov a urýchliť súdne procesy. V súvislosti s účinným vykonávaním tejto reformy predstavuje výzvu nedostatok zdrojov a vyškolených zamestnancov.

Prostredníctvom tematických programov, ktoré financovala EÚ, pokračovali rôzne projekty v oblasti posilnenia postavenia žien a práv žien a detí realizované mimovládnyimi organizáciami.

Vážne obavy naďalej vyvoláva násilie voči deťom, ako aj vysoká miera výskytu mrzačenia ženských pohlavných orgánov. Sloboda prejavu, ktorá je ustanovená v guinejskej ústave, sa však vo všeobecnosti dodržiava. Boli hlásené pravidelné strety vyplývajúce z rozporov medzi jednotlivými zložkami islamu a orgány začlenili tému islamistických teroristických hrozieb do svojho program. Vláda nedávno nariadila zatvorenie mešity z dôvodu obáv týkajúcich sa letiskovej bezpečnosti a začala sa diskusia o zákaze závojov zahaľujúcich celú tvár, tento problém chce prezident Condé regulovať na regionálnom základe prostredníctvom Hospodárskeho spoločenstva západoafrických štátov (ECOWAS). Prechodná národná komisia pre zmierenie (PNRC) zriadená v roku 2011, ktorá sa ukázala ako neefektívna, obnovila v roku 2015 nieisto svoju činnosť bez toho, aby dosiahla akýkoľvek významný pokrok.

V Guinei sa v januári 2015 vykonalo druhé všeobecné pravidelné preskúmanie a akceptovalo sa 179 odporúčaní a „do úvahy vzalo“ 15. Ministrovi pre ľudské práva sa doteraz nepodarilo tieto odporúčania začleniť do národnej politiky v oblasti ľudských práv, ktorá si ešte pred možným prijatím vyžaduje miestne, regionálne a vnútroštátne konzultácie.

EÚ v roku 2015 naďalej poskytovala technickú a finančnú podporu pre Guineu v spolupráci s OSN a inými medzinárodnými zainteresovanými partnermi. Hlavné činnosti EÚ v oblasti ľudských práv sa v roku 2015 zameriavali na podporu pri organizovaní prezidentských volieb, podporu reformy sektora súdnictva, boj proti beztretnosti a reformu väzenského systému. Podpora EÚ zahŕňa aj pomoc pri reforme sektora bezpečnosti, podporu pre civilnú ochranu a lesné hliadky (deviaty ERF), financovanie budovania kapacít a činností zameraných na budovanie mieru pre občiansku spoločnosť a médiá, ako aj na podporu posilňovania postavenia žien a iných zraniteľných skupín.

Guinea-Bissau

Situácia v oblasti ľudských práv sa v roku 2015 v Guinejsko-bissauskej republike zlepšila. Boli však zaznamenané prípady mučenia a iného zlého zaobchádzania, ako aj úmrtia po zadržaní policajtní. Medzi hlavné ciele EÚ v oblasti demokracie a ľudských práv v tejto krajine patrí podporovať príslušné orgány v ich úsilí o konsolidáciu demokratickej stability a zásad právneho štátu, bojovať proti chudobe a zlepšovať situáciu v oblasti ľudských práv v krajine. Po voľbách v roku 2014 a obnovení ústavného poriadku v marci 2015 EÚ zrušila obmedzenia v oblasti rozvojovej spolupráce s Guinejsko-bissauskou republikou. V ten istý mesiac EÚ spolu s vládou Guinejsko-bissauskej republiky a s UNDP zorganizovali darcovskú konferenciu v Bruseli na podporu národnej stratégie rozvoja na roky 2015 – 2025 a päťročného operačného plánu „Terra Ranka“, ktorý obsahuje aj pilier týkajúci sa upevnenia demokracie, právneho štátu a podpory ľudských práv.

V roku 2015 sa obnovil politický dialóg s Guinejsko-bissauskou republikou na základe článku 8 Dohody z Cotonou a 7. júla sa uskutočnilo v Bissau stretnutie s vtedajším predsedom vlády. Na tomto stretnutí, ako aj pri všetkých ostatných pravidelných dvojstranných kontaktoch na najvyššej úrovni, aj na úrovni delegácií boli nastolené otázky ľudských práv, právneho štátu a boja proti beztrestnosti.

Politické udalosti od augusta 2015 potvrdzujú, že jedným z hlavných problémov v Guinei-Bissau je naďalej právny štát.

EÚ v roku 2015 pokračovala v poskytovaní finančnej podpory na projekty financované prostredníctvom fondu ERF a nástroja EIDHR. Tieto projekty sa zameriavali na posilnenie kapacít občianskej spoločnosti v oblasti ľudských práv, na podporu boja proti rodovo motivovanému násiliu a presadzovanie posilnenia postavenia žien, na podporu práv dieťaťa, zlepšenie podmienok osôb vo väzbe a na zvýšenie celkového povedomia o otázke ľudských práv prostredníctvom organizovania rozličných aktivít.

Keňa

Celkovo, pokiaľ ide o situáciu v oblasti ľudských práv v Keni, v niektorých oblastiach sa podnikli čiastočné kroky správnym smerom, zatiaľ čo v iných sa situácia zhoršila. Neistota v oblasti bezpečnosti a dosť radikálna reakcia vlády na terorizmus naďalej vzbudzujú vážne obavy. Kenská národná komisia pre ľudské práva nahlásila viacero prípadov zmiznutia alebo mimosúdnych popráv, obmedzovania osobnej slobody a mučenia a iné formy porušovania ľudských práv. Práva LGBTI osôb sú naďalej vystavené tlaku, keďže homosexualita je stále nezákonná, hoci sa de facto trestne nepostihuje. Keňa nezrušila trest smrti a súdy stále vydávajú rozsudky trestu smrti.

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch EÚ pracovala v Keni na širokej škále otázok z oblasti ľudských práv týkajúcich sa predovšetkým podpory vykonávania ústavy z roku 2010, riešenia beztrestnosti, zamedzenia mimosúdnych popráv a ochrany obhajcov ľudských práv.

Ústavou z roku 2010 sa vytvoril systém decentralizácie, v rámci ktorého sa zákonodarná a výkonná moc prenášajú na 47 správnych oblastí. EÚ tento proces podporuje. Určité ústavné otázky zostávajú naďalej nedoriešenými výzvami, napríklad vykonávanie „pravidla dvojtretinového rodového zastúpenia“. EÚ venovala osobitnú pozornosť podpore vykonávania ústavy prostredníctvom riešenia tejto otázky v rámci svojho politického dialógu a verejnou diplomaciou. V roku 2015 bolo na túto problematiku zameraných mnoho projektov rozvojovej spolupráce a nedávno EÚ vybrala štyri projekty organizácií občianskej spoločnosti, ktorých cieľom je pomôcť presadiť na miestnej úrovni v rámci príprav na voľby v roku 2017 pravidlo dvojtretinového rodového zastúpenia v snahe zabrániť diskriminácii žien v procese nominácií kandidátov politickými stranami a nahlasovať ju.

Prezident Kenyatta, jeho zástupca William Ruto a ich zástancovia pred Medzinárodným trestným súdom dôrazne obhajovali, aby sa zamietli existujúce obvinenia proti zástupcovi prezidenta Rutovi. Prostredníctvom neverejných odkazov vláde a vplyvným zainteresovaným stranám EÚ zdôraznila význam toho, aby Keňa naďalej spolupracovala s Medzinárodným trestným súdom v súlade s Rímskym štatútom. Beztrestnosť je v Keni aj naďalej veľkým problémom, pretože politici, bezpečnostné sily a vysoko postavení úradníci sú len málokedy brání na zodpovednosť za svoje konanie. V dialógu s vládou EÚ nastolila otázku mimosúdnych popráv.

Mnohí obhajcovia ľudských práv sú okrem toho často zastrašovaní, obťažovaní a sledovaní. Mnohí sú vystavení kriminalizácii a difamácii. Delegácia EÚ a členské štáty EÚ podporili organizácie občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv, napr. Kenskú národnú komisiu pre ľudské práva (KNCHR) a Nezávislú súdno-lekársku jednotku (IMLU), ktoré sa zasadujú za ukončenie beztrestnosti. Ako styčný bod EÚ v tejto otázke slúži naďalej Holandsko, ktoré predsedá mesačným zasadnutiam skupiny obhajcov ľudských práv, ktorá združuje členské štáty spolu s medzinárodnými partnermi (USA, Kanada, Nórsko, Švajčiarsko) a organizáciami občianskej spoločnosti pôsobiacimi v tejto oblasti.

EÚ vedie aj pravidelný dialóg s občianskou spoločnosťou o otázkach v oblasti ľudských práv.

V januári 2015 sa Keňa podrobila procesu UPR. Krajina podporila väčšinu odporúčaní vrátane tých, ktoré sa týkajú nástrojov na ochranu ľudských práv, mimosúdnych popráv, rodovej rovnosti, práv detí a zabezpečenia dodržiavania medzinárodného práva v boji proti terorizmu. Odmietla však odporúčania týkajúce sa ratifikácie rôznych medzinárodných dohovorov, zrušenia trestu smrti, trestných sankcií pre médiá, legalizácie umelého prerušenia tehotenstva a dekriminalizácie vzťahov medzi osobami rovnakého pohlavia.

Pokiaľ ide o boj proti terorizmu, je potrebné zdôrazniť, že bez ohľadu na súlad so všeobecne uznávanými normami na ochranu ľudských práv, sa v boji proti extrémnym formám radikalizmu a terorizmu musia zásady právneho štátu uplatňovať v plnom rozsahu.

Lesotho

V roku 2015 vzrástol počet prípadov porušovania ľudských práv. Stav nestability po údajnom prevrate v auguste 2014 oslabil zásady právneho štátu. Porušovanie ľudských práv zahŕňa prípady mučenia, krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, svojvoľných popráv, dlhotrvajúcej vyšetrovacej väzby a dlhých prietáhov v súdnych konaniach. Bolo zaznamenané aj zvýšenie počtu prípadov vyhrážania sa smrťou voči právnikom, zainteresovaným stranám občianskej spoločnosti a voči iným osobám, ako aj obmedzovanie slobody prejavu a priestoru pre občiansku spoločnosť. Veľké znepokojenie v krajine stále vzbudzuje násilie páchané na ženách a deťoch.

Napriek uvedenej situácii sú ukazovatele týkajúce sa správy vecí verejných, právneho štátu a dodržiavania ľudských práv v Lesothu z hľadiska kontinentálnych a regionálnych noriem naďalej pomerne uspokojivé.

Inštitúcie verejnej správy ako úrad ombudsmana, riaditeľstvo pre korupciu a hospodárske trestné činy a generálny audítor sú funkčné. Avšak verejná služba je veľmi spolitizovaná, riadiaca kapacita je premenlivá a korupcia bežná. Boj proti korupcii bol jednou z priorít bývalého predsedu vlády, ale súčasná vláda sa tým podľa všetkého znepokojuje menej. Na súdoch čaká na doriešenie viacero vecí podaných proti ministrom.

Stále nebola zriadená dlho očakávaná národná komisia pre ľudské práva. V národnom zhromaždení bol však v roku 2015 predložený návrh zákona na sfunkčnenie tejto komisie a čoskoro by sa o ňom malo hlasovať.

Súdnictvo je pomerne slabé a poznačené vnútornou rivalitou a pretrvávajúcim pomalým spracovaním prípadov. V roku 2014 bola Justice Majara vymenovaná za najvyššiu sudkyňu. Očakáva sa, že dokáže vykonať potrebné reformy a podporí v súdnictve využívanie systému správy prípadov, pre ktorý EÚ poskytla krajine významnú podporu formou budovania kapacít. Súčasný predseda odvolacieho súdu Justice Mosito sa ocitol pod tlakom zo strany súčasného predsedu vlády a cirkulujú fámy, že bude možno odvolaný, len aby ho nahradila iná, kontroverzná osoba.

Pokiaľ ide o trest smrti, zaznamenal sa znepokojujúci trend. Rozsudky trestu smrti idú automaticky na odvolací súd, kde ich sudcovia, ktorí tradične pochádzajú z Južnej Afriky, prevedú na tresty odňatia slobody na doživotie; v súčasnosti sa však táto situácia mení, pretože sudcovia už nepochádzajú najmä z Južnej Afriky.

Koaličná vláda Lesotha tvorená siedmimi stranami, ktorá bola zostavená po predčasných voľbách vo februári 2015, sa po celý rok musela vyrovnávať s vážnymi problémami, najmä v súvislosti s usmrtením bývalého veliteľa obranných síl Lesotha (LDF) generála Mahau. V nadväznosti na túto udalosť rozhodlo Juhoafrické rozvojové spoločenstvo (SADC) v júli 2015 o zriadení vyšetrovacej komisie na vyšetrenie okolností týkajúcich sa zastrelenia veliteľa Mahau, údajnej vzbury v rámci LDF, údajného únosu bývalých členov LDF a údajných popráv niektorých členov opozície. Pátranie vyšetrovacej komisie SADC zdržiavala neuspokojivá spolupráca zo strany vlády a svedkov z armády. Prácu vyšetrovacej komisie narušovala aj skutočnosť, že LDF sa súbežne usilovali o konanie pred vojenským súdom a ignorovali nariadenia Vrchného súdu na uvoľnenie vojenských väzňov, ktorí mali svedčiť pred vyšetrovacou komisiou. Vedúci predstavitelia opozičnej strany sú od mája v exile za hranicami krajiny v Južnej Afrike, odvolávajú sa na obavy týkajúce sa osobnej bezpečnosti, a opoziční poslanci v súčasnosti bojkotujú parlament.

V rámci poskytovania podpory sektoru správy vecí verejných sa EÚ v roku 2015 zamerala na tieto oblasti: justíciu; sociálnu ochranu, najmä pokiaľ ide o zraniteľné deti; hospodárenie s verejnými financiami; občiansku spoločnosť a na oblasť ľudských práv. EÚ prostredníctvom nástroja EIDHR financovala aj iniciatívy v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a v oblasti násillia založeného na rodovej príslušnosti. EÚ takisto podporuje projekt zameraný na uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti a spravodlivosti s cieľom pomôcť orgánom dosiahnuť pokrok v oblasti rodovej rovnosti v krajine. EÚ prostredníctvom ERF tiež spolupracuje s organizáciou UNICEF s cieľom poskytnúť Ministerstvu sociálneho rozvoja technickú pomoc na podporu práv zraniteľných detí.

Medzi hlavné výzvy, ktoré je potrebné riešiť v sektore správy vecí verejných, patrí zabezpečenie toho, aby inštitúcie verejnej správy účinnejšie presadzovali svoje právomoci, zriadenie a účinné fungovanie národnej komisie pre ľudské práva, zabezpečenie účinnej správy súdnictva, vykonávanie reforiem vo verejnej službe (a odpolitizovanie armády), riešenie diskriminácie žien, zlepšenie systémov sociálnej ochrany a vytvorenie právneho rámca pre občiansku spoločnosť, aby mohla účinne a slobodne pôsobiť.

Libéria

Medzi hlavné priority EÚ v oblasti ľudských práv pre Libériu patrí oficiálne zrušenie trestu smrti, zvýšenie povedomia o právach žien a detí a ich ochrana a poskytovanie podpory občianskej spoločnosti v jej úsilí presadzovať ľudské práva. Špecifické ciele zahŕňajú zaistenie prístupu k zdravotnej starostlivosti a vzdelaniu pre ženy a deti, redukovanie všetkých foriem vykorisťovania a riešenie rodovo motivovaného násillia a úmrtnosti matiek. Medzi otázky, ktoré vzbudzujú obavy, patria väzenské podmienky a vysoký počet osôb vo výkone väzby, čo poukazuje na systémové nedostatky v systéme trestného súdnictva. Vo verejnom sektore vzbudzujú znepokojenie zodpovednosť a transparentnosť.

EÚ sa v roku 2015 naďalej aktívne angažovala v oblasti ľudských práv, aj prostredníctvom formálneho politického dialógu medzi EÚ a Libériou. EÚ sa usilovala aj o verejnú diskusiu o otázkach, ako je trest smrti a rodovo motivované násillie, a to aj prostredníctvom médií. Praktickú podporu v záujme riešenia otázok v oblasti ľudských práv poskytla EÚ a jej členské štáty s konkrétnymi projektmi v oblasti práv žien, práv detí a súdnictva. V máji 2015 sa Libéria podrobila druhému všeobecnému pravidelnému preskúmaniu v rámci Rady OSN pre ľudské práva. Bolo jej vyjadrené uznanie za úsilie v zvládaní eboly a za pokrok, ktorý krajina dosiahla v posledných rokoch v mierovom procese politického prechodu.

Libérijská vláda uznala mnohé z uvedených problémov a podniká kroky na ich riešenie, hoci zdôraznila aj potrebu rešpektovať domáce názory na témy, ako sú práva LGBTI osôb a trest smrti. V mnohých oblastiach brzdí úsilie plniť medzinárodné záväzky, a to aj pokiaľ ide o hospodárske a sociálne práva, nedostatok zdrojov a kapacitné obmedzenia.

Epidémia eboly bola v Libérii začiatkom roka 2015 vo veľkej miere pod kontrolou a nenastalo opätovné vyhlásenie núdzového stavu ako v auguste 2014. Uskutočnenie volieb do senátu v decembri 2014 bolo pozitívnym ukazovateľom oddanosti demokracii a riadnemu procesu, a to bez ohľadu na okolnosti volieb, pričom opätovné otvorenie škôl vo februári 2015 znamenalo skončenie rozsiahlych obmedzení, ktoré mali priamy dosah na ľudské práva.

Napriek tomu vypuknutie eboly poukázalo na hranice možností libérijskej vlády pri poskytovaní základných potrieb občanom, ako aj na pretrvávajúci nedostatok dôvery medzi obyvateľstvom a vládnuťou elitou. Tento nedostatok dôvery súvisí s nedostatočnou transparentnosťou a zodpovednosťou, takisto s rozsiahlou korupciou na všetkých úrovniach verejnoprávneho sektora, ako aj na vyšších úrovniach výkonnej, zákonodarnej a súdnej moci.

V súčasnosti sa prostredníctvom finančných prostriedkov EÚ v rámci nástroja EIDHR vykonáva v Libérii niekoľko projektov týkajúcich sa prístupu žien a dievčat k spravodlivosti, rodovo motivovaného násilia a škodlivých tradičných praktík vrátane mrzačenia ženských pohlavných orgánov. Libérijská národná spoločnosť Červeného kríža vykonáva v súčasnosti s pomocou dánskeho Červeného kríža komunitnú iniciatívu zameranú na presadzovanie ľudských práv a rodovej rovnosti vo vidieckych oblastiach Libérie, ktorej cieľom je posilnenie kapacity Červeného kríža pracovať v prospech rodovej rovnosti a bojovať proti diskriminácii z dôvodu pohlavia a zraniteľnosti vo vidieckych komunitách v provinciách Lofa, Bong a Nimba. Projekt bol v dôsledku epidémie eboly pozastavený do mája 2015.

V roku 2015 boli vybrané nové projekty na aktivity v roku 2016, medzi ktoré patria projekty týkajúce sa právneho štátu a dobrej správy vecí verejných uskutočňované prostredníctvom zvýšenej transparentnosti a prístupu k informáciám v sektoroch bezpečnosti a súdnictva.

Prostredníctvom iniciatívy AWARE (Odpoveď západnej Afriky na ebolu, z angl. A West African Response to Ebola) EÚ poskytla prednostnú podporu vzdelávaciemu sektoru v Libérii. Jedným z hlavných cieľov EÚ je zabezpečiť prístup k čistej vode v libérijských školách a zmobilizovať obyvateľov s cieľom zachovať a správne využívať poskytované vybavenie. Projektom organizovaným mimovládnu organizáciou Save the Children a financovaným prostredníctvom Európskeho nástroja stability (IfS) sa podporila účasť detí a mládeže, ako aj odborná príprava.

Madagaskar

Hlavnými prioritami v oblasti ľudských práv pre Madagaskar bolo v roku 2015 presadzovanie základných slobôd, presadzovanie práv žien a detí a odstránenie násilia, dodržiavanie ľudských práv vo verejnej správe a v súdnictve, ako aj podpora občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv.

V priebehu roka 2015 sa uskutočnili dva dialógy podľa článku 8 na prezidentskej úrovni týkajúce sa zlého fungovania systému súdnictva vo všeobecnosti a najmä účinného boja proti korupcii a nezákonnému obchodovaniu s palisandrovým drevom, existujúcich problémov týkajúcich sa slobody prejavu a nového zákona o komunikácii, o ktorom sa má hlasovať v júli 2016. Medzi ďalšie diskutované témy patrili prípady porušovania ľudských práv a nezákonné popravy na juhu krajiny, ktorých sa dopúšťajú bezpečnostné sily pri potláčaní ozbrojených banditov (*dahalo*), dohľad miestnych spoločenstiev, ktoré sa stavajú proti beztretnosti týchto banditov, a nedostatočná účasť občianskej spoločnosti pri tvorbe a uskutočňovaní politík verejného sektora.

Komunálne voľby v roku 2015 boli transparentné a pokojné s primeranou účasťou (50 %) a vyhrala ich prezidentova politická strana. V súlade s prebiehajúcimi snahami o stabilizáciu sa 29. decembra uskutočnili voľby do senátu a v roku 2016 budú nasledovať regionálne voľby.

EÚ venuje osobitnú pozornosť opakovaným pokusom znefunkčniť (zhora prostredníctvom skorumpovaného súdneho systému) protikorupčnú vyšetrovaciu agentúru BIANCO (podporovanú prostredníctvom programu v rámci 11. ERF na zlepšenie správy pre občanov) alebo sa jej zmocniť (zdola prostredníctvom politických strán), ako aj zaobchádzaniu so svedkami, ktorí svedčia v konkrétnych prípadoch korupcie (napr. Armand Marozafy a Patrick Zakariasy). EÚ tiež veľmi pozorne sleduje a vykonáva misie v teréne na posúdenie vývoja korupcie, obchodovania so zbraňami a porušovania ľudských práv, ktorého sa dopúšťajú bezpečnostné sily na obyvateľstve pri operáciách zameraných proti krádežiam dobytku. Pre prezidenta Madagaskaru sa otázka krádeží dobytku (týka sa desaťtisícov zebu) stala problémom vysloveného lupičstva a organizovaného zločinu, ktoré majú dosah na hospodárstvo a bezpečnosť krajiny a spôsobujú izolované prípady porušovania ľudských práv. Podľa jeho názoru možno dosiahnuť trvalé zvrátenie tejto situácie iba rozsiahlou reformou sektora bezpečnosti a súdnictva.

V roku 2015 sa dialóg s občianskou spoločnosťou zameriaval na korupciu a porušovanie ľudských práv, ale aj na decentralizáciu právomocí (komunálne voľby v júli 2015) a na súvisiace budúce požiadavky na podporu. Návšteva prezidenta Rajaonarimampianinu v Bruseli v novembri 2015 bola príležitosťou na to, aby európske inštitúcie vyjadrili svoje znepokojenie nad pretrvávajúcou korupciou a pomalým tempom reforiem správy vecí verejných v krajine, ktoré brzdia možnosti obyvateľstva využívať prínosy demokracie.

Tri zasadnutia pracovnej skupiny EÚ pre Afriku (COAFR) týkajúce sa Madagaskaru dopomohli k tomu, aby boli členské štáty EÚ informované o stagnujúcom pokroku v oblasti ľudských práv v krajine.

Začiatkom roka 2015 sa Madagaskar zaviazal dodržiavať všetky odporúčania vyplývajúce z UPR Rady OSN pre ľudské práva a po právnej stránke zrušil v marci 2015 trest smrti (čo sa však v praxi nevynútilo). Ďalšie dôležité odporúčanie, vytvorenie nezávislej národnej rady pre ľudské práva, sa už zahrnulo do rozpočtu a jeho realizácia je naplánovaná v roku 2016. Vo všeobecnosti Rada ocenila, že sa Madagaskar pustil do práce v oblasti zlepšovania ľudských práv aj napriek ťažkostiam pri prekonávaní politickej krízy.

V súlade so svojimi štyrmi strategickými prioritami pre ľudské práva EÚ v roku 2015 naďalej podporovala občianske a volebné vzdelávanie na Madagaskare a presadzovala práva detí prostredníctvom národného programu na uľahčenie prístupu k vzdelávaniu a na ochranu detí pred sexuálnym turizmom a prostitúciou, obchodovaním s ľuďmi a pred domácim vykorisťovaním. Usilovala sa tiež zlepšiť väzenské podmienky pre maloletých a usilovala sa o podporu práv žien prostredníctvom odbornej prípravy a podpory hospodárskej a spoločenskej emancipácie najzraniteľnejších osôb v mestských oblastiach. Ďalšie oblasti, na ktoré sa EÚ zamerala, zahŕňali odbornú volebnú prípravu na komunálne voľby, dodržiavanie ľudských práv zo strany verejnej správy a súdnych úradníkov, ako aj podporu právnických profesií. Takisto sa financovali projekty zamerané na zlepšenie väzenských podmienok a na sociálnu reintegráciu väzňov.

Pri príležitosti Dňa ľudských práv 10. decembra podpísal vedúci delegácie EÚ spolu s organizáciami občianskej spoločnosti z Madagaskaru šesť nových projektov zameraných na uvedené oblasti; ďalších osem bude nasledovať v roku 2016. Osobitný dôraz sa kládol na podporu prístupu zraniteľných skupín k ich hospodárskym právam.

Malawi

V roku 2015 sa ciele EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v rámci jej vzťahov s Malawi zamerali na politické práva, demokratickú správu vecí verejných a na práva zraniteľných skupín.

Celková situácia v oblasti ľudských práv v krajine bola v roku 2015 naďalej pomerne stabilná a hlavné problémy sa stále týkajú rodovej rovnosti a násilia na ženách a deťoch, vysokej miery detských manželstiev, diskriminácie na základe sexuálnej orientácie, väzenských podmienok a hospodárskych a sociálnych práv. Okrem toho boli v roku 2015 zaznamenané znepokojujúce hlásenia o násilí a zabíjaní osôb s albinizmom.

V koordinácii s členskými štátmi sa EÚ zúčastňovala na rôznych formách rokovaní s Malawi o otázkach ľudských práv a demokracie, a to aj prostredníctvom politického dialógu a pravidelných stretnutí s malawijskou komisiou pre ľudské práva.

EÚ poskytovala podporu reforme volebného procesu, ktorá sa zaoberá riešením slabých stránok volebného systému a organizáciou volieb, a to aj v nadväznosti na volebnú pozorovateľskú misiu EÚ z roku 2014.

Na miestnej úrovni EÚ pokračovala v podpore úsilia zameraného na občiansku výchovu prostredníctvom národnej iniciatívy občianskeho vzdelávania (NICE), ktorá sa sústredila na posilnenie hlasu občanov (vrátane znevýhodnených skupín) s cieľom zvýšiť transparentnosť, zodpovednosť a reakcieschopnosť zodpovedných strán a poskytovateľov služieb.

V máji 2015 sa situácia v oblasti ľudských práv v Malawi s pomocou podpory EÚ preskúmala prostredníctvom mechanizmu všeobecného pravidelného preskúmania. V nadväznosti na preskúmanie vláda akceptovala 132 odporúčaní a 41 odmietla. Väčšina odmietnutých odporúčaní sa týka trestu smrti a otázok LGBTI osôb.

Pokiaľ ide o finančnú spoluprácu, Malawi čerpala podporu EÚ s cieľom zlepšiť dodržiavanie ľudských práv v krajine prostredníctvom budovania kapacít v rámci malawijskej komisie pre ľudské práva. V roku 2015 sa pomoc zamerala na monitorovanie vykonávania právnych predpisov súvisiacich s ľudskými právami a na posilnenie inštitucionálneho rámca pre väzenia. EÚ poskytovala podporu aj vyšetrovaniam na mieste a prístupu k rozpočtovej analýze založenému na ľudských právach.

Okrem menších iniciatív s miestnymi mimovládnyimi organizáciami EÚ naďalej podporovala program rodovej rovnosti prostredníctvom projektu rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien (GEWE) v partnerstve s UNFPA. Prostredníctvom aktivít na presadzovanie rodovej rovnosti prispel uvedený program rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien k tomu, aby sa dopracoval a v parlamente prijal nový zákon o manželstve, rozvode a rodinných vzťahoch, v ktorom sa stanovuje zákonný vek na uzavretie manželstva na 18 rokov.

EÚ a jej členské štáty pokračovali v podpore miestnych organizácií občianskej spoločnosti, ktoré obhajujú práva osôb patriacich k menšinám a zraniteľných skupín vrátane LGBTI osôb a osôb so zdravotným postihnutím. Pozornosť sa venuje aj otázke práv detí prostredníctvom projektov podporujúcich zlepšenie systémov ochrany detí.

Mali

S Mali súvisia dve hlavné podujatia v roku 2015: podpis dohody o mieri a zmierení pre Mali zo strany koordinačnej koalície ozbrojených skupín v dňoch 15. mája a 20. júna a celoplošný vzrast neistoty a teroristických aktivít, ktoré sa nebezpečne rozšírili smerom na juh.

V záveroch Rady pre zahraničné veci z 9. februára sa opätovne zdôraznil záväzok EÚ podporovať Mali na ceste rozvoja, mieru, zmierenia a stability. Na udržanie tejto podpory je dôležité, aby malijská vláda dosiahla pokrok v oblasti správy vecí verejných, demokracie, právneho štátu, reformy súdnictva a sektora bezpečnosti a v boji proti beztrietnosti. Stabilizačné úsilie sa musí sústrediť na zaistenie bezpečnosti obyvateľstva, najmä žien a detí.

Novovymenovaný osobitný zástupca EÚ pre Sahel Ángel Losada uskutočnil 17. – 18. decembra svoju prvú oficiálnu návštevu Bamaka, aby vyzdvihol význam Mali pre EÚ, ako aj dôležitosť dodržiavania ľudských práv a bezpečnostných otázok.

Komisár EÚ pre humanitárnu pomoc a krízové riadenie Stylianides navštívil Mali 17. februára a uskutočnil rozhovory s prezidentom Keitom o problémoch nedostatku potravín a podvýživy detí, s ktorými sa potýka malijské obyvateľstvo.

Priority EÚ v oblasti demokracie sa týkajú upevnenia malijského štátu a posilnenia uplatňovania jeho prítomnosti v teréne, predovšetkým na severe. Sledovanie tohto cieľa si vyžaduje poskytnutie podpory malijským orgánom, pokiaľ ide o zabezpečenie slobodného a transparentného volebného procesu, rodovej rovnosti, dobrej správy vecí verejných (vrátane boja proti korupcii a neoprávnenému obohacovaniu), reformy sektora súdnictva, ako aj modernizácie a profesionalizácie bezpečnostných síl Mali prostredníctvom reformy sektora bezpečnosti.

Ľudské práva sú začlenené do všetkých aspektov tejto podpory, pretože dodržiavanie a podpora základných práv je jediný spôsob, ako dosiahnuť trvalé skončenie súčasnej krízy, konsolidovať štátne štruktúry a posilniť služby.

EÚ zohráva kľúčovú úlohu v procese nadväzujúcom na mierovú dohodu a v súčasnosti predsedá sociálno-ekonomickému rozvojovému podvýboru Výboru pre nadviazanie na dohodu (CSA, z fr. *Comité de Suivi de l'accord*). Tento záväzok chrániť mier a stabilitu sa prejavuje aj prostredníctvom aktívnej účasti na politickom dialógu o ľudských právach, ktorý zaväzuje malijské orgány, občiansku spoločnosť a ozbrojené skupiny zapájať sa do politických konzultácií a rokovaní. Aj misie spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP), výcviková misia EÚ (EUTM) a misia EÚ na budovanie kapacít v Mali (EUCAP Sahel Mali) začlenili ľudské práva do svojich vzdelávacích modulov.

14. októbra 2015 bolo vymenovaných 15 členov Komisie pre pravdu, spravodlivosť a zmierenie, hoci komisia zatiaľ nie je funkčná.

Zákon, ktorým sa stanovujú rodové kvóty pre volených a vymenovaných verejných činiteľov, bol prijatý v decembri a ohlásil novú éru rodovej rovnosti v malijskom verejnom sektore.

Na operačnej úrovni EÚ v roku 2015 podnikla pri viacerých príležitostiach kroky na presadzovanie a ochranu ľudských práv. Napríklad prostredníctvom núdzového grantu z nástroja EIDHR bol jeden obhajca ľudských práv a jeho rodina dočasne presunutý do bezpečia mimo krajiny.

Ďalšie iniciatívy v rámci EIDHR sa zamerali na otázky, ako sú deti ulice, práva väzňov a podpora občianskej spoločnosti v rámci jej úlohy pri monitorovaní porušovania ľudských práv.

Národnej komisii pre ľudské práva bol v priebehu dvoch rokov poskytnutý významný grant vo výške 250 000 EUR na podporu jej štatutárnej činnosti a reformy. Okrem toho boli v roku 2015 podpísané štyri dôležité zmluvy o grante v celkovej výške 1 500 000 EUR, ktoré zahŕňajú oblasť nútených manželstiev, zneužívania detí a ich vykorisťovania a podporu občianstva medzi mladými ľuďmi (najmä na severe krajiny).

Delegácia EÚ v Bamaku a členské štáty EÚ naďalej prispievali do projektu podpory volebného procesu (PAPEM). V roku 2016 by sa mali konať voľby do verejnej správy, ktoré boli v roku 2015 odložené. V roku 2015 sa úsilie v rámci projektu PAPEM sústredilo na uskutočnenie sčítania obyvateľov pre národný matričný úrad s cieľom zlepšiť vyhlíadky na uskutočnenie slobodných, reprezentatívnych a transparentných demokratických volieb.

Na reformu sektoru súdnictva podporovanú zo strany EÚ boli osobitne vyčlenené financie z 10. ERF. Cieľom tohto programu je poskytovať štrukturálnu pomoc na obnovu detenčných centier a v záujme viacúrovňového prístupu k reforme sektora súdnictva.

Mauritánia

Ciele EÚ v oblasti ľudských práv pre Mauritániu sa v roku 2015 naďalej zameriavali na viaceré prioritné oblasti, akými sú zlepšenie systému súdnictva, boj proti otroctvu, diskriminácia z dôvodu etnickej príslušnosti alebo pohlavia, postavenie MVO, zrušenie trestu smrti a boj proti mučeniu, zlému zaobchádzaniu a nedobrovoľným zmiznutiam. Osobitná pozornosť sa venovala aj etnickým konfliktom a slobode (náboženského) prejavu.

V roku 2015 boli zaznamenané dve významné skutočnosti legislatívneho vývoja: prijatie zákona o kriminalizácii mučenia a iných neľudských alebo krutých praktík, napr. zločinov proti ľudskosti, a zákon o zriadení národného preventívneho mechanizmu (NPM) na zabránenie mučenia a zlého zaobchádzania. Prijatím nového zákona proti otroctvu sa nahradil predpis z roku 2007 a zdvojnásobila sa ním maximálna dĺžka trestu odňatia slobody za trestný čin otroctva z 10 na 20 rokov. Takisto sa ním konečne uznalo právo organizáciám občianskej spoločnosti (ale len tým, ktoré spĺňajú súbor kritérií) podať sťažnosť na súd v mene obete ako poškodená strana. Poskytla sa ním aj bezplatná právna pomoc obetiam a obsahuje zmienku o práve na odškodnenie.

Obavy vzbudil vývoj, v rámci ktorého Rada ministrov prijala návrh zákona o združovaní bez predchádzajúcej verejnej konzultácie s občianskou spoločnosťou; v návrhu sa ponecháva súčasný systém, v ktorom sa vyžaduje najskôr vyžiadanie povolenie a udeľujú sa ním ministerstvu vnútra diskrečné právomoci, pokiaľ ide o mimovládne organizácie a politické strany.

Napriek právnemu a inštitucionálnemu pokroku v oblasti ľudských práv za posledné roky, najmä pokiaľ ide o prijatie medzinárodných dohovorov, medzinárodné spoločenstvo so znepokojením poukazovalo na viaceré oblasti a zdôraznilo neexistenciu skutočného vykonávania právnych predpisov. Medzi pretrvávajúce problémy patrí kontrola vlády nad súdnictvom; beztretnosť a nedostatok zodpovednosti; zneužívanie zo strany úradníkov orgánov presadzovania práva; obmedzenia slobody zhromažďovania; násilie páchané na ženách; detské, skoré a nútené manželstvá; rasová a etnická diskriminácia a detská práca. Oblasti, ktorým sa ešte treba venovať, zahŕňajú väzenské podmienky, svojvoľné zatýkania a dlhotrvajúcu vyšetrovaciu väzbu.

V júni 2015 Výbor ILO pre uplatňovanie noriem (CAS) preskúmal, ako Mauritánia dodržiava Dohovor o nútennej alebo povinnej práci, a zameral sa na pretrvávajúci problém otroctva.

V novembri 2015 sa v Ženeve uskutočnilo všeobecné pravidelné preskúmanie OSN, pokiaľ ide o ľudské práva v Mauritánii. Väčšina odporúčaní sa týkala odstránenia stále existujúcich praktík otroctva, obchodovania s ľuďmi a mučenia, zrušenia trestu smrti, boja proti mrzačeniu ženských pohlavných orgánov, posilnenia postavenia žien, ochrany práv žien a detí a ratifikácie kľúčových nástrojov v oblasti ľudských práv.

Jednou z hlavných osí činnosti delegácií EÚ v Mauritánii je pravidelný dialóg s príslušnými orgánmi a obhajcami ľudských práv. V roku 2015 EÚ uskutočnila dve oficiálne stretnutia s obhajcami ľudských práv a dve stretnutia s vládou v rámci politického dialógu na základe článku 8 Dohody z Cotonou, na ktorých sa preberali aj otázky ľudských práv.

EÚ podporila vypracovanie nového zákona na predchádzanie všetkým formám násilia páchaného na ženách, hoci jeho predloženie do parlamentu sa odložilo. Delegácia EÚ opakovane zdôrazňovala význam jeho prijatia. Obhajovala aj potrebu lepšieho uplatňovania súdnictva pre mladistvých, najmä pokiaľ ide o alternatívy k väzneniu mladých ľudí spolu s dospelými.

Veľký význam sa pripisuje dvom udalostiam, v prípade ktorých EÚ vydala aj miestne vyhlásenia: pátová situácia v súdnom procese šajcha Oulda Mohameda Oulda M'Kheitira, ktorý bol prerušený v odvolacom konaní, načo bol koncom roka 2014 odsúdený na smrť za odpadlivosť od viery; a odsúdenie vedúcich predstaviteľov protiotrockého hnutia *Initiative de Resurgence du Mouvement Abolitionniste*, Birama Oulda Daha Abeida a Brahim Bilala Ramdhaneho na dva roky väzenia za účasť na nepovolenej demonštrácii proti otroctvu a praktikám vyvlastňovania pôdy.

V rámci nástroja EIDHR boli v roku 2015 realizované tri nové projekty. Vzťahovali sa na kľúčové strategické priority, akými sú predchádzanie násiliu páchanému na mladých ženách zamestnaných ako slúžky, posilňovanie hospodárskeho postavenia bývalých otrokov, podpora mierového spolunažívania komunit a riešenie sporov o pôdu.

Maurícijská republika

Cieľom EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v rámci jej vzťahov s Maurícijskou republikou je naďalej podporovať dodržiavanie ľudských práv, demokracie a zásad právneho štátu s osobitným zameraním na rodovo motivované násilie a násilie páchané na deťoch. EÚ sa naďalej zúčastňovala na rôznych formách rokovaní s Maurícijskou republikou o otázkach ľudských práv a demokracie, a to aj prostredníctvom politického dialógu a rozvojovej spolupráce. Prepuknutie prípadov korupcie vzbudilo znepokojenie nad správou vecí verejných v krajine. Vláda si zvolila transparentnosť a dobrú správu vecí verejných za kľúčovou prioritou. Niektoré kroky vlády si však vyslúžili od opozície nálepku politickej pomsty. Preradenie Maurícijskej republiky do kategórie 2 v zozname sledovaných krajín vo výročnej správe ministerstva zahraničných vecí USA o obchodovaní s ľuďmi za rok 2015 je dôvodom na znepokojenie.

V apríli 2015 EÚ vydala demarš pre Maurícius, aby pristúpil k Zmluve OSN o obchodovaní so zbraňami. Maurícius pristúpil k zmluve v júli 2015. V októbri 2015 vláda Maurícia uložila svoju listinu o pristúpení k Dohovoru o kazetovej munícii. EÚ tiež vydala demarš o prioritách EÚ na zasadnutí Tretieho výboru OSN.

EÚ vydala vyhlásenia PK/VP o Medzinárodnom dni proti trestu smrti.

Počas roka EÚ zintenzívnila dialóg s organizáciami občianskej spoločnosti tým, že sa zúčastnila na kampaniach na podporu práv žien a prispela na ne finančnými prostriedkami s cieľom revitalizovať reakcie v krajine na rodovo motivované násilie, ako aj zvýšiť povedomie a začať verejný dialóg.

Pokiaľ ide o finančnú spoluprácu, Maurícijská republika využíva finančné prostriedky z tematického rozpočtového riadku EÚ na podporu neštátnych subjektov. Po uverejnení výzvy na predkladanie návrhov v roku 2013 delegácia EÚ podpísala a vykonáva štyri zmluvy s mimovládnymi organizáciami pôsobiacimi v oblasti práv detí a žien.

Maurícius získal v roku 2015 finančné prostriedky vo výške 0,1 milióna EUR v rámci nástroja EIDHR na vykonávanie opatrení od roku 2016. Programovanie týchto prostriedkov sa určí po konzultáciách s obhajcami ľudských práv a inými relevantnými zainteresovanými stranami. EÚ okrem toho naďalej poskytovala Maurícijskej republike finančnú pomoc vo výške 86 miliónov EUR prostredníctvom programu rozpočtovej podpory. V rámci tohto programu sa dva ukazovatele týkajú zdravia matiek a zníženia detskej úmrtnosti.

Mozambik

Politické napätie a lokalizované ozbrojené konflikty, ktoré nasledovali po voľbách v októbri 2014, v priebehu roka 2015 pretrvávali. Ešte viac to zaťažilo proces demokracie a zmierenia a vytvorilo prostredie, v ktorom je porušovanie ľudských práv čoraz pravdepodobnejšie, a to napriek pozitívnym krokom, ktoré mozambické orgány prijali v niektorých oblastiach.

Volebná pozorovateľská misia EÚ v Mozambiku uskutočnila vo februári opätovnú návštevu a uverejnila svoju záverečnú správu s kľúčovými odporúčaniami pre budúce voľby. EÚ okrem toho naďalej podporovala prácu organizácií občianskej spoločnosti v oblasti ľudských práv, občiansku výchovu, slobodný prístup k informáciám, demokraciu, ako aj parlament. Pokiaľ ide o členské štáty, Portugalsko zorganizovalo výmenné pobyty medzi mozambickým a portugalským parlamentom a Fínsko podporilo výskum politiky v oblasti demokratizácie na miestnych univerzitách.

Pokiaľ ide o právny štát, v júni 2015 nadobudol účinnosť revidovaný trestný zákonník, ktorým sa legalizuje umelé prerušenie tehotenstva a rušia sa poplatky súvisiace s „aktmi proti prírode“, čo sa vo všeobecnosti vykladalo ako dekriminalizácia homosexuality. Zákonníkom sa zjednodušuje viacero trestných konaní, skracuje sa čas strávený vo vyšetrovacej väzbe a stanovujú sa ním aj iné tresty ako odňatie slobody.

EÚ a viaceré členské štáty podporili budovanie kapacít v sektore súdnictva. EÚ poskytla podporu prokuratúre, protikorupčnému úradu a najvyššiemu súdu. Portugalsko zabezpečilo spoluprácu medzi generálnymi prokurátormi. Nemecko podporilo decentralizáciu systému súdnictva, ombudsmana a etickú komisiu. EÚ, Taliansko a Švédsko podporili aj iniciatívy na zlepšenie prístupu k inkluzívnemu systému súdnictva.

Pokiaľ ide o slobodu prejavu, vo svetovom rebríčku slobody tlače klesol Mozambik v roku 2015 o šesť miest (85/180). Prijal však zákon o prístupe k informáciám, keďže to bol jeho vážny nedostatok. EÚ a najmä Švédsko podporili úsilie občianskej spoločnosti podporiť tento nový zákon a súvisiacu reguláciu a spoločne s členskými štátmi G14 organizovali pravidelný dialóg s vládou v záujme zahrnutia práva na informácie do všeobecnej rozpočtovej podpory v rámci hodnotenia výkonnosti. EÚ podporila aj šírenie informácií prostredníctvom podpory Národnému fóru pre rozhlasové stanice samospráv.

V marci zavraždili profesora ústavného práva Gillesa Cistaca. Akademický pracovník bol známy svojimi právnymi stanoviskami k ústavnosti návrhu RENAMO na autonómne provincie. V auguste zastrelili novinára Paola Machavu, motív tohto činu je však stále neistý. Vyšetrovanie vražd zatiaľ neprinieslo žiadne výsledky a EÚ naďalej pozorne sleduje vývoj týchto udalostí, ako aj vývoj v súvislosti s vraždou sudcu Silicu v roku 2014.

V auguste prebiehal vysokoexponovaný defamačný súdny proces proti renomovanému akademickému pracovníkovi Carlosovi Nuno Castel-Brancovi, ktorý publikoval na Facebooku kritické informácie na adresu bývalého prezidenta Guebuzu, a proti novinárovi Fernandovi Mbanzemu, ktorý text opätovne uverejnil. Obaja obžalovaní boli zbavení obvinenia. Prokurátor sa však proti obom rozsudkom odvolal. Proces pozorovali viaceré členské štáty.

Takisto bolo vyvinuté úsilie na podporu slobody združovania a organizácií občianskej spoločnosti a platforiem, ktoré sa dožadujú zavedenia domácej povinnosti zodpovedať sa, vrátane podpory vytvárania zväzov pracovníkov.

EÚ a viaceré členské štáty podporujú aj činnosti súvisiace s rodovou rovnosťou a s posilnením postavenia žien s dôrazom na rodovo motivované násilie a detské manželstvá. Takmer 50 % mozambických dievčat stále uzatvára manželstvo pred dovŕšením 18. roku. Detské manželstvá sú nezákonné, ale právo ich netrestá. V decembri vláda prijala Národnú stratégiu na prevenciu a elimináciu detských manželstiev. Ďalšie oblasti činnosti EÚ zahŕňajú prístup k vzdelávaniu, účasť žien na politickom živote a právnu pomoc. EÚ a viaceré členské štáty poskytujú podporu mimovládny organizáciám, odborovým zväzom a vládnym aktivitám zameraným na zvyšovanie povedomia verejnosti o právach detí a riziku zneužitia, ktoré zároveň uľahčujú prístup k vzdelávaniu a sociálnym službám.

Druhé všeobecné pravidelné preskúmanie Mozambiku sa uskutoční 19. januára 2016. Hoci správa vlády sa upriamila na väzenské podmienky a preplnené väznice ako na jeden z hlavných problémov, za jednu z hlavných výziev, tieňová správa organizácie občianskej spoločnosti sa zamerala skôr na také oblasti, ako je prístup k spravodlivosti, sexuálne menšiny, komunitné práva a sloboda prejavu. Od posledného všeobecného pravidelného preskúmania v roku 2011 Mozambik podnikol kroky na ďalšie posilnenie svojho rámca ľudských práv, napr. ratifikoval opčný protokol k Dohovoru OSN proti mučeniu a rokoval o zákone o slobodnom prístupe k informáciám. Zatiaľ si však nesplnil záväzky v súvislosti s ratifikáciou Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach a Opčného protokolu k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach. Takisto neboli rozšírené stále pozvania na účasť na osobitných postupoch Rady pre ľudské práva. Pokračujúce správy o svojvoľných zatýkaniach, nadmernom používaní sily a dokonca o zabíjaní zo strany polície naznačujú, že na odporúčania na riešenie týchto otázok sa zrejme nenadviazalo uspokojivým spôsobom. Osobitný spravodajca OSN pre mimosúdne popravy, popravy bez riadneho konania a svojvoľné popravy očakáva odpoveď vlády v súvislosti so svojou návštevou od roku 2008.

Správy o prenasledovaní osôb s albinizmom (zavraždených na účely obradov čiernej mágie) v niektorých častiach krajiny boli v priebehu roka 2015 tiež zdrojom obáv. Vláda ustanovila výbor na vypracovanie opatrení na ochranu osôb s albinizmom a sú naplánované verejné informačné kampane o albinizme.

Namíbia

Namíbia má pokrokový právny rámec ochrany ľudských práv a zúčastňuje sa na väčšine medzinárodných dohovorov v tejto oblasti. Takisto je jednou z mála krajín, ktoré prijali akčný plán pre ľudské práva. Realizovala mnohé odporúčania UPR a uznáva tiež hlavné nedostatky týkajúce sa situácie LGBTI osôb. Uplatňovanie sociálnych a hospodárskych práv však nie je uspokojivé. V UPR z roku 2011 boli zdôraznené hlavné nedostatky týkajúce sa prístupu k spravodlivosti, situácie v detenčných centrách, ochrany menšín (najmä ľudí z kmeňa San) a rodovo motivovaného násillia.

Krajina má dobré hodnotenie v svetovom rebríčku slobody tlače, ako aj v Ibrahimovom indexe africkej správy vecí verejných. Za posledný rok sa v Namíbii takisto výrazne zvýšila účasť žien na politickom živote. Napriek tomu nezamestnanosť, chudoba a nerovnosť zostávajú kľúčovými problémami, ktorým čelí táto krajina a ktoré majú vplyv aj na situáciu v oblasti ľudských práv v krajine⁹. Takéto sociálno-ekonomické prostredie spolu s užívaním drog a nadmerným požívaním alkoholu, nedostatočným vzdelávaním a s určitými sociálnymi postojmi je živnou pôdou pre násilie páchané na ženách a dievčatách, ktoré dosahuje značnú úroveň.

Pozitívnym krokom v oblasti práv dieťaťa bolo dlho očakávané prijatie návrhu zákona o starostlivosti o deti a ich ochrane v marci 2015. Mal by nadobudnúť účinnosť v roku 2016. EÚ a jej členské štáty budú pozorne sledovať vykonávanie zákona. Z nedávnych kontaktov EÚ s vládou týkajúcich sa všetkých foriem násilia na deťoch a ženách, ktoré sa uskutočnili 26. novembra 2015, vyplynulo, že Namíbia si veľmi dobre uvedomuje tieto problémy. Diskusie sa sústredili najmä na problematiku detských, skorých a nútených manželstiev, ktoré sú vo vnútroštátnych právnych predpisoch Namíbie od získania nezávislosti trestné. Napriek tomu pretrvávajú niektoré problémy týkajúce sa násilia na deťoch páchaného v komunitách s pôvodným obyvateľstvom (a najmä v kmeni San).

V oblasti práv detí je nedoriešený problém rodných listov, ktoré sa automaticky vydávajú v nemocniciach, takže deti narodené doma alebo v odľahlých oblastiach sú z procesu vylúčené.

Pokiaľ ide o pôvodné obyvateľstvo, nová vláda v roku 2015 podnikla niektoré dôležité kroky. Za zástupcu ministra pre marginalizované komunity v rámci úradu prezidenta bol vymenovaný člen etnickej skupiny San s cieľom dôkladne preskúmať prípad tohto kmeňa a iných marginalizovaných komunít. V júni 2015 úrad ombudsmana finalizoval bielu knihu o právach marginalizovaných komunít. Ombudsman sa zasadzoval aj za zahrnutie práv marginalizovaných komunít do národného akčného plánu pre ľudské práva na roky 2015 – 2019.

⁹ Namíbia má 29 % obyvateľov zaradených do kategórie chudobných alebo veľmi chudobných, Giniho koeficient je 0,58 a miera nezamestnanosti dosahuje 33,8 %.

V septembri 2015 bol konečne vynesенý rozsudok v procese caprivskej vlastizrady. Keďže ide o najdlhšie trvajúci namíbijský proces týkajúci sa separatistického ozbrojeného útoku na území Capriviho výbežku, dlhé roky predstavoval čierny bod v oblasti ľudských práv v Namíbii. Proces nemá v namíbijských právnych dejinách obdobu, zahŕňa bezprecedentne vysoký počet obvinených, proti ktorým bolo v súdnom konaní trvajúcom takmer 12 rokov vznesených celkovo 278 obvinení. Súd zbavil obvinenia 35 osôb obžalovaných z vlastizrady, vraždy a pokusu o vraždu a 30 osôb uznal vinnými za tie isté zločiny. Tí, ktorí boli zbavení obvinenia po 12 rokoch strávených vo väzení, začali občianske súdne konanie proti štátu za obmedzovanie osobnej slobody.

Okrem podnikania krokov v otázkach ľudských práv podporovala EÚ a jej členské štáty v roku 2015 v Namíbii aktivity týkajúce sa zamedzenia mučeniu, posilnenia parlamentu, rodovej rovnosti, práv detí, pôvodných obyvateľov a budovania kapacít pre mimovládne organizácie a ľudí pracujúcich v oblasti občianskych práv. Pracovná skupina EÚ pre ľudské práva pravidelne zasadá, aby rokovala o demokracii a ľudských právach. V roku 2015 Európska únia financovala program na posilnenie výkonu a vnútroštátnej zodpovednosti parlamentu s cieľom podporiť jeho účasť na namíbijskom rozvojovom programe. EÚ takisto podporuje projekt na posilnenie príspevku občianskej spoločnosti k udržateľnému rozvoju a sociálno-ekonomickej spravodlivosti v Namíbii. Tretí program EÚ v Namíbii sa zameriava na pomoc vláde, a najmä ministerstvu školstva v snahe dosiahnuť spravodlivý prístup ku kvalitnému a efektívnemu vzdelávaniu na nižších úrovniach školstva a znížiť nerovnosti z hľadiska prístupu k školskému vzdelaniu a z hľadiska kvality prostredníctvom plánovania založeného na potrebách. Prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) a tematického rozpočtového riadku pre občiansku spoločnosť a miestne orgány (CSO-LA) EÚ podporuje aj namíbijské a európske MVO pri vykonávaní viacerých projektov v týchto oblastiach: prístup k spravodlivosti; voľby a volebné vzdelanie; rodovo motivované násilie; siroty a zraniteľné deti vrátane detí so sluchovým postihnutím; zraniteľní mladiství vrátane tých, ktorí žijú s HIV/AIDS; otázky LGBTI osôb a podpora decentralizačného procesu.

Niger

Napriek istému úsiliu príslušných orgánov situácia v oblasti ľudských práv v Nigeri v roku 2015 nenapredovala. Je to hlavne v dôsledku zakorenených inštitucionálnych nedostatkov a zhoršenej bezpečnostnej situácie, ktorá brzdí štrukturálne reformy a uplatňovanie medzinárodných ľudských práv. Keďže Nigéria je jednou z hlavných tranzitných krajín na ceste zo západnej Afriky do Európy, musí riešiť otázku nelegálnej migrácie a súvisiaceho obchodovania s ľuďmi, ako aj problematiku navrátilcov a uviaznutých migrantov z iných krajín.

Situáciu nesmierne zhoršuje zintenzívnená prítomnosť organizácie Boko Haram na juhovýchode, ktorá dennodenne útočí na civilné obyvateľstvo a bezpečnostné sily. Boj proti Boko Haram viedol tiež k porušovaniu ľudských práv zo strany bezpečnostných síl, ktoré nie sú vždy pripravené dodržiavať medzinárodné normy. Evidentne sa to prejavilo pri organizovaní masívneho vysídľovania obyvateľstva a pri zatýkaní stoviek osôb vrátane detí, obhajcov ľudských práv a novinárov.

Bezpečnostná situácia, výnimočný stav vyhlásený v provincii Diffa a napätá predvolebná atmosféra (vo februári 2016 sa konali prezidentské a parlamentné voľby) vyústili do určitých prípadov zneužitia moci zo strany bezpečnostných orgánov, najmä pokiaľ ide o slobodu prejavu, zhromažďovania a tlače. Násilné demonštrácie v januári 2015 zamerané proti Charlie Hebdo viedli k zničeniu mnohých kresťanských kostolov a majetku a spôsobili úmrtia ľudí. Napriek rýchlej reakcii orgánov poukazuje tento náhly nárast násillia na zvyšujúcu sa prítomnosť náboženského vyznania v sociálno-ekonomickom živote krajiny a na mimoriadne rozšírenie radikálnych názorov. Koniec roka bol okrem toho poznačený ohlásením neúspešného pokusu o prevrat, čo opätovne ilustruje napätú politickú atmosféru.

V Nigeri sa stále vyskytuje diskriminácia a násillie páchané na ženách. Napriek informovanosti o následkoch nekontrolovaného demografického rastu sa nigerské orgány potýkajú s váhou tradícií, takže nedokážu dosiahnuť pokrok a umožniť ženám lepšie vzdelanie. Poukazuje na to neschopnosť národného zhromaždenia pokročiť v otázke rodinného zákonníka, pokiaľ ide o problematiku detských, skorých a nútených manželstiev, ako aj skutočnosť, že nebolo možné stiahnuť nigerské výhrady k Dohovoru OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW).

Priority EÚ v oblasti ľudských práv v Nigeri zahŕňajú dodržiavanie demokratických zásad a zásad právneho štátu; posilnenie systému súdnictva, najmä pokiaľ ide o prístup k spravodlivosti a väzenské podmienky; a ochranu práv žien a detí. Tieto priority sú začlenené do konkrétnych iniciatív, napr. do akčného plánu pre rodovú rovnosť a do plánu pre spoluprácu s občianskou spoločnosťou. Významným nástrojom na to, aby EÚ pretlmočila vláde svoje obavy týkajúce sa ľudských práv, boli stretnutia v rámci politického dialógu na základe článku 8 Dohody z Cotonou. Aj delegácia EÚ v Niamey bola v kontakte s nigerskými orgánmi v súvislosti s prípravami všeobecného pravidelného preskúmania OSN týkajúceho sa ľudských práv, ktoré sa uskutočnilo v januári 2016.

Je potrebné vyzdvihnúť viacero činností, ktoré sa konali v roku 2015. Pri príležitosti Medzinárodného dňa ľudských práv delegácia EÚ v Niamey uskutočnila dve iniciatívy zamerané na boj proti všetkým formám násilia na ženách a deťoch, pričom sa zamerala na problematiku detských, skorých a nútených manželstiev a na otázku mrzačenia ženských pohlavných orgánov. V rámci EIDHR boli schválené štyri nové projekty zastrešujúce zlepšenie väzenských podmienok vrátane životných podmienok uväznených maloletých a boj proti detským manželstvám. Misia EUCAP Sahel Niger pokračuje vo výcviku bezpečnostných síl a určitých zainteresovaných strán zo sektora súdnictva, pokiaľ ide o správne vykonávanie protiteroristických právnych predpisov pri úplnom dodržiavaní medzinárodných ľudských práv a humanitárneho práva, o trestné právo a o ochranu obetí a ohrozených skupín, ako sú ženy, deti a utečenci.

Nigéria

Angažovanosť EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v Nigérii sa v roku 2015 sústredila najmä na priority tohto roka, čiže na prezidentské voľby, pokračujúcu revoltu organizácie Boko Haram, reformu sektora bezpečnosti a súdnictva, zrušenie trestu smrti a na práva dieťaťa.

Všeobecné voľby v roku 2015 boli historicky významné, keďže po prvý krát od zrušenia vojenskej vlády v roku 1999 a mierového odovzdania moci vyhrala opozícia. Nigérijský ľud preukázal oddanosť demokracii a je príkladom pre ostatné africké krajiny. Takisto však treba konštatovať, že nesmierne konkurenčné voľby boli poznačené prejavmi násilia, zneužitím moci a pokusmi o manipuláciu. Násilie v súvislosti s voľbami si vyžiadalo 160 nahlásených strát na životoch. EÚ vyslala volebnú pozorovaciu misiu (EOM), ktorej pozitívny prínos ku konsolidácii demokracie v Nigérii ocenili rôzni účastníci volieb.

Nový prezident Muhammadu Buhari, ktorý nastúpil do funkcie koncom mája, zdôraznil odhodlanie novej vlády dodržiavať ľudské práva, najmä v súvislosti s bojom proti revolte organizácie Boko Haram, ktorej vyčíňanie malo v roku 2015 naďalej za následok vážne porušovanie ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva. Napriek postupu nigérijských a susedných ozbrojených síl a opätovnému vydobytí väčšiny oblastí, ktoré kontrolovala Boko Haram, povstalci naďalej útočili na civilné obyvateľstvo bombovými a samovražednými útokmi, ako aj vraždením, mučením, znásilňovaním, nútenými manželstvami, náborom detských vojakov a ničením škôl a majetku. Výsledkom útokov Boko Haram bolo v roku 2015 viac ako 3 600 civilných obetí. Teroristická skupina rozšírila útoky aj do susedného Čadu, Nigeru a Kamerunu, čím prerástla do problému ohrozujúceho mier a bezpečnosť v celom regióne. Humanitárne dôsledky týchto násilností údajne predstavujú najrýchlejšie sa rozširujúcu krízu v Afrike s odhadovaným počtom 2,2 milióna vnútorne vysídlených osôb a viac než 190 000 Nigérijčanov, ktorí utiekli do susedných krajín.

Nigérijská armáda nepoľavila v prehnane tvrdom postoji k povstalcom. V správe z júna 2015 Amnesty International tvrdí, že nigérijská armáda neoprávnene zabila viac ako 1 200 osôb, pričom 7 000 mužov a chlapcov zahynulo vo vojenských väzniciach. Správa vyzýva na vyšetrovanie vojnových zločinov spáchaných nigérijskými vyššími vojenskými dôstojníkmi. Hlboko znepokojivé sú aj správy o hromadnom zabíjaní stoviek demonštrantov šiitského vyznania patriacich k islamskemu hnutiu Zaria skupiny v nigérijskom štáte Kaduna, ktorého sa mala dopustiť nigérijská armáda v decembri 2015. Silná kritika sa zniesla na nigérijskú armádu aj po násilných stretoch v severnom meste Zaria v štáte Kaduna v decembri 2015, čo podnietilo hovorkyňu ESVČ vydať vyhlásenie, v ktorom sa vyzýva na začatie dôkladného vyšetrovania s cieľom identifikovať zodpovedné osoby a postaviť ich pred súd. Podľa následnej správy organizácie Amnesty International z apríla 2016 zahynulo v dôsledku stretov medzi Islamistickým hnutím Nigérie (IMN) a nigérijskou armádou viac ako 350 ľudí.

Ďalším pokračujúcim problémom v Nigérii bolo porušovanie práv detí. Podľa nigérijského prieskumu násilia páchaného na deťoch (VACS) 60 % nigérijských detí mladších ako 18 rokov je vystavených niektorej forme fyzického, emocionálneho alebo sexuálneho násilia. Prieskum VACS, ktorý bol uverejnený v roku 2015 a podporovaný zo strany EÚ, je prvý svojho druhu v západnej Afrike. Okrem toho vo výročnej správe generálneho tajomníka OSN o deťoch a ozbrojených konfliktoch sa Boko Haram ocitla na zozname subjektov, ktoré verbujú alebo využívajú deti, zabíjajú ich alebo im ubližujú, znásilňujú ich a páchajú na nich iné formy sexuálneho násilia alebo uskutočňujú útoky na školy a/alebo nemocnice.

Dosiahol sa istý pokrok z hľadiska právnych predpisov a ešte predtým, ako bývalý prezident Goodluck Jonathan odovzdal v máji 2015 moc, sa schválilo viacero sľubných zákonov vrátane zákona o správe trestného súdnictva, v ktorom sa stanovuje komplexný rámec pre reorganizáciu sektora, a zákona o zákaze násilia páchaného na jednotlivcoch, v ktorom sa rieši násilie na ženách a dievčatách. V národnom zhromaždení sa nachádzajú v pokročilom štádiu návrhy zákonov o zákaze mučenia a o osobách so zdravotným postihnutím.

Keďže nová vláda bola vymenovaná do úradu až 11. novembra, v roku 2015 nebolo možné zorganizovať žiadny formálny dialóg na ministerskej úrovni ani dialóg o ľudských právach medzi EÚ a Nigériou. Pravidelne však zasadala miestna pracovná skupina EÚ pre ľudské práva, ktorá pozývala na zasadnutia viacerých aktivistov za ľudské práva a odborníkov na túto oblasť s cieľom naďalej spolupracovať s občianskou spoločnosťou.

Okrem toho EÚ a jej členské štáty prijali v roku 2015 viacero opatrení na miestnej úrovni aj na úrovni ústredia v záujme ďalšieho pokroku v otázke ľudských práv a demokracie. Rada pre zahraničné veci predložila 9. februára 2015 závery o vyčíňaní Boko Haram a boli uverejnené početné vyhlásenia PK/VP aj hovorca o voľbách, vražedných útokoch páchaných Boko Haram a o omilostení spoluväzňa odsúdeného na smrť. V naliehavých diskusiách v Európskom parlamente figurovala Nigéria v roku 2015 dvakrát: v januári v súvislosti so zverstvami v severnej Nigérii a v októbri v súvislosti so zúfalou situáciou detí zasiahnutých neustávajúcim vyčíňaním povstalcov. Prostredníctvom nástroja EIDHR sa rozbehol nový projekt na podporu prechodu k návrhu zákona o moratóriu na trest smrti a na podporu strategických kampaní za zrušenie trestu smrti; okrem toho sa pomocou neho poskytujú právne služby *pro bono* väzňom odsúdeným na smrť alebo ktorým hrozí odsúdenie na smrť. V roku 2015 sa začali ďalšie štyri projekty EIDHR zamerané na práva detí. EÚ vydala demarše pre nigérijské ministerstvo zahraničných vecí na podporu priorít a iniciatív EÚ, najmä iniciatív v súvislosti s 29. zasadnutím Rady pre ľudské práva. Pri príležitosti Medzinárodného dňa ľudských práv v roku 2015 usporiadalo Francúzsko s delegáciou EÚ podujatie na tému násilie páchané na ženách a dievčatách spojené s premietaním filmu „Muž, ktorý uzdravuje ženy“ (*The Man Who Mends Women*) a aktívnou účasťou laureáta Sacharovovej ceny Hauwu Ibrahimu ako jedného z rečníkov.

Rwanda

Hlavným pozitívnym vývojom v oblasti ľudských práv v roku 2015 bolo formálne uloženie ratifikačnej listiny k opčnému protokolu k Dohovoru proti mučeniu (OPCAT) 1. júla 2015 (nadobudnutie účinnosti 30. júla 2015). Hoci po uložení listiny musí teraz nasledovať vytvorenie národného preventívneho mechanizmu, ratifikácia OPCAT, ktorá znamená otvorenie sa krajiny formálnemu medzinárodnému dohľadu, predstavuje dôležitý formálny záväzok Rwandy predchádzať porušovaniu ľudských práv, napr. mučeniu.

Ako sa uvádza vo všeobecnom pravidelnom preskúmaní krajiny z roku 2015, v oblasti ľudských práv pretrvávajú problémy v slobode prejavu a slobode médií, rozvoji občianskej spoločnosti, slobode združovania a v iných oblastiach súvisiacich s politickými právami. Je potrebné riadne implementovať zákon o médiách z roku 2013 takým spôsobom, ktorým by sa správa preniesla skôr na nezávislý orgán ako na vládu. Sloboda prejavu by sa posilnila, keby bola cieľom právnych predpisov – a ich vykonávania zo strany štátu – skôr ochrana práv jednotlivca ako obmedzovanie a kontrola prejavu. Napriek predchádzajúcej reforme a úsiliu vlády zaviesť viac transparentnosti zostáva regulačný rámec pre mimovládne organizácie naďalej zaťažujúci a taký, ktorý bráni rozvoju pulzujúcej občianskej spoločnosti v krajine, ktorá by dokázala prispieť k politickému dialógu, poskytovaniu služieb a vytváraniu pracovných miest. Vo viacerých prípadoch v roku 2015 sa organizácie občianskej spoločnosti nemohli zaregistrovať.

EÚ sa v roku 2015 naďalej angažovala v otázke ľudských práv prostredníctvom politického dialógu a operačných aktivít s vládou, organizáciami občianskej spoločnosti, obhajcami ľudských práv a s inými zainteresovanými stranami. Politický dialóg (článok 8 Dohody z Cotonou medzi EÚ a AKT, ktorý zostáva naďalej hlavnou platformou na rokovanie s vládou o tejto oblasti) sa v roku 2015 zameriaval na proces revízie rwandskej ústavy a na otázky médií a slobody prejavu, občianskej spoločnosti a slobody združovania, ako aj na iné otázky súvisiace s ľudskými právami. Dohodlo sa, že EÚ a vláda Rwandy v roku 2016 nadviažu na odporúčania UPR z roku 2015 konkrétnymi opatreniami.

Okrem politického dialógu na základe článku 8 bola EÚ v kontakte s príslušnými ministrami vlády v súvislosti s určitými otázkami v oblasti ľudských práv, akými sú médiá a prípady zadržania.

Osobitný zástupca EÚ pre ľudské práva Stavros Lambrinidis, ktorý navštívil Rwandu v roku 2015 v záujme uskutočnenia dialógu o ľudských právach medzi EÚ a AÚ, využil túto príležitosť na to, aby ponúkol Rwande členstvo v Medzinárodnom trestnom súde, a vyzval krajinu, aby rozšírila priestor pre uplatňovanie slobody prejavu a médií. EÚ vydala miestne vyhlásenia o slobode prejavu (pri príležitosti Svetového dňa slobody tlače v marci 2015) a v nadväznosti na pozastavenie vysielania BBC v Kinyarwande na neobmedzené obdobie vydala konkrétnejšie vyhlásenie o slobode médií.

Na mimovládnej úrovni EÚ usporadúvala raz mesačne stretnutia s obhajcami ľudských práv o témach zahŕňajúcich proces všeobecného pravidelného preskúmania, slobodu združovania a otázky týkajúce sa zaistenia osôb, ako aj ad hoc stretnutia so zástupcami ďalších organizácií občianskej spoločnosti. Takéto stretnutia by mali byť viac štruktúrované na základe nového plánu EÚ pre spoluprácu s občianskou spoločnosťou.

Pokiaľ ide o prevádzkovú stránku, EÚ poskytla finančnú podporu *Lige za práva ľudí v oblasti Veľkých jazier* (LDGL) (z fr. jaz.: Ligue des droits de la personne dans la région des Grands Lacs), aby pripravila tieňovú správu UPR a uverejnila výzvu na predkladanie návrhov na podporu občianskej spoločnosti a organizácií pre ľudské práva. V oblasti podpory občianskej spoločnosti sa výzva zamerala na rozpočtovú transparentnosť a účasť občanov na monitorovaní vykonávania politik, na budovanie kapacít rozhlasových staníc samospráv a na posilnenie voľného toku informácií medzi vládou a ostatnými zúčastnenými stranami. V oblasti ľudských práv sa výzva zamerala na účasť občanov na demokratickom volebnom procese; na práva zaistených občanov vrátane prístupu k právnej pomoci v rámci systému trestného súdnictva a na alternatívy k zaisteniu a väzbe v predsúdnom konaní a po ukončení súdneho konania. Delegácia EÚ a veľvyslanectvá členských štátov podporili aj viacero projektov na podporu médií v Rwande prostredníctvom budovania kapacít pre samoregulačný orgán Rwandskú komisiu pre médiá, podpory rozhlasového vysielania diskusií o politických otázkach a prostredníctvom podpory rozhlasových staníc samospráv, ktoré angažujú občanov.

Svätý Tomáš a Princov ostrov

Priority EÚ pre republiku Svätý Tomáš a Princov ostrov týkajúce sa ľudských práv a demokracie zahŕňajú ratifikáciu medzinárodných dohovorov o ľudských právach, opatrenia na podporu systému súdnictva, elimináciu zlého zaobchádzania zo strany polície, úsilie o boj proti korupcii a zvyšovanie povedomia o potrebe boja proti diskriminácii. V roku 2015 vláda podnikla viacero pozitívnych krokov na dosiahnutie pokroku v týchto otázkach. Svätý Tomáš napríklad 5. novembra 2015 ratifikoval Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím. EÚ uvítala tento významný vývoj prostredníctvom miestneho vyhlásenia EÚ.

V októbri 2015 bol Svätý Tomáš a Princov ostrov predmetom druhého všeobecného pravidelného preskúmania (UPR). V preskúmaní sa uznal pokrok dosiahnutý od posledného UPR v roku 2011 a krajina sa v ňom vyzýva, aby ratifikovala ďalšie nástroje v oblasti ľudských práv.

Svätý Tomáš v posledných rokoch postihli opakované zmeny vo verejnej správe, pričom jednotlivé vlády vydržali v priemere dva roky zo svojho štvorročného funkčného obdobia. Uvedený trend podľa všetkého zvrátili voľby v roku 2014, keď sa k moci dostala vláda s podporou väčšiny národného zhromaždenia (60 %). Za povšimnutie stojí aj skutočnosť, že je to druhá vláda od roku 1990, ktorá má v národnom zhromaždení väčšinovú podporu. Táto politická stabilita je vnímaná ako pozitívna možnosť pre vládu riešiť dlho odkladané otázky, ako je napríklad zriadenie národnej inštitúcie pre ľudské práva v súlade s parížskymi zásadami alebo lepšia ochrana ľudských práv žien a detí.

Pre krajinu bolo vyčlenených 150 000 EUR z nástroja EIDHR. V prvej polovici roka 2015 bola vypísaná výzva na predkladanie návrhov zameraná na riešenie diskriminácie z dôvodu pohlavia a na zlepšenie účasti žien na sociálnom, hospodárskom a verejnom živote. V decembri 2015 bola podpísaná zmluva s miestnou MVO a príslušným projektom sa doplní prebiehajúca iniciatíva na predchádzanie rodovo motivovanému násiliu.

Senegal

Celková situácia v oblasti ľudských práv v Senegale je uspokojivá. Znepokojenie však naďalej vyvolávajú práva žien, detí a LGBTI osôb. EÚ sa v roku 2015 angažovala v oblastiach verejnej diplomacie a rozvojovej spolupráce a sústredila sa na opatrenia v týchto oblastiach, ako aj na iniciatívy týkajúce sa beztretnosti, podpory mierového procesu v regióne Casamance a slobody združovania a prejavu. Tieto priority sa riešili aj v rámci politického dialógu a na osobitných zasadnutiach s rezortnými ministerstvami a organizáciami občianskej spoločnosti.

V rodinnom, trestnom a pracovnom práve sa naďalej uplatňuje diskriminácia žien a obmedzovanie ich prístupu k sociálnym a hospodárskym právam. Naďalej je problematický prístup k zdravotnej starostlivosti (vrátane bezpečného umelého prerušenia tehotenstva), k vzdelaniu, práci, pôde, úverom a k súdnej spravodlivosti, a to najmä vo vidieckych oblastiach. Pretrváva sexuálne násilie na ženách vrátane škodlivých praktík, ako je mrzačenie ženských pohlavných orgánov a manželstvá maloletých. Existujúce ochranné opatrenia, najmä zákon o rovnosti a proti mrzačeniu ženských pohlavných orgánov, sa naďalej slabo presadzujú. Orgány prejavili ochotu prijať návrh zákona, ktorý by v obmedzenom počte prípadov umožnil umelé prerušenie tehotenstva lekárom.

Situácia žobrajúcich detí (*talibés*), ktoré navštevujú školy s vyučovaním koránu (*daaras*), sa v roku 2015 zhoršila. Napriek niekoľkým násilným úmrtiam talibés v krajine je stíhanie v tejto záležitosti veľmi nedostačujúce. Situácia s návrhom zákona o regulácii a modernizácii *daaras* z roka 2013 zostáva nejasná. Vláda však zintenzívňuje úsilie o modernizáciu *daaras* a zlepšenie kvality výučby.

V rámci politického dialógu na základe článku 8, ktorý sa uskutočnil v júni, EÚ zdôraznila potrebu vykonávania existujúcich právnych predpisov a odporúčaní týkajúcich sa práv žien a detí. Pri príležitosti osláv Medzinárodného dňa žien v roku 2015 sa delegácia EÚ zúčastnila na rokovaní za okrúhlym stolom o úlohe médií pri presadzovaní rodovej rovnosti, ktoré zorganizovali miestne MVO. Delegácia tiež vydala demarš v súvislosti s násilím páchaným na ženách a deťoch, v ktorom sa sústredila najmä na detské, skoré a nútené manželstvá a na mrzačenie ženských pohlavných orgánov. Čo sa týka rozvojovej spolupráce, poskytlo sa 4,2 milióna EUR na posilnenie kapacít organizácií občianskej spoločnosti ochraňovať a presadzovať práva detí a zvyšovať informovanosť o nich.

Pokiaľ ide o boj proti beztretnosti, v Dakare sa začal historický proces pred Mimoriadnymi africkými súdnymi komorami (Extraordinary African Chambers) proti bývalému čadskému prezidentovi Hissènovi Habrému za vojnové zločiny, zločiny proti ľudskosti a mučenie.

Na domácej úrovni Najvyšší súd potvrdil šesťročný trest odňatia slobody a vysokú pokutu za neoprávnené obohatenie, ktoré vyniesol osobitný protikorupčný súd (*Cour de repression de l'enrichissement illicite*, CREI) proti Karimovi Wadeovi (synovi bývalého prezidenta Abdoulaya Wadea a bývalému ministrovi). V reakcii na kritiku CREI za nedodržiavanie medzinárodných justičných noriem, zákonnosti a legitimacy, ktorú vzniesla OSN a viaceré organizácie občianskej spoločnosti, vláda oznámila zámer vytvoriť odvolaciu komoru.

Vláda v roku 2015 zintenzívnila úsilie o zníženie vláda zvýšila svoju snahu skrátiť trvanie vyšetrovacej väzby a zlepšiť väzenské podmienky prostredníctvom projektov na vybudovanie nových väzení a poskytnutie odbornej prípravy zamestnancom väzníc. Na prerokovanie čaká návrh zákona, ktorým sa zakotvuje právo na prístup k obhajcovi v občianskoprávných veciach.

Opatrenia EÚ súvisiace s bojom proti beztrestnosti zahŕňali účasť v riadiacom výbore v súdnom procese Hissène Habrého, poskytovanie finančnej pomoci na upevnenie právneho štátu v Senegale (súdy, väzenia, odborná príprava, zvyšovanie povedomia) a financovanie budovania kapacít pre senegalský Dvor audítorov. EÚ poskytla viac ako 400 000 EUR na podporu národného úradu pre boj proti podvodom a korupcii (OFNAC) v oblasti odbornej prípravy, zvyšovania povedomia, komunikácie a vyšetrovania.

Prezident Macky Sall sa v roku 2015 opakovane vyjadril v záujme kriminalizácie homosexuality. Diskriminácia, obťažovanie a stigmatizácia LGBTI osôb v Senegale vo všeobecnosti pretrvávajú. Všadeprítomná homofóbia, príliš horlivá polícia a často konzervatívne súdnictvo majú za následok zvýšenie počtu a prísnosti rozsudkov pre homosexuálov. Okrem toho sa súdne konania vo veciach vzťahov medzi osobami rovnakého pohlavia vyznačujú rozličnými porušeniami základných procesných záruk, používaním nízkeho dôkazného prahu a difamáciou. Medzi ďalšie znepokojujúce trendy patrí rastúca neochota organizácií pôsobiacich v oblasti ľudských práv, aby verejne obhajovali práva LGBTI osôb a čoraz homofóbnejšia rétorika a kroky islamských MVO.

Celkovo sa situácia v regióne Casamance, v ktorom prebieha dlhodobý separatistický konflikt na nízkej úrovni, počas roka zlepšila. Mierový proces je stále krehký, naďalej sa však teší odhodlaniu príslušných orgánov. EÚ podporila mierový proces prostredníctvom programu s prostriedkami vo výške 3 miliónov EUR v rámci nástroja na podporu stability a mieru. EÚ okrem toho pokračovala v podpore rozvoja regiónu Casamance prostredníctvom financií z Európskeho rozvojového fondu v celkovej výške 35 miliónov EUR.

Novým prezidentským dekrétom sa sprísnila kontrola MVO, ktoré sú teraz vymedzené ako poskytovatelia služieb, ktorých rozpočty a intervencie musia byť vopred schválené so zreteľom na rozvojové politiky vlády. EÚ a viaceré členské štáty schválili plán angažovania senegalských organizácií občianskej spoločnosti. Cieľom plánu je podpora dialógu a konštruktívnych vzťahov medzi senegalskými orgánmi a týmito organizáciami a posilnenie ich kapacít.

Pokiaľ ide o slobodu tlače, podobne ako v predchádzajúcich rokoch boli novinári pri viacerých príležitostiach zaistení za delikty v oblasti tlače a neskôr prepustení. Prezident Sall stiahol svoju podporu návrhu tlačového zákonníka, v ktorom sa takéto delikty dekriminalizujú, a situácia návrhu v parlamente je nejasná.

Seychelská republika

K cieľom EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v rámci vzťahov so Seychelskou republikou patrí konsolidácia reformy volebného systému, nadviazanie na vykonávanie všeobecného pravidelného preskúmania a podpora osvojovania medzinárodných dohovorov a zmlúv.

Prezidentské voľby v decembri 2015 boli dôkazom vysokej úrovne vyspelosti demokracie na Seychelách. Ich priebeh bol pokojný, regulárny a transparentný a volebný zápas o priazeň voličov bol vďaka šiestim kandidátom intenzívnejší než kedykoľvek predtým.

EÚ sa aj naďalej zúčastňovala na rôznych formách rokovaní so Seychelami vrátane politického dialógu na základe článku 8 Dohody z Cotonou, ktorý sa viedol v júli 2015.

EÚ opakovane vyzvala na zlepšenie demokratického prostredia s dôrazom na konsolidáciu reformy volebného systému a zmenu právnych ustanovení o posilnení slobody zhromažďovania, slobody prejavu a slobody tlače, nediskriminácie žien a ochrany práv detí.

Sierra Leone

Pokrok, ktorý dosiahla Sierra Leone v oblasti ľudských práv od skončenia občianskej vojny, je chválitebný. Pretrvávajú však značné výzvy. K cieľom EÚ v oblasti ľudských práv patrí zrušenie trestu smrti, rodová rovnosť, posilnenie postavenia žien, presadzovanie právnych predpisov v oblasti boja proti detskej práci a vykorisťovaniu detí, znižovanie chudoby a lepší prístup k spravodlivosti, zdravotnej starostlivosti a vzdelaniu. Pozornosť treba naďalej venovať aj právam ľudí zasiahnutých rozsiahlym prenájmom pozemkov a ťažobným priemyslom. V súvislosti s členstvom Sierra Leone v Rade pre ľudské práva rokovala EÚ s vládou tohto štátu o medzinárodných otázkach ľudských práv a pokračovala v podpore projektov zameraných na presadzovanie základných práv v tejto krajine.

V roku 2015 situáciu v oblasti ľudských práv najviac poznačila epidémia eboly. Vyžiadala si veľké množstvo finančných a ľudských zdrojov krajiny a mala zjavné negatívne následky v oblasti hospodárskych a sociálnych práv. Stav verejného ohrozenia súvisiaci s ňou a veľmi rozsiahle právomoci udelené výkonným orgánom však okrem niekoľkých miestnych incidentov neviedli k zvýšenému porušovaniu ľudských práv.

Krajina bola aj v treťom roku svojho členstva v Rade OSN pre ľudské práva konštruktívnym partnerom. Posledné všeobecné pravidelné preskúmanie sa uskutočnilo v roku 2011 a Sierra Leone sa pripravuje na ďalšie partnerské preskúmanie v januári 2016. Jej vláda prijala 126 zo 129 odporúčaní a vzala na vedomie tri odporúčania vzťahujúce sa na sexuálnu orientáciu a sexuálne praktiky.

Parlament ratifikoval 2. júla 2015 protokol Africkej charty ľudských práv a práv národov o právach žien v Afrike, ktorý je všeobecne známy ako Maputský protokol. Zástupcovia vlády a parlamentu počas rokovaní v parlamente poukázali na to, že v súčasnosti nemá nikto v úmysle na tradičných praktikách spôsobujúcich ujmu, akou je mrzačenie ženských pohlavných orgánov, niečo meniť. Bolo by potrebné uplatňovanie prísnejších právnych predpisov a lepší prístup k spravodlivosti pre obete sexuálneho a rodovo motivovaného násillia. Mimovládne organizácie organizovali kampane za zastavenie praktík mrzačenia ženských pohlavných orgánov u dievčat vo veku do 18 rokov.

Komisia Sierry Leone pre ľudské práva predložila za podpory Spojeného kráľovstva a Írska Africkej komisii pre ľudské práva a práva národov (ACHPR) správu na jej 57. zasadnutí v Banjule. Sierra Leone si tak splnila oznamovaciu povinnosť vyplývajúcu z Africkej charty, čo bolo prvýkrát po jej prijatí Organizáciou africkej jednoty 27. júna 1981.

Rokovanie o zákone o trestnom práve procesnom v parlamente po jeho viacnásobnom ohlásení pokračuje dobre, ale zákon sa ešte neprijal. Najvyšší sudca bude môcť na základe uvedeného zákona vydávať nariadenia týkajúce sa politik – napr. kaucie a odsúdenia – a znížovať počet nevybavených vecí a osôb vo vyšetrovacej väzbe.

Časti zákona o verejnom poriadku (z roku 1965) týkajúce sa hanobenia, nactiutľhačstva a podnecovania na protištátnu činnosť sa naďalej používajú na zatýkanie a zadržiavanie novinárov. Situácia rozhlasového spravodajcu Davida Baryoha, ktorý bol viackrát zatknutý a zadržívaný a ktorému orgány odobrali pas, ešte stále nie je vyriešená. Na Vysokom súde v meste Freetown podal námietku proti rozhodnutiu nezávislej komisie pre médiá (IMC) o pozastavení vysielania rozhlasovej relácie „Monológ“ na neurčito.

V roku 2015 začalo ministerstvo financií a hospodárskeho rozvoja vypracúvať novú politiku vzťahov k MVO. Existujú obavy, že nová politika povedie k prísnejšej kontrole fungovania organizácií občianskej spoločnosti v Sierra Leone prostredníctvom nadmerne zaťažujúcich administratívnych požiadaviek, ktorými sa neprimerane zaťažia organizácie občianskej spoločnosti a ktorých účinkom sa v praxi obmedzí ich prevádzková kapacita. V snahe vyriešiť niektoré tieto otázky sa vo vláde lobovalo, aby zabezpečila, aby proces vypracúvania tejto politiky zahŕňal viac hlasov občianskej spoločnosti. Tento proces stále prebieha.

Ľudské práva v kombinácii s konkrétnymi opatreniami na podporu rodovej rovnosti a vzdelávania ako významného príspevku k znižovaniu chudoby sú súčasťou národného programu prosperity (2013 – 2018), ktorý vláda začala plniť v júli 2013. Tento proces má podporu EÚ. Prostredníctvom darcovského fondu v rámci UNDP podporuje EÚ aj proces revízie ústavy v záujme inkluzívnejšej demokracie, väčšiu sociálnu súdržnosť, nástroje predchádzania konfliktom a lepšiu ochranu ľudských práv. Následkom eboly sa termín predloženia správy národného Výboru pre revíziu ústavy vláde a parlamentu odsunul na marec 2016 a referendum by sa malo uskutočniť na jeseň v roku 2017.

Prostredníctvom politického dialógu a mediálnych kampaní EÚ ďalej podporuje práva detí, najmä pokiaľ ide o manželstvá detí, manželstvá neplnoletých osôb a manželstvá z donútenia, a právo na vzdelanie/vzdelanie dievčat. Ministerstvo školstva, vedy a techniky naďalej uplatňuje politiku zakazujúcu tehotným dievčatám chodiť do bežných škôl a absolvovať štátne skúšky. V roku 2015 sa s podporou Írska a Spojeného kráľovstva začal dočasný projekt s cieľom umožniť tehotným dievčatám, aby pokračovali vo vzdelávaní, a naďalej sa lobuje za to, aby sa tento zákaz zrušil. Prostredníctvom projektu v oblasti práv detí posilňuje delegácia EÚ možnosti koalície pre ľudské práva v Sierra Leone a detské siete s cieľom chrániť práva detí na vnútroštátnej a regionálnej úrovni a monitorovať ich presadzovanie a ochranu.

EÚ podporuje aj „dôstojnú prácu a sociálny dialóg“ prostredníctvom prebiehajúceho projektu, ktorým sa pracovné právne predpisy prispôbujú medzinárodne uznaným základným právam pracovníkov. Projekt je úzko spojený s nedávno prijatými vládnyimi stratégiami tvorby pracovných miest a pre oblasť práv žien a mládeže, ako sa uvádza v programe prosperity.

Somálsko

Somálsko sa pomaly spamätáva z desaťročia trvajúceho konfliktu a anarchie a situácia v oblasti ľudských práv je v ňom naďalej mimoriadne kritická. Napriek snahe o zlepšenie situácie v roku 2015 dochádzalo naďalej vo veľkom rozsahu k porušovaniu ľudských práv vrátane mimosúdnych popráv, násilia páchaného na ženách a deťoch, obchodovania s deťmi, útokov proti novinárom a slobode prejavu, svojvoľného zadržiavania a trestu smrti. Bezpečnostná situácia je vo všeobecnosti naďalej nestabilná, aj keď somálske orgány a Somálska národná armáda (SNA), ktorú podporovala misia Africkej únie v Somálsku (AMISOM), pokračovali v snahe poraziť povstalcov z hnutia aš-Šabáb. Somálska vláda, ktorú podporuje misia AMISOM, sa snažila poraziť islamských džihádistických povstalcov a čo najviac obmedziť rozsiahle porušovanie ľudských práv, ako napríklad mimosúdne popravy, násilie voči ženám a deťom, obchodovanie s deťmi a útoky proti novinárom, prevažne pripisované teroristickej organizácii aš-Šabáb. Situácia v oblasti ľudských práv bude aj naďalej celkovo úzko spätá s politickým vývojom a bezpečnostnou situáciou v krajine.

Pracovnej skupine pre ľudské práva predsedalo v roku 2015 Švédsko a Dánsko. Okrem EÚ a jej členských štátov sa na činnosti pracovnej skupiny zúčastňujú aj Nórsko, Švajčiarsko a Spojené štáty. Počas celého roka 2015 spolupracovala pracovná skupina pre ľudské práva so somálskymi a medzinárodnými partnermi. V júni 2015 zorganizovala spoločné stretnutia v Mogadiše, ktorých cieľom bolo vzájomne komunikovať a dospieť k spoločným záverom. Vydala aj tlačovú správu pri príležitosti Dňa ľudských práv 10. decembra 2015.

S celkovým cieľom zlepšiť prístup všetkých Somáľčanov k inkluzívnym, spravodlivým a zodpovedným formám bezpečnosti a ochrany sa EÚ počas roka 2015 zamerala na zásady právneho štátu, prístup k spravodlivosti a boj proti beztretnosti a prispela tak k podpore prostredia, v ktorom sa lepšie dodržiavajú ľudské práva. Táto činnosť zahŕňala využívanie mobilných súdov, poskytovanie právnej pomoci, tradičné riešenie sporov, odbornú prípravu policajtov a väzenských dozorcov, pretvorenie infraštruktúry súdnictva a verejnú a súkromnú diplomaciu. EÚ sa takisto zasadzovala aj za slobodu prejavu a slobodu médií, napr. poskytovaním podpory zadržávaným novinárom.

V súlade so stratégiou v oblasti ľudských práv pre jednotlivé krajiny stála na čele podpory procesov demokratizácie v Puntlande a Somalilande s cieľom zvýšiť efektívnosť a zodpovednosť štátnych inštitúcií. EÚ okrem toho aktívne podporuje snahy, aby voľby v Somalilande naplánované na marec 2017 boli dôveryhodné a inkluzívne, a to financovaním registrácie voličov a technickou podporou.

EÚ stojí spolu s OSN aj na čele úsilia o presadzovanie dôveryhodného a inkluzívnejšieho volebného procesu na voľbu nového parlamentu a prezidenta v roku 2016. To zahŕňa aj tlak na somálske orgány, aby splnili svoj záväzok vyčleniť 30 percent kresiel v oboch komorách parlamentu pre ženy. Berie sa na vedomie, že voľby, pri ktorých bude mať jedna osoba jeden hlas, nebudú v roku 2016 možné, ale že súčasťou procesu z roku 2016 bude rozšírený elektorát, ktorý by mal byť prípravným krokom k takýmto voľbám v roku 2020.

V dôsledku prebiehajúceho konfliktu došlo v roku 2015 k viacerým závažným stratám na životoch civilistov, no hlavne vďaka zapojeniu EÚ bola v rámci AMISOM zriadená jednotka pre vystopovanie civilných obetí, analýzu a reakciu. V záujme ochrany práv detí pokračovala EÚ v úsilí o zabránenie obchodovaniu s deťmi, pričom sa zamerala na miestne orgány, tvorcov politiky, políciu, imigračných úradníkov a dotknuté komunity. Okrem toho činnosti EÚ, ktorých cieľom je zabrániť násiliu na deťoch a zastaviť hrubé porušovanie ich práv, pokračovali prostredníctvom podpory akčných plánov somálskej vlády na ukončenie odvádzania detí k vojsku, ich posielania do boja, zabíjania a mrzačenia.

V januári 2015 ratifikovalo Somálsko Dohovor o právach dieťaťa, ktorý sa pôvodne podpísal v roku 2002. Tento nástroj sa uložil v OSN v októbri 2015.

Okrem toho sa EÚ napríklad na základe správy organizácie Human Rights Watch zo septembra 2014 o sexuálnom zneužívaní, ktorého sa dopúšťajú jednotky AMISOM v Somálsku, zamerala na boj proti násiliu páchanému na ženách a ich sexuálnemu zneužívaniu, pričom úzko spolupracovala s AÚ a zaslala niekoľko demaršov.

Vzhľadom na to, že v Somálsku prevláda vysoká úroveň podpory trestu smrti, je veľmi zložitá v tomto štáte presadzovať jeho zrušenie. Počas celého roka 2015 zastávala EÚ principiálne stanovisko k trestu smrti v Somálsku. Vedúci misií EÚ verejne kritizovali skončenie viacročného *de facto* moratória na výkon trestu smrti v Somalilande v marci 2015. V roku 2015 sa v Somalilande už neuskutočnili ďalšie popravy. Aktivista za ľudské práva Guled Jama zo Somalilandu vystúpil aj proti popravám a následne ho uväznili. Delegácia EÚ a viaceré členské štáty za neho intervenovali u orgánov Somalilandu a Guled Jama bol následne prepustený. EÚ prostredníctvom pohotovostného fondu EIDHR uľahčila evakuáciu Guleda Jamu zo Somalilandu a umožnila mu tak zotaviť sa v Európe a poskytla mu príležitosť na presadzovanie záujmov a lobovanie v mnohých hlavných mestách EÚ.

Na Svetový a Európsky deň proti trestu smrti vedúci misií EÚ vydali tlačovú správu o treste smrti v Somálsku, ktorá sa zameriavala aj na riadny proces, využívanie vojenských súdov a potrebu zaviesť moratórium na trest smrti v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z posledného UPR z roku 2011.

Somálsko sa v roku 2016 podrobí všeobecnému pravidelnému preskúmaniu (UPR), do ktorého priprav sa konštruktívne zapojila federálna vláda Somálska.

V roku 2015 sa delegácia EÚ dohodla na novom súbore opatrení (so začiatkom v roku 2016) prostredníctvom EIDHR, ktoré sa osobitne zameriavajú na vzťah medzi ľudskými právami a bezpečnosťou. Jedným z hlavných cieľov je lepšie prepojiť aktivistov a organizácie pre ľudské práva s verejnou správou vrátane polície, právnikov a sudcov v záujme poskytovania vysoko kvalitných a zodpovedných bezpečnostných služieb a služieb ochrany bezpečnosti pre obeť sexuálneho a rodovo motivovaného násillia založených na dodržiavaní práv a odstrániť tak kultúru beztrestnosti páchatel'ov takýchto trestných činov.

Južná Afrika

V pôsobivej a pokrokovej ústave Južnej Afriky sú zakotvené ľudské práva a ochrana základných politických slobôd. Vo všeobecnosti fungujú demokratické inštitúcie dobre a funguje systém vzájomnej kontroly. Činnosť súdnictva je nezávislá a médiá a občianska spoločnosť majú priestor na slobodné vyjadrovanie.

Žiaľ, aj napriek ambicióznemu právnemu rámcu a úsiliu vlády Južnej Afriky zostávajú mnohé z týchto práv iba na papieri. Južná Afrika sa musí borit' s ťaživým historickým dedičstvom nerovnosti a diskriminácie, ktoré sú v mnohých ohľadoch ešte stále problémom, ako aj s výzvami v oblasti hospodárstva a s nedostatkom kapacít, čo spolu prispieva k nerovnosti príležitostí, sociálnemu napätiu a k násilným reakciám, ktorých obeťou sú neprimerane často ženy a deti.

EÚ a jej členské štáty tradične podporujú presadzovanie a ochranu ľudských práv v Južnej Afrike prostredníctvom integrovaného prístupu, v ktorom sa spájajú technická a finančná pomoc, verejná osвета a politický dialóg. Finančná pomoc sa poskytuje v prvom rade prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) a nástroja financovania rozvojovej spolupráce (DCI). Delegácia EÚ a členské štáty sa angažujú aj v rámci rôznych foriem činností v oblasti verejnej diplomacie týkajúcich sa otázok ľudských práv a s rôznymi partnermi a tiež vyjadrujú podporu prostredníctvom pravidelných kontaktov, verejného záväzku a dialógu. Podpora parlamentných inštitúcií a účinná spolupráca s verejnými inštitúciami (napr. verejným ochrancom, Komisiou pre ľudské práva a Komisiou pre rodovú rovnosť) a vládnyimi orgánmi (napr. ministerstvom spravodlivosti a ústavného rozvoja) majú dlhú tradíciu. Vzťahy s občianskou spoločnosťou sú dobré, široké a plodné. Siahajú od spolupráce pri vykonávaní činností financovaných EÚ na miestnej aj vnútroštátnej úrovni až po konzultácie a štruktúrované dialógy.

Tretí výročný dialóg medzi EÚ a Južnou Afrikou o ľudských právach, ktorý sa uskutočnil 11. decembra 2015 v Pretórii a ktorému spolupredsedal OZEÚ pre ľudské práva Stavros Lambrinidis, je dobrým príkladom úprimných a priamych rokovaní, ktoré prispievajú k budovaniu dôvery a lepšiemu porozumeniu pozíciám zúčastnených strán. Južná Afrika v nadväznosti na dialóg zmenila hlasovanie proti rezolúcii Valného zhromaždenia OSN o obhajcoch ľudských práv a hlasovala za. Súhlasila aj s tým, že zväží možnosť byť spoluorganizátorom spoločného podujatia s EÚ o mučení, prehĺbi spoluprácu s EÚ v Ženeve a New Yorku a že pred ďalším dialógom nájde lepší prístup k spolupráci s občianskou spoločnosťou. OZEÚ rokoval so svojimi partnermi aj o tom, aká dôležitá je podpora práce Medzinárodného trestného súdu tak pre Južnú Afriku, ako aj Afriku v širšom zmysle. Tretiemu dialógu o ľudských právach medzi Južnou Afrikou a EÚ predchádzali stretnutia osobitného zástupcu EÚ pre ľudské práva s organizáciami občianskej spoločnosti, právnikmi špecializujúcimi sa na ľudské práva a verejnosťou Južnej Afriky vo forme uzavretých a verejných podujatí.

V roku 2015 sa posilnili vzťahy s organizáciami občianskej spoločnosti (OOS). Tieto vzťahy podporil plán spolupráce EÚ s občianskou spoločnosťou v Južnej Afrike, v ktorom delegácia EÚ v Južnej Afrike určila potrebu ďalšej podpory účasti občianskej spoločnosti na kľúčových politických procesoch vrátane určitej podpory strategického partnerstva medzi EÚ a Južnou Afrikou. Tento plán nadväzoval na seminár OOS koncom roka 2014, na ktorom sa zišli zainteresované strany z Južnej Afriky a EÚ a v rámci ktorého boli prijaté odporúčania týkajúce sa viacerých oblastí súvisiacich s ľudskými právami, napr. dohľadu nad migráciou, rasizmu, xenofóbie, afrofóbie, rodovej rovnosti a nediskriminácie, práv detí, práv osôb so zdravotným postihnutím a priestoru pre občiansku spoločnosť. Seminár bol platformou na diskusiu o aktuálnych otázkach ľudských práv a zlepšovaní ochrany a podpory ľudských práv v oboch geografických oblastiach.

Angažovanosť v otázkach ľudských práv mala v roku 2015 rôzne formy. Zahŕňala podporu projektov OOS financovaných v rámci dvojstranných programov DCI (spravodlivosť, vzdelávanie, zdravotníctvo) a EIDHR. Táto činnosť zahŕňala aj viaceré podujatia, ktoré zorganizovala delegácia EÚ prostredníctvom činnosti v oblasti verejnej diplomacie [napr. série prednášok inšpirujúcich mysliteľov EÚ (EU Inspiring Thinkers Series) a osláv Dňa Európy] alebo partneri EÚ v rámci kultúrnych podujatí (napr. filmového festivalu s názvom Tri-Continental Film Festival) alebo uskutočnili príjemcovia projektov EÚ alebo juhoafrické ministerstvá, s ktorými spolupracovala delegácia EÚ a niektoré členské štáty EÚ. V roku 2015 sa tieto podujatia zameriavali hlavne na práva osôb so zdravotným postihnutím, rodovú rovnosť a rodovo motivované násilie, práva LGBTI, migráciu a xenofóbiu.

Okrem uvedených podujatí usporiadala delegácia EÚ pri príležitosti Medzinárodného dňa ľudských práv, ktorý bol takisto posledným dňom zo 16 dní aktivizmu proti rodovo motivovanému násiliu, diskusiu za okrúhlym stolom o službách pre ženy, ktoré sú obeťami násilia. Spoluorganizátorom bol Joint Gender Fund, ktorý podporuje OOS v oblasti boja proti rodovo motivovanému násiliu v Južnej Afrike. Zástupcovia organizácií občianskej spoločnosti, ktoré poskytujú služby pre ženy (napr. útulky, poradenstvo a krízové centrá pre obeť znásilnenia), a zástupcovia vlády Južnej Afriky určili kľúčové výzvy v oblasti poskytovania zdrojov na tieto služby, pričom sa očakáva, že v rokovaníach sa pokročí v nadchádzajúcom roku.

Pokiaľ ide o návštevu prezidenta al-Bašira v Južnej Afrike na účely účasti na samite Africkej únie, EÚ vydala 14. júna vyhlásenie, v ktorom Južnú Afriku vyzvala, aby pri vykonávaní zatykača na ktorúkoľvek osobu obvinenú pred MTS postupovala v súlade s rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN č. 1593. Táto vec bola takisto predmetom tretieho dialógu o ľudských právach s Južnou Afrikou.

Južný Sudán

Konflikt medzi frakciami vernými prezidentovi Salvovi Kiirovi a viceprezidentovi Riekovi Macharovi, ktorý vypukol v polovici decembra 2013, pokračoval aj v roku 2015. Pred podpisom Dohody o vyriešení konfliktu v Južnom Sudáne (ARCISS) 26. augusta 2015 ho od apríla do júna sprevádzali ďalšie tvrdé boje. Vykonávanie ARCISS zmluvnými stranami bolo extrémne pomalé. Prechodná vláda národnej jednoty, ktorá mala podľa tejto dohody nastúpiť do funkcie v novembri, sa do konca roka nevytvorila.

Došlo k častým porušeniam prímeria a vypukli nové konflikty v oblastiach, v ktorých predtým panoval mier, najmä v Ekvatórii, a stali sa súčasťou centrálného konfliktu.

.

Počas konfliktu zahynuli tisíce ľudí, no stanoviť presný počet mŕtvych nie je možné. Africká únia zriadila vyšetrovaciu komisiu pre Južný Sudán, ktorej cieľom je prešetriť záležitosti súvisiace s krízou vrátane porušovania ľudských práv. V správe Komisie uverejnenej v októbri 2015 sa konštatuje, že sa dá dôvodne predpokladať, že v rôznych častiach Južného Sudánu došlo počas uvedeného konfliktu k spáchaniu trestných činov, napr. vraždeniu, vyhladzovaniu, zabíjaníu všetkých civilistov bez rozdielu, zabíjaníu vojakov mimo boja, mučeniu (vrátane kanibalizmu z donútenia), znásilneniam, prenasledovaniu z politických dôvodov, nútenému odvádzaniu detí k vojsku a neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu. Takisto existujú dôvody predpokladať, že tieto trestné činy sa páchali v rozsiahlom meradle alebo systematicky. Väčšina zverstiev bola spáchaná na civilistoch, ktorí sa na konflikte nijako nepodieľali. Podľa odhadov bolo počas konfliktu odvedených k vojsku približne 16 000 detí. Komisia upozornila na mimoriadnu brutalitu páchaného násilia, pričom informovala o ľuďoch, ktorí zhoreli na cirkevných miestach a v nemocniciach, masových vraždách, skupinových znásilneniach žien každého veku a osobách, ktoré priamo nezastrelili, ale predtým, než museli skočiť do ohňa, dobili. Komisia uviedla, že tieto trestné činy by mohli predstavovať zločiny proti ľudskosti a vojnové zločiny a vyzvala na ich ďalšie prešetrenie s cieľom stanoviť individuálnu zodpovednosť. Kapitoulou V dohody ARCISS sa zriaďuje mechanizmus spravodlivosti v prechodnom období vrátane hybridného súdu povereného vyšetrovaním a stíhaním osôb zodpovedných za porušovanie medzinárodného práva.

Približne 1,66 milióna obyvateľov Južného Sudánu je naďalej vnútorne vysídlených a ďalších 645 000 utečencov hľadá útočisko v susedných krajinách. V správe Komisie AÚ sa uvádza, že v mnohých prípadoch vnútorne vysídlené osoby vylákali z táborov na ochranu civilného obyvateľstva a potom ich zabili, znásilnili alebo dobili; cieľom týchto prepádov bolo rozsievat' hrôzu medzi nimi.

Približne 4,6 milióna obyvateľov Južného Sudánu podľa odhadov trpelo v roku 2015 závažným ohrozením potravinovej bezpečnosti a potrebovali humanitárnu pomoc.

Predpokladá sa, že viac ako 245 000 detí mladších ako päť rokov trpí ťažkou podvýživou.

Poskytovaniu medzinárodnej humanitárnej pomoci často bránili bojujúce strany. Tak vládne, ako aj opozičné sily rabovali kancelárie agentúr poskytujúcich pomoc a trhy a ničili infraštruktúru a marili tak humanitárne úsilie. Boli zaznamenané mnohé útoky na nemocnice a kliniky.

Juhosudánske orgány, konkrétne Národná bezpečnostná služba (NSS), výrazne obmedzili slobodu prejavu. Bezpečnostné sily zastráňovali a svojvoľne zadržávali novinárov, zastavovali vydávanie novín a rozhlasové stanice nútili zastaviť vysielanie. Zastráňovali aj aktivistov občianskej spoločnosti. V decembri 2015 NSS zadržala vo Wau 13 aktivistov, ktorí obvinili vládne jednotky z trestných činov páchaných na civilistoch, a obvinila ich zo spolupráce s vzbúrencami a z verejného hanobenia vlády štátu. Bol prijatý návrh zákona o NSS, ktorým sa zamestnancom NSS udelili rozsiahle právomoci v oblasti dohľadu, zatýkania a zadržiavania, ale popri týchto právomociach neboli stanovené adekvátne práva na riadny proces.

V apríli pristúpil Južný Sudán k Dohovoru OSN o právach dieťaťa, Dohovoru OSN proti mučeniu a jeho opčnému protokolu a Dohovoru OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a jeho opčnému protokolu.

EÚ aktívne podporovala úsilie o uzavretie a vykonávanie dohody ARCISS; EÚ predovšetkým prispievala k podpore zriaďovania rôznych administratívnych orgánov uvedených v dohode vrátane mechanizmu spravodlivosti v prechodnom období. EÚ zakázala vojenským vodcom, ktorí ohrozili mierový proces, cestovať a zmrazila im aktíva a naďalej platí zbrojné embargo z júla 2011. Rada Európskej únie prijala v októbri 2015 závery, v ktorých vyjadrila zdesenie z hrozného porušovania ľudských práv v Južnom Sudáne a požadovala skladanie účtov zo strany zodpovedných osôb. EÚ požadovala, aby sa v prvom rade zaviedol mechanizmus spravodlivosti v prechodnom období uvedený v mierovej dohode a aby osoby zodpovedné za porušovanie ľudských práv skladali účty. EÚ počas roka prostredníctvom mnohých vyhlásení opakovane odsúdila porušovanie ľudských práv v Južnom Sudáne. V Rade OSN pre ľudské práva EÚ požadovala vytvorenie držiteľa mandátu pre Južný Sudán a podporila úzku spoluprácu medzi AÚ a OSN. EÚ poskytla finančnú, ako aj politickú podporu jednotlivým obhajcom ľudských práv v Južnom Sudáne.

Sudán

V priebehu roka 2015 sa situácia v oblasti ľudských práv v Sudáne celkovo nijako nezlepšila a v niektorých oblastiach sa zhoršila. Pokračovali konflikty v Dárfúre, Južnom Kordofáne a povodí Modrého Nílu. Vzhľadom na politické prostredie nemohli byť voľby v roku 2015 dôveryhodné a prezident al-Bašír si zaistil svoju pozíciu na ďalšie obdobie. Štátne subjekty, vládou podporované vojenské oddiely a jednotky vzbúrencov beztrešne porušovali ľudské práva bez ohľadu na dočasnú ústavu Sudánu z roku 2005, medzinárodné záväzky alebo odporúčania predložené Rade pre ľudské práva. Neustále dochádzalo k problémom v súvislosti s prístupom humanitárnych pracovníkov k postihnutému obyvateľstvu a prístupom postihnutých obyvateľov k humanitárnej pomoci, útokom na civilistov vrátane plošného leteckého bombardovania a uplatňovania taktiky spálenej zeme, rodovo motivovanému násiliu, mimosúdnyh popravam a svojvoľnému väzneniu osôb. Situácia v Sudáne sa naďalej zhoršovala v dôsledku toho, že nikto nikomu nemusí skladať účty.

V roku 2015 bolo úsilie o mier a boj za ľudské práva naďalej prioritou EÚ. EÚ, najmä prostredníctvom osobitného zástupcu EÚ pre Africký roh Alexandra Rondosa podporila úsilie o komplexné a inkluzívne politické riešenie v Sudáne. Politická a finančná podpora sa poskytla na sprostredkovateľské úsilie pod vedením prezidenta Mbekiho v rámci vykonávacieho panela Africkej únie na vysokej úrovni pre Sudán a Južný Sudán. EÚ dospela k záveru, že závažnosť situácie v oblasti ľudských práv v Sudáne si vyžaduje neustálu pozornosť Rady pre ľudské práva, a preto podporila predĺženie mandátu nezávislého experta pre Sudán a dôrazne sa usilovala o to, aby mal neobmedzený prístup do všetkých častí krajiny. Keďže sa v roku 2015 nemohol uskutočniť žiaden dialóg medzi EÚ a vládou v oblasti ľudských práv, EÚ pokračovala v podpore budovania kapacít národných inštitúcií pre ľudské práva a medzinárodnej koordinácie v oblasti ľudských práv prostredníctvom predsedania Medzinárodnému fóru partnerov pre ľudské práva. Pravidelne sa konal aj dialóg s občianskou spoločnosťou..

EÚ sa v súvislosti s národným dialógom a voľbami aktívne zapájala aj do presadzovania slobody prejavu a slobody médií. EÚ vydala viaceré vyhlásenia, v ktorých vyzvala vládu, aby rešpektovala slobodu prejavu, pokojného zhromažďovania a médií, prepustila zadržiavané osoby a dala im príležitosť na spravodlivý proces a aby vierohodným spôsobom vyšetrila prípady porušenia ľudských práv, ktoré viedli k zabíjaniu, zraneniam a majetkovým škodám. EÚ nepretržite monitorovala súdne prípady viacerých politických predstaviteľov a aktivistov. V niekoľkých individuálnych prípadoch porušovania ľudských práv politických aktivistov použila aj tichú diplomáciu. V rámci tematického programu EIDHR podporila EÚ viaceré projekty v oblasti vzdelávania o občianskych a ľudských právach, ako aj slobode tlače.

Delegácia EÚ s veľkými obavami sledovala predovšetkým uväznenie dvoch juhosudánskych pastorov v Sudáne, ich vypočutia a nastoľovala túto otázku na politickej úrovni počas dialógov so sudánskymi orgánmi s cieľom vyslať silný politický signál o význame, ktorý EÚ prikladá slobode náboženského vyznania a viery, slobode prejavu a právu na spravodlivý proces.

Katastrofálna situácia v Dárfúre je aj naďalej v centre pozornosti EÚ. EÚ pri viacerých príležitostiach vyjadrila obavy z neustálych bojov a rozsiahleho vysídľovania civilného obyvateľstva v Dárfúre a varovala aj pred odchodom misie UNAMID, ktorý musí nasledovať až potom, keď budú splnené určité kritériá, najmä politické riešenie dárfúrskeho konfliktu, zvýšenie bezpečnosti a režimy pre civilistov a vnútorne vysídlené osoby.

Delegácia EÚ zorganizovala aj viaceré verejné podujatia na podporu ľudských práv a presadzovala práva žien a detí v Sudáne prostredníctvom rozvojových projektov a miestneho dialógu s vnútroštátnymi a medzinárodnými partnermi.

Napokon, EÚ podporuje viaceré organizácie pre ľudské práva a OOS prostredníctvom tematických programov EIDHR a neštátnych subjektov/miestnych orgánov s cieľom posilniť ich kapacity a schopnosti obhajovania, podporiť koordináciu a spoluprácu v rámci sietí a presadzovať priaznivejšie prostredie pre činnosť OOS.

Svazijsko

Kapitola 3 ústavy štátu prijatej v roku 2005 obsahuje „listinu práv“, ktorou sa zaručuje dodržiavanie a presadzovanie základných práv a slobôd. V krajine však ešte existujú obavy, že určité zákony bránia občanom uplatňovať uvedené práva v plnej miere. Hoci sa politické strany môžu slobodne venovať svojej činnosti, nemôžu sa zúčastňovať na vytvorení vlády, pretože obyvatelia sa volia do parlamentu na základe individuálnych zásluh. Zákonom o verejnom poriadku z roku 1988 sa policajnému komisárovi udeľuje právo uplatniť postih za akékoľvek verejné zhromaždenie, čo má negatívny dosah na slobodu zhromažďovania a združovania.

Obťažovanie a väznenie politických lídrov pokračovalo v roku 2015 na základe zákona o potláčaní terorizmu z roku 2008, ktorý sa považuje za nástroj štátnych orgánov na potlačenie akýchkoľvek prejavov nesúhlasu v krajine. Predsedu zjednoteného ľudového demokratického hnutia (PUDEMO) Maria Masukua, po viac ako 12 mesiacoch vo väzení bez možnosti prepustenia na kauciu, a generálneho tajomníka svazijského kongresu mládeže (SWAYOCO) Maxwella Dlaminiho prepustil na slobodu odvolací súd po podaní tretej žiadosti o prepustenie na kauciu. Pokiaľ ide o trest smrti, vo Svazijsku platí *de facto* moratórium a posledná poprava bola vykonaná v roku 1983. Počas zasadnutia OSN v roku 2015 Svazijsko prvýkrát nenamietalo proti rezolúcii o moratóriu na uplatňovanie trestu smrti.

Nezdá sa, že ratifikácia medzinárodných dohovorov a protokolov o ľudských právach by tejto krajine spôsobovala problémy. Problémom je však vykonávanie dohovorov, akým je napríklad Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, čoho dôkazom je pretrvávajúce menšinové postavenie žien v rámci sociálno-ekonomických a politických činností krajiny.

Prístup k spravodlivosti je v dôsledku s ním spojených nákladov pre krajinu aj naďalej výzvou. Okrem toho bola predtým, než bol v máji 2015 najvyšší sudca prepustený zo zamestnania, spochybnená nezávislosť súdnictva, pretože existovali vážne obvinenia v prípadoch, keď bývalý najvyšší sudca a bývalý minister spravodlivosti diskutovali a rozhodovali o veciach ešte pred ich prejednávaním na súde.

V roku 2014 došlo po uväznení redaktora časopisu Bhekiho Makhubua a právniku špecializujúceho sa na ľudské práva Thulaniho Maseka k obmedzeniu slobody prejavu a slobody médií. Oboch odsúdili za pohrdanie súdom vo veci nenásilného uplatňovania práva na slobodu prejavu. Európsky parlament prijal 21. mája 2015 uznesenie o Svazijsku, v ktorom vyjadril obavy zo závažného porušovania ľudských práv po uväznení oboch obvinených. Po 15 mesiacoch strávených vo väzení nariadil najvyšší súd Svazijska v júni 2015 ich prepustenie.

Uznesenie Európskeho parlamentu o tejto veci prispelo k lepšej informovanosti o Svazijsku na medzinárodnej úrovni a vrhlo nové svetlo na zlé výsledky tejto krajiny v oblasti ľudských práv.

Na 104. Medzinárodnej konferencii práce sa rozhodlo, že Svazijsku bude v dôsledku neustáleho neplnenia Dohovoru MOP 87 o slobode združovania a ochrane práva odborovo sa organizovať aj naďalej venovaný „osobitný odsek“ (čo znamená, že MOP ho bude pozorne sledovať).

Svazijsko bolo v dôsledku obáv súvisiacich s právami pracovníkov 1. januára 2015 fakticky vylúčené z obchodného programu USA, zákona o raste a možnostiach Afriky (AGOA).

Delegácia EÚ v spolupráci s ostatnými zainteresovanými stranami prijala v roku 2015 niekoľko opatrení na podporu ľudských práv v Svazijsku. EÚ pokračovala na základe článku 8 o politickom dialógu v spolupráci so svazijskými orgánmi v oblasti ľudských práv a demokracie. EÚ tiež vyjadrila obavy z nového zákona o verejnej službe z roku 2015, ktorý obsahuje regresívne ustanovenia vzťahujúce sa na politický profil štátnych zamestnancov.

EÚ poskytla finančnú podporu OOS prostredníctvom viacerých finančných nástrojov, napr.

EIDHR, tematických rozpočtových riadkov OOS/miestne orgány a ERF, na projekty zamerané na oblasti, akými sú kultúrne práva, práva žien a detí, a prístup k spravodlivosti a informáciám.

Financovanie sa využilo na podporu politickej reformy a volebného systému prostredníctvom odborného vzdelávania OOS v oblasti rokovacích zručností, komunikácie a diplomacie. OOS vypracovali za podpory EÚ tieňovú správu o situácii v oblasti ľudských práv v krajine. V správe sa navrhujú niektoré odporúčania týkajúce sa spôsobu riešenia otázok v oblasti ľudských práv.

Vzhľadom na to, že v tejto krajine aj naďalej dochádza k veľkému násiliu na deťoch a ženách, podporila EÚ v roku 2015 niekoľko iniciatív na zlepšenie postavenia žien a zrealizovali sa presvedčovacie iniciatívy, ktorých cieľom bolo lobovať za schválenie zákona o sexuálnych trestných činoch a domácom násilí.

Tanzánia

Prípravy Tanzánie na všeobecné voľby v októbri 2015 boli pre monitorovanie ľudských práv zo strany EÚ zdrojom špecifických informácií a politické práva sa vďaka nim čoraz viac dostávali do popredia záujmu. K najvyšším prioritám EÚ patrilo zachovanie politického priestoru, inkluzívnosť volebného procesu, sloboda médií a právo na informácie a sloboda združovania.

V roku 2015 sa neuskutočnil politický dialóg medzi Tanzániou a EÚ, ktorý je na základe článku 8 Dohody z Cotonou kľúčovým prvkom dvojstranných vzťahov v rámci rokovaní o otázkach ľudských práv a zásad právneho štátu. Prebiehali však pravidelné konzultácie o ľudských právach s vnútroštátnymi zainteresovanými stranami, akými sú Komisia pre ľudské práva a dobrú správu vecí verejných, politické strany a občianska spoločnosť vrátane koalície obhajcov ľudských práv.

Podpora EÚ venovaná prípravám na voľby sa poskytovala prostredníctvom darcovského fondu v rámci UNDP, projektu posilňovania demokracie (Democratic Empowerment Project).

Prostredníctvom neho sa poskytla finančná a technická pomoc štátnej a zanzibarskej volebnej komisii a podporili právne a inštitucionálne reformy súvisiace s voľbami, ako aj vzdelávanie občanov a voličov. EÚ monitorovala proces biometrickej registrácie voličov a na októbrové všeobecné voľby vyslala kompletnú volebnú pozorovateľskú misiu, ktorú viedla poslankyňa Európskeho parlamentu Judith Sargentiniová. Za účasti všetkých príslušných zainteresovaných strán v oblasti volieb sa pred voľbami v Zanzibare začal realizovať projekt, ktorého cieľom je predchádzanie konfliktom a mediácia. Delegácia EÚ a členské štáty EÚ vydali po dni volieb miestne vyhlásenie, v ktorom vyjadrili obavy z rozhodnutia predsedu zanzibarskej volebnej komisie (ZVK) vyhlásiť voľby v Zanzibare za neplatné, najmä vzhľadom na to, že všetci medzinárodní pozorovatelia zhodnotili priebeh hlasovania kladne. Vo vyhlásení sa predseda ZVK naliehavo vyzval, aby pokračoval v sčítaní hlasov, dokončil ho a vyhlásil výsledky hlasovania, a všetky zainteresované strany sa vyzvali na účasť na konštruktívnom dialógu ako hlavnom prostriedku urovnávania sporov a zachovania demokratických a hospodárskych výsledkov dosiahnutých v priebehu mnohých rokov dlhotrvajúceho úsilia.

Pokiaľ ide o slobodu médií a právo na informácie, zastavenie vydávania týždenníka The East African na začiatku roka 2015 bolo pre EÚ podnetom na vydanie miestneho vyhlásenia, v ktorom sa zdôrazňuje dôležitosť zaručenia slobody prejavu, práva na informácie a potreba spravodlivých a vyvážených právnych predpisov v mediálnej oblasti. Vystúpenie vedúceho delegácie pri príležitosti Svetového dňa slobody tlače bolo široko prezentované v médiách. Po voľbách vydala EÚ a jej rovnako zmýšľajúci partneri spoločné miestne vyhlásenie, v ktorom upozornili na dôsledky nového zákona o počítačovej kriminalite, ktorých prejavom je porušenie ľudských práv domácich pozorovateľov. Koncom roka sa zorganizovalo fórum so zainteresovanými stranami z mediálnej oblasti, ktorého cieľom bolo diskutovať o úlohách a zodpovednosti médií v spoločnosti a politickom živote.

EÚ sa aj naďalej intenzívne zaujímal o spory o pôdu v Tanzánii, najmä v prípadoch, keď sa to týkalo živobytia a zvykového práva spoločenstiev chovateľov dobytká. Uznesením Európskeho parlamentu z marca sa odsúdilo porušovanie základných ľudských práv miestnych vidieckych spoločenstiev, ich protiprávne vysídľovanie a ničenie ich domovov a tradičného spôsobu života. V uznesení sa orgány vyzývajú, aby schválili a uplatňovali efektívne pôdne politiky a zabezpečili adekvátny a včasný mechanizmus riešenia sporov.

Na začiatku roka 2015 sa začali realizovať dva projekty, ktoré financuje EÚ a ktoré sa zameriavajú na škodlivé tradičné praktiky. Jeden z projektov sa zameriaval na manželstvá detí a mrzačenie ženských pohlavných orgánov, druhý na práva starších žien v súvislosti s útokmi v nadväznosti na obvinenia z bosoráctva. V roku 2015 pokračovalo vykonávanie komplexného súboru opatrení financovaných EÚ v oblasti práv detí a posilnenia postavenia žien v spoločnosti.

Delegácia EÚ vydala pri príležitosti Medzinárodného dňa osvetý o albinizme v júni tlačovú správu, v ktorej potvrdila svoje hlboké znepokojenie nad diskrimináciou osôb trpiacich albinizmom a násilím, ktoré sa na nich pácha, a zdôraznila potrebu vzdelávania ľudí a vysvetľovania toho, že mýty o albinizme klamú a zavádzajú a tiež porušujú ľudské práva, zákony a v širšom zmysle sú v rozpore s myšlienkou ľudskosti.

V rámci presvedčovacej činnosti EÚ proti trestu smrti navštívili vedúci misie pri príležitosti Svetového dňa proti trestu smrti v októbri väznicu, ako aj väzňov v cele smrti, vymenili si názory s vládou a zainteresovanými stranami v oblasti ľudských práv, pričom uvítali, že v Tanzánii stále platí moratórium na trest smrti, a podporili jeho zrušenie.

Delegácia EÚ uverejnila na Deň ľudských práv v decembri v dvoch najvýznamnejších denníkoch správu v angličtine a swahilčine o tom, aké je dôležité, aby Tanzánčania mohli využívať svoje práva a slobody.

Togo

Čo sa týka situácie v oblasti ľudských práv v Togu v roku 2015, dajú sa vyzdvihnúť tri hlavné prvky. Po prvé, prezidentské voľby v apríli 2015 prebehli bez násilných udalostí alebo problémov v súvislosti s ľudskými právami. Po druhé, bol prijatý nový trestný zákonník obsahujúci rôzne ustanovenia, ktoré predstavujú pokrok v oblastiach, akými sú kriminalizácia mučenia, prevádzachstvo, obchodovanie so všetkými ľuďmi (nielen deťmi), regulácia diskriminácie žien a pacientov trpiacich na AIDS a mrzačenie ženských pohlavných orgánov. Po tretie, veľkými výzvami zostali beztrestnosť, nadmerné uplatňovanie sily a nedôvera voči polícii a súdnym orgánom; dokazuje to skutočnosť, že bezpečnostné sily zabili počas demonštrácií viac než tucet osôb.

Tempo a uskutočňovanie reforiem, ktoré mali priniesť skutočné zlepšenie životných podmienok občanov Toga, boli pomalé. Problémom zostali aj zlé podmienky vo väzniciach a zneužívanie preventívnej väzby.

Činnosť EÚ v oblasti ľudských práv v Togu v roku 2015 zahŕňala pravidelné dialógy s orgánmi, lídrami a organizáciami občianskej spoločnosti, ako aj verejnú diplomaciu a technickú a finančnú pomoc. Činnosti sa zameriavali na posilňovanie občianskej spoločnosti a podporu vnútroštátneho úsilia o zmierenie, reformu sektorov spravodlivosti a bezpečnosti a predchádzanie konfliktom počas volieb. Situácia v oblasti ľudských práv v Togu bola predmetom pravidelného politického dialógu vrátane formálneho politického dialógu v novembri 2015.

EÚ pokračovala v roku 2015 v práci zameranej na vykonanie odporúčaní Komisie pre pravdu, spravodlivosť a zmierenie a v podpore občianskej spoločnosti a posilňovaní miestnych orgánov, najmä prostredníctvom projektu na podporu občianskej spoločnosti a národného zmierenia (*Projet d'appui à la société civile et à la reconciliation nationale* – PASCRENA) v rámci EIDHR. V posledných mesiacoch roku 2015 dosiahla EÚ pokrok v príprave nového programu konsolidácie štátu a začala realizovať program podpory modernizácie sektora spravodlivosti. Práce pokračujú aj na posilňovaní kapacít bezpečnostných síl a na zvyšovaní profesionalizácie ich pracovných metód a na zlepšovaní ich kompatibilnosti s ľudskými právami; podpora sa poskytne aj na projekt zriadenia novej policajnej akadémie.

Uganda

V období pred prezidentskými a parlamentnými voľbami v roku 2016 EÚ aj naďalej naliehavo vyzývala ugandské orgány, aby vykonali odporúčania volebnej pozorovateľskej misie z roku 2011. EÚ s poľutovaním konštatovala, že v ústavnom (pozmeňujúcom) zákone z roku 2015, ktorým sa mali pôvodne vykonať podstatné reformy volebného systému, sa nezohľadnili konštruktívne odporúčania organizácie pre dialóg medzi politickými stranami, ktorej členmi boli všetky ugandské politické strany s aspoň jedným parlamentným kreslom, ani odporúčania volebnej pozorovateľskej misie. EÚ rozhodla o vyslaní volebnej pozorovateľskej mise na voľby v roku 2016.

Otázka slobody združovania a zhromažďovania sa riešila aj v roku 2015. EÚ sa obávala, že regulačné orgány budú mať na základe prvého návrhu zákona o mimovládnych organizáciách predloženého parlamentu príliš veľké právomoci v oblasti kontroly aktivít občianskej spoločnosti. EÚ dôrazne tlmočila svoje obavy ugandským orgánom a obrátila sa písomne na parlamentný výbor pre obranu a vnútorné záležitosti, ktorý má kontrolu nad uvedeným zákonom. Hoci sa pozmeňujúcimi návrhmi výboru odstránili niektoré najreštriktívnejšie ustanovenia, prijatým zákonom sa mimovládnym organizáciám ukladajú nejasné a rozsiahle povinnosti, ktoré by im mohli brániť v činnosti. EÚ bude pozorne sledovať implementáciu zákona vrátane tvorby právnych predpisov na zabezpečenie jeho vykonávania.

Zákon o udržiavaní verejného poriadku z roku 2013 slúžil ako základ na zabránenie uskutočnenia niekoľkých politických stretnutí organizovaných opozičnými stranami. Spornou otázkou bolo, či je povinnosť organizátorov politického stretnutia požiadať políciu o jeho povolenie vždy pred jeho uskutočnením v súlade so správnym výkladom zákona. EÚ vyzvala políciu a opozičné strany, aby sa dohodli na spoločnom výklade uvedeného zákona, ktorý by prispel k organizovaniu pokojných politických zhromaždení.

EÚ rokovala o ľudských právach s prezidentom Musevenim počas dialógu na základe článku 8, ktorý sa konal 24. apríla 2015. Predmetom rokovania bol volebný proces, sloboda združovania, rodová rovnosť, otázka zodpovednosti policajných orgánov a boj proti mučeniu.

Prijatím zákona o predchádzaní mučeniu a o jeho zákaze v roku 2012 sa vytvoril komplexný právny rámec na predchádzanie mučeniu v Ugande. EÚ pokračovala v podpore uplatňovania tohto zákona, napr. informovaním verejnosti o jeho obsahu prostredníctvom prekladu do jazykov miestnych komunit. EÚ podporovala aj Africké centrum liečby a rehabilitácie obetí mučenia a Ugandskú komisiu pre ľudské práva vo vyšetrovaní obvinení z mučenia. EÚ naliehavo vyzvala ugandské orgány, aby pri najbližšej príležitosti ratifikovali Opčný protokol k Dohovoru proti mučeniu.

Hoci EÚ s potešením prijala skutočnosť, že *de facto* moratórium na trest smrti stále platí, naďalej naliehavo vyzývala ugandské orgány, aby prijali zákon o jeho zákaze.

EÚ spolupracovala s miestnymi partnermi z občianskej spoločnosti na podpore práv žien a detí. Pomohla predovšetkým parlamentnému združeniu ugandských žien zorganizovať v júli 2015 zasadnutie parlamentu venované ženám, podporila spoločný projekt občianskej spoločnosti a ministerstva pre rodovú rovnosť, prácu a spoločenský rozvoj proti rodovo motivovanému násiliu a zúčastnila sa na vnútroštátnom fóre o situácii detí v Ugande.

EÚ ďalej podporovala prácu ugandskej komisie pre ľudské práva; napr. EÚ pomohla ugandskej komisii pre ľudské práva a komisii pre rovnaké príležitosti monitorovať prístup k zdravotníckym službám v celej Ugande, ako aj pracovné podmienky v priemysle, baniach a spoločenstvách rybárov. EÚ vyjadrila obavy z toho, že od apríla 2015 sa počet členov ugandskej komisie pre ľudské práva znížil na iba dvoch komisárov a že komisia nemala predsedu, a naliehavo vyzvala na vymenovanie náhradníkov.

V januári 2015 uvítala EÚ kapituláciu Dominica Ongwena, údajného veliteľa brigády Armády božieho odporu, a jeho postavenie pred Medzinárodný trestný súd, ktorý ho obvinil zo zločinov proti ľudskosti a vojnových zločinov.

Výročná cena EÚ za ľudské práva bola v roku 2015 v Ugande udelená zakladateľovi a výkonnému riaditeľovi iniciatívy Nadácia pre ľudské práva Dr. Livingstoneovi Sewanyanaovi.

Zambia

Doplňujúce voľby prezidenta v januári 2015 sa považujú z veľkej časti za slobodné a demokratické. Aj napriek tomu, že ešte existujú médiá, ktoré sú kritické voči vláde, všeobecné voľby v auguste 2016 a z nich vyplývajúce obmedzené funkčné obdobie novej vlády Vlasteneckého frontu už teraz negatívne vplývajú na slobodu tlače a slobodu prejavu. Minister pre informácie a vysielanie sa pravidelne verejne vyhráža komunikačným prostriedkom, v dôsledku čoho dochádza k autocenzúre v štátnych (a v niektorých súkromných) médiách. V roku 2015 boli väznení a zastrášaní novinári popredného nezávislého denníka The Post, pričom sa daňový úrad Zambie pokúšal o úplné zastavenie jeho činnosti pre neplnenie daňových povinností. Príslušníci VF ohrozovali komunitné rozhlasové stanice za uvádzanie zástupcov opozície v ich programoch. Speváka Pilata uväznili a stíhali za uverejnenie piesne znevažujúcej prezidenta, no neskôr ho prepustili.

EÚ a jej členské štáty sa obávajú toho, že porušovanie politických a občianskych práv by sa mohlo pred voľbami zintenzívniť. V Zambii sú aj naďalej problémom korupcia a politické násilie (napr. bývalým politikom sa predčasne odpúšťajú tresty odňatia slobody, agresívni členovia strán zasahujú do doplňujúcich parlamentných volieb, útoky na opozičných lídrov a ich krátkodobé zadržiavanie/väznenie na základe zákona o verejnom poriadku), aj keď v porovnaní s ostatnými krajinami v danom regióne sú tieto oblasti menej závažné. Prechod na elektronickú správu vecí verejných v Zambii sa považoval za pozitívny krok v boji proti korupcii a dosahovaní väčšej transparentnosti.

Hoci sa zástupcovia vlády na vysokej úrovni, ako aj tradiční vodcovia písomne zaviazali podporovať práva žien a detí vrátane boja proti manželstvám detí, predčasným manželstvám a manželstvám z donútenia, udelenie politickej motivovanej milosti spevákovi Generalovi Kaneneovi, ktorý je blízky VF a ktorý si odpykával trest za zneužitie maloletej osoby, a jeho následné vymenovanie za veľvyslanca Zambie pre rodovo motivované násilie dokazujú, že to s týmto záväzkom nemyslia úplne vážne. Počet rodovo motivovaných činov sa zvyšuje, pravdepodobne v dôsledku vyššej informovanosti o nich. Výrazné zhoršenie ekonomických podmienok v roku 2015 by mohlo viesť k ešte nepriaznivejšiemu prostrediu pre zraniteľné ženy a deti, najmä v chudobných spoločnostiach.

EÚ uvítala prezidentskú milosť, ktorou sa tresty smrti viac než 330 väzňov zmiernili na doživotné väzenie. V Zambii sa v rámci *de facto* moratória od roku 1997 nevykonala žiadna poprava. Podmienky v preľudnených väzniciach v tejto krajine sú však aj naďalej veľmi zlé, najmä pre ženy, deti nachádzajúce sa s matkami vo väzení a iné zraniteľné skupiny. Pozitívne však je, že v Zambii sa zrejme zvyšuje politická podpora prechodu z prísne trestajúceho väzenského systému na nápravný.

V Zambii je uznanie práv LGBTI stále problematické, čo dokazuje aj odsúdenie transrodovej ženy na 15 rokov odňatia slobody, a pokračujúca séria článkov v štátnych denníkoch namierených proti LGBTI. Čo je však pozitívne, zambijský vysoký súd oslobodil aktivistu za práva LGBT Paula Kasonkomonu a uznal jeho právo na slobodu prejavu, zatiaľ čo nižšie súdy oslobodili v priebehu jedného roka troch mužov obvinených zo sexu s mužmi.

Zimbabwe

Situácia v oblasti ľudských práv v Zimbabwe je stabilná, no pritom krehká. Hoci v porovnaní s obdobím volieb v roku 2008, keď násilie kulminovalo, dochádzalo k vážnemu porušovaniu ľudských práv v relatívne malom množstve prípadov, znepokojujúce udalosti sa aj tak vyskytli.

Vážnym problémom zostáva, že zimbabwianske orgány nedosiahli pokrok vo veci únosu aktivistu za ľudské práva Itaia Dzamaru. Bojovníka za demokraciu Itaia Dzamamru uniesli neznámi muži v marci 2015. Vysoký súd vydal nariadenie, na základe ktorého minister vnútra a generálny komisár polície musia urobiť všetko potrebné, aby našli nezvestného aktivistu, a úzko spolupracovať s jeho právnikmi. Miesto jeho pobytu a stav sa doteraz nezistili. Európsky parlament vyjadril obavy 19. mája 2015 a delegácia EÚ vydala miestne stanoviská 11. marca, 9. apríla, 9. mája, 9. júna, 7. júla, 7. augusta a 9. septembra 2015 a prostredníctvom sociálnych médií pokračuje v podpore požiadaviek občianskej spoločnosti na objasnenie tohto prípadu.

Po sérii násilných incidentov medzi politickými stranami a v rámci nich vydala EÚ miestne vyhlásenie, v ktorom vyjadruje obavy a vyzýva na dodržiavanie demokratických zásad. Počas roka 2015 nedochádzalo v súvislosti s doplňujúcimi voľbami takmer k nijakému násiliu. Vo volebnom obvode Hurungwe West však boli 10. júna pred voľbami a okamžite po hlasovaní zaznamenané prejavy zastrasovania a politického násilia.

Nadalej platia represívne právne predpisy (zákon o verejnom poriadku a ochrane bezpečnosti, zákon o prístupe k informáciám a ochrane súkromia). Počas leta došlo k vyhroteniu zásahov proti predavačom bez povolenia na neoznačených miestach v Harare a iných mestách. Občianska spoločnosť kritizovala políciu za použitie neprimerane veľkého násilia. Máme však indície o tom, že ústavné ustanovenie, podľa ktorého musia byť zadržované osoby, proti ktorým sa nevznesie obvinenie, prepustené do 48 hodín, sa v prípade obhajcov ľudských práv vo všeobecnosti dodržiava.

Od prijatia novej pokrokovej ústavy v roku 2013 sa 10 zákonov zosúladiť s touto ústavou. Tri dôležité zákony sa nachádzajú v rôznych fázach ich prerokovávaní v parlamente (vrátane zákona o zmene všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorým sa zmení zákon o voľbách). Zákon o komisii pre rodovú rovnosť čaká na súhlas prezidenta. Medziministerská pracovná skupina, ktorej predsedalo ministerstvo spravodlivosti (za podpory delegácie Únie), pripravila návrh dvadsiatich dvoch zákonov.

Pretrvávajú obavy týkajúce sa dodržiavania zásad právneho štátu, a to aj v súvislosti s nepretržitou konfiškáciou pôdy a zaobchádzaním s nelegálnymi usadlíkmi v mestách a vnútorne vysídlenými osobami.

Celkovo však aj napriek týmto obavám existujú určité oblasti dodržiavania ľudských práv, ktoré sú povzbudivé a v ktorých sa dosahuje pokrok. Hoci sa rozhodnutia súdu nie vždy vykonávajú, súdnictvo vykazuje určité známky nezávislosti, a to aj v niektorých ostro sledovaných prípadoch zaberania pôdy. Zaznamenal sa pokrok na ceste k dosiahnutiu funkčnosti nezávislých ústavných komisií. V júni vymenoval prezident Mugabe členov Komisie pre rodovú rovnosť a v decembri členov Národnej komisie pre mier a zmierenie. Funkčnosť Komisie pre ľudské práva je čoraz lepšia. Tieto kľúčové komisie však musia byť ešte viac nezávislé a lepšie financované.

Priestor, v ktorom môže občianska spoločnosť fungovať, zostáva relatívne otvorený. Vláda čoraz užšie spolupracuje s OOS, a to aj na úrovni miestnych samospráv, v oblasti sociálnych a hospodárskych práv. OOS mohli počas roka pozorovať priebeh dopĺňujúcich volieb bez akýchkoľvek prekážok.

Hoci je ich predaj obmedzený (väčšinou na mestské oblasti), súkromné tlačené médiá v Zimbabwe sú aj naďalej všeobecne slobodné a väčšina novinárov môže kritizovať vládu. Venovať sa investigatívnej žurnalistike s cieľom odhaliť korupciu však stále nie je ľahké. Sloboda rozhlasového vysielania je najmä vo vidieckych oblastiach, kde je takéto vysielanie hlavným zdrojom informácií, obmedzovaná štátom. Prístup k sociálnym médiám sa zvyšuje a doteraz ho nikto neobmedzuje.

De facto moratórium na vykonávanie trestu smrti platí už 10 rokov. V roku 2015 neboli podpísané žiadne rozkazy na vykonanie popravy.

VI. Arabský polostrov

Bahrajn

Štyri roky po obnovení nepokojov v Bahrajnskom kráľovstve pokračovala EÚ v roku 2015 v dôslednom monitorovaní miestneho vývoja a v prípade potreby, rôznymi spôsobmi, vo vyjadrovaní obáv týkajúcich sa internej situácie v oblasti ľudských práv, vo vyjadrovaní uznania za pozitívne reformy a v poskytovaní podpory na posilnenie účinnej ochrany ľudských práv.

EÚ neustále vyzývala všetky strany, aby sa bezpodmienečne a nekonfrontačným spôsobom konštruktívne zapájali do procesu skutočného národného zmierenia a dialógu. EÚ uvítala niektoré iniciatívy vlády Bahrajnu – vrátane vykonávania odporúčaní bahrajnskej nezávislej vyšetrovacej komisie – a pozorne sledovala prácu nových inštitúcií, akými sú policajný ombudsman pre ministerstvo vnútra, Národná inštitúcia pre ľudské práva a Komisia pre práva väzňov a zadržovaných osôb, Útvar špeciálneho vyšetrovania a Komisia pre práva väzňov a zadržovaných osôb. Podmienky potrebné pre skutočné a trvalé zmierenie sa však ešte nedosiahli a naďalej si vyžadujú ďalšiu prácu. EÚ opakovane vyzvala všetkých Bahrajňanov, aby využívali nové inštitúcie, čím sa zaistí, že budú môcť prinášať skutočné zlepšenia v oblasti ľudských práv v Bahrajne, a to aj na základe rozsiahlych odporúčaní uvedených v správach, ktoré predložili Národná inštitúcia pre ľudské práva a ombudsman.

EÚ neustále spolupracovala s bahrajnskými orgánmi na riešení otázok v oblasti ľudských práv v kráľovstve a zároveň podporovala prebiehajúce reformné opatrenia. EÚ zrealizovala viaceré formálne a neformálne iniciatívy, ktorých cieľom bolo osloviť bahrajnské orgány v súvislosti s viacerými zatknutiami prominentných osôb za kritiku bahrajnskej alebo saudskej vlády. EÚ vyjadrila obavy o slobodu tlače a slobodu prejavu v súvislosti s dočasným zastavením vydávania popredného denníka *Al Wasat*, ktoré bolo okamžite zrušené.

Okrem toho, že sa vydali viaceré verejné vyhlásenia, VP/PK a zamestnanci ESVČ udržiavali pravidelné priame kontakty s bahrajnskými politickými aktérmi a aktivistami. Osobitný zástupca EÚ pre ľudské práva Lambrinidis navštívil druhýkrát Bahrajn v máji 2015 a viedol rozsiahle konzultácie s orgánmi verejnej moci, opozičnými politickými spolkami, vnútroštátnymi subjektmi v oblasti ľudských práv a aktérmi občianskej spoločnosti a vo veľkej miere pritom kládol dôraz na národné zmierenie a situáciu v oblasti ľudských práv. Počas tejto návštevy zopakoval ponuku EÚ, že podporí plnenie medzinárodných záväzkov a odporúčaní UPR Bahrajnu, pričom sa zameriaval na otázky zodpovednosti a zlé zaobchádzanie s väzňami.

EÚ pokračovala v nabádaní všetkých politických spolkov, aby sa zúčastňovali na národnom dialógu, ktorého cieľom je reforma a národné zmierenie, a jednoznačne odmietali násilie, a vyzvala orgány, aby oslovili opozíciu a zvažili prijatie opatrení na budovanie vzájomnej dôvery vrátane prepustenia pokojných aktivistov.

Devätnásť členských štátov EÚ podporilo 14. septembra v Ženeve v rámci bodu 2 spoločné vyhlásenie o Úrade vysokého komisára OSN pre ľudské práva (OHCHR) a o situácii v oblasti ľudských práv v Bahrajne.

Kuvajt

Hlavnými otázkami, o ktorých rokovala EÚ s kuvajtskými orgánmi v roku 2015, boli situácia tzv. bidúnov (obyvateľov bez štátnej príslušnosti), trest smrti, sloboda prejavu a situácia zahraničných robotníkov a pracovníkov v domácnosti.

EÚ uvítala prijatie dvoch zákonov, ktorými sa regulujú pracovné práva pracovníkov v domácnosti. V týchto nových právnych predpisoch sa jasne stanovujú ich práva a povinnosti. Novými zákonmi sa zaviedli určité pozitívne zmeny a EÚ bude pokračovať v monitorovaní ich uplatňovania a ich mechanizmov presadzovania.

EÚ počas kontaktov s kuvajtskými orgánmi vyjadrila obavy z viacerých zatknutí aktivistov za ľudské práva za nenásilné uplatňovanie svojich práv na slobodu prejavu, združovania a zhromažďovania. EÚ zopakovala tiež svoj nesúhlas s trestom smrti vo všetkých prípadoch a za všetkých okolností a vyzvala Kuvajt, aby sa vrátil k *de facto* moratóriu na uplatňovanie trestu smrti.

Viacere členské štáty EÚ sa v januári 2015 zúčastnili na preskúmaní Kuvajtu prostredníctvom pracovnej skupiny Rady OSN pre ľudské práva pre všeobecné pravidelné preskúmanie (UPR). EÚ nabáda kuvajtské orgány, aby vykonávali odporúčania UPR a bude pokračovať v monitorovaní tohto procesu.

EÚ pozorne monitoruje situáciu osôb bez štátnej príslušnosti v Kuvajte, pretože táto otázka ešte nebola definitívne vyriešená.

Rokovala aj o otázke pracovných práv migrantov, najmä o práve na vzdelanie v štátnych školách.

Omán

Omán má celkovo jedny z najvyšších noriem v oblasti ľudských práv v tomto regióne a je hrdý na to, že je mierumilovnou a relatívne tolerantnou krajinou, no niekoľko nedostatkov v oblasti ľudských práv mu ešte zostáva, najmä pokiaľ ide o slobodu prejavu.

EÚ znepokojilo viacero súdnych konaní proti aktivistom, ktorí protestovali alebo vyjadrili názory v sociálnych médiách, ale zároveň konštatovala, že vo väčšine týchto prípadov bola udelená milosť. EÚ pozorne monitorovala viaceré individuálne prípady vrátane prípadov Ismaeela al-Meqbaliho, Helala al-Alawiho, Saeeda Jadada a Hassana al-Bashama.

EÚ uvítala návštevu Mainu Kiaiho, osobitného spravodajcu OSN pre právo pokojného zhromažďovania a združovania, ktorá sa uskutočnila v septembri 2014. Vo svojej správe pre Radu OSN pre ľudské práva pán Kiai oznámil, že právo na pokojné zhromažďovanie v Ománe „v praxi takmer neexistuje“, a predložil Ománu odporúčania týkajúce sa práva na slobodu zhromažďovania a združovania.

Ďalším dôvodom obáv EÚ bola diskriminácia pracujúcich cudzincov v súvislosti s uplatňovaním pracovného práva a v praxi, ako aj ich všeobecné postavenie a situácia. EÚ spolupracovala s ománskymi orgánmi pri riešení situácie zahraničných pracovníkov a boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Okrem toho sa zaznamenala aj nedostatočná ochrana obetí domáceho násilia a výskyt predsudkov voči ženám.

Katar

EÚ a jej členské štáty sa zamerali najmä na slobodu prejavu a rozvoj nezávislých médií, úsilie o posilnenie občianskej spoločnosti prostredníctvom liberálnejších právnych predpisov v oblasti slobody združovania a iniciatív občianskej spoločnosti, podporu obhajcov ľudských práv, práva žien a zlepšenie pracovných a životných podmienok migrujúcich pracovníkov.

Pozornosť EÚ sa zameriavala na podmienky migrujúcich pracovníkov v Katare v nadväznosti na správy o nevyplatených mzdách, nedostatky v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti, neprimerané bývanie a bezohľadných sprostredkovateľov práce v krajinách pôvodu pracovníkov pred Svetovým pohárom FIFA v roku 2022. EÚ uvítala nový zákon prijatý koncom októbra, ktorý sa má začať uplatňovať najneskôr v decembri 2016, ako významný krok v tejto oblasti a podporila katarské orgány v ďalšej reforme systému *kafala* (sponzorstva) a jeho nahradení systémom založeným na uzavieraní zmlúv.

Katar tiež čelí sťažnosti na základe článku 26 Ústavy MOP, ktorá bola proti tomuto štátu podaná na MOP za porušenie Dohovoru MOP 81 o inšpekciách práce a Dohovoru 29 o nútenej alebo povinnej práci. Na zasadnutí správnej rady MOP sa 12. novembra uskutočnilo tripartitné rokovanie, na ktorom Katar opäť potvrdil, že je otvorený spolupráci s medzinárodnými orgánmi a MOP zameranej predovšetkým na zlepšenie práv migrantov. EÚ v spoločnom vyhlásení vyzvala Katar, aby úzko spolupracoval s MOP.

Saudská Arábia

Popri podpore reformných opatrení spolupracovala EÚ so saudskými orgánmi na riešení problémov v oblasti ľudských práv v kráľovstve. Medzi hlavné problematické oblasti patrili systém, v ktorom poručníctvo prislúcha mužom, a práva žien, trest smrti, reforma súdnictva, sloboda prejavu, náboženská tolerancia, diskriminácia a práva zahraničných pracovníkov.

Okrem série verejných vyhlásení zrealizovala EÚ v úzkej spolupráci s členskými štátmi a rovnako zmýšľajúcimi partnermi viaceré formálne a neformálne iniciatívy, v rámci ktorých oslovila saudské orgány vo veci viacerých súdnych konaní súvisiacich s oblasťou ľudských práv, pričom predovšetkým vyjadrila obavy z prípadov viacerých aktivistov, napr. Raifa Badawiho a Aliho al-Nimra. Európsky parlament požadoval vo svojom urgentnom uznesení z februára 2015 okamžité a ničím nepodmienené prepustenie Raifa Badawiho. Uznesením sa dôrazne odsúdilo jeho verejné zbičovanie saudskými orgánmi a požadovalo anulovanie rozhodnutia súdu a trestu vrátane zákazu cestovania. Európsky parlament tiež udelil Raifowi Badawimu Sacharovovu cenu za slobodu myslenia. V mene svojho manžela, ktorý sa nachádzal stále vo väzení, ju 18. decembra prevzala jeho manželka Ensaf Haidarová.

V úzkej spolupráci s veľvyslanectvami členských štátov Európskej únie udelila delegácia Európskej únie cenu Chaillot za podporu ľudských práv v regióne GCC v roku 2015 spoločne iniciatíve Baladi a kultúrnemu fóru Thulatha. Osobitná cena Chaillot za celoživotné dielo bola udelená Ibrahimovi al-Mugaiteebovi ako uznanie a ďalšia podpora úsilia o presadzovanie a ochranu ľudských práv v Saudskoarabskom kráľovstve.

EÚ mala pravidelné kontakty s organizáciami občianskej spoločnosti a obhajcami ľudských práv a pri viacerých príležitostiach rokovala s príslušnými orgánmi o problematikách prípadoch. Delegácia EÚ má od roku 2013 povolenie na účasť diplomatov na verejných súdnych konaniach (Saudská Arábia prijala zákon o MVO v decembri 2015).

Pred každým zasadnutím Rady pre ľudské práva a tretieho výboru VZ OSN informovala EÚ saudské orgány prostredníctvom svojej delegácie o svojich prioritách a iniciatívach.

Európsky parlament navštívil Saudskoarabské kráľovstvo vo februári v rámci medziparlamentného zasadnutia Európskeho parlamentu a zhromaždenia Madžlis aš-šurá.

Európsky parlament prijal 8. októbra uznesenie, v ktorom naliehavo vyzval Saudskú Arábiu, aby nevykonala popravu Aliho Mohammeda al-Nimra, a požadoval moratórium na trest smrti.

Delegácia EÚ v úzkej spolupráci s niektorými veľvyslanectvami členských štátov EÚ a saudskými orgánmi zorganizovala 10. decembra 2015 panelovú diskusiu o násilí páchanom na ženách a deťoch v Saudskej Arábii. Uvedené podujatie bolo súčasťou diplomatického úsilia EÚ s globálnym zameraním na všetky formy násilia páchaného na deťoch a ženách.

EÚ uvítala 12. decembra voľby do orgánov územnej samosprávy v Saudskej Arábii, v ktorých mohli prvýkrát hlasovať a mohli byť zvolení tak muži, ako aj ženy, čo je dôležitým medzníkom zlepšovania postavenia žien v krajine.

EÚ súhlasí s niektorými obavami expertov OSN pre ľudské práva z nadmieru rozsiahlych opatrení na boj proti terorizmu, ktoré by mohli viesť k porušovaniu ľudských práv, ktoré nie sú spojené s terorizmom, a zlému zaobchádzaniu s politickými aktivistami.

Spojené arabské emiráty

EÚ v úzkej spolupráci s veľvyslanectvami svojich členských štátov ďalej aktívne monitorovala situáciu v oblasti ľudských práv v Spojených arabských emirátoch.

Spojené arabské emiráty boli v októbri 2015 v Ženeve opätovne zvolené za člena Rady pre ľudské práva. EÚ venovala osobitnú pozornosť dobrovoľným prísľubom a záväzkom SAE na obdobie rokov 2016 – 2018.

Štvrté zasadnutie dvojstrannej technickej pracovnej skupiny EÚ a Spojených arabských emirátov venované ľudským právam sa konalo v máji a piate v novembri. Na zasadnutiach sa rokovalo o všetkých otázkach, ktoré sú predmetom záujmu EÚ, vrátane trestu smrti, slobody prejavu, nedobrovoľného zmiznutia, oblasti migrácie a zamestnania a domáceho násillia.

Spojené arabské emiráty sa na 69. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN zdržali hlasovania o rezolúcii OSN o moratóriu na uplatňovanie trestu smrti. V Spojených arabských emirátoch sa uplatňujú minimálne normy Hospodárskej a sociálnej rady OSN a zriedka vykonávajú tresty smrti. V júli 2015 však popravili emirátsku ženu za vraždu americkej ženy pochádzajúcej z Rumunska v nákupnom centre. Neexistuje žiadny formálny dôkaz o tom, že touto popravou sa vytvoria podmienky na celkové obnovenie uplatňovania trestu smrti v krajine. V januári 2014 prezident Chalífa zastavil všetky blížiac sa popravy v prípadoch vrážd, aby sa našlo riešenie v súlade so šariou (peňažná náhrada za preliatu krv), čo by sa dalo vykladať ako *de facto* moratórium na trest smrti.

Spojené arabské emiráty v spolupráci s krajinami pôvodu prejavili odhodlanie pokúsiť sa obmedziť zlé zaobchádzanie s migrujúcimi pracovníkmi pri prijímaní do zamestnania. Podstatou je zaručiť právo pracovníkov na výber zamestnávateľa. Minister práce Spojených arabských emirátov oznámil 29. septembra 2015 prijatie nového nariadenia o pracovnoprávných vzťahoch, ktoré má nadobudnúť účinnosť 1. januára 2016. Ustanovenia uvedeného nariadenia by nepopierateľne predstavovali pokrok v oblasti ochrany migrujúcich pracovníkov v Spojených arabských emirátoch. Z praktického hľadiska je ich hlavným cieľom zabrániť nahradeniu pôvodnej pracovnej ponuky odlišnou konečnou pracovnou zmluvou, ktorá je pre pracovníka nevýhodnejšia, ako aj umožniť pracovníkom zmenu zamestnávateľa v Spojených arabských emirátoch bez toho, aby boli nútení vrátiť sa do svojej krajiny pôvodu.

Orgány Spojených arabských emirátov pokračovali v tvrdom obmedzovaní slobody prejavu a združovania, najmä pokiaľ išlo o prípady, keď sa kritizovala vláda Spojených arabských emirátov a požadovali demokratické reformy. Počas roka sa vo viacerých prípadoch uplatnil zákon Spojených arabských emirátov o počítačovej kriminalite z roku 2012, v ktorom sa uvádza, že za akékoľvek zneužitie počítača/inteligentného zariadenia alebo elektronickej siete/elektronického systému môže byť osoba odsúdená na doživotný trest alebo musí zaplatiť pokutu 50 000 až 3 000 000 AED.

Cenu Martina Ennalsa pre obhajcov ľudských práv v roku 2015 udelili Emiráťčanovi Ahmedovi Mansourovi. Z dôvodu zákazu cestovania, ktorý vydala vláda Spojených arabských emirátov, sa nemohol zúčastniť na odovzdávaní ceny v Ženeve.

Počas roka došlo k údajným prípadom nedobrovoľného zmiznutia vrátane emirátskeho ekonóma a akademického pracovníka Dr Nassera Bina Ghaitha, ktorého 18. augusta údajne zatkli a presunuli na neznáme miesto, pričom už osem mesiacov o ňom nie sú žiadne nové informácie.

Voľby do federálnej národnej rady sa konali 3. októbra a zúčastnilo sa na nich dvakrát viac osôb ako v roku 2011, čo svedčí o zvyšujúcom sa záujme obyvateľov SAE o tento proces. Za predsedu národného zhromaždenia v Perzskom zálive bola prvýkrát vymenovaná žena, Amal al-Qubaisiová.

Jemen

Ľudské práva a demokracia stáli na čele angažovanosti EÚ v Jemene. Zdá sa, že konferencia národného dialógu a jej výsledky, ktoré boli zapracované do procesu vypracovania ústavy, vedú Jemen novým smerom v oblasti ľudských práv a demokratického procesu, a to plne v súlade s medzinárodným právom.

Začiatkom roku 2015 sa však spočiatku sľubná transformácia Jemenu prerušila kombináciou faktorov po dobytí mesta Saná a veľkých častí krajiny spojeneckými silami húthiov a prívržencov bývalého prezidenta Saleha v septembri 2014, rastúceho mocenského vákua a zložitých výziev v oblasti správy vecí verejných. V reakcii na žiadosť prezidenta Hádího zasahuje od marca 2015 y Jemene vojenská koalícia pod vedením Saudskej Arábie s cieľom vrátiť moc legítimnej vláde Jemenu a vytlačiť sily húthiov a prívržencov bývalého prezidenta Saleha, pričom zároveň prebiehajú mierové snahy pod záštitou OSN. Hrozí, že konflikt v Jemene prerastie do dlhodobej vojny, čo by mohlo viesť k ďalšiemu rozkladu štátu, územnej rozdrobenosti a k sektárskemu násiliu, čo občanov tejto krajiny pravdepodobne pripraví o mnohé zo základných ľudských práv.

V súčasnosti mnohé inštitúcie Jemenu v Saná naďalej fungujú, avšak už nie pod úplnou kontrolou legítimnej vlády, čo veľmi sťažuje medzinárodnú angažovanosť v oblasti ľudských práv, zatiaľ čo juh Jemenu je tiež veľmi obtiažne prostredie na fungovanie. V tejto situácii sú najzákladnejšie ľudské práva Jemenčanov vrátane práva na život ohrozené najmä samotným konfliktom. Konflikt takisto sťažuje prácu humanitárnych organizácií a obhajcov ľudských práv. OSN a organizácie pôsobiace v oblasti ľudských práv odsúdili časté porušovanie ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva všetkými stranami konfliktu.

Nepriaznivá humanitárna situácia, predovšetkým nedostatočná potravinová bezpečnosť a základné sociálne služby, bude mať pravdepodobne vplyv nielen na súčasnú generáciu. Okrem toho je táto krajina zničená do takej miery, že jej hospodársky rast a rozvoj bude veľmi veľkou výzvou, pretože obyvateľstvo narastá rýchlosťou 3,1 %, pričom približne 70 % obyvateľov je mladších ako 35 rokov.

Delegácia EÚ podporuje úsilie osobitného vyslanca OSN a jeho tímu vrátiť Jemen na cestu politických rokovaní a ukončiť ozbrojený konflikt. EÚ tiež vyzvala všetky strany, aby dodržiavali zásady ľudských práv a medzinárodného práva. Vyhlásenia vysokej predstaviteľky/podpredsedníčky Komisie Mogheriniovej a komisára pre humanitárnu pomoc a krízové riadenie Stylianidesa sa okrem iného venovali útokom na civilné obyvateľstvo a prístup k humanitárnej pomoci. Delegácia EÚ tiež rokovala s predstaviteľmi húthíov/stúpencov bývalého prezidenta Saleha s cieľom lobingom zvrátiť ich kroky, ktoré sú v rozpore s demokratickými zásadami, medzinárodným právom v oblasti ľudských práv a medzinárodným humanitárnym právom (prepustenie politických väzňov, ochrana novinárov atď.), a zároveň riešila otázky týkajúce sa slobody náboženského vyznania alebo viery. Porušovanie ľudských práv vrátane zadržiavania novinárov a cielených útokov na civilné oblasti však pokračuje.

Na 30. zasadnutí Rady pre ľudské práva EÚ podporila úsilie Holandska o vypracovanie návrhu rezolúcie o Jemene v rámci bodu 10 (technická spolupráca). Tento návrh rezolúcie sa spočiatku zameriaval na nezávislý a nestranný mechanizmus na vyšetrovanie prípadov porušovania ľudských práv v súčasnom konflikte v súlade so správou OHCHR o tejto otázke. Rada OSN pre ľudské práva však 2. októbra 2015 prijala spoločnú rezolúciu, ktorú preložila vláda Jemenu a Saudská Arábia, o „technickej pomoci a budovaní kapacít pre Jemen v oblasti ľudských práv“, v ktorej sa ustanovujú podmienky národnej vyšetrovacej komisie, od ktorej EÚ očakáva nezávislú prácu. EÚ vyjadrila znepokojenie nad zhoršovaním situácie v oblasti ľudských práv v Jemene a vyzvala legitímne orgány, aby zabezpečili, aby prípady údajného porušovania nezostali nepotrestané. EÚ opätovne vyjadrila podporu ústnej prezentácii aktuálnej situácie zo strany vysokého komisára na 31. zasadnutí Rady pre ľudské práva, pričom predloženie komplexnej písomnej správy sa očakáva na 33. zasadnutí.

EÚ naďalej nabáda Jemen, aby pristúpil k Zmluve o obchodovaní so zbraňami, keďže dôsledkom nadmerného zbrojenia Jemenu v posledných desaťročiach za vlády bývalého prezidenta Sáliha bolo nielen zneužívanie verejných financií v jednej z najmenej rozvinutých arabských krajín, ale zároveň podpora súčasného konfliktu. V tomto kontexte bude Jemen musieť uskutočniť rozsiahlu reformu sektora bezpečnosti, aby zmenil smerovanie svojho ďalšieho rozvoja a zároveň zlepšil hospodárske a sociálne práva svojich občanov. EÚ sa bude naďalej usilovať zohrávať úlohu pri podpore civilnej oblasti reformy bezpečnostného sektora. Cieľom projektu plánovaného v roku 2015 v rámci nástroja na podporu stability a mieru (IcSP) bolo podporiť reformu polície prostredníctvom vytvorenia pilotnej policajnej stanice v Saná, ktorá by bola ukážkou prístupu založeného na ľudských právach v rámci miestnej polície. Koncepcia tohto a súvisiacich projektov zostáva v platnosti aj pre obdobie, keď konflikt ustúpi.

EÚ zároveň naďalej podporovala viaceré jemenské organizácie občianskej spoločnosti, ktoré napriek veľkým prekážkam pokračujú v práci v oblasti ľudských práv a sprostredkovania mieru s cieľom chrániť krehkú sociálnu štruktúru Jemenu. S UNICEF sa v decembri 2015 spustil projekt na ochranu detí v ozbrojenom konflikte. Počas roka 2015 sa pokračovalo v priamej podpore obhajcov ľudských práv v núdzi prostredníctvom rôznych mechanizmov podpory EÚ. Napriek pozastaveniu viacerých projektov a zúženiu hlavných činností niektoré jemenské organizácie občianskej spoločnosti aktívne monitorovali porušovanie ľudských práv vo vybraných oblastiach (napr. civilné obete, únosy alebo hodnotenie škôd) alebo pracovali na zvyšovaní právnej istoty, postupoch zatýkania a podmienkach zadržiavania, a to aj v prípade žien a dievčat.

V rámci nástroja na podporu stability a mieru EÚ spolu s mechanizmom OSN pre overovanie a inšpekcie (UNVIM) pomáhala pri umožňovaní neprerušeneho prísunu komerčného tovaru do Jemenu, ktorý je takmer výlučne závislý od dovozu základných výrobkov a potravín. Cieľom UNVIM je zabezpečiť, aby bol obchodný náklad a humanitárna pomoc, ktoré vstupujú do pobrežných vôd krajiny, v súlade s rezolúciou BR OSN č. 2216. V kontexte prebiehajúcej podpory EÚ pre reformu sektora civilnej bezpečnosti dostalo Ženevské centrum pre demokratickú kontrolu ozbrojených síl (DCAF) finančné prostriedky v rámci nástroja na podporu stability a mieru (IcSP) na prípravu budúcich projektov v tejto oblasti. Okrem toho bolo výsledkom výziev na predkladanie návrhov na podporu vnútroštátnych aktérov občianskej spoločnosti v oblasti predchádzania konfliktom, budovania mieru a pripravenosti na krízy v Jemene pridelenie prostriedkov na projekty venované miestnemu budovaniu mieru a ženám a deťom v ozbrojených konfliktoch.

Napokon delegácia EÚ zamerala svoje úsilie a verejnú diplomáciu na posilnenie postavenia žien a prevládajúcu prax, ktorou sú predčasné sobáše v Jemene, a to prostredníctvom premietnutia oceneného filmu „Volám sa Nojoom, mám 10 rokov a som rozvedená“ a pridruženej výstavy fotografií propagujúcej jemenské fotografky. Film si v Paríži a Bruseli pozrelo takmer 1 000 divákov, pričom následné podujatia sa plánujú na začiatok roka 2016 v Bruseli (festival „*Elles tournent*“) a v New Yorku, ktorými sa situácia v Jemene prepojí na celosvetové kampane.

Irán

Napriek sľubom prezidenta Rúháního, že občianske slobody sa počas jeho vlády zlepšia, sa v roku 2015 dosiahlo len málo pokroku. Problémy pretrvávajú, konkrétne narastajúci počet popráv, nedostatok záruk slobodného a spravodlivého súdneho konania a porušovanie slobody prejavu, náboženstva a viery a práv žien.

Kontakty EÚ s Iránom sa v roku 2015 naďalej zameriavali na riešenie jadrovej otázky. EÚ sa však naďalej venovala otázkam týkajúcim sa ľudských práv v Iráne prostredníctvom rôznych formálnych aj neformálnych, bilaterálnych a multilaterálnych ciest. EÚ vydala vyhlásenia k viacerým jednotlivým prípadom, ako napríklad plánovaným popravám mladistvých páchatel'ov, a opätovne vyjadrila znepokojenie nad vysokým počtom popráv v Iráne, najmä za trestné činy súvisiace s drogami, ktoré sa podľa medzinárodného práva v oblasti ľudských práv nekvalifikujú ako najzávažnejšie trestné činy. EÚ tiež vyzvala iránsku vládu, aby trest smrti prestala uplatňovať.

Keďže v Iráne sa podľa správ v roku 2015 vykonalo viac než 765 popráv (v roku 2014 bolo nahlásených 482 popráv a v roku 2013 500 popráv), hlavnou otázkou v oblasti ľudských práv bolo uplatňovanie trestu smrti.

Počas svojej prvej návštevy Teheránu, ktorá sa uskutočnila 28. júla 2015, vysoká predstaviteľka/podpredsedníčka Komisie Mogheriniová uviedla, že je naliehavo potrebné zlepšiť situáciu v oblasti ľudských práv.

Európsky parlament sa naďalej živo zaujímal o situáciu v oblasti ľudských práv v Iráne. Delegácia Výboru pre zahraničné veci Európskeho parlamentu (AFET), ktorú viedol Elmar Brok, navštívila Irán v júni 2015 a predseda Európskeho parlamentu Schulz túto krajinu navštívil v októbri 2015.

Irán bol predmetom druhého všeobecného pravidelného preskúmania (UPR) počas 28. zasadnutia Rady OSN pre ľudské práva v marci 2015. EÚ sa na tomto procese zúčastnila a privítala skutočnosť, že Irán prijal 130 (zo 291) odporúčaní. Počas Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov v New Yorku EÚ opäť podporila rezolúciu, ktorú predložila Kanada a ktorou sa odsudzuje situácia v oblasti ľudských práv v Iráne.

Mechanizmy dohľadu MOP konštatovali, že Irán porušuje slobodu združovania, pričom v tejto súvislosti zdôraznili vážne a naliehavé prípady.

Irak

Irak zápasí s kritickou situáciou v oblasti ľudských práv v kontexte ich rozsiahleho porušovania zo strany Dá'íš, narastajúcim sektárskym násilím a ťažkou situáciou, ktorej čelia etnické a náboženské menšiny. Krajina čelí núdzovej humanitárnej situácii, v rámci ktorej je 3,2 milióna osôb vnútorne vysídlených a 8,7 milióna Iračanov potrebuje pomoc.

EÚ sa počas celého roka naďalej usilovala nájsť politické riešenie konfliktu v Iraku a odstraňovať jeho prvotné príčiny. EÚ podporovala predsedu vlády al-Abádiho pri vykonávaní jeho programu reforiem, ktorých cieľom je riešiť rozšírenú korupciu a nedostatočné verejné služby. Vyzvala vládu, aby slúžila všetkým zložkám irackej spoločnosti a dosiahla pokrok v otázke národného zmierenia.

Rada pre zahraničné veci 16. marca 2015 prijala regionálnu stratégiu EÚ pre Sýriu a Irak, ako aj pre hrozbu ISIL/Dá'iš, ktorej cieľom je dosiahnuť trvalý mier, stabilitu a bezpečnosť v regióne.

Usmerňuje opatrenia EÚ a členských štátov na mieste, a to aj v oblastiach týkajúcich sa ľudských práv, napríklad v oblasti právneho štátu, politickej inkluzívnosti, miestnej správy vecí verejných, boji proti korupcii, reformy súdnictva, ako aj podpory poskytovania základných služieb a hospodárskeho rozvoja. Ministri zahraničných vecí v záveroch Rady z 14. decembra 2015 ostro odsúdili pokračujúce hrubé, systematické a rozsiahle porušovanie ľudských práv, ktoré uskutočňuje Dá'iš, a vyzvali, aby sa páchatelia za svoje činy zodpovedali. EÚ tiež jasne uviedla, že v boji proti Dá'iš sa musia naďalej dodržiavať ľudské práva.

V rámci Dohody o partnerstve a spolupráci medzi EÚ a Irakom (PCA), ktorá bola podpísaná v máji 2012, sa podvýbor pre ľudské práva a demokraciu druhýkrát stretol v Bagdade v apríli 2015, aby rokoval o obchodovaní s jezídskymi ženami a deťmi, využívaní mučenia a vynútených priznaniach a slobode médií. Zdôraznili sa oblasti, v ktorých sa dosiahol pokrok v súvislosti s monitorovaním väzníc a so schopnosťou irackej polície riešiť prípady domáceho násillia, v neposlednom rade prostredníctvom zamestnania policajtiiek.

Európsky parlament prijal niekoľko uznesení, v ktorých odsúdil kroky organizácie Dá'iš a vyjadril znepokojenie z humanitárnej situácie, ako aj zo situácie v oblasti práv osôb patriacich k menšinám v Iraku. Šieste medziparlamentné zasadnutie medzi Európskym parlamentom a Irakom sa konalo v decembri 2015 v Bruseli.

Na miestnej úrovni delegácia EÚ v Iraku organizovala mesačné zasadnutia pracovnej skupiny EÚ+ pre ľudské práva (členské štáty EÚ a rovnako zmýšľajúce krajiny a OSN) a predsedala im ako platforme pre pravidelné kontakty a dialóg s úradníkmi irackej vlády, poslancami parlamentu, politickými aktérmi, MVO a OOS. Vo februári 2015 delegácia EÚ a veľvyslanectvá členských štátov EÚ vydali vyhlásenie o vykonávaní rezolúcie BR OSN č. 1325 o ženách, mieri a bezpečnosti. V novembri 2015 sa v reakcii na pátovú politickú situáciu v regióne a ľudové demonštrácie uskutočnili miestne kontakty s politickými stranami v Kurdistane. Prijali sa viaceré opatrenia v súvislosti s mučením, a to aj voči policii, ako aj opatrenia v súvislosti s trestom smrti vrátane kontaktov vedúceho delegácie s prezidentom republiky. V roku 2015 boli v kurdskom regióne Iraku popravené tri osoby, čím sa *de facto* ukončilo moratórium na trest smrti z roku 2008. Podľa zdrojov federálnej vlády sa v roku 2015 uskutočnilo 37/38 popráv.

V novembri 2015 delegácia EÚ uskutočnila konzultácie v súvislosti s kontroverzným článkom zákona o vnútroštátnom preukaze totožnosti, ktorým sa porušuje sloboda náboženského vyznania alebo viery nemuslimských skupín. Okrem toho EÚ opätovne vyzvala Irak, aby podpísal štatút Medzinárodného trestného súdu, opčný protokol k Dohovoru OSN proti mučeniu alebo inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, opčný protokol k dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, ako aj druhý opčný protokol k Ženevským dohovorom. Delegácia EÚ prispela k formulácii vstupov EÚ v rámci pracovnej skupiny pre všeobecné pravidelné preskúmanie v súvislosti s Irakom.

Irak je príjemcom prostriedkov z viacerých projektov financovaných EÚ týkajúcich sa ľudských práv, právneho štátu, vzdelávania a podpory pre miestne orgány. Približne 15 % viacročného orientačného programu (MIP) na roky 2014 – 2017 je venovaných projektom na ochranu ľudských práv. V rámci prebiehajúcich projektov sa poskytuje podpora systému trestného súdnictva, podporuje sa budovanie kapacít v rámci nezávislej vysokej komisie pre ľudské práva a ich cieľom je posilniť odolnosť regionálnej a miestnej správy vecí verejných. V rámci Európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) sa v súčasnosti financuje odborná príprava organizácií občianskej spoločnosti, učiteľov a univerzitných profesorov s cieľom poskytovať školenia v oblasti ľudských práv, náboženskej znášanlivosti, boja proti diskriminácii a v oblasti rodovej rovnosti.

EÚ v roku 2015 podporila humanitárnych partnerov v Iraku sumou vo výške 104,65 milióna EUR so zameraním na pomoc založenú na potrebách v ťažko dostupných oblastiach. Uskutočňovala sa humanitárna diplomacia s cieľom odsúdiť rozsiahle porušovanie medzinárodného humanitárneho práva všetkými stranami konfliktu. V tejto súvislosti Európsky komisár pre humanitárnu pomoc a civilnú ochranu Stylianides dvakrát navštívil Irak.

VII. ÁZIA

Afganistan

V roku 2015 EÚ spolupracovala s afganskou vládou, parlamentom, občianskou spoločnosťou a medzinárodným spoločenstvom, ako aj členskými štátmi s cieľom zvýšiť informovanosť o ľudských právach a ich dodržiavanie. Kľúčovými oblasťami, ktoré vyvolávajú obavy, sú aj naďalej práva žien a detí, občianska spoločnosť a obhajcovia ľudských práv, mučenie a zneužívanie, sloboda prejavu, sloboda náboženstva alebo viery, trest smrti a prístup k spravodlivosti.

Prvý dialóg o ľudských právach medzi Afganistanom a EÚ sa konal 15. júna 2015 so zameraním na otázky, ako sú práva žien, práva detí, mučenie a zlé zaobchádzanie, prístup k spravodlivosti, sloboda prejavu a sociálne zraniteľné skupiny a/alebo osoby so zdravotným postihnutím. Nadväzujúce stretnutie s vládou sa uskutočnilo 1. decembra 2015.

EÚ naďalej podporovala posilňovanie medzinárodných, regionálnych a národných rámcov ochrany a podpory ľudských práv v Afganistane. EÚ si zachovala svoju vedúcu úlohu v politickom dialógu, a to aj v súvislosti s rámcom pre uskutočňovanie sebestačnosti prostredníctvom vzájomnej zodpovednosti (SMAF). Rámec SMAF sa dohodol v septembri 2015 a zameriava sa na kľúčové reformy v oblastiach, akými sú napríklad správa vecí verejných, právny štát a ľudské práva vrátane práv žien, odstránenia násilia páchaného na ženách a vykonávanie rezolúcie BR OSN č. 1325 o ženách, mieri a bezpečnosti. Práva detí sú tiež na popredných miestach agendy politického dialógu.

EÚ pokračovala v podpore vymenovania generálneho prokurátora do konca roku 2015 a v podpore reformy súdnictva do konca roka 2016. EÚ bola tiež zástancom vymenovania sudkyne na najvyšší súd, hoci kandidátku zamietol parlament.

EÚ zdôraznila, že je potrebné, aby afganská vláda preukázala politický záväzok voči Afganskej nezávislej komisii pre ľudské práva (AIHRC) a podporovala ju.

S cieľom podporiť vykonávanie národného akčného plánu o ženách, mieri a bezpečnosti (BR OSN 1325), ktorý vláda spustila 30. júna 2015, EÚ a fínske veľvyslanectvo 20. septembra 2015 usporiadali konferenciu o vykonávaní národného akčného plánu spolu s afganskou vládou.

V roku 2015 EÚ vydala viaceré verejné vyhlásenia v reakcii na závažné porušenia ľudských práv. EÚ často vyjadrovala znepokojenie nad vysokým počtom obetí teroristických útokov, ozbrojených konfliktov a nestabilnej bezpečnostnej situácie z radov civilistov. V marci EÚ vydala tlačové vyhlásenie, v ktorom odsúdila brutálne zabitie mladej ženy v Kábule rozhnevaným davom. V roku 2015 bolo na smrť ukameňovaných päť žien v oblastiach, ktoré ovláda Taliban, a EÚ vydala vyhlásenia, v ktorých tieto činy odsúdila.

EÚ počas celého roka podporovala verejné podujatia presadzujúce ľudské práva a práva žien, a to aj podporou a presadzovaním diskusií, verejných prezentácií, podujatí a vystúpení.

Po priamych hrozbách adresovaných novinárom zo strany Talibanu zaviedla EÚ dvojmesačné stretnutia s novinármi týkajúce sa slobody tlače a bezpečnosti novinárov.

EÚ bola v Afganistane naďalej kľúčovým darcom a zasadzovala sa o ľudské práva prostredníctvom rôznych nástrojov a tematických programov. Delegácia EÚ realizovala 23 zmlúv na podporu občianskej spoločnosti, ľudských práv, posilňovania postavenia žien v médiách a sociálnej ochrany. Účelom týchto projektov bolo podporovať úlohu občianskej spoločnosti presadzovaním ľudských práv a demokratických reforiem; vytvoriť priaznivejšie prostredie pre účasť afganských žien vo verejnom živote; posilniť politickú účasť a ochranu práv marginalizovaných vnútorne vysídlených osôb v mestskom prostredí; rozvíjať vedomosti vedúcich mládežníckych skupín o otázkach týkajúcich sa občianstva, ľudských práv a rodových otázkach; podporovať obhajcov ľudských práv; predchádzať násiliu voči ženám a dievčatám v rodinách, prípadne ho zmierňovať a poskytovať politickú podporu, prístup k odbornej príprave, budovaniu kapacít a psychologickému poradenstvu.

V roku 2015 EÚ poskytla dva nové granty v rámci EIDHR CBSS so zameraním na monitorovanie ľudských práv a podávanie správ, budovanie kapacít v médiách vrátane investigatívnej žurnalistiky, presadzovanie posilnenia politického a občianskeho postavenia žien a práv žien prostredníctvom spolupráce s náboženskými vodcami a mulláhmi. EÚ tiež poskytla núdzový grant v rámci EIDHR na podporu ľudských práv a aktivistov za práva žien evakuovaných z Kunduzu po tom, ako toto mesto obsadil Taliban.

EUPOL úzko spolupracuje s ministerstvom vnútra a podporuje ho prostredníctvom strategického poradenstva v súvislosti s jeho úlohami a oblasťami zodpovednosti s osobitným dôrazom na plány vykonávania stratégie ženskej polície. Predovšetkým sa plánuje zriadenie výboru na monitorovanie obťažovania a sexuálneho zneužívania policajtiiek zo zboru ANP, ako aj osobitnej komisie, ktorej úlohou bude podávať správy a monitorovať výkonnosť ANP a porušovanie ľudských práv zo strany zamestnancov ANP. V rámci misie EUPOL sa poskytovalo poradenstvo oddeleniu pre rodové otázky na Afganskej generálnej prokuratúre (AGO) so zameraním na budovanie kapacít v oblasti ľudských práv a rodových otázok. V rámci misie EUPOL sa tiež podporovala diskusia medzi ministerstvom vnútra a AIHRC/úradom policajného ombudsmana o ich memorande o porozumení. Misia EUPOL sa zapojila aj do práce pracovnej skupiny pre reformu trestného práva, ktorá vypracúva trestný zákonník.

Rokovania o dohode o spolupráci, partnerstve a rozvoji s afganskou vládou boli úspešne ukončené a táto dohoda bola parafovaná 1. júla 2015.

ASEAN

Po tom, čo hlavy štátov alebo predsedovia vlád Združenia národov juhovýchodnej Ázie (ASEAN) v roku 2012 prijali vyhlásenie ASEAN-u o ľudských právach, zintenzívnila sa práca medzivládnej komisie ASEAN-u pre ľudské práva (AICHR), hlavného orgánu ASEAN-u pre oblasť ľudských práv. Na základe akčného plánu z Bandar Seri Begawanu na roky 2013 – 2017 na podporu posilneného partnerstva ASEAN – EU sa dialóg a spolupráca medzi EÚ a ASEAN-om v oblasti ľudských práv podstatne zlepšili.

EÚ pozvala členov AICHR, komisiu ASEAN-u pre podporu a ochranu práv žien a detí, Výbor ASEAN-u pre ženy (ACW), Výbor ASEAN-u pre vykonávanie vyhlásenia ASEAN-u o ochrane a podpore migrujúcich pracovníkov (ACMW) a sekretariát ASEAN-u (ASEC) na týždňovú návštevu Bruselu, ktorá sa má uskutočniť v októbri. Počas tejto návštevy EÚ a ASEAN uskutočnili svoj vôbec prvý politický dialóg o ľudských právach, ktorému spolupredsedať osobitný zástupca EÚ pre ľudské práva Stavros Lambrinidis. Zo strany EÚ bolo cieľom posilnenie vzájomnej dôvery a nastavenie kurzu smerom k pravidelným dialógom o ľudských právach a posilnenej bilaterálnej a multilaterálnej spolupráci, pričom nabádala orgány ASEAN-u zaoberajúce sa ľudskými právami, aby otvorenejšie spolupracovali s občianskou spoločnosťou a rozvíjali ochranný aspekt svojich mandátov. Diskusie boli príležitosťou na konštruktívnu výmenu názorov na témy, ako sú ľudské práva a práva žien a detí. Popri formálnom dialógu OZEÚ viedol poldenný seminár o spolupráci s občianskou spoločnosťou. AICHR mala tiež príležitosť stretnúť sa s Európskym parlamentom, mimovládnyimi organizáciami z EÚ a zástupcami podnikov s cieľom prediskutovať SZP. Program doplnilo niekoľko návštev v teréne a celodenné stretnutia s belgickými orgánmi.

Bangladéš

Hlavnými prioritami EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie boli aj naďalej reforma súdnictva, moratórium na trest smrti, vykonávanie mierovej dohody pre horské oblasti Chittagongu, podpora Rohingov, ochrana práv osôb patriacich k menšinám, obhajcovia ľudských práv, práva žien a detí, podpora občianskej spoločnosti a vykonávanie pracovného práva.

V roku 2015 sa v Bangladéši zmenšoval demokratický priestor a postupne sa zhoršovala situácia v oblasti občianskych a politických práv vrátane mimosúdnych vražd, nútených zmiznutí osôb a reštriktívnych opatrení voči opozícii a aktivistom za ľudské práva. Zvýšil sa aj počet prípadov zastrašovania novinárov a vydavateľov a zároveň sa prijali opatrenia, ktorými sa ohrozila ekonomická životaschopnosť niektorých popredných novín. Počet útokov na slobodu prejavu sa v roku 2015 zvýšil. Zabitie štyroch „ateistických“ blogerov a jedného vydavateľa v roku 2015 ukázalo, že krajina nie je voči hrozbe rastúceho náboženského extrémizmu imúnna. Zhoršujúca sa bezpečnostná situácia bola zdôraznená zabitím dvoch cudzích štátnych príslušníkov. Pozitívom je, že sa dosiahol určitý pokrok v oblasti sociálnych a ekonomických práv.

EÚ pokračovala v dialógu s Bangladéšom o ľudských právach a demokracii na zasadnutí podskupiny pre dobrú správu vecí verejných, ľudské práva a migráciu, ktoré sa konalo vo februári 2015, a spoločnej komisii EÚ – Bangladéš, ktoré sa konalo v novembri 2015. Hlavným prerokúvanými otázkami boli základné demokratické práva, mimosúdne zabíjanie, nedobrovoľné zmiznutia, reštriktívne opatrenia voči opozícii a aktivistom v oblasti ľudských práv, postavenie menšín a domorodého obyvateľstva a násilie páchané na ženách a deťoch.

EÚ a jej členské štáty pravidelne sledovali situáciu v oblasti ľudských práv v Bangladéši prostredníctvom politického dialógu, verejnej diplomacie, rozvojovej pomoci, spolupráce s bangladéšskymi predstaviteľmi, stretnutí s obhajcami ľudských práv alebo organizáciami návštev v teréne s cieľom oboznámiť sa so situáciou na mieste. Vedúci misií EÚ vydali niekoľko vyhlásení o násilných trestných činoch. Vedúci misií EÚ sa 15. januára 2015 tiež stretli s ministrom zahraničných vecí, aby vyjadrili poľutovanie nad politickým násilím a výslednými stratami na životoch.

EÚ dôrazne odsúdila vraždy blogerov vo viacerých vyhláseniach a vyzvala orgány, aby uskutočnili náležité vyšetrovanie s cieľom postaviť páchateľov pred súd. Európsky parlament prijal 26. novembra 2015 uznesenie o slobode prejavu v Bangladéši, v ktorom odsúdil útoky proti sekulárnym spisovateľom, blogerom, náboženským menšinám a zahraničným humanitárnym pracovníkom, a vyzval bangladéšske orgány, aby okamžite ukončili všetky akty násilia, obťažovania, zastrašovania a cenzúry. Vo vyhlásení hovorca vysokej predstaviteľky/podpredsedníčky Komisie z 29. septembra 2015 sa odsudzuje zabitie talianskeho humanitárneho pracovníka a vyzýva sa na to, aby boli osoby zodpovedné za tento trestný čin postavené pred súd.

Pokiaľ ide o trest smrti, Bangladéš naďalej vykonával popravy a odsudzoval na trest smrti. Dňa 9. apríla 2015 po tom, ako bangladéšsky najvyšší súd potvrdil trest smrti v prípade Muhammada Kamaruzzamana sa vo vyhlásení hovorca VP/PK odsudzuje trest smrti. Právni experti a predseda delegácie Európskeho parlamentu pre vzťahy s krajinami južnej Ázie kritizovali nedostatočnú neustrannosť a transparentnosť konaní Bangladéšskeho medzinárodného trestného tribunálu.

V reakcii na slabé výsledky volebnej komisie v troch po sebe nasledujúcich voľbách (naposledy boli komunálne voľby v Dháke a Chittagongu v apríli 2015 zmarené v dôsledku mnohých nezrovnalostí, ktorých svedkami boli pozorovatelia EÚ) a podľa článku 1 dohody o spolupráci z roku 2001, podľa ktorej rešpektovanie ľudských práv a demokratických zásad predstavuje zásadný prvok, EÚ sa spolu s ostatnými darcami rozhodli ukončiť program podpory volebnej komisie Bangladéša.

V roku 2015 sa pokračovalo v spolupráci v rámci paktu udržateľnosti s cieľom zlepšiť práva pracujúcich a podmienky zdravia a bezpečnosti pri práci v bangladéšskom odevnom priemysle. Dlho očakávané vykonávacie predpisy revidovaného bangladéšskeho zákonníka práce boli uverejnené v septembri 2015 a plynulým tempom sa pokračovalo v inšpekciách tovární v odevnom priemysle. O týchto otázkach sa rokovalo na konferencii s názvom „Pripomenutie Rana Plaza: cesta vpred“, ktorá sa v apríli 2015 uskutočnila v Európskom parlamente. EÚ na 104. Medzinárodnej konferencii práce prispela k preskúmaniu otázky, či Bangladéš dodržiava dohovor č. 87 MOP o slobode združovania.

EÚ financovala dva projekty s cieľom pokročiť vo vykonávaní mierovej dohody o Chittatong Hill Tracts (CHT): projekt fondu rozvoja CHT, na ktorý bolo vyčlenených 24 milióna EUR, a projekt na podporu základného vzdelávania v CHT.

EÚ pokračovala v dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti a obhajcami ľudských práv. Pokračovalo sa v podpore MVO pôsobiacich v oblasti ľudských práv prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva.

V roku 2015 sa zrealizovalo približne 35 projektov, ktoré sa venovali otázkam, ako sú práva detí, žien a osôb so zdravotným postihnutím, práva menšín a domorodého obyvateľstva a práva zamestnancov až po posilnenie postavenia občianskej spoločnosti, a to v celkovej výške 210 milióna EUR. V roku 2015 bolo na príspevok vo výške 6,8 milióna EUR vybraných sedem nových projektov zameraných na občiansku spoločnosť. Posilnenie demokratickej správy vecí verejných je tiež jednou z priorít viacročného orientačného programu na roky 2014 – 2020.

Bhután

V roku 2015 bola hlavnou prioritou EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie aj naďalej podpora úspešného a pokračujúceho procesu demokratizácie a modernizácie, najmä posilnenie občianskych a politických práv, podpora pulzujúcej občianskej spoločnosti, ako aj úsilia bhutánskej vlády bojovať proti násiliu voči ženám a deťom. EÚ naďalej spolupracovala s Butánom pri riešení dlhotrvajúceho problému nepálsky hovoriacich bhutánskych utečencov v Nepále.

Od posledného všeobecného pravidelného preskúmania (UPR) v roku 2014 sa Bhután venoval súboru odporúčaní vyplývajúcich z UPR, ako je prístup k sociálnym službám (napr. zdravotníctvo a vzdelávanie), odstraňovanie chudoby, boj proti domácejmu násiliu, rodové otázky a boj proti korupcii. Bhután podnikol významné kroky, najmä pokiaľ ide o boj proti korupcii a ochranu práv žien a detí. Napriek tomu je potrebné zaoberať sa oneskorením ratifikácie kľúčových medzinárodných nástrojov v oblasti ľudských práv a niekoľko obmedzení slobody zhromažďovania a združovania.

V roku 2015 EÚ rokovala s bhutánskou vládou o otázkach ľudských práv v rámci rôznych stretnutí, konkrétne počas posledných (šiestych) dvojročných konzultácií, ktoré sa v novembri 2015 konali v Thimphu, a počas stretnutí s predsedom vlády a ministrom zahraničných vecí. Rôzne otázky boli nastolené aj počas prvej návštevy predsedu vlády Tobgaya v júni 2015 v Bruseli. Návšteva vedúcich misií EÚ v Bhutáne v máji 2015 bola príležitosťou na rozsiahlu diskusiu s bhutánskymi orgánmi a inými zainteresovanými stranami o pokroku v oblasti demokratizácie.

V rámci viacročného orientačného programu (2014 – 2020) EÚ sústredila svoju podporu na posilňovanie občianskej spoločnosti a reformy miestnej správy s cieľom konsolidácie procesu decentralizácie a presunu právomocí a zdrojov.

Brunej

Brunejsko-darussalamský štát je absolutistická monarchia, v ktorej je od roku 1963 vyhlásený výnimočný stav. Zmes „obecných rád“ a poradných orgánov vrátane zákonodarnej rady (LegCo) vykonáva obmedzenú úlohu pri odporúčaní a schvaľovaní právnych predpisov. V inak tolerantnej spoločnosti prijal Brunej konzervatívnu formu islamu, ktorú chce ďalej rozvíjať na základe koncepcie malajskej islamskej monarchie.

Hoci je náboženská sloboda teoreticky chránená ústavou, v praxi sa uplatňujú rôzne obmedzenia. Vláda v roku 2015 pokračovala vo svojej dlhodobej politike podpory šafijskej školy sunitského islamu (oficiálne štátne náboženstvo). V decembri medzinárodní pozorovatelia podali správy o kázňach v mešitách, v ktorých sa moslimovia odrádzajú od spájania sa so symbolmi kresťanstva, hoci nemoslimovia majú povolené vyznávať svoje náboženstvo napríklad v katolíckych a anglikánskych kostoloch. V rámci samotného islamu sa prostredníctvom zákonov a politik zavádzajú obmedzenia pre náboženské skupiny, ktoré nedodržiavajú šafijskú školu. Trestný zákon šarie uverejnený v októbri 2013 obsahuje ustanovenia, ktoré majú vplyv na právnu štruktúru, ktorou sa riadi náboženská sloboda. V máji 2014 bola zavedená fáza I (v rámci ktorej sa tresty obmedzujú na pokuty a odňatie slobody). Niektoré prípady boli zaznamenané na súdoch. V roku 2015 ešte neboli k dispozícii informácie o tom, či, prípadne kedy, sa zavedú ďalšie fázy zákona.

V septembri 2015 Brunej podpísal dohovor OSN proti mučeniu, ešte však neoznámil, kedy ho ratifikuje.

Postupné zavádzanie trestného práva šarie možno vnímať ako snahu o zlepšenie spoločenskej, ako aj náboženskej disciplíny a zachovanie malajskej kultúry, tradície a zvykov, a nie ako trestanie alebo obmedzenie narastajúceho počtu trestných činov, v ktorých je v Bruneji málo. Cieľom je zachovať brunejskú spoločnosť v jej súčasnom stave a šíriť jej „základné hodnoty“. Trestným zákonom sa v Bruneji dopĺňa existujúce rodinné právo šarie. Keďže fázy II a III ešte neboli spustené a keďže existuje len stručný údaj o tom, ako bude právna koncepcia šarie fungovať spolu s existujúcimi právnymi predpismi, je stále ťažké posúdiť, ako sa môže trestné právo šarie v budúcnosti uplatňovať.

EÚ dôsledne využívala dvojstranné rokovania s brunejskými orgánmi na to, aby upozorňovala na otázky ľudských práv. Členské štáty EÚ pravidelne vyzývajú Brunej, aby pristúpil k ďalším hlavným nástrojom OSN v oblasti ľudských práv. Členské štáty zastúpené v Bruneji sa zúčastnili na podujatiach pri príležitosti Medzinárodného dňa žien s cieľom zvýšiť informovanosť o dohovore OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW).

Mjanmarsko/Barma

Jadrom spolupráce EÚ s Mjanmarskom/Barmou boli aj naďalej ľudské práva a demokracia, najmä situácia v Jakchajnskom štáte, nediskriminácia, sloboda náboženského vyznania a viery a sloboda prejavu.

Deväťdesiatjeden politických strán a vyše 6 000 kandidátov sa zapojilo do historických volieb v Mjanmarsku/Barme, ktoré sa konali 8. novembra 2015. Pôsobivá účasť 69 % voličov bola svedectvom odhodlania ľudu Mjanmarska/Barmy dosiahnuť zmenu. Volebná pozorovateľská misia (EU EOM) pod vedením podpredsedu Európskeho parlamentu Grafa Lambsdorffa pomohla prispieť k úspešnému priebehu volieb. EU EOM bola so svojimi 150 členmi vrátane siedmich poslancov Európskeho parlamentu najväčšou medzinárodnou volebnou pozorovateľskou misiou; pôsobila v celej krajine a pracovala v úzkej koordinácii s inými medzinárodnými pozorovateľmi. V predbežnom vyhlásení EU EOM z 10. novembra 2015 sa zdôraznilo, že deň volieb bol zorganizovaný dobre a že voľby boli pluralistické. Avšak pre skutočne demokratické voľby by boli potrebné ďalšie právne reformy a procedurálne zlepšenia vrátane zmeny ústavy.

Hoci Národná liga za demokraciu pod vedením nositeľky Nobelovej ceny za mier Aun Schan Su Ťij získala absolútnu väčšinu v parlamente a vymenuje nového prezidenta a bude formovať novú vládu, predstavitelia armády budú mať naďalej obsadených 25 % parlamentných kresiel bez toho, aby boli zvolení, budú mať právo veta a možnosť vymenovať troch kľúčových ministrov budúcej vlády.

Rada pre zahraničné veci 22. júna 2015 prijala závery o nadchádzajúcich voľbách v Mjanmarsku/Barme s cieľom zaslať vláde včas odkaz, pokiaľ ide o očakávania EÚ, že sa v roku 2015 uskutočnia vierohodné, inkluzívne a transparentné voľby.

V roku 2015 sa situácia v oblasti ľudských práv nezlepšila, najmä vzhľadom na odobratie volebného práva etnickým menšinám, predovšetkým moslimským Rohingom, a na pokračujúce zatýkanie a zadržiavanie politických aktivistov a obhajcov ľudských práv. Napriek vážnym obavám, ktoré vyjadrilo medzinárodné spoločenstvo vrátane EÚ, Mjanmarsko/Barma prijalo štyri zákony o „ochrane rasy a náboženstva“. Týmto právnymi predpismi sa obmedzuje úplné uplatňovanie ľudských práv žien a práv osôb patriacich k menšinám, ako aj sloboda náboženského vyznania a viery. Sú tiež v rozpore s medzinárodnými záväzkami krajiny v oblasti ľudských práv.

Napätie medzi komunitami, predovšetkým v Rakhinskom štáte, je aj naďalej vysoké. Približne 140 000 vnútorne vysídlených osôb, z ktorých prevažná väčšina sú Rohingovia, zostáva od roku 2012 uväznených v zanedbaných táboroch bez toho, aby požívali základné práva, ako je sloboda pohybu, prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a možnosť zarobiť si na živobytie. Rohingovia čelia v severnom Rakhinskom štáte, kde predstavujú väčšinu, dodatočným obmedzeniam a porušovaniu ľudských práv. Systematická diskriminácia a marginalizácia zvädza tisíce Rohingov, aby sa každoročne vydali na rizikovú cestu cez more do Malajzie cez Thajsko, pričom sa často stávajú obeťami prevádzáčov a obchodníkov. Niektorí z nich napokon skončia v modernom otroctve, čo sa zdôraznilo v migračnej kríze v Bengálskom zálive a Andamanskom mori v máji 2015 a problémom ulovili rýb, ktoré otroci, v Indonézii.

V roku 2015 nemohli držitelia bývalých dočasných registračných preukazov, tzv. držitelia bieleho preukazu vrátane Rohingov a iných etnických menšín, po prvýkrát voliť ani kandidovať, pretože nemali občianstvo. Ani jedna z dvoch veľkých strán nenominovala moslimských kandidátov pre silný vplyv zástancov tvrdej budhistickej línie počas kampane. V dôsledku toho nebude v novom parlamente ani jeden zástupca moslimov. Podnecovanie k nenávisti a nenávistné slovné prejavy zostali aj naďalej nepotrešané.

V tejto súvislosti sa osobitný zástupca EÚ (OZEÚ) pre ľudské práva Lambrinidis v tejto krajine naďalej angažoval v oblasti ľudských práv. Pri príležitosti druhého dialógu EÚ a Mjanmarska o ľudských právach v júni 2015 navštívil OZEÚ Jakchainský štát s cieľom preskúmať komplexné výzvy, ktorým čelia komunity Rohingov a Rachinov. Uskutočnil kľúčové stretnutia s viacerými ministrami, vedúcou predstaviteľkou NLD Aun Saan Su Ťij, občianskou spoločnosťou vrátane osobitného fóra občianskej spoločnosti pred špecializovaným dialógom o ľudských právach a s náboženskými vodcami. OZEÚ sa usiloval o pokrok vo všetkých kľúčových oblastiach vrátane segregácie komunit a súvisiacich otázok ľudských práv, občianstva, hlasovacích práv, štyroch zákonov o „ochrane rasy a náboženstva“ a rastúcich nenávisných slovných prejavov, najmä proti moslimom, a to v kontakte s vládou i zástupcami jednotlivých spoločenstiev. Dialóg o ľudských právach sa zameriaval na viacero otázok z oblasti ľudských práv vrátane pracovných práv, pozemkových práv, migrácie, väznov svedomia, podmienok vo väzení, nediskriminácie, ratifikácie a vykonávania základných dohovorov v oblasti ľudských práv a spolupráce na multilaterálnych fórach.

EÚ 15. októbra 2015 podpísala ako medzinárodný svedok celonárodnú dohodu o prímerí medzi vládou Mjanmarska/Barmy a ozbrojenými etnickými skupinami. Táto dohoda predstavuje dôležitú etapu na ceste k mieru, bezpečnosti a prosperite a umožňuje začatie celonárodného politického dialógu. Vo vyhlásení vydanom v mene EÚ, VP/PK Mogheriniová uvítala podpísanie dohody a vyzvala na zapojenie nesignatárskych skupín do ďalšej fázy procesu. Inkluzívnosť bude kľúčom k národnému zmiereniu, dodržiavaniu práv osôb patriacich k menšinám a spravodlivému rozvoju pre všetkých. Napriek pokroku v mierových rozhovoroch pokračovali strety medzi armádou a ozbrojenými etnickými skupinami, najmä v Šanskom a Kačjinskom štáte, čo spôsobuje ďalšie presídľovanie obyvateľstva. Je hlásené sexuálne násilie, nútený nábor a nútená práca.

EÚ preukázala svoj záväzok spolupracovať s vládou, MOP a ďalšími partnermi (napr. USA a Japonskom) na pracovných právach a sociálnej zodpovednosti podnikov, keď v máji 2015 pristúpila k iniciatíve na podporu základných pracovných práv a postupov v Mjanmarsku. Ešte viac sa posilnila spolupráca s občianskou spoločnosťou. EÚ v období pred dialógom o ľudských právach zorganizovala fórum občianskej spoločnosti s cieľom poskytnúť informácie o výzvach v oblasti ľudských práv v Mjanmarsku/Barme. Plán angažovanosti EÚ s občianskou spoločnosťou bol spustený v septembri 2015. Boli vytvorené štyri referenčné skupiny zahŕňajúce miestne OOS, zástupcov členských štátov EÚ, medzinárodné mimovládne organizácie a iných rozvojových partnerov. Pokračovalo sa v stretnutiach s obhajcami ľudských práv. EÚ viedla a koordinovala pravidelné sledovanie súdnych pojednávaní a procesov s obhajcami ľudských práv a aktivistov vrátane študentov zadržaných počas protestov v marci 2015.

V roku 2015 EÚ opätovne predložila uznesenie o ľudských právach v Mjanmarsku/Barme v treťom výbore Valného zhromaždenia OSN, ako aj v Rade OSN pre ľudské práva. Obe rezolúcie sa prijali bez hlasovania.

Pravidelné všeobecné preskúmanie venované Mjanmarsku/Barme sa uskutočnilo 6. novembra 2015.

Mjanmarsko/Barma podpísala Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach a opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa a o účasti detí v ozbrojených konfliktoch a zároveň sa pripojilo k Dohovoru OSN proti mučeniu.

Kambodža

Situácia v oblasti ľudských práv zostáva vysokou prioritou pre EÚ v Kambodži. Dosiahol sa pokrok v niektorých oblastiach začiatkom roku 2015, najmä v dohode o zmene volebných právnych predpisov, vytvorení dvojstrannej národnej volebnej komisie (NEC) a určitej angažovanosti zo strany vlády v otázke pozemkov. Vzťahy medzi dvomi hlavnými politickými stranami sa však v druhej polovici roka podstatne zhoršili, pričom sa vyskytla séria incidentov zjavne zameraných na zastrašovanie opozície a obmedzenie jej slobody prejavu, čím sa situácia v oblasti politických práv zhoršila. Viaceré z nových zákonov, ktoré boli prijaté alebo sú v záverečnej fáze prípravy, vyvolávajú obavy týkajúce sa ich možného použitia na obmedzenie slobody prejavu a slobody združovania. Závažné problémy pretrvávajú, pokiaľ ide o nezávislosť súdnictva.

Delegácia EÚ vydala 9. apríla 2015 miestne vyhlásenie, v ktorom víta vymenovanie novej národnej volebnej komisie. Hovorca vysokej predstaviteľky/podpredsedníčky Komisie vydal 15. júla vyhlásenie k prijatiu nového zákona o mimovládnych organizáciách a združeniach, v ktorom vyjadruje poľutovanie nad nedostatočnou predchádzajúcou konzultáciou so zainteresovanými stranami a znepokojenie v súvislosti s právnymi predpismi, ktoré by mohli obmedziť činnosti MVO. Delegácia EÚ vydala 27. októbra 2015 miestne vyhlásenie po tom, čo dvoch opozičných poslancov zbili demonštranti, v ktorom vyzvala príslušné orgány, aby postavili zodpovedné osoby pred súd a podnikli kroky na zaručenie bezpečnosti všetkých demokraticky zvolených zástupcov.

EÚ viedla pravidelný dialóg o ľudských právach s kambodžskými orgánmi. Delegácia tiež uskutočňovala pravidelné kontakty s organizáciami občianskej spoločnosti vrátane zástupcov domorodých spoločenstiev. V spolupráci s Nemeckom EÚ naďalej nabádala vládu Kambodže, aby vyriešila prípady oneskorenia pri realizácii komunitných pozemkových práv domorodého obyvateľstva a aby pozorne sledovala inkluzívnosť registrácie pôdy. V priebehu roku 2015 sa návštevy personálu EÚ v teréne osobitne zameriavali na tieto témy a boli príležitosťou na koordináciu na mieste s mimovládnymi organizáciami a miestnym obyvateľstvom.

Rozdelenie pôdy je vysokou prioritou vo vzťahoch a rokovaníach EÚ s vládou Kambodže. Delegácia EÚ naďalej trvala na potrebe väčšej transparentnosti v súvislosti s preskúmaním štátnej pôdy pridelenéj vo forme koncesíí na hospodárske využívanie pôdy (ELCs), budúce využitie pôdy, ktorá bola z ELC vyňatá, a úsilie o vyriešenie konfliktu v súvislosti s pôdou. EÚ poskytla technickú pomoc kambodžskej kráľovskej vláde pri navrhovaní nezávislého mechanizmu posudzovania a odškodnenia spoločenstiev, ktoré sú zasiahnuté koncesiami na hospodárske využívanie pôdy na pestovanie cukrovej trstiny; konkrétnu formu ešte musí schváliť kambodžská vláda.

Prioritami v rámci politického dialógu boli otázky týkajúce sa práv odborov, násilie voči pracovníkom a revízia minimálnej mzdy. EÚ tiež viedla pravidelné dialógy so združeniami podnikov (najmä v odevnom priemysle) a individuálnymi investormi, pokiaľ ide o práva zamestnancov a dôstojnú prácu.

EÚ na 104. Medzinárodnej konferencii práce prispela k preskúmaniu otázky, či Kambodža dodržiava dohovor MOP č. 182 o najhorších formách detskej práce. Mechanizmy pre dohľad nad normami MOP konštatovali aj porušovania slobody združovania, pričom v tejto súvislosti zdôraznili vážne a naliehavé prípady.

V roku 2015 EÚ naďalej podporovala viaceré MVO pôsobiace v oblasti ľudských práv a MVO a celkovo prideliť nové granty vo výške viac ako 1 milión EUR a poskytla granty štyrom ochrancom ľudských práv.

EÚ prispieva sumou 10 miliónov EUR do rozpočtu pre vnútroštátne a medzinárodné zložky osobitných komôr súdov Kambodže (ECCC) na obdobie 2015 – 2016. EÚ sa v roku 2015 oficiálne stala členom skupiny hlavných darcov pre ECCC.

Čínska ľudová republika

V roku 2015 aj naďalej patrila medzi ciele EÚ v oblasti ľudských práv ratifikácia – zo strany Číny – Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ICCPR), ktorý bol podpísaný v roku 1998, pričom strednodobým cieľom bolo dodržiavanie ustanovení Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, ako aj čínskej ústavy, trestného práva a zákona o trestnom konaní. EÚ tiež pokračovala vo svojej globálnej kampani proti trestu smrti a hoci Čína vyvinula úsilie o výrazné zníženie počtu trestných činov, ktoré sa trestajú smrťou, napríklad aj prostredníctvom zmeny zákona o trestnom konaní prijatou v roku 2015, stále ostáva krajinou s najvyšším počtom popráv. Sloboda prejavu, ktorá je jedným z ústredných pilierov Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, zostala aj naďalej prioritou EÚ v Číne, rovnako ako rozvoj pulzujúcej občianskej spoločnosti a priestor pre aktívnych obhajcov ľudských práv. V neposlednom rade EÚ pokračovala v presadzovaní dodržiavania všetkých ľudských práv osôb patriacich k menšinám, najmä Ujgurov a Tibetanov.

Celkovo sa situácia v oblasti ľudských práv naďalej značne zhoršovala, začiatkom júla prebehla nová vlna zatýkania a zadržiavania zameraná na približne 300 právnikov pôsobiacich v oblasti ľudských práv, aktivistov a zamestnancov právnických firiem, hoci zatknutie známeho čínskeho právnikovi pôsobiaceho v oblasti ľudských práv, Pchu Č'-čchianga, ktorý pracoval vo viacerých prípadoch týkajúcich sa slobody tlače, slobody prejavu a ochrany obhajcov ľudských práv v máji 2014, sa mohlo považovať za predohru tejto novej vlny represálií. Ku koncu roka bolo ešte 30 právnikov pod domácim dohľadom, t. j. boli zadržiavaní na neznámych miestach bez prístupu k právnomu poradenstvu alebo návštev príbuzných, čo vyvoláva vážne otázky týkajúce sa deklarovaného záväzku Číny posilniť právny štát.

EÚ 20. mája 2015 vydala vyhlásenie hovorca o obvineniach proti Pchu Č'-čchiangovi. V decembri 2015 bol Pchu Č'-čchiang napokon postavený pred súd v Pekingu za uverejnenie spoločenského komentára online, v ktorom kritizoval vládnu komunistickú stranu, pričom dostal trojročný trest za vyvolávanie sporov a podnecovanie etnickej neznášanlivosti, ktorý bol podmiennečne prerušený zo zdravotných dôvodov.

Rok sa končil *de facto* vyhostením francúzskeho novinára, ktorý v istom francúzskom časopise uverejnil článok kritizujúci politiku Číny v Sin-t'iangu.

Právna reforma nabrala na tempe – prijali sa právne predpisy o národnej bezpečnosti a boji proti terorizmu a predložil sa návrh zákona o zahraničných MVO a kybernetickej bezpečnosti; všetky však majú negatívne dôsledky pre ľudské práva a priestor pre občiansku spoločnosť, ako aj pre podnikateľskú komunitu. EÚ systematicky posielala pripomienky v odpovedi na verejné konzultácie Číny o návrhoch právnych predpisov s cieľom nabádať Čínu, aby sa vyhla právnym obmedzeniam ľudských práv bez záruk a bez súladu s medzinárodnými normami.

Situácia v tibetskej oblasti sa nezlepšila a v auguste 2015 bol zaznamenaný 143. prípad samoupálenia medzi Tibetčanmi (sedem v roku 2015) od februára 2009. Okrem toho sa pokračuje v kriminalizácii upálení, ktorá vedie ku kolektívnemu potrestaniu rodinných príslušníkov a komunít. V Sin-t'iangu sa odohralo viac násilných stretov medzi Ujgurmi a čínskymi orgánmi, ktoré mali počas minulého roka za následok smrť vyše 100 ľudí, hoci vytvorenie presného obrazu sťažuje nedostatok informácií od čínskym orgánov a nedostatočný prístup novinárov a diplomatov.

Napriek tomu, že Čína pred výborom Dohovoru proti mučeniu (CAT) tvrdila, že prijala „účinné legislatívne, správne, súdne a iné opatrenia“ s cieľom prísne zakázať všetky akty mučenia“, výbor vyjadril vážne obavy v súvislosti s dôveryhodnými obvineniami z mučenia, úmrtiami vo väzbe, svojvoľným zatýkaním a zmiznutím Tibetčanov, Ujgurov a Mongolov, ako aj pretrvávajúcimi správami o pokračujúcej praxi nezákonného zadržiavania v neuznaných a neoficiálnych detenčných centrách – tzv. „čiernych väzniciach“ – a nútenom návrate utekajúcich Severokórejčanov.

EÚ pokračovala v rôznych formách komunikácie s Čínou o otázkach ľudských práv a demokracie, a to v rôznych formátoch a na rôznych úrovniach. Napríklad na júnovom samite EÚ – Čína predseda Tusk nastolil otázku situácie v oblasti ľudských práv a v prejave na záverečnej tlačovej konferencii vyjadril podporu EÚ pre ambiciózny proces reforiem v Číne, spoločné želanie ďalej zlepšovať spoluprácu v oblasti ľudských práv na dvojstrannej a medzinárodnej úrovni, ako aj obavy EÚ týkajúce sa slobody prejavu a združovania, ako aj situácie osôb patriacich k menšinám, napr. Tibetanov a Ujgurov. V tejto súvislosti predseda Tusk nabádal Čínu, aby obnovila zmysluplný dialóg so zástupcami dalajlámu. Počas každoročného zasadnutia spoločného výboru pre obchod medzi EÚ a Čínou (október 2015) komisárka Malmströmová zdôraznila význam posilnenia právneho štátu a nezávislého systému súdnictva, ktorým by sa právnikom umožnilo pôsobiť slobodne a nezávisle a podporila by sa práca zahraničných podnikov a občanov. Vzhľadom na význam digitálnej spoločnosti pre podniky pôsobiace v Číne komisárka Malmströmová požiadala svojho čínskeho partnera, „aby prispel k tomu, aby sa z internetu stal nástroj slobody prejavu a voľného obchodu“.

Osobitný zástupca EÚ pre ľudské práva Lambrinidis v novembri po druhýkrát navštívil Čínu (Peking, Kuang-čou, Šen-čen a Hongkong) a zúčastnil sa na viac ako 30 samostatných stretnutiach s vysokými čínskymi úradníkmi, zástupcami čínskej a európskej občianskej spoločnosti (vrátane právnikov, internetových novinárov, akademických pracovníkov, obhajcov ľudských práv zastupujúcich ženy a sexuálne menšiny, aktivistov za pracovné práva a úradníkov medzinárodných organizácií). OZEÚ vyjadril obavy najmä v súvislosti s nárastom represálií voči obhajcom ľudských práv a právnikom, ako aj so smerovaním právnej reformy, najmä s návrhom právnych predpisov o zahraničných MVO, a v súvislosti s inými zákonmi týkajúcimi sa národnej bezpečnosti alebo návrhmi zákonov a ich negatívnym vplyvom na ľudské práva a občiansku spoločnosť. Rokoval aj o 20. výročí Pekinskej deklarácie a návrhu zákona o domácom násilí, ktorý sa konečne prijal v decembri 2015 vrátane niekoľkých zmien, ktoré navrhla EÚ, o pracovných právach, právach podnikov a ľudských právach, právach príslušníkov náboženských a etnických menšín, a to aj v Tibete a Sin-ťiang, o mučení a treste smrti.

34. dialóg o ľudských právach medzi EÚ a Čínou sa uskutočnil 30. novembra a 1. decembra v Pekingu. Čína naďalej kládla dôraz na svoje úspechy v znižovaní chudoby a celkové zlepšenie životnej úrovne v Číne a vyjadrila nespokojnosť v súvislosti s obavami, ktoré vyjadrila EÚ a ktoré ilustrovali jednotlivé prípady. Čína poukázala na riadenie utečeneckej krízy a boj proti terorizmu zo strany EÚ a vyjadrila želanie mať s EÚ viac projektov spolupráce v oblasti ľudských práv v otázkach, ako sú environmentálne práva, ľudské práva žien a práva podnikov a ľudské práva.

Hovorca vysokej predstaviteľky/podpredsedníčky Komisie vydal počas roka 2015 sedem vyhlásení o Číne: o zatknutí a zadržiavaní aktivistov za práva žien v marci, o odsúdení novinárky Kao Jü v apríli, o obvineniach proti právnikovi pôsobiacemu v oblasti ľudských práv Pchu Č'-čchiangovi v máji, o nedávnom vývoji v situácii v oblasti ľudských práv v júli, o pokračujúcom zadržiavaní právnikov a obhajcov ľudských práv a zaobchádzaní s ich rodinnými príslušníkmi v októbri, o odsúdení právnika pôsobiaceho v oblasti ľudských práv Pchu Č'-čchianga a o neobnovení víz európskej novinárke Ursule Gauthierovej zo strany Číny v decembri.

EÚ tiež poukázala na situáciu v oblasti ľudských práv v Číne vo vyhláseniach, ktoré vydala počas troch pravidelných zasadnutí Rady pre ľudské práva v marci, júni a v septembri, a na 70. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN vyjadrila rôzne obavy v tejto súvislosti.

Hongkong

EÚ pozorne sledovala vývoj týkajúci sa zavedenia všeobecného volebného práva pre voľbu šéfa exekutívy v roku 2017. EÚ 18. júna 2015 vydala vyhlásenie hovorca o politických reformách v Hongkongu, pričom vyzvala všetky strany, aby sa zapojili do konštruktívnych rokovaní s cieľom skorého obnovenia procesu volebnej reformy. EÚ pokračovala v podpore občianskej spoločnosti v Hongkongu prostredníctvom pravidelných kontaktov s obhajcami ľudských práv, MVO a médiami a organizovania seminárov a pracovných seminárov zameraných na ľudské práva. Osobitný zástupca EÚ pre ľudské práva Stavros Lambrinidis navštívil v novembri 2015 po prvýkrát Hongkong, pričom rokoval o širokej škále otázok vrátane právneho štátu a nezávislosti súdnictva podľa zásady „jedna krajina, dva systémy“, pracovných práv, slobody tlače, sociálnych nerovností a rovnosti príležitostí. Koncom roku 2015 zmizli piati hongkonskí vydavatelia, pričom dvaja z nich majú občianstvo EÚ a sú spojení s istým hongkonským vydavateľstvom a kníhkupectvom. Okolnosti ich zmiznutia sú podozrivé.

Taiwan

Situácia v oblasti ľudských práv je celkovo dobrá. Krajina však naďalej vykonáva trest smrti, nad čím EÚ vyjadruje poľutovanie. V júni sa uskutočnilo šesť popráv, ktoré nasledovali po kolách popráv z rokov 2014, 2013 a 2012, ktorými sa skončilo faktické moratórium trvajúce od roku 2005 do roku 2010. EÚ vo svojom vyhlásení vyzvala na okamžité moratórium na popravy, tak ako to panel medzinárodných expertov odporúčal v roku 2013. EÚ naďalej spolupracovala s miestnymi orgánmi a občianskou spoločnosťou na účinných opatreniach na obnovenie moratória na trest smrti s cieľom dosiahnuť jeho formálny zákaz. V tejto súvislosti EÚ naďalej podporovala mimovládnu organizáciu Taiwanské združenie pre zrušenie trestu smrti prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva. V rámci pravidelného dialógu s Taiwanom – každoročných konzultácií medzi EÚ a Taiwanom zameraných na iné ako obchodné otázky – EÚ vyjadrila obavy týkajúce sa trestu smrti a jeho pokračujúceho uplatňovania.

India

V roku 2015 sa priority EÚ v oblasti ľudských práv v Indii zameriavali na ochranu práv žien a detí, predchádzanie mučeniu a práva obhajcov ľudských práv. Snaha o moratórium na popravy, ktoré povedie k zrušeniu trestu smrti, a záväzok bojovať proti všetkým formám diskriminácie zostali na poprednom mieste programu.

India je veľká a pulzujúca demokracia s pevným ústavným a inštitucionálnym rámcom, ktorého cieľom je ochraňovať ľudské práva. Príčinou mnohých problémov v oblasti ľudských práv v Indii sú hlboko zakorenené spoločenské zvyklosti, ktoré vláda nemôže vyriešiť len prostredníctvom pozitívnych opatrení. Médiá a občianska spoločnosť podávajú správy o častom zneužívaní a diskriminácií, ktoré zasahujú predovšetkým Dalitov, ako aj násilí založenom na rodovej príslušnosti a náboženskej neznášanlivosti. Celkovo sa dodržiava sloboda prejavu. Najvyšší súd zrušil v marci spornú zmenu zákona, ktorou sa obmedzuje sloboda prejavu na internete. Prísnejšie uplatňovanie zákona o regulácii zahraničných príspevkov, ktorý bol zmenený v roku 2010, sa dotklo prístupu k zahraničnému financovaniu približne 13 000 organizácií občianskej spoločnosti. V Indii pôsobia približne 2 milióny organizácií občianskej spoločnosti, z ktorých je približne 42 000 oprávnených získavať finančné prostriedky zo zahraničia.

EÚ nadviazala dialóg so širokou škálou zainteresovaných strán pôsobiacich v oblasti ľudských práv vrátane zástupcov občianskej spoločnosti, vládnych úradníkov a špecializovaných inštitúcií, a to napriek absencii každoročného dialógu o ľudských právach. Vedúci politickí predstavitelia vrátane štátnych tajomníkov alebo ministrov pôsobili v uplynulom roku vo funkciách v rámci projektov v oblasti ľudských práv, ktoré sponzorovala EÚ. O otázkach ľudských práv sa rokovalo počas návštevy predsedu Lok Sabha v Európskom parlamente v júni a návštevy delegácie Európskeho parlamentu pre vzťahy s Indiou v Naí Dillí v marci.

Na účely presadzovania práv žien a detí sa EÚ zúčastnila niekoľkých podujatí, konkrétne v súvislosti s Medzinárodným dňom žien a Medzinárodným dňom dievčat. V októbri sa v Džajpure uskutočnil dialóg o intervencii v komunitách s vládnyimi úradníkmi ako súčasť trojročného projektu o podpore rodovej rovnosti a boji proti diskriminácii dievčat vo vybraných oblastiach Radžastanu, Uttarpradéšu a Džhárkhandu.

Po približne dvojročnej prestávke bola 30. júla 2015 vykonaná jedna poprava, tento trest bol uvalený na osobu odsúdenú za účasť na útokoch, ktoré sa v roku 1993 uskutočnili v Bombaji. Takmer o mesiac neskôr predložila indická právna komisia správu o treste smrti, v ktorej navrhuje jeho zrušenie vo všetkých prípadoch okrem prípadov terorizmu a vojne proti krajine. Pri príležitosti Svetového dňa boja proti trestu smrti 10. októbra sa v rámci projektu EIDHR uskutočnilo podujatie, čo odzrkadľuje neustály záujem EÚ.

EÚ sa venovala situácii obhajcov ľudských práv, pričom spolupracovala so sieťami obhajcov ľudských práv, a to aj počas exkurzie (napr. v Manipure), venovala sa jednotlivým prípadom obhajcov ľudských práv a poskytovala pomoc ľuďom v núdzi prostredníctvom núdzového mechanizmu podpory obhajcov ľudských práv na individuálnom základe.

Ďalší projekt, ktorý EÚ financuje v oblasti policajnej reformy v južnej Ázii, zahŕňa činnosti, ako je rozvoj virtuálnej policajnej stanice, inovačného nástroja odbornej prípravy, ktorý už zaviedla Radžastanská policajná akadémia.

Široké portfólio prebiehajúcich projektov, ktoré podporuje EÚ a/alebo členské štáty, sa týka rodovej rovnosti a práv detí, práv osôb so zdravotným postihnutím, práv domorodého obyvateľstva, boja proti obchodovaniu s ľuďmi, zrušenia trestu smrti a slobody prejavu online a offline.

V rámci nástroja EIDHR EÚ vypísala miestnu výzvu na predkladanie návrhov s rozpočtom 1,9 milióna EUR, ktorej cieľom je zvýšiť kapacity miestnych organizácií občianskej spoločnosti s cieľom presadzovať ľudské práva založené na zásadách rovnosti, začleňovania a nediskriminácie. Vybrané projekty sa zameriavajú na sociálne začleňovanie marginalizovaných komunít, najmä náboženských menšín, inkluzívnu políciu, prístup k spravodlivosti pre odsúdených na smrť, podporu plurality a rozmanitosti v rámci vnútroštátnych inštitúcií na ochranu ľudských práv a podporu začleňovania a rozmanitosti na pracovisku.

Indonézia

EÚ po celý rok venovala veľkú pozornosť slobode náboženského vyznania a viery a ochrane osôb patriacich k menšinovým skupinám. Delegácia EÚ zorganizovala v Jakarte pravidelné stretnutia s menšinovými skupinami, obeťami netolerancie a organizáciami pre ľudské práva, ktoré pôsobia v tejto oblasti. Delegácia EÚ pokračovala v spolupráci s Nahdlatul Ulama, ktoré je najväčšou moslimskou organizáciou v tejto krajine a hlása toleranciu a pluralizmus. Delegácia tiež zorganizovala seminár na tému „náboženstvo a zbožná úcta“ spolu s univerzitou Gadjah Mada v Yogyakarte.

Indonézia v roku 2015 popravila 14 ľudí (šesť v januári a osem v apríli) za trestné činy súvisiace s drogami vrátane 12 cudzích štátnych príslušníkov. Najmenej 130 väzňov čaká na výkon trestu smrti, pričom približne polovica z nich za trestné činy súvisiace s drogami. EÚ vydala v januári, februári a apríli vyhlásenia, v ktorých odsúdila popravy. EÚ udržiavala úzke styky s vysokými úradníkmi, pričom zdôraznila svoj nesúhlas s trestom smrti a vyzvala indonézske vládu, aby zastavila ďalšie popravy. V súvislosti so Svetovým dňom proti trestu smrti, ktorý sa pripomína 10. októbra, viedla delegácia EÚ kampaň v sociálnych médiách zameranú na zrušenie trestu smrti.

Vláda autonómnej provincie Aceh oznámila, že od 23. októbra sa v tejto provincii uplatňuje rozšírený islamský trestný zákonník (*qanun jinayat*). Podľa tohto právneho predpisu sú trestným činom okrem iného sexuálne vzťahy medzi osobami rovnakého pohlavia a dobrovoľné sexuálne aktivity mimo manželstva. Delegácia EÚ vyjadrila na stretnutiach s predstaviteľmi ústrednej vlády a miestnej samosprávy obavy z možných dôsledkov nového nariadenia podľa práva šaría pre menšinové skupiny a vyzvala orgány, aby zabezpečili dodržiavanie ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám bez ohľadu na náboženstvo, etnický pôvod alebo sexuálnu orientáciu.

EÚ pozorne sledovala vývoj v provinciách Papua a Západná Papua a uvítala rozhodnutie prezidenta Widodoa udeliť milosť viacerým politickým väzňom a otvorený prístup všetkým zahraničným novinárom do Papuy. Naďalej pretrvávajú obavy, pokiaľ ide o násilie a porušovanie ľudských práv zo strany bezpečnostných služieb, ako aj obmedzovanie slobody prejavu v provinciách. Delegácia EÚ zorganizovala niekoľko stretnutí s papuáskymi obhajcami ľudských práv.

Prioritou EÚ v Indonézii je aj naďalej predchádzanie mučeniu. Delegácia EÚ spolupracuje s Národnou komisiou pre ľudské práva a Združením pre predchádzanie mučeniu so sídlom v Ženeve s cieľom posilniť mechanizmy dohľadu. Delegácia zorganizovala kampaň v sociálnych médiách pri príležitosti Medzinárodného dňa na podporu obetí mučenia.

Na tému podnikanie a ľudské práva delegácia EÚ poskytovala podporu Nadácii pre medzinárodné normy podávania správ v oblasti ľudských práv (FIHRRST), ktorá vypracovala a presadzuje normy podávania správ v oblasti ľudských práv pre spoločnosti a vypracovala chartu ľudských práv pre mesto Bandung spolu s jeho starostom.

Z nástroja EIDHR sa v roku 2015 podporovalo trinásť projektov, ktoré sa vzťahovali na širokú škálu otázok vrátane volieb, riešenia konfliktov a mediácie, slobody náboženského vyznania, práv podnikov a ľudských práv, vyvodzovania zodpovednosti za porušovanie ľudských práv a ochrany zraniteľných skupín.

Japonsko

EÚ si zachovala dlhodobú spoluprácu s Japonskom o ľudských právach, ktoré je krajinou, s ktorou máme v mnohých ohľadoch spoločné hodnoty a vyhladky a ktorá chce byť vnímaná ako zodpovedný globálny aktér. Japonsko má väčší záujem ako kedykoľvek predtým spolupracovať s EÚ v otázkach ľudských práv. V roku 2015 EÚ a Japonsko pokračovali v konzultáciách o ľudských právach v rámci spoločného záväzku podporovať dodržiavanie ľudských práv na celom svete. Naďalej preukazovali záväzok v oblasti ľudských práv v rámci OSN, pričom sa aktívne zúčastňovali na práci Rady pre ľudské práva a Valného zhromaždenia OSN, a to aj v súvislosti so spoločne predloženými rezolúciami o ľudských právach v Kórejskej ľudovodemokratickej republike. V priebehu roka pokročila práca na rokovaní o dohode o strategickom partnerstve medzi EÚ a Japonskom v záujme politickej, globálnej a inej odvetvovej spolupráci vrátane aspektov týkajúcich sa ľudských práv.

Trest smrti zostal na poprednom mieste agendy v oblasti ľudských práv v roku 2015, keďže Japonsko tento trest naďalej uplatňuje napriek výzvam EÚ za jeho zrušenie alebo prijatie moratória na popravy. V roku 2015 boli popravené tri osoby (jedna v júni a dve v decembri). EÚ tieto popravy verejne odsúdila. Pokračovala vo svojej aktívnej angažovanosti s japonskou vládou a občianskou spoločnosťou o otázke trestu smrti prostredníctvom politických vyhlásení, správ uverejnených na sociálnych médiách a stretnutiach so zástupcami japonského parlamentu a občianskej spoločnosti s cieľom obhajovať verejnú diskusiu o treste smrti. EÚ tiež podporila štúdiu Univerzity Waseda o treste smrti v Japonsku.

Rozsah spolupráce EÚ a Japonska v oblasti ľudských práv sa naďalej rozširoval: uskutočnili sa osobitné činnosti v oblasti rodovej rovnosti; EÚ nastolila otázku slobody tlače (po prijatí nových právnych predpisov o štátnom tajomstve) a väzenských podmienok v Japonsku, zároveň zvýšila povedomie o otázkach LGBT osôb v Japonsku (prostredníctvom spoločných činností pri príležitosti tokijského dúhového týždňa).

V rámci dialógu EK o priemyselnej politike s Japonskom sa 25. a 26. novembra 2015 konalo druhé zasadnutie pracovnej skupiny EÚ – Japonsko pre sociálnu zodpovednosť podnikov. Účastníci rokovali o spolupráci medzi Japonskom a EÚ v oblasti sociálnej zodpovednosti podnikov.

Kórejská republika

Dodržiavanie všeobecných zásad ľudských práv je základným prvkom rámcovej dohody medzi EÚ a Kórejskou republikou, ktorá sa prijala popri dohode o voľnom obchode a vyhlásení o strategickom partnerstve v roku 2010.

Na samite EÚ a Kórejskej republiky, ktorý sa konal v septembri 2015, vedúci predstavitelia zopakovali, že presadzovanie a ochrana ľudských práv je základným predpokladom zachovania mieru a bezpečnosti a dosiahnutia trvalo udržateľného rozvoja. Zhodli sa na tom, že komplexné krízy a snahy o zmenšenie priestoru pre občiansku spoločnosť na celom svete si vyžadujú pozornosť a spoločné úsilie. V tejto súvislosti sa zaviazali k ďalšiemu posilňovaniu spolupráce v oblasti ľudských práv.

Kórejská republika je pre EÚ aj naďalej jedným z najpodobnejšie zmýšľajúcich partnerov na fórach OSN pre ľudské práva, t. j. Tretieho výboru Valného zhromaždenia a Rady pre ľudské práva. Predložila svoju správu Výboru pre ľudské práva o vykonávaní Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a príslušné závery vydala v októbri 2015. Kórejská republika bola opätovne zvolená do Rady pre ľudské práva a v roku 2016 jej bude predsedieť.

Druhé kolo konzultácií o ľudských právach medzi EÚ a Kórejskou republikou sa konalo v júni 2015 v Bruseli a bolo príležitosťou na ďalšie posilnenie spolupráce týkajúcej sa medzinárodných priorít na rok 2015. Obe strany pracovali najmä na tom, aby medzinárodné spoločenstvo aj naďalej venovalo pozornosť situácii v oblasti ľudských práv v Kórejskej ľudovodemokratickej republike.

V Soule EÚ sledovala vývoj v oblasti vykonávania právnych predpisov, ktoré by mohli mať vplyv na celkové prostredie pre uplatňovanie slobody zhromažďovania a slobody prejavu, a berie na vedomie širokú škálu názorov a živú politickú diskusiu v rámci juhokórejskej demokracie. Boli vyjadrené obavy v súvislosti s pretrvávajúcim väznením osôb, ktoré odmietli nastúpiť do vojenskej služby z dôvodu svedomia (asi 600 mužov vykonáva trest odňatia slobody v dĺžke 18 mesiacov pre odmietnutie vykonávať ozbrojenú vojenskú službu). Kórejská republika ešte neratifikovala dohovory o základných pracovných normách týkajúcich sa slobody združovania a kolektívneho vyjednávania. Táto otázka sa rieši na zasadnutiach EÚ a Kórejskej republiky v rámci nadväzujúcich krokov na dohodu o voľnom obchode medzi EÚ a Kórejskou republikou. EÚ a Kórejská republika sa v tomto rámci dohodli na spolupráci na vykonávaní dohovoru o základnej pracovnej norme týkajúcej sa nediskriminácii v zamestnaní. Medzinárodná konferencia práce konštatovala v Kórejskej republike problémy súvisiace s uplatňovaním uvedeného dohovoru.

EÚ uvítala dlhotrvajúce faktické moratórium na vykonávanie popráv, ktoré trvá už 17 rokov, a naďalej nabádala na právne zrušenie trestu smrti. EÚ rada spolupracovala s organizáciami občianskej spoločnosti pri príležitosti osláv rovnakých práv pre LGBTI osoby na festivale hrdosť v centre Soulu.

Kórejská ľudovodemokratická republika

EÚ je aj naďalej znepokojená nad správami o vážnych a rozsiahlych porušovaniach ľudských práv v Kórejskej ľudovodemokratickej republike. Zlepšenie situácie v oblasti ľudských práv v krajine je stále v centre pozornosti politiky EÚ voči Kórejskej ľudovodemokratickej republike. Počas roku 2015 EÚ pokračovala v úsilí o masívne zapojenie medzinárodného spoločenstva do riešenia týchto problémov, zúčastňovala sa na všetkých dôležitých fórach a úzko spolupracovala so svojimi partnermi. Opakovane upozorňovala na problematiku vrátenia občanov Kórejskej ľudovodemokratickej republiky z iných krajín, najmä z krajín so spoločnou hranicou s Kórejskou ľudovodemokratickou republikou a vyzvala na plné dodržiavanie zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia.

EÚ s Japonskom spoluiniciovala dve rezolúcie v rámci Rady pre ľudské práva a Valného zhromaždenia OSN, v ktorej sa znovu odrazili závery a odporúčania zo správy vyšetrovacej komisie OSN vydané v roku 2014, ako aj obsah správ generálneho tajomníka OSN a osobitného spravodajcu. Zdôraznila sa v nich závažnosť a naliehavosť situácie a odporučilo sa v nich, aby Bezpečnostná rada OSN zvažila postúpenie situácie Medzinárodnému trestnému súdu a uložili sa sankcie voči tým, ktorí sa javia ako najviac zodpovední za zločiny proti ľudskosti. Viaceré členské štáty EÚ sa spolu s ďalšími partnermi usilovali o začlenenie situácie v Kórejskej ľudovodemokratickej republike do programu Bezpečnostnej rady OSN, ktorá rokovala o situácii po druhý raz v decembri 2015.

EÚ uvítala začiatok činnosti Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva v teréne – v Soule. Jeho cieľom je posilniť monitorovanie a dokumentovanie situácie v oblasti ľudských práv, aby sa zabezpečilo vyvodenie zodpovednosti, poskytla zvýšená podpora osobitnému spravodajcovi, posilnilo zapojenie a budovanie kapacít vlád všetkých dotknutých štátov, občianskej spoločnosti a ostatných zúčastnených strán a udržiavala informovanosť o situácii v oblasti ľudských práv v krajine.

EÚ ako súčasť svojej politiky kritickej angažovanosti ponecháva otvorený priestor pre dialóg s Kórejskou ľudovodemokratickou republikou. Obavy týkajúce sa dodržiavania ľudských práv sa riešili v rámci politického dialógu EÚ a Kórejskej ľudovodemokratickej republiky v júni 2015. OZEÚ pre ľudské práva je naďalej pripravený navštíviť krajiny, ak budú podmienky na konštruktívny kontakt, s cieľom vymeniť si názory a presadiť konkrétne zlepšenia situácie v teréne. EÚ uvítala niektoré pozitívne signály zo strany Kórejskej ľudovodemokratickej republiky (napr. ratifikáciu opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa a prípravy predloženia správy o vykonávaní Dohovoru o právach dieťaťa Výboru pre práva dieťaťa) a nabáda ju, aby vystupňovala svoje aktivity vrátane úplného vykonávania odporúčaní UPR, ktoré akceptovala v roku 2014, a spolupráce s mechanizmami pre ľudské práva OSN. EÚ sa naďalej angažovala priamo v Kórejskej ľudovodemokratickej republike v rámci niekoľkých projektov, ktoré sa predovšetkým sústredili na potravinovú bezpečnosť, zdravotníctvo, vodné zdroje a sanitáciu a ktoré priniesli osoh pre skupiny najzraniteľnejších obyvateľov Kórejskej ľudovodemokratickej republiky. Víta pokračujúcu spoluprácu v týchto oblastiach medzi orgánmi Kórejskej ľudovodemokratickej republiky a medzinárodnými aktérmi vrátane partnerov EÚ pre implementáciu.

Situácia v oblasti ľudských práv v Laose zostala v roku 2015 problematická. Sloboda prejavu v Laose v praxi stále ešte nie je uznaným základným právom. Médiá sú vo veľkej miere kontrolované štátnymi agentúrami a autocenzúra novinárov je každodennou realitou. Prijatie zákona o počítačovej kriminalite ďalej prehĺbilo moc štátu nad „negatívnym využívaním“ internetu a sociálnych médií. Niekoľko občanov sa stalo obeťou zastrašovania za vyjadrenie svojich názorov na internete. Sloboda zhromažďovania a sloboda združovania sa tiež ešte nedodržujú. Nie je možné vykonávať právne činnosti občianskej spoločnosti v súvislosti s mnohými citlivými otázkami vrátane pozemkových práv, korupcie, práv osôb patriacich k etnickým menšinám bez rizika zastrašovania a pomsty. Štát stále snaží zabráť veľkú časť priestoru pre občiansku spoločnosť prostredníctvom „masových organizácií“, ktoré sú v skutočnosti predĺženou rukou štátu. Reforma legislatívneho a regulačného prostredia pre laoské organizácie občianskej spoločnosti a medzinárodné mimovládne organizácie nepresiahla ich obmedzený priestor, v ktorom môžu pôsobiť, a celý sektor charakterizuje atmosféra zastrašovania. Počet registrácií národných organizácií občianskej spoločnosti je nízky a čísla majú klesajúci trend.

Trest smrti je v prípade najzávažnejších trestných činov stále zakotvený v trestnom zákonníku (napr. obchodovanie s drogami). Uplatňuje sa de facto moratórium. V kontexte trestného zákonníka sa vyvíjajú snahy o znižovanie využívania trestu smrti. Neexistujú žiadne verejné informácie o využívaní trestu smrti.

Druhé všeobecné pravidelné preskúmanie Laosu sa uskutočnilo v roku 2015. V júni Laos akceptoval 116 zo 196 navrhnutých odporúčaní. Väčšina odporúčaní, ktoré sa týkali občianskych a politických práv, bola zamietnutá. Patrí sem Rímsky štatút, spolupráca s útvarami osobitných postupov a vnútroštátnymi inštitúciami pre ľudské práva, trest smrti, sloboda prejavu, združovania a zhromažďovania, občianska spoločnosť a zmiznutie Sombatha Somphoneho. EÚ v tejto súvislosti po viac ako 1 000 dňoch naďalej vyjadruje hlboké znepokojenie z neobjasneného zmiznutia Sombatha Somphoneho a požiadala o ďalšie vysvetlenie týkajúce sa vyšetrovania tohto prípadu.

Laos počas novembrového dialógu o ľudských právach medzi EÚ a Laosom súhlasil, že usporiada stretnutie predstaviteľov EÚ a členských štátov s vedúcim vyšetrovacieho tímu. EÚ taktiež požiadala o informácie o osude Bounthanha Thammavonga, poľského občana, ktorý bol 19. júna zatknutý a 25. septembra za propagandu proti Laosu odsúdený na päť rokov väzenia a pokutu 9,5 milióna laoských kipov. EÚ počas novembrového dialógu o ľudských právach medzi EÚ a Laosom vyjadrila znepokojenie nad týmto prípadom a neprimeranými obmedzeniami v kontexte medzinárodných záväzkov Laosu, pokiaľ ide o prístup ku konzulárnej pomoci a riadnemu procesu.

Malajzia

Po takmer piatich rokoch rokovaní EÚ a Malajzia finalizovali v roku 2015 znenie dohody o partnerstve a spolupráci. Finalizované znenie DPS obsahuje 60 článkov vrátane doložky o ľudských právach, ktorou sa stanovuje štruktúrovaný dialóg o ľudských právach.

Na vysokom stupni kontroly nad médiami sa nič nezmenilo, pričom sloboda prejavu na internete v roku 2015 ďalej prudko klesala: 220 osôb bolo vyšetrovaných na základe zákona o podnecovaní na protištátnu činnosť, z nich 11 stíhali a troch odsúdili. Zákon sa čoraz viac používa na kontrolu sociálnych médií. Posilnenú verziu zákona o podnecovaní na protištátnu činnosť významne rozširuje rozsah sankcií za protištátnu činnosť.

Vláda sa utieka k taktike zastrašovania prostredníctvom zvýšeného používania represívnych zákonov s cieľom potláčať dissent. Nový zákon o predchádzaní terorizmu umožňuje časovo neohraničené zadržiavanie osôb, a to bez riadneho procesu alebo súdneho preskúmania. Celý rad ďalších zákonov umožňuje správnym tribunálom, aby predlžovali lehoty zadržiavania a takisto sa nimi povoľuje aj používanie tajných dôkazových materiálov a svedkov. Tieto kroky predstavujú vážne zhoršenie a závažnú hrozbu pre beztak veľmi obmedzenú slobodu prejavu v tejto krajine.

Malajzijský parlament okrem toho 3. decembra schválil zákon o národnej bezpečnostnej rade na rok 2015. V zákone sa poskytuje široká právomoc, pokiaľ ide o vyhlásenie „oblasti bezpečnosti“ a zatýkanie, zadržiavanie a zhabanie majetku bez súdneho príkazu. Proti bezpečnostným silám nemožno prijať nijaké opatrenia ani iniciovať súdne konanie. Pojem „národná bezpečnosť“ sa jasne nevymedzil. Poslanci, právnici a aktivisti v oblasti ľudských práv vyjadrili obavy z nedostatočných konzultácií i priestoru na zneužívanie.

Odsúdenie faktického vodcu opozície Ibrahima Anwara na päť rokov odňatia slobody za sodomiu, ako aj priebeh súdneho konania vyvolali vážne obavy, že boli politicky motivované. V októbri pracovná skupina OSN pre svojvoľné zadržiavanie zistila, že Anwarovo pozbavenie slobody bolo svojvoľné.

Komunita LGBTI čelí v Malajzii aj naďalej vážnej diskriminácii, vzťahy medzi osobami rovnakého pohlavia sú kriminalizované. V októbri minulého roka federálny súd z dôvodu technických nedostatkov odložil vykonávanie predchádzajúceho rozsudku Arbitrážneho súdu, podľa ktorého je kriminalizácia nosenia šiat opačného pohlavia (cross-dressing) protiústavná.

Ministerstvo zahraničných vecí USA vo svojej výročnej správe o obchodovaní s ľuďmi (TIP) v júli oficiálne povýšilo Malajziu do kategórie 2 v zozname sledovaných krajín. Malajzia bola v roku 2014 v kategórii 3. V tejto správe sa uvádza, že odhalenie viac ako 139 hrobov v 28 tranzitných táboroch používaných v rámci obchodovania s členmi etnickej skupiny Rohingov, ku ktorému došlo v máji, nepatrielo do obdobia, na ktoré sa správa vzťahuje.

Delegácia EÚ počas sledovaného obdobia zorganizovala niekoľko stretnutí s obhajcami ľudských práv. Okrem toho EUDL, členské štáty EÚ, podobne zmýšľajúce krajiny a OHCHR viedli pravidelné koordinačné stretnutia o obhajcoch ľudských práv (OLP). Delegácia EÚ a členské štáty EÚ sa pravidelne zúčastňovali na súdnych pojednávaniach prípadov týkajúcich sa významných obhajcov ľudských práv, preberali ich prípady na stretnutí s vládou a stretli sa s týmito obhajcami v rámci návštev na vysokej úrovni.

Hovorkyňa VP/PK vydala 10. februára 2015 vyhlásenie v súvislosti s usvedčením a odsúdením vodcu opozície Ibrahimom Anwarom, ktoré podľa názoru EÚ vyvoláva vážne otázky, pokiaľ ide o riadny proces.

Hovorkyňa VP/PK vydala 17. marca 2015 vyhlásenie týkajúce sa zadržiavania a vyšetrovania poslanca parlamentu Izzaha Nurula a zdôraznila, že sloboda prejavu, nezávislosť súdnictva a právny štát sú základnými prvkami demokratického systému a je potrebné ich dodržiavať.

Hovorkyňa VP/PK vydala 15. apríla 2015 vyhlásenie o nedávno prijatých zmenách zákona o podnecovaní na protištátnu činnosť, poukazujúc na to, že tento zákon sa mal zrušiť, ako už bolo oznámené v roku 2012 a že jeho presadzovanie mohlo mať vplyv na uplatňovanie slobody prejavu, ako ukázali nedávne sporné prípady jeho uplatňovania.

V máji 2015 zorganizovala pri príležitosti Svetového dňa slobody tlače delegácia EÚ fórum s názvom „Žurnalistika súčasnosti“ s účasťou novinárov, vedúcich mediálnych pracovníkov, redaktorov, politických aktivistov a diplomatov. Na tomto fóre sa zdôraznila dôležitosť slobody tlače v Malajzii.

Delegácia EÚ a veľvyslanectvo Francúzska podporili 11. – 12. júna organizáciu Spoločne proti trestu smrti (Ensemble contre la peine de mort – ECPM) a Ázijskú sieť proti trestu smrti (ADPAN) v organizovaní ázijského regionálneho kongresu proti trestu smrti v Kuala Lumpur. Delegácia EÚ sa a veľvyslanectvo Spojeného kráľovstva 17. novembra podporili organizáciu Parlamentní poslanci pre globálnu akciu pri usporiadaní okrúhleho stola k téme zrušenia povinného trestu smrti v Malajzii, ktoré sa uskutočnilo v malajzijskom parlamente.

EÚ podporila v septembri 2015 účasť malajzijského politického karikaturistu Zunara na podujatí Karikatúra za mier (Cartooning for Peace), ktoré sa týkalo slobody prejavu a ktoré sa s podporou EÚ uskutočnilo v Paríži.

Európsky parlament prijal v decembri uznesenie o Malajzii. V uznesení vyjadril poľutovanie nad zhoršujúcou sa situáciou v oblasti ľudských práv v tejto krajine, vyzval malajzijskú vládu, aby prepustila všetkých politických väzňov a zrušila reštriktívne právne predpisy, a zároveň vyzval EÚ, aby zintenzívnila úsilie na financovanie projektov v Malajzii, a to aj v rámci EIDHR.

Delegácia vydala 23. decembra demarš ministerstvu zahraničných vecí Malajzie týkajúci sa násilia páchaného na deťoch a ženách s dôrazom na zastavenie detských, skorých a nútených manželstiev a mrzačenia ženských pohlavných orgánov/obriezky.

Prebieha projekt financovaný zo zdrojov EIDHR s názvom „Vytváranie sietí za slobodu prejavu na internete i mimo neho: ochrana slobody prístupu k informáciám, slobody prejavu a združovania na internete v Indii, Malajzii a Pakistane“. Projekt riadi delegácia v Nai Dillí a realizuje sa v Malajzii organizáciou EMPOWER Malajzia v období od februára 2014 do februára 2017.

Rok 2015 bol na Maldivách politicky búrlivým rokom s negatívnymi dôsledkami pre demokraciu a ľudské práva. EÚ pokračovala v prízvukovaní vážnych obáv v súvislosti s dodržiavaním zásad právneho štátu v krajine, najmä pokiaľ ide o politické zasahovanie do súdnictva, protiústavnú manipuláciu so zákonmi slúžiacu na politické účely a zmenu ústavy s cieľom upevniť výkonnú moc.

Rok 2015 sa vyznačoval zužujúcim sa priestorom pre organizácie občianskej spoločnosti pôsobiace v oblasti demokracie a ľudských práv, a to aj v dôsledku právnych obmedzení (napr. nové predpisy pre mimovládne organizácie) a prenasledovania zo strany orgánov. Prehlbovali sa problematické otázky, ako napríklad radikalizácia mládeže, náboženský extrémizmus, násilie založené na rodovej príslušnosti a politizácia inštitúcií. Pre EÚ predstavuje ďalší závažný problém obnovenie popráv, ktoré nasleduje po moratóriu trvajúcim viac než 60 rokov.

Trestné stíhanie a pokračujúce väznenie bývalého prezidenta Našída, ako aj ďalších predstaviteľov politickej opozície vrátane bývalého ministra obrany Mohameda Nazima a bývalého podpredsedu Ahmeda Adíba vyvolalo pre absentujúci riadny proces a procesné nezrovnalosti kritiku na medzinárodnej i miestnej úrovni. Po zatknutí a odsúdení bývalého prezidenta Našída na 13 rokov väzenia na základe obvinení z terorizmu vydala EÚ vyhlásenie. Európsky parlament prijal v apríli uznesenie požadujúce Našídovo prepustenie. V októbri pracovná skupina OSN pre svojvoľné zadržiavanie uverejnila stanovisko, v ktorom dospela k záveru, že zadržanie Našída bolo svojvoľné a vyzvala na jeho okamžité prepustenie.

EÚ vydala tiež vyhlásenia, v ktorých vyjadrila znepokojenie, pokiaľ ide o situáciu na Maldivách v súvislosti s právnym štátom a odsúdila násilie, ku ktorému došlo počas prvomájových verejných demonštrácií a iných protivládnych protestov, ktoré sa uskutočnili neskôr v tomto roku.

V apríli sa vedúci misii EÚ na Srí Lanke stretli v Male s predstaviteľmi maldivskej vlády a hlavných politických strán, predsedom Parlamentu a členmi volebnej komisie. Vedúci misii na každom z týchto stretnutí opätovne zdôraznili kľúčové posolstvá EÚ: dôležitosť zásad demokracie, akými sú právny štát a ochrana ľudských práv; výzva, aby všetky strany zachovali pokoj a zdržanlivosť v napätých situáciách; a výzva na politický dialóg s cieľom vyriešiť politické problémy.

EÚ a jej členské štáty boli aktívne počas druhého všeobecného pravidelného preskúmania (UPR) Maldív 6. mája. Hoci sa zaznamenal pokrok v niektorých oblastiach, ako napr. prístupenie Maldív k Rímskemu štatútu Medzinárodného trestného súdu a kroky prijaté na podporu prístupu k vzdelávaniu a zdravotnej starostlivosti, všeobecne panuje pocit, že situácia v oblasti ľudských práv sa v tejto krajine od jej posledného preskúmania pred štyrmi rokmi vážne zhoršila. Navyše nezávislosť Komisie pre ľudské práva na Maldívach a jej schopnosť spolupracovať so systémom OSN pre ľudské práva boli vážne ohrozené rozhodnutím Najvyššieho súdu v prípade, ktorý tento súd riešil z vlastnej iniciatívy (*suo motu*), keď v roku 2014 začal konanie proti piatim členom Komisie po ich podaní písomného príspevku k UPR.

V novembri vydala EÚ vyhlásenie, v ktorom kritizovala vyhlásenie 30-dňového výnimočného stavu prezidentom Jamínom, ktorý to odôvodnil zvýšeným ohrozením národnej bezpečnosti po výbuchu na prezidentskom motorovom člne v septembri a nájdení zbraní na dvoch rôznych miestach v krajine. Výnimočný stav bol zrušený po šiestich dňoch. Pri policajných raziacich na súkromný majetok a dve televízne stanice resp. pri zatknutí novinárov sa však použilo úradné nariadenie, ktorým sa obmedzilo niekoľko základných práv stanovených v ústave.

V decembri prijal Európsky parlament ďalšie uznesenie, v ktorom vyjadril znepokojenie nad „postupným úpadkom demokratických noriem a narastajúcim autoritárskym smerovaním na Maldivách“. V uznesení sa žiada od vlády Maldív, aby okamžite a bezpodmienečne prepustila bývalého prezidenta Mohameda Našída, bývalého viceprezidenta Ahmeda Adíba a bývalých ministrov obrany Mohameda Nazima a Tholhatha Ibrahima, spoločne so šejkom Imranom Abdullaom a ostatnými politickými väzňami, a aby ich zbavila všetkých obvinení. Ďalej bola EÚ vyzvaná, aby zmrazila aktíva členom maldivskej vlády a jej vedúcich podporovateľov z prostredia maldivskej podnikateľskej komunity a uložila im zákaz vycestovať do EÚ.

EÚ a jej členské štáty pokračovali v spolupráci s vládou Maldív, Komisiou pre ľudské práva, opozičnými politikmi a občianskou spoločnosťou.

Mongolsko

V roku 2015 oslávilo Mongolsko 25. výročie konania prvých slobodných a spravodlivých volieb. Počas tohto obdobia sa v Mongolsku upevnil demokratický systém, ktorý je charakterizovaný nezávislou výkonnou a zákonodarnou zložkou vlády, ako aj vnútroštátnych orgánov, ktoré sa zaviazali zvýšiť profesionalitu a nezávislosť súdnictva. Existencia slobody prejavu a združovania a všeobecne nenarušené fungovanie občianskej spoločnosti a médií tiež pôsobia ako piliere zachovania demokratickej správy vecí verejných. Celkové prostredie pre občiansku spoločnosť je dobré a naďalej sa zlepšuje, pričom mimovládne organizácie sú aktívne a zapojené do formovania politiky v dôsledku absencie obmedzení ich pôsobenia.

EÚ a jej členské štáty sa v rámci spolupráce v oblasti ľudských práv s Mongolskom sústredili na otázky, ako sú napríklad presadzovanie zásad právneho štátu, pomoc pri rozvoji občianskej spoločnosti, poskytovanie prostriedkov na posilnenie postavenia zraniteľných skupín na štátnej úrovni a v odľahlých oblastiach a poskytnutie prístupu k účinným mechanizmom nápravy a verejným službám, ktoré sú vhodné na podporu hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv. Obe strany sa v decembri 2015 tiež dohodli na začatí dialógu o ľudských právach medzi EÚ a Mongolskom, a to vrátane cieľov, ku ktorým patrí dvojstranná spolupráca v otázkach spoločného záujmu v oblasti ľudských práv, zásad právneho štátu a demokratických zásad, ako aj výmeny informácií a osvedčených postupov na podporu a posilnenie dodržiavania ľudských práv.

Počas posudzovaného obdobia nastalo niekoľko pozitívnych výsledkov, najmä skutočnosť, že zmeneným trestným zákonníkom, ktorý schválil mongolský parlament začiatkom decembra (a ktorý nadobudne účinnosť v septembri 2016), sa trest smrti výslovne zrušil. Keď sa tento zákonník zavedie v praxi, predpokladá sa, že bude mať za následok aj zmenu vo vymedzení pojmu mučenie, a to v súlade s ustanoveniami Dohovoru proti mučeniu, a zavedenie nezávislého mechanizmu na vyšetrovanie prípadov mučenia a zlého zaobchádzania zo strany orgánov činných v trestnom konaní. Tieto revízie by boli v podstate v súlade s odporúčaniami, ktoré Mongolsko prijalo počas všeobecného pravidelného preskúmania (UPR).

Miera chudoby naďalej klesala – z 27,4 % v roku 2012 na 21,6 % v roku 2014. Mongolsko však naďalej čelí viacerým výzvam. Medzi ne patrí nutnosť zabezpečiť, aby sa politiky udržateľného rozvoja vykonávali v rozsiahlejšej dimenzii v rámci krajiny vrátane jurtových (*gert*) oblastí v Ulanbátare; rozšíriť prístup k primeranej zdravotnej starostlivosti v odľahlých oblastiach; konzistentne presadzovať vykonávanie právnych ustanovení súvisiacich s ochranou životného prostredia; konať v prospech minimalizácie vplyvu znečisťovania ovzdušia na zdravotný stav občanov; a poskytovať podporu pre osoby so zdravotným postihnutím.

Mongolsko sa taktiež naďalej zameriava na vyšetrovanie korupcie a jej predchádzanie, pričom korupcia stále predstavuje vážny problém. Hoci väčšina meraní rozsahu korupcie na medzinárodnej úrovni nenaznačuje zhoršenie situácie, pesimizmus obyvateľstva vyplývajúci z existencie korupcie a jeho vplyvu na voľby v krajine sa čoraz viac prehlbuje. Aj domáce násilie je stále rozšíreným problémom.

EÚ bola aktívna pri podpore medzinárodných záväzkov Mongolska a pri podnecovaní k nim, najmä v rámci všeobecného pravidelného preskúmania v roku 2015. Okrem toho boli vznesené otázky ochrany ľudských práv v rámci VSP+ a v tejto súvislosti sa dosiahol značný pokrok. Mongolsko nielenže bez výhrad ratifikovalo všetky dohovory OSN o ľudských právach náležite súvisiace s VSP+, ale takisto došlo k zjavnému zlepšeniu, pokiaľ ide mieru súladu s oznamovacou povinnosťou voči orgánom monitorujúcich dodržiavanie zmlúv a plnenie záväzkov. Ako sa už uviedlo, v decembri 2015 mongolský parlament zahlasoval v prospech zmien trestného zákonníka krajiny, čoho súčasťou bolo zrušenie trestu smrti.

Členské štáty uskutočnili viacero aktivít na udržiavanie a posilňovanie kontaktov s občianskou spoločnosťou. Tieto aktivity zahŕňali podujatia a úsilie verejnej diplomacie zamerané na komunikáciu priorít EÚ – napríklad podujatia pri príležitosti Medzinárodného dňa boja proti násiliu páchanému na ženách, okrúhly stôl o slobode prejavu pri príležitosti Medzinárodného dňa slobody tlače, konferencia o práve na zdravie usporiadaná v súčinnosti s mongolskou občianskou spoločnosťou a ďalšie podujatie zamerané na právo na zdravé životné prostredie a na význam riešenia klimatických zmien v rámci príprav na konferenciu zmluvných strán COP21.

Nepál

Hlavnými otázkami v oblasti ľudských práv, ktoré ovplyvňujú Nepál, sú politická neistota, nepokoj vyvolaný nezhodami týkajúcimi sa procesu navrhovania znenia ústavy (najmä pokiaľ ide o záležitosti ako je zastupovanie a vytýčenie hraníc), dlhodobé následky konfliktov a prevládajúca kultúra beztrestnosti, ako aj chudoba a diskriminácia, ktoré majú vplyv na veľkú časť obyvateľstva. EÚ zamerala svoju pozornosť v roku 2015 na monitorovanie procesu tvorby ústavy, na podporu prístupu k spravodlivosti pre obete konfliktu a na poskytovanie pomoci po zemetrasení a úsilie v oblasti obnovy vrátane zmluvy o podpore konsolidácie štátu.

Ústavodarné zhromaždenie Nepálu prijalo novú ústavu 20. septembra 2015 po dlhom procese rokovaní. Nepál je definovaný ako sekulárny, federálny, multietnický a inkluzívny demokratický štát vo forme republiky, pričom zvrchovanosť je odovzdaná do rúk ľudí. Ústava zavádza právo na rovnosť, nediskrimináciu a právo nebyť považovaný za nedotknuteľného, ako aj právo na nezneužívanie na základe tradícií. Zavádza proporčnú inkluzívnu reprezentáciu: ženy a etnické či kastové menšiny budú mať ústavné práva byť súčasťou štátnych orgánov na základe zásady inklúzie, federálne zákonodarné zhromaždenie musí mať minimálne jednu tretinu kresiel v každej politickej strane obsadenú ženami, pričom na pozícii prezidenta alebo viceprezidenta krajiny by mala byť žena.

Na deviatom zasadnutí spoločnej komisie Nepál – EÚ sa aktéri zaoberali situáciou v oblasti ľudských práv v Nepále. Rokovania sa zameriavali predovšetkým na beztretnosť vrátane nedávnych násilností v Madheši, ako aj na mimosúdne popravy, svojvoľné zadržiavania a zaobchádzanie s osobami vo vyšetrovacej väzbe; rodovú rovnosť vrátane diskriminačných ustanovení týkajúcich sa občianstva a zhoršenie situácie, pokiaľ ide o obchodovanie s ľuďmi; diskrimináciu na základe kást, prechodnú justíciu a situáciu utečencov.

EÚ pokračuje vo svojej práci na prioritných oblastiach vrátane rodovej rovnosti, nediskriminácie a boja proti beztretnosti, a to prostredníctvom svojich rozvojových programov, ako aj konkrétnych činností v oblasti ľudských práv zameraných na najzraniteľnejšie skupiny. EÚ prostredníctvom financovania z nepálskeho mierového zvereneckého fondu naďalej podporovala vykonávanie národného akčného plánu v súvislosti s rezolúciami BR OSN č. 1325 o ženách, mieri a bezpečnosti a č. 1820 a násilí páchanom na ženách. Delegácia EÚ zorganizovala v marci filmový festival mládeže, ktorého ústrednou témou boli práva detí a mladých ľudí. EÚ sa venovala situácii obhajcov ľudských práv prostredníctvom podpory projektov občianskej spoločnosti.

Tematické projekty financované zo zdrojov EIDHR a prostredníctvom tematických položiek pre neštátne subjekty a miestne orgány prispeli k podpore hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv marginalizovaných komunít. Posilnenie postavenia marginalizovaných komunít spolu s podporou zodpovednosti a transparentnosti prispeli k zvýšeniu účasti žien, Dalitov a zdravotne postihnutých osôb na rozhodovacích procesoch a k zlepšeniu ich prístupu k spravodlivosti. Bojovať proti diskriminačným praktikám ako *chhaupadi* (umiestnenie žien v kravínoch počas obdobia menštruácie) a podpora detí postihnutých vírusom HIV a obyvateľov slumov mali pozitívny vplyv na situáciu žien a detí.

Pakistan

Situácia v oblasti ľudských práv v Pakistane zostáva krajne problematická. Síce sa postupne zavádza rámec s kľúčovými inštitúciami pre ľudské práva, mnohé z nich si stále hľadajú miesto, pokiaľ ide o naplnenie ich mandátu skutočným obsahom i pokiaľ ide o personálne obsadenie, kancelárie a zariadenia, ktoré potrebujú k tomu, aby boli schopné účinne fungovať. Pakistan oznámil, že národný akčný plán pre ľudské práva bol vypracovaný a očakáva sa, že bude čoskoro prijatý. EÚ však v rámci VSP+ vyjadrila hlboké znepokojenie nad nedostatkom hmatateľného pokroku v určitých špecifických oblastiach ľudských práv.

Bojom proti terorizmu vznikli nové problémy v oblasti ľudských práv. Po teroristickom útoku na armádu školu v Pešávare v decembri 2014 (148 mŕtvych vrátane 132 detí) schválila vláda národný akčný plán boja proti terorizmu (NAP), zrušila moratórium na trest smrti zavedený v roku 2008 a na obdobie dvoch rokov rozšírila právomoci vojenských súdov na civilistov obvinených z terorizmu. V roku 2015 sa uskutočnilo viac než 300 popráv. V mnohých prípadoch existujú dôkazy preukazujúce rozšírené používanie mučenia na získanie priznania. V mnohých prípadoch nie je isté, či vek osôb dosiahol 18 rokov v čase spáchania trestného činu, za ktoré boli odsúdení. Z dôvodu neexistencie spoľahlivého systému registrácie narodení v Pakistane je často zložitá posúdiť vek osôb. Selektívny presun občianskoprávných prípadov na vojenské súdy je ďalším vážnym zdrojom obáv, najmä so zreteľom na povinnosť zabezpečiť spravodlivý proces, ako je stanovené v článku 14 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.

Ako súčasť všeobecného sprísnenia kontroly zo strany vlád, od medzinárodných MVO sa požaduje, aby splňali prísnejšie požiadavky na registráciu.

Medzi ďalšie oblasti, v ktorých bola počas minulého roka situácia obzvlášť problematická, patrí nedostatočná ochrana menšín, novinárov a obhajcov ľudských práv, ako aj pokračovanie mimosúdnych popráv a nedobrovoľných zmiznutí.

Pokiaľ ide o slobodu náboženského vyznania a viery, náboženské menšiny v Pakistane žijú v strachu pred prenasledovaním a násilím. Hoci najčastejším terčom sektárskych útokov sú šiíti, situácia kresťanov, členov komunity Ahmadija a hinduistov, ktorá je už aj tak dosť zložitá, vyvolávala naďalej obavy. V januári pri bombovom útoku na šiitsku mešitu prišlo o život 53 ľudí, v marci si útok na dva kostoly v Láhaure vyžiadal len niekoľko mŕtvych v dôsledku promptného zásahu bezpečnostného personálu a v máji prepadli pri Karáči autobus s cestujúcimi ismailiského náboženského vyznania – pri útoku zomrelo 46 osôb. Vláda ako súčasť NAP podnikla niektoré kroky proti nenávisťným prejavom, ale pokrok sa dosahuje stále len v obmedzenej miere.

Boli zavedené niektoré opatrenia na posilnenie procesných záruk proti zneužitiu zákona o rúhaní. Najvyšší súd rozhodol, že je povinnosťou štátu, aby zabezpečil, že žiadne nevinné osoby nie sú prinútené čeliť vyšetrovaniu alebo súdnemu konaniu na základe falošných alebo vykonštruovaných obvinení zo spáchania takéhoto trestného činu. Ďalej rozhodol, že kritika zneužívania zákonov o rúhaní, a požiadavka, aby sa zaviedli právne záruky, nepredstavujú rúhanie.

Oblasť rodovej rovnosti má za sebou ďalší náročný rok – nahlásených bolo niekoľko tisíc prípadov násilia a diskriminácie voči ženám. Obrovské rozdiely pretrvávajú medzi ženami z vyšších spoločenských tried a ženami, ktoré patria k nižším vrstvám spoločnosti. Priepasť medzi mestskými a vidieckymi spoločenstvami je aj naďalej významná.

Sloboda prejavu je pod tlakom. Prevádzkovatelia médií uplatňujú autocenzúru a sú pravidelne zastrašovaní. Vyhrážky, násilie a vraždy novinárov patria k najextrémnejším príkladom. Pakistan sa považuje za jedno z najnebezpečnejších miest sveta pre novinárov.

Veľké nedostatky pretrvávajú v rámci polície a systému súdnictva, čo v kombinácii s trestom smrti predstavuje vysoké riziko justičného omylu.

Delegácia Európskeho parlamentu pre južnú Áziu navštívila Pakistan vo februári 2015. Prvé miestne zasadnutie o ľudských právach sa uskutočnilo v marci v Islamabad. Miestny dialóg dopĺňa činnosť podskupiny pre správu vecí verejných a ľudské práva v rámci spoločnej komisie EÚ – Pakistan, ktorá sa stretla na rokovaní 7. septembra 2015 v Bruseli. Pri všetkých týchto príležitostiach sa diskutovalo o rôznych výzvach z oblasti ľudských práv vrátane trestu smrti, situácii náboženských menšín, vojenských súdov a všeobecnejšie o účinnom vykonávaní dohovorov o ľudských právach prepojených so schémou VSP+. Rada FAC vo svojich záveroch z júla vyzvala Pakistan, aby uprednostnil a prijal ďalšie opatrenia v súvislosti s rešpektovaním, chránením a presadzovaním slobody náboženského vyznania alebo viery, práv osôb patriacich k menšinám, práv žien a práv detí a slobody prejavu, a to aj v prípade novinárov a obhajcov ľudských práv.

EÚ vyjadrila vážne obavy v súvislosti so zrušením moratória pre popravy: vydalo sa niekoľko vyhlásení a v tejto veci vysoká predstaviteľka/podpredsedníčka Komisie Mogheriniová písomne kontaktovala Sartadža Azíza, osobitného poradcu predsedu vlády pre národnú bezpečnosť a zahraničnú politiku. Delegácia EÚ sledovala v úzkej koordinácii s členskými štátmi viacero jednotlivých prípadov, pri ktorých by poprava mohla znamenať porušenie záväzkov Pakistanu v oblasti ľudských práv (popravy mladistvých, mučenie, porušenie práva na spravodlivý proces).

Delegácia EÚ okrem toho pravidelne sledovala zákonodarný proces, najmä zákon o MVO a nadchádzajúci zákon o počítačovej kriminalite. EÚ počas celého roka taktiež vyjadrovala znepokojenie nad konkrétnymi porušeniami zo strany príslušných orgánov (vrátane prípadu rúhania Asie Bibiovej, ktorá už podala návrh na záverečné preskúmanie rozsudku Najvyšším súdom).

EÚ naďalej poskytovala podporu v oblasti právneho štátu, práv žien a detí a slobody náboženského vyznania alebo viery.

Filipíny

Napriek tomu, že celková situácia v oblasti ľudských práv na Filipínach naďalej vyvoláva obavy zo strany EÚ, nezdá sa, že by sa v roku 2015 situácia výrazne zhoršovala. Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi EÚ a Filipínami, ktorá bola podpísaná v roku 2012, by mala nadobudnúť platnosť v roku 2016. Keďže jej súčasťou je aj ustanovenie o spolupráci v oblasti ľudských práv, dohodou sa ponúka inštitucionálnu možnosť venovať sa tejto veci v štruktúrovanejšom formáte.

Hlavným problémom na Filipínach zostáva kultúra beztrestnosti, pretože prípady závažného porušovania ľudských práv vrátane mimosúdnych popráv a mučenia zostávajú zväčša nevyriešené. Zahŕňa to nielen prípady závažného porušovania ľudských práv z minulosti, ale aj o vraždy aktivistov v oblasti ľudských práv a mediálnych pracovníkov, ku ktorým došlo v posledných rokoch. Beztrestnosť má rôzne štrukturálne príčiny, napríklad problémy s prístupom k spravodlivosti pre väčšinu obyvateľov (najmä nízkopríjmových skupín, vzhľadom na vysoké náklady na súdne spory a zložitosť pravidiel pre vykonávacie predpisy) a prietahy v súdnych konaniach, ktoré v mnohých prípadoch presahujú životy navrhovateľov.

Vláda prezidenta Aquina od roku 2010 vynakladala úsilie na posilnenie právneho rámca krajiny pre oblasť ľudských práv. Počet mimosúdnych popráv a nedobrovoľných zmiznutí osôb klesol v porovnaní s predchádzajúcou vládou.

Napriek tomu pretrvávajú nedostatky, pokiaľ ide o prevzatie zodpovednosti, politiku a prax, keďže právne predpisy nie sú vždy v plnej miere vykonávané a monitorovanie je slabé, najmä na úrovni provincií. Vo vládnych agentúrach poverených vyšetrovaním a poskytovaním dôkazov na podloženie údajného porušovania ľudských práv je administratívny proces pomalý.

Situácia domorodého obyvateľstva a obhajcov ľudských práv je znepokojivá. To isté platí aj o súkromných armádach a polovojenských skupinách. Vláda prezidenta Aquina nezrušila vykonávacie nariadenie č. 546, ktoré bolo podpísané ešte za predchádzajúceho prezidenta Arroya a ktorým sa legitimizovalo vytvorenie polovojenských skupín a súkromných armád. Organizácie pre ľudské práva síce uznávajú zámer súčasného politického vedenia a administratívy chrániť ľudské práva a postaviť pred súd osoby, ktoré ich porušujú, a najmä zamedziť vraždám aktivistov a novinárov, ale žiadajú skutočné zlepšenie v praxi.

V tejto súvislosti je potrebné uvedomiť si ťažkosti so zabezpečením vykonávania celoštátnych politík na miestnej úrovni, aj v kontexte mnohých porušení, ku ktorým dochádza v odlahlých oblastiach pod vplyvom miestnych politických i podnikateľských záujmov.

Pokiaľ ide o stav ratifikácie a podávanie správ, Filipínska republika ratifikovala všetkých sedem príslušných dohovorov OSN pre ľudské práva a (s výnimkou správy o CERD) spĺňa všetky oznamovacie povinnosti. Existujú však vážne problémy v súvislosti s vykonávaním vnútroštátnych právnych predpisov o ľudských právach.

Pozitívnejšou správou, ktorú treba zaznamenať, je, že napriek mimosúdny popravám a atmosfére beztretnosti prostredie občianskej spoločnosti na Filipínach vo všeobecnosti naďalej funguje.

Práva žien sa na Filipínach aktívne podporujú, napríklad prostredníctvom Filipínskej komisie pre ženy a vykonávaním Magny Charty týkajúcej sa žien.

V súlade s dodržiavaním povinností v oblasti podávania správ podľa dohovorov OSN, je celkom zrejmé aj to, že vláda berie svoje záväzky vyplývajúce z mechanizmu VSP+ veľmi vážne.

EÚ v roku 2015 naďalej spolupracovala s príslušnými zainteresovanými stranami vrátane národných a regionálnych komisií pre ľudské práva, štátnych subjektov, obhajcov ľudských práv a občianskej spoločnosti. V rámci svojho pravidelného dialógu s filipínskymi orgánmi EÚ opakovane upozorňovala na potrebu systematickejšie sa zaoberať otázkou beztretnosti a postaviť pred súd páchatel'ov, ktorí hrubo porušujú ľudské práva.

EÚ pokračovala v poskytovaní finančnej podpory prostredníctvom nástroja rozvojovej spolupráce (DCI) a nástroja stability (Ifs) v týchto oblastiach: program „Spravodlivosť pre všetkých“ zameraný na zlepšenie prístupu k spravodlivosti a boj proti beztretnosti; budovanie kapacít pre regionálnu komisiu pre ľudské práva v autonómnom regióne Mindanao a ochrana hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv obyvateľstva s dôrazom na zmierňovanie chudoby, ľudský a sociálny rozvoj a dobrú správu vecí verejných.

Singapur

Situácia v oblasti ľudských práv v Singapure v roku 2015 sa vyvíjala na rôznych úrovniach. Singapur síce vykonal ďalšie kroky smerom k plneniu cieľov medzinárodných ľudských práv, stále však existuje priestor na zlepšenie v súvislosti s rôznymi otázkami.

EÚ uvítala reformu režimu povinného trestu smrti z prelomu rokov 2012 a 2013, ktorým sa automatické uplatňovanie trestu smrti obmedzuje na trestné činy úkladnej vraždy, trestné činy súvisiace so strelnými zbraňami a obchodovanie s nedovolenými omamnými látkami v istom množstve. Počas tohto obdobia bolo moratórium de facto zachované. Vykonávanie popráv sa však v roku 2014 obnovilo a pokračovalo sa v nich aj v roku 2015. Informácie o popravách sa obmedzujú na výročnú správu o ich celkovom počte bez ďalších podrobností. O niektorých špecifických prípadoch udelenia trestu smrti a popravách sa informuje prostredníctvom tlačového vyhlásenia alebo sa o nich objavujú informácie v médiách.

Odvolací súd Singapuru potvrdil 30. októbra 2014 ústavnosť oddielu 377a trestného zákonníka. Tento zákon kriminalizuje všetky hrubé nemravnosti medzi osobami mužského pohlavia, aj keď sa dejú na základe vzájomnej dohody a v súkromí. Kým singapurská spoločnosť je naďalej rozpoltená, pokiaľ ide o otázky týkajúce sa LGBTI, za posledné roky popredné osobnosti verejného života a viacerí náboženskí vedúci predstavitelia v Singapure vyzvali na akceptáciu členov skupiny LGBTI. Mestský štát zaznamenal takisto narastajúci počet návštevníkov každoročných osláv s názvom „Ružová bodka (Pink Dot)“, na ktorom sa organizátori usilujú o propagáciu myšlienky sloboda milovať.

V roku 2015 došlo k obmedzovaniu slobody prejavu v Singapure, vzhľadom na všeobecné voľby, smrti zakladateľa Leeho Kuana Yewa a 50. výročie vyhlásenia nezávislosti Singapuru. Jeden z popredných prípadov súvisiacich so slobodou prejavu stále prebieha. Dvaja poprední predstavitelia občianskej spoločnosti dostali pokutu za vyhlásenia na svojich blogoch. Ich prípady boli precedensom pre používateľov internetu v Singapure. Jeden bol uznaný vinným za hanobenie predsedu vlády Leeho Hsiena Loonga, druhý za pohŕdanie súdom (škandalizácie súdnictva).

Štvrtým prípadom boli vyjadrenia dospelávajúceho blogera, ktorý sa previnil urážlivými poznámkami, ktoré mali raniť pocity kresťanov. Bol uznaný vinným a odsúdili ho na štvortýždňový trest odňatia slobody, ktorý pri spätnej účinnosti znamenal jeho okamžité prepustenie. Čo sa týka zákona o ochrane pred obťažovaním, podľa nedávneho rozsudku, ktorým sa rozhodlo v prospech obžalovaného, sa ministerstvo v kontexte tohto zákona nemôže považovať za „osobu“.

Činnosť EÚ v oblasti ľudských práv v roku 2015 pozostávala z monitorovania a podávania správ, vydávania demaršov, a to v úzkej koordinácii s členskými štátmi, ako aj z organizovania stretnutí, dialógov a viacerých podujatí.

Delegácia EÚ hostila v súlade so svojím mandátom v oblasti ľudských práv viacero rozhovorov s poprednými členmi singapurskej občianskej spoločnosti, pričom témy sa týkali otázok LGBTI, slobody prejavu, trestu smrti a problémov, s ktorými sa stretáva občianska spoločnosť.

EÚ pri príležitosti Európskeho a Svetového dňa proti trestu smrti zorganizovala v Singapore panelovú diskusiu o treste smrti. Je to druhýkrát, čo sa podujatie tohto druhu v Singapore uskutočnilo mimo priestorov delegácie – na Singapurskej štátnej univerzite. Medzi diskutujúcimi bol miestny obhajca, aktivista proti trestu smrti a dvaja profesori trestného práva. Publikum tvorili právnici, akademickí pracovníci, študenti, diplomati z krajín s podobným zmýšľaním a politickí radcovia EÚ.

Konferencia Dňa ľudských práv v roku 2015 sa sústredila na „vývoj a perspektívy práv žien v Singapore a krajinách juhovýchodnej Ázie“. Na seminári uskutočnili tri špecializované panelové diskusie: „Vývoj v Singapore od ratifikácie Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien pred 20 rokmi“, „Výzvy pre práva žien v juhovýchodnej Ázii“ a „Perspektívy práv žien v Európe a Ázii“.

Srí Lanka

Víťazstvo prezidenta Sirisenu s mandátom na reformy a programom pre dobrú správu počas prezidentských volieb, ktoré sa konali v januári 2015, bol zlomovým bodom pre Srí Lanku vo všetkých ohľadoch, okrem iného aj z hľadiska ľudských práv. V dôsledku toho sa priestor na aktivity občianskej spoločnosti a odlišné názory v rámci politických diskusií výrazne rozšíril.

EÚ na pozvanie vlády Srí Lanky vyslala na parlamentné voľby v auguste 2015 volebnú pozorovateľskú misiu (EU EOM). Misia sa skončila pozitívne a uviedlo sa, že „voľby boli dobre zorganizované a voličom skutočne poskytli možnosť výberu spomedzi širokej škály politických alternatív“. EU EOM však vydala niekoľko odporúčaní na zlepšenie volebného systému a na ich zladenie s medzinárodnými normami. EÚ taktiež poskytla 1,2 milióna EUR vo forme finančnej podpory organizáciám domácich volebných pozorovateľov, ktorých predstavitelia zohrávali ako aktívni pozorovatelia kľúčovú úlohu pri oboch voľbách v roku 2015. Medzi činnosťami, ktoré sa podporili, patrilo vzdelávanie voličov, odborná príprava médií a pozorovanie volieb. Výsledkom bolo viac ako 15 000 pozorovateľov vyslaných v deň volieb.

V roku 2015 sa podnikli dôležité kroky smerom k väčšej slobode médií, ako aj smerom k zrušeniu cenzúry, hoci rozhodnutie prezidenta Sirisenu oživiť tlačovú radu využívanú bývalou vládou na kontrolu tlače a príležitostne na väznenie novinárov a ich sankcionovanie, kritizovali skupiny pre ľudské práva a obhajcovia slobody tlače.

Významným pozitívnym krokom bolo prijatie 19. zmeny ústavy, ktorou sa obmedzili prezidentské právomoci a zriadila sa ústavná rada. Rada obnovila viacero nezávislých komisií vrátane komisie pre ľudské práva, čo prispelo k obnoveniu systematického využívania bŕzd a protiváh.

Vláda Srí Lanky v roku udržiavala styk s OSN a jej mechanizmami pre ľudské práva a spolupracovala s nimi. Srí Lanka bola po prvý raz spolupredkladateľom rezolúcie v Rade OSN pre ľudské práva, ktorou sa zaväzuje vytvoriť nevyhnutné mechanizmy na vyšetrovanie a stíhanie údajných prípadov porušovania ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva počas občianskej vojny. Tento rok sa uskutočnili aj dve návštevy útvaru osobitných postupov OSN: do krajiny pricestoval osobitný spravodajca pre podporu pravdy, spravodlivosti, odškodnenie a záruk proti recidíve a pracovná skupina pre násilné alebo nedobrovoľné zmiznutia. Srí Lanka v decembri podpísala a oznámila svoj zámer ratifikovať Medzinárodný dohovor o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím.

Rada EÚ pre zahraničné veci prijala 16. novembra 2015 závery o Srí Lanke, aby uznala významný pokrok, ktorý vláda Srí Lanky dosiahla. V záveroch sa tiež vyjadrila ochota EÚ pokračovať v úzkej spolupráci s vládou a podporovať ju, aby sa dosiahol ďalší pokrok v oblastiach, ako sú prevzatie zodpovednosti, zmierenie a ľudské práva.

Napriek pozitívnemu vývoju v roku 2015 sa naďalej objavovali správy o pokračujúcom používaní mučenia, sexuálneho obťažovania a zneužívania, ako aj používaní neprimeranej sily proti demonštrantom zo strany polície. Zastrasovanie skupín obetí aj naďalej vyvoláva obavy. Závažným problémom naďalej zostáva navrátenie života do normálnych medzí na severe a východe krajiny po skončení konfliktu pred šiestimi rokmi, riešenie základných príčin tohto konfliktu a zabezpečenie vyvodenia zodpovednosti a zmierenia.

Sekretariát pre MVO, ktorý bol v minulosti v pôsobnosti ministerstva obrany, je teraz začlenený v rámci ministerstva sociálneho dialógu. Napriek vysokej politickej vôli však pôvodne plánované reformy a odporúčania poradného výboru organizácií občianskej spoločnosti je stále ešte potrebné realizovať, preto je registrácia organizácií občianskej spoločnosti naďalej zložitým a časovo náročným postupom.

EÚ pokračovala v podpore občianskej spoločnosti na Srí Lanke prostredníctvom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) a rozpočtových riadkov pre organizácie občianskej spoločnosti a miestne orgány. Tieto projekty sa zameriavajú najmä na posilnenie postavenia žien, t. j. poskytovanie podpory živobytia, podpora politického líderstva, predchádzanie sexuálnemu násiliu a poskytovanie poradenstva pre prípady traumy a iných psychologických problémov vyplývajúcich z konfliktov a iných foriem štrukturálneho násillia, ako aj na posilnenie základných práv a podporu primeraného podávania správ v čase konfliktov a zmierenia.

Prostredníctvom rozpočtového riadku pre organizácie občianskej spoločnosti a miestne orgány sa financovalo 17 projektov. Projekty sú zamerané predovšetkým na posilnenie úlohy organizácií občianskej spoločnosti pri zvyšovaní hospodárskej odolnosti komún, podporu spolupráce medzi organizáciami občianskej spoločnosti a vládnymi orgánmi na účely zlepšenia sociálnych služieb, posilnenie príspevku organizácií občianskej spoločnosti k zlepšeniu sociálno-ekonomických príležitostí a zlepšovanie životnej úrovne vojnou postihnutých spoločností na severe a východe Srí Lanky, budovanie inkluzívnej občianskej spoločnosti a riadenia trvalo udržateľného rastu, podpora organizácií občianskej spoločnosti a miestnych orgánov s cieľom integrovať deti so zdravotným postihnutím do srílanskej spoločnosti a zabezpečovať zmysluplnú účasť plantážnych spoločností na demokracii a verejnej správe.

Thajsko

Celoštátne zavedenie stanného práva, ktoré bolo účinné od 20. mája 2014, bolo zrušené 1. apríla 2015. Stanné právo sa nahradilo opatrením národnej rady pre mier a poriadok (NRMP) č. 3/2015 vydaným v zmysle oddielu 44 dočasnej ústavy. Opatrením sa v podstate poskytl orgánom rovnaké právomoci ako stanným právom a 2. apríla hovorkyňa VP/PK uviedla, že táto legislatívna výmena v prípade Thajska nepriniesla žiadny posun k demokratickej a zodpovednej vláde.

Od prevratu v máji 2014 vojenské orgány zadržiavali – zvyčajne na najviac sedem dní – viac ako 1255 politikov, aktivistov, novinárov a osôb, ktoré boli obviňované z nerešpektovania opatrení NRMP, podpory zvrhutej vlády, nerešpektovania monarchie alebo zapojenia do protestov a činností proti prevratu. Využívanie vojenských súdov na súdenie civilného obyvateľstva je obzvlášť znepokojujúce. Vojenské súdy riešia prípady civilistov pri obvineniach, akými sú terorizmus, ale aj nenásilné trestné činy, ako je napríklad urážka panovníka. Do 30. novembra 2015 bola podaná žaloba na vojenské súdy v celej krajine v prípade najmenej 1629 civilných osôb.

Ministerstvo spravodlivosti určilo v septembri vojenské kasárne ako detenčné zariadenie pre osoby podozrivé zo spáchania trestných činov proti národnej bezpečnosti. Použitie vojenských kasární znemožňuje civilný dohľad a ohrozuje prístup rodín a právnikov. Od septembra zahynuli v týchto zariadeniach dve zadržiavané osoby.

Vojenské orgány viedli trestné stíhanie osôb za činy považované za urážku panovníka podľa článku 112 trestného zákonníka ako najvyššiu prioritu. Od štátneho prevratu bolo obvinených z urážky panovníka najmenej 53 osôb. Vojenské súdy bežne ukladajú prísnejšie tresty ako civilné súdy, a to vrátane trestu odňatia slobody na 60 rokov, čo je bezprecedentne najvyšší trest.

Vojenské orgány pravidelne zakazujú alebo narúšajú verejnú diskusiu o situácii v oblasti politických a ľudských práv, ako aj prejavovanie rozdielnych názorov v politickom zmýšľaní, tvrdiac, že tieto udalosti ohrozujú národnú bezpečnosť. Študentov, aktivistov, akademikov a iných ľudí armáda zastrásovala prostredníctvom osobných návštev v mieste ich bydliska a/alebo na ich pracovisku, častými telefonickými hovormi alebo im hrozila trestným stíhaním. Novinárov a politikov predvolávali po tom, ako kritizovali vojenské orgány.

NRMP zakazuje politické zhromaždenia viac než piatich ľudí. Demonstrantov často súdia vojenské súdy, kde im hrozí až dvojročný trest odňatia slobody. Najmenej 80 ľudí bolo zatknutých za organizovanie verejných zhromaždení alebo za účasť na nich. To tiež znemožňuje politickým stranám formulovať sťažnosti alebo reformné návrhy, alebo miestnym komunitám organizovať sa a protestovať proti projektom, ktoré ovplyvňujú práva komunity.

Obavy naďalej vyvolávajú aj ďalšie záležitosti týkajúce sa ľudských práv, ktoré nesúvisia s prevratom. Thajsko sa v správe USA o obchodovaní s ľuďmi (TIP), ktorá bola uverejnená v júli 2015, stále nachádzalo v kategórii 3. V Thajsku sa nachádzajú približne dva až tri milióny migrantov zo susedných krajín. Desiatky tisícok z nich sú obeťami obchodovania s ľuďmi.

Najmä migrujúci pracovníci sú veľmi zraniteľní voči porušovaniu ľudských práv, predovšetkým pracovných práv. V roku 2015 bolo uverejnených niekoľko správ dokumentujúcich takéto porušovania v odvetví rybolovu a odvetví spracovania morských plodov, hydínárskom priemysle a cestovnom ruchu.

Vláda v problémových najjužnejších oblastiach pokračuje v nútenom zbere údajov o DNA a odtlačkov prstov osôb podozrivých zo zapojenia do tamojších nepokojov.

Delegácia EÚ nadviazala počas roku 2015 intenzívny kontakt s obhajcami ľudských práv a do tohto svojho úsilia zapojila nielen členské štáty EÚ, ale aj podobne zmýšľajúce krajiny. Delegácia EÚ sa vzhľadom na svoju širokú škálu vykonávaných činností pevne etablovala ako neochvejný obhajca ľudských práv, čo je prístup, ktorý je široko a výslovne uznávaný zo strany komunit bojujúcich za ľudské práva v Thajsku. EÚ riešila s thajskými orgánmi otázku výskytu nútenej práce, detskej práce a ďalších neprijateľných foriem práce na rybárskych plavidlách v thajskom odvetví spracovávania morských plodov, ako aj výskytu obchodovania s ľuďmi, proti ktorému je potrebné bezodkladne zaviesť rozhodné opatrenia. Začal sa dialóg medzi EÚ a thajskými orgánmi, ako aj spolupráca s MOP s cieľom riešiť túto situáciu.

Vydali sa dve vyhlásenia hovorkyne VP/PK: vyhlásenie z 2. apríla sa týkalo nahradenia stanného práva opatrením č. 3/2015 a vyhlásenie z 10. júla deportácie asi 100 osôb tureckého pôvodu, ktorú vykonalo Thajsko. Vedúci delegácie spoločne s vedúcimi misií EÚ v Thajsku vydali tri vyhlásenia: vyhlásenie týkajúce sa zadržiavania bez súdneho dohľadu a používania vojenských súdov (13. februára), ďalej vyhlásenie týkajúce sa zatknutia 14 študentiek na základe obvinenia, ktoré proti nim vzniesli za pokojné demonštrácie (30. júna) a vyhlásenie vyzývajúce thajskú vládu, aby rešpektovala slobodu prejavu a zhromažďovania a zdôrazňujúce význam právneho štátu a ochrany a podpory ľudských práv z hľadiska stability a pokroku (24. septembra).

Delegácia EÚ sa pravidelne stretávala s obhajcami ľudských práv a MVO a zúčastnila sa na pozorovaní súdnych konaní, v rámci ktorých išlo o ohrozenie ľudských práv. Okrem toho delegácia EÚ organizovala návštevy zraniteľných spoločenských skupín v teréne, ako aj stretnutia s obhajcami ľudských práv pre členské štáty EÚ a krajiny s podobným zmyslom. Delegácia pre novinárov zabezpečila návštevy projektov s cieľom zvýšiť povedomie o podpore nešťastných subjektov v Thajsku zo strany EÚ.

Takisto si pripomenula Svetový deň proti trestu smrti a Medzinárodný deň ľudských práv, dvoma verejnými a veľmi viditeľnými podujatiami, na ktorých spolupracovala s thajským ministerstvom spravodlivosti.

Východný Timor

EÚ pokračovala v podporovaní Východného Timoru v jeho snahe o vytvorenie mierovej spoločnosti a konsolidovaní mladého demokratického systému. EÚ po vytvorení šiestej ústavnej vlády vo februári 2015 s ňou udržiavala pravidelné kontakty prostredníctvom politického dialógu, ako aj politických stretnutí na vysokej úrovni. Prijalo sa však rozhodnutie o odložení tretieho posilneného politického dialógu podľa článku 8 Dohody z Cotonou – pôvodne bolo podujatie naplánované na jeseň 2015, odložilo sa na ďalší rok. EÚ v tejto súvislosti naďalej pozorne sledovalo záväzky v oblastiach, ako sú ľudské práva, právny štát, správa vecí verejných a boj proti korupcii, dohodnutých s Východným Timorom v rámci posledného politického dialógu v roku 2014.

Delegácia EÚ v úzkej koordinácii s členskými štátmi, ktoré sú aktívne vo Východnom Timore, ako aj s organizáciami OSN podporuje ľudské práva a konsolidáciu demokracie, najmä prostredníctvom programov dobrej správy vecí verejných zameraných na budovanie kapacít v národnom parlamente alebo na posilnenie sektora súdnictva. Pomoc sa poskytla aj pri zriadení audítorskej komory, ako aj na opatrenia na boj proti korupcii, praniu špinavých peňazí, organizovanej trestnej činnosti a obchodovaniu s drogami. Podporuje sa niekoľko MVO s cieľom zlepšiť prístup k spravodlivosti, zaručiť zapojenie občanov do vymedzovania a monitorovania pozemkovej politiky a politiky bývania, a posilniť podporu a ochranné mechanizmy pre deti a ženy, ktoré sú obeťami domáceho násilia.

V rámci strategického rámca EÚ a akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu je Východný Timor súčasťou druhej generácie pilotného projektu na podporu demokracie. Komplexný profil demokracie bol dokončený v roku 2015 s cieľom identifikovať strategické priority a bude slúžiť ako základ pre vypracovanie akčného plánu pre demokraciu v súlade s národným indikatívnym programom.

Vietnam

Napriek neustálemu hospodárskemu rastu a zlepšeniu sociálno-ekonomických podmienok pre mnohých boli v roku 2015 občianske a politické práva vo Vietname naďalej porušované.

Dodržiavanie a podpora demokratických zásad, ľudských práv a základných práv predstavuje základný prvok Dohody medzi EÚ a Vietnamom o partnerstve a spolupráci (DPS) podpísanej v júni 2012. Medzi hlavné otázky, ktoré znepokojujú EÚ, patria občianske a politické práva, konkrétne sloboda prejavu a zhromažďovania, sloboda médií, náboženského vyznania alebo viery, ako aj uplatňovanie trestu smrti. Obhajcovia ľudských práv sú naďalej zastrašovaní, obťažovaní a zatýkaní, a často odsúdení na dlhoročné väzenie, a hoci v roku 2015 počet zatknutí mierne klesol, počet prípadov obťažovania narástol.

Štvrté kolo posilneného dialógu o ľudských právach sa uskutočnilo 19. januára 2015 v Bruseli. Vietnam v marci 2015 ratifikoval Dohovor OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Rok sa uzavrel piatym kolom posilneného dialógu o ľudských právach 15. decembra, ktoré odkrylo najmä potenciál na podporu EÚ pre právne reformy súvisiace s ľudskými právami a vykonávania akčného plánu UNCAT.

EÚ v rámci oboch dialógov, ako aj prostredníctvom verejných vyhlásení a diskrétnej diplomacie, naliehavo vyzývala vládu, aby odstránila obmedzenia slobody prejavu a médií, žiadala o možnosť navštíviť väznice a pozorovať súdne konania a vyzvala, aby sa z humanitárnych dôvodov prepustilo niekoľko uväznených aktivistov, ktorí boli v zlom zdravotnom stave. EÚ opakovane vyjadrila znepokojenie nad obťažovaním, zatknutím a odsúdením viacerých aktivistov, právnikov a blogerov, väčšinou na základe národných bezpečnostných ustanovení trestného zákonníka, a zopakovala svoje výzvy na prepustenie všetkých v krajine uväznených aktivistov, ktorí presadzujú ľudské práva nenásilným spôsobom.

EÚ po útoku na troch obhajcov ľudských práv začiatkom decembra zaslala príslušným orgánom verbálnu nótu so žiadosťou o objasnenie a stíhanie páchatel'ov. Zatknutie právnika Nguyena Van Daia (ktorý bol medzi obeťami útoku) 16. decembra vyvolalo dôraznú reakciu zo strany EÚ vrátane vyhlásenia hovorkyne VP/PK z 18. decembra.

Nabádanie zo strany EÚ (a iných názorovo blízkych krajín), aby Vietnam pokročil smerom k zrušeniu trestu smrti postupne prináša ovocie – počet trestných činov, za ktoré možno udeliť trest smrti, sa prepracovaným znením trestného zákona, ktorý bol prijatý v novembri, ďalej znížil. V zrevidovaných právnych predpisoch sa však ponechali sporné ustanovenia o vnútroštátnej bezpečnosti a v niektorých prípadoch sa rozšírili. Posilnenie práv osôb pozbavených osobnej slobody v nových právnych predpisoch o zadržiavaní osôb a trestnom konaní sú pozitívnou odpoveďou na výzvu EÚ na zosúladenie právnych predpisov s medzinárodnými normami v oblasti ľudských práv.

Európska komisia (GR pre obchod) usporiadala 12. mája diskusiu za okrúhlym stolom, na ktorej si zástupcovia inštitúcií EÚ a rôznych mimovládnych a medzinárodných organizácií vymenili názory so zúčastnenými stranami EÚ na obchod, trvalo udržateľný rozvoj a ľudské práva v rámci vzťahov medzi EÚ a Vietnamom.

Európsky parlament prijal 17. decembra 2015 uznesenie o návrhu rozhodnutia Rady o uzavretí Rámцovej dohody o komplexnom partnerstve a spolupráci medzi Európskou úniou a jej členskými štátmi na jednej strane a Vietnamskou socialistickou republikou na strane druhej v mene Únie, v rámci ktorého bolo vznesených niekoľko problémov z oblasti ľudských práv.

EÚ sa tiež pravidelne stretávala s aktivistami v oblasti ľudských práv a organizáciami občianskej spoločnosti. Monitorovala aj vývoj v súvislosti so slobodou náboženského vyznania alebo viery, ktorý je naďalej znepokojujúci. Žiaľ, v roku 2015 orgány nevyhoveli ani jednej žiadosti o návštevu osôb, ktorých situácia vyvoláva obavy. Predstaviteľ EÚ sa tiež stretol so zástupcami ministerstva verejnej bezpečnosti, aby vyjadril znepokojenie nad tým, že sa aktivisti za ľudské práva stávajú terčom obťažovania a násilia.

Vietnam po všeobecnom pravidelnom preskúmaní (UPR) 2014 predložil v auguste 2015 návrh akčného plánu pre UPR spoločne s plánom na vykonávanie 182 prijatých odporúčaní (z 227). EÚ zohrávala aktívnu úlohu v procese všeobecného pravidelného preskúmania a nadväzujúcich opatrení a Vietnamu ponúkla pomoc pri vykonávaní tohto plánu. EÚ naďalej nabádala Vietnam, aby pokračoval v spolupráci s útvarami osobitných postupov Rady OSN pre ľudské práva a Vietnam na piatom zasadnutí dialógu o ľudských právach taktiež oznámil svoj úmysel pozvať v roku 2016 na návštevu osobitného spravodajcu OSN pre právo na výživu. Ďalej čo sa týka viacstranných otázok, Vietnam podporil rezolúciu Rady pre ľudské práva o sexuálnej orientácii.

Pri príležitosti návštevy predsedu vlády Dunga v Bruseli bola podpísaná dohoda o financovaní nového programu v sektore súdnictva s rozpočtom 14 miliónov EUR. Hlavným cieľom je zlepšiť prístup k spravodlivosti pre občanov Vietnamu, s osobitným zameraním na najzraniteľnejšie skupiny (ženy, deti, etnické menšiny). Programom sa podporí ministerstvo spravodlivosti vo vykonávaní sektorových reformných plánov a organizácie občianskej spoločnosti pri zohrávaní významnejšej úlohy pri podpore prístupu k spravodlivosti pre chudobných.

Z nástroja EIDHR sa podporilo osem projektov zameraných na širokú škálu oblastí vrátane otázok LGBTI, etnických menšín (s dôrazom na ženy, deti a pozemkové práva), slobody náboženského vyznania, práv pracovníkov a pracovných vzťahov. Jedenásť projektov v rámci položky NSA je zameraných najmä na posilnenie kapacít organizácií občianskej spoločnosti (v oblastiach ako zdravotná starostlivosť, vidiecke spoločenstvá, udržateľné poľnohospodárstvo, pracujúce prisťahovalkyne a miestna správa). EÚ v rámci nástroja pre strategický dialóg podporovala aj činnosti v oblasti boja proti korupcii, práv osôb patriacich k etnickým menšinám, slobody náboženského vyznania alebo viery, správy vecí verejných a migrácie.

VIII. Oceánia

Austrália

Pravidelné všeobecné preskúmanie venované Austrálii sa uskutočnilo 9. novembra 2015. Austrálii bolo spolu adresovaných 290 odporúčaní. Austrálii bolo okrem iného vyslovené uznanie za vymenovanie komisára pre ľudské práva na plný úväzok, ďalej za úsilie vynakladané na rodovú rovnosť a presadzovanie práv osôb so zdravotným postihnutím. Mnohé delegácie zároveň nabádali Austráliu, aby preskúmala politiku zadržiavania osôb a azylovú politiku, preklenula priepasti medzi domorodým a nepôvodným obyvateľstvom a aby ratifikovala viacero kľúčových medzinárodných nástrojov v oblasti ľudských práv vrátane opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu. Násilie páchané na ženách naďalej zostáva problémom, austrálska vláda ohlásila dodatočné opatrenia na vytvorenie záchrannej siete pre ženy a deti, ktoré sú vystavené vysokému ohrozeniu.

EÚ prostredníctvom vedenia dialógov (o bezpečnosti, boji proti terorizmu a migrácii) komunikuje s Austráliou o otázkach týkajúcich sa migračnej politiky, ako aj boja proti radikalizácii a terorizmu.

Rámcovou dohodou EÚ – Austrália, ktorá bola parafovaná v marci 2015, sa poskytnú príležitosti na ďalšie posilnenie dialógu a spolupráce v oblasti ľudských práv. EÚ a Austrália sa v roku 2015 dohodli na zachovaní pravidelných formálnych výmen názorov na medzinárodné otázky týkajúcich sa ľudských práv.

Fidži

Na Fidži sa 17. septembra 2014 uskutočnili prvé demokratické voľby od vojenského prevratu v roku 2006. EÚ po týchto voľbách prerušila opatrenia podľa článku 96 Dohody o partnerstve z Cotonou a v roku 2015 obnovila rozvojovú spoluprácu s Fidži. EÚ počas tohto roka pokračovala v podpore Fidži v snahe o návrat k demokracii poskytovaním pomoci novému parlamentu.

Prvý politický dialóg na vysokej úrovni podľa článku 8 dohody o partnerstve AKT – EÚ sa po návrate Fidži k demokracii konal v Suve 15. júna 2015 a zahŕňal diskusiu o otázkach týkajúcich sa ľudských práv. Zasadnutiu predsedal na fidžijskej strane predseda vlády Josaia Voreqe Bainimarama a v mene VP/PK EÚ Mogheriniovej minister zahraničných vecí Lotyšska Edgars Rinkēvičs.

Fidži bolo podrobené druhému všeobecnému pravidelnému preskúmaniu (UPR) pred zasadnutím Rady pre ľudské práva v Ženeve koncom októbra 2014 a záverečná správa pracovnej skupiny bola vydaná v marci 2015. Fidži akceptovalo 112 odporúčaní a 26 z celkovo 138 odporúčaní zobralo na vedomie. Fidži informovalo Radu, že 12 z nich je už v štádiu vykonávania.

Fidži je zmluvnou stranou mnohých medzinárodných dohovorov o ľudských právach. Neratifikovalo však ešte Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (ICCPR), Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (ICESCR), a to napriek tomu, že v tejto súvislosti prijalo odporúčania UPR. Parlament v marci 2015 schválil ratifikáciu Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, tento dohovor však stále ešte nebol ratifikovaný.

MOP počas roka naďalej hodnotila pokrok zo strany Fidži pri zosúladzovaní svojich právnych predpisov so základnými dohovormi MOP č. 87 a 98. Novelou zákona o pracovnoprávných vzťahoch z roku 2015 sa zrušil dekrét o hlavných národných priemyselných odvetviach, pričom zvyšné nedostatky sa budú skúmať na začiatku roka 2016 počas tripartitnej misie MOP.

Čo sa týka minulých obvinení z mučenia a zlého zaobchádzania s podozrivými osobami a väzňami zo strany fidžijských bezpečnostných síl, vývoj udalostí bol rôznorodý. Policajný komisár Groenewald prijal rozhodné kroky s cieľom posunúť vyšetrovanie dopredu, ale v novembra 2015 odstúpil v dôsledku údajného zasahovania zo strany armády. Musí sa preukázať významný pokrok pri súdnych konaniach týkajúcich sa prípadov mučenia, aby sa vyslal jasný signál, že v demokratickej spoločnosti kultúra beztretnosti nemá miesto.

Obnovená Komisia pre ľudské práva a antidiskrimináciu (HRADC) aj naďalej fungovala podľa reštriktívneho dekrétu z roku 2009. Vymenovanie nových komisárov na jar v roku 2015 je pozitívnym krokom smerom k posilneniu dodržiavania ľudských práv na Fidži. HRADC dostala počas roka 2015 takmer 300 sťažností, ktoré sa týkali prístupu k službám (ako sú napríklad elektrina a voda), násilia páchaného na ženách, zmeny klímy a údajnej brutality a mučenia zo strany polície a väzenskej stráže.

Vláda sa v súčasnosti zapája do mnohých osvetových kampaní, ktorých témou je násilie páchané na ženách a deťoch. OSN uviedlo, že 64 % žien na Fidži počas svojho života čelilo nejakej forme násilia (napriek tejto vysokej miere patrí údaj z Fidži medzi jedny z najnižších v južnom Tichom oceáne). Približne 15 % žien taktiež uviedlo, že boli zneužívané počas tehotenstva. Európsky komisár pre medzinárodnú spoluprácu a rozvoj Neven Mimica usporiadal v Suve v júni 2015 osobitné zasadnutie o rodových otázkach s účasťou piatich MVO, čím sa potvrdila dôležitosť, akú EÚ prisudzuje konzultáciám a dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti.

Fidži hostilo od júna do augusta roku 2015 pacifickú odnož kampane OSN Sloboda a rovnosť. Kampaň bola zameraná na homofóbiu, transfóbiu a diskrimináciu voči komunite LGBTI.

EÚ v roku 2015 pokračovala v podpore organizácií občianskej spoločnosti a začala vykonávať plán Fidži pre spoluprácu s občianskou spoločnosťou. Konzultácie s organizáciami občianskej spoločnosti sa uskutočnili v kontexte príprav programov Fidži k 11. ERF týkajúcich sa spravodlivosti a poľnohospodárstva. V oboch odvetviach budú organizácie občianskej spoločnosti zapojené do pravidelného dialógu a vykonávania konkrétnych činností. V rámci iniciatívy Fidži týkajúcej sa posilnenia zapojenia občanov, ktorá je financovaná zo zdrojov EÚ, sa spolupracovalo s vyše 40 organizáciami občianskej spoločnosti a komunitnými skupinami obhajujúcimi a podporujúcimi občiansku angažovanosť v kľúčových otázkach, ako sú zodpovednosť a ľudské práva, líderstvo v časoch prechodu, spravodlivé poskytovanie služieb, nediskriminácia, rozhodovanie a budovanie koalície.

Do konca roku 2015 bolo venovaných 2,4 miliónov EUR (v rámci položiek pre EIDHR a NSA) na šesť nových projektov týkajúcich sa konsolidácie participatívnej demokracie, najmä s cieľom zlepšiť správu vecí verejných a zodpovednosť prostredníctvom inkluzívnej tvorby politiky, a to vytváraním priaznivého prostredia pre organizácie občianskej spoločnosti na spoluprácu so subjektmi verejného sektora a podporovať úlohy organizácií občianskej spoločnosti pri presadzovaní demokracie a trvalo udržateľného rozvoja prostredníctvom posilnenia ich funkcií dohľadu (monitorovanie a podávanie správ) pri podpore príslušných vnútroštátnych postupov.

Malé tichomorské ostrovné štáty – Kiribati, Republika Marshallových ostrovov, Mikronézske federatívne štáty, Nauru, Palau, Tuvalu a Samoa

V roku 2015 boli podrobené všeobecnému pravidelnému preskúmaniu (UPR) 4 krajiny: Republika Marshallových ostrovov, Kiribati, Mikronézske federatívne štáty a Nauru. Samoa a Palau sa preskúmajú v roku 2016.

Republika Marshallových ostrovov ratifikovala Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím v marci 2015. Kiribati a Mikronézske federatívne štáty ratifikovali Opčný protokol k dohovoru OSN o právach detí a o účasti detí v ozbrojených konfliktoch v októbri 2015. Pacifický región však má stále najnižší podiel ratifikácie zmlúv, a to najmä v dôsledku obmedzenej kapacity. Tichomorské ostrovné štáty majú okrem toho dlhoročné skúsenosti s výzvami týkajúcimi sa podávania správ v súvislosti s plnením zmlúv. EÚ v rámci riešenia týchto problémov podporuje sekretariát Fóra tichomorských ostrovov pri zvyšovaní miery ratifikácie a vykonávania medzinárodných dohovorov v oblasti ľudských práv na tichomorských ostrovoch prostredníctvom regionálneho projektu s rozpočtom 1 milión EUR.

S výnimkou Samoy a Fidži, ani jeden z tichomorských ostrovných štátov nemá národné inštitúcie pre ľudské práva, čo bráni vnútroštátnej ochrane ľudských práv v Tichomorí. Kancelária samojského ombudsmana v roku 2015 uverejnila vôbec prvú správu o stave ľudských práv na Samoe. V správe sa uznáva potreba lepších záruk pre rovnosť a rešpektovanie žien, detí, osôb so zdravotným postihnutím a väzňov.

Násilie páchané na ženách a deťoch zostáva naďalej vážnym problémom pacifického regiónu. Krajiny musia zintenzívniť vykonávanie národných stratégií a presadzovanie právnych predpisov proti domácej násiliiu.

Situácia žiadateľov o azyl a utečencov v Nauru zostáva naďalej znepokojujúca. Podvýbor OSN na zabránenie mučeniu navštívil Nauru v máji 2015 a vyzval orgány, aby vytvorili nezávislý monitorovací orgán s cieľom zaistiť, že krajina dodržiava svoje záväzky, pokiaľ ide o zaobchádzanie s osobami vo väzbe v súlade s Opčným protokolom k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.

Otázka ľudských práv v Nauru vyvoláva obavy. Vláda Nauru prijala začiatkom mája 2015 opatrenia na obmedzenie prístupu k internetu a sociálnym médiám vrátane Facebooku. Okrem toho prijala zmeny trestného zákonníka, ktoré umožnili posúdiť pripomienky „spôsobujúce emocionálny stres“ a „pravdepodobne ohrozujúce verejný poriadok“ ako trestné činy, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody na sedem rokov. Túto zmenu vo veľkej miere kritizujú medzinárodné médiá za pokus o obmedzenie slobody prejavu. Viacerí opoziční poslanci parlamentu okrem toho čelia súdnym konaniam a ich právni zástupcovia podávali svedectvá o obmedzení vstupu do krajiny. Delegácia EÚ pozorne sledovala zhoršujúcu sa politickú situáciu a situáciu v oblasti ľudských práv v Nauru a v tejto súvislosti vydala v júni 2015 vyhlásenie. V Nauru sa uskutočnilo niekoľko misií s cieľom posúdiť situáciu priamo na mieste.

Zmena klímy je jednou z najväčších výziev pre tichomorské ostrovné štáty, ktoré majú vplyv na ľudské práva, prevládajúce násilie voči ženám a ich diskrimináciu, prístup k zdravotnej starostlivosti a vysokej miery predčasného ukončenia stredoškolského štúdia. Tuvalu v roku 2015 zasiahol tropický cyklón Pam a Mikronézskymi federatívnymi štátmi otriasol tropický cyklón Maysak.

Zástupcovia Kiribati, Nauru a Tuvalu sa zúčastnili na seminári o výskume a podpore zahraničných podnikov, ktorý financovala Európska únia prostredníctvom projektu Zmena klímy a migrácia v Tichomorí.

EÚ prostredníctvom dialógu s krajinami a rôznych finančných nástrojov podporuje ľudské práva, rodovú rovnosť a zvýšenú účasť žien na rozhodovacích procesoch. Zástupcovia LGBTI komunity z tichomorských ostrovných štátov sa v júli 2015 v Suve zúčastnili na dvoch seminároch, ktoré zorganizovala delegácia EÚ pre Tichomorie v rámci spustenia kampane OSN Sloboda a rovnosť. Cieľom uvedených seminárov bolo zvýšiť informovanosť o monitorovacích mechanizmoch pre ľudské práva, pričom sa zamerali na porušovanie práv osôb na základe ich sexuálnej orientácie, rodovej identity a vyznania alebo intersexuálneho statusu.

Dvojstranné stretnutia na rôznych úrovniach sa využili ako platforma na podporu dodržiavania ľudských práv a rodovej rovnosti v tichomorskom regióne. Politické dialógy na miestnej úrovni sa uskutočnili v Nauru, Palau, Republike Marshallových ostrovov, Mikronézskych federatívnych štátoch a Kiribati. Európsky komisár pre medzinárodnú spoluprácu a rozvoj Neven Mimica rokoval v septembri o otázkach ľudských práv s viacerými lídrami tichomorských krajín na 46. samite Fóra tichomorských ostrovov na v Port Moresby. EÚ podporuje sekretariát Fóra tichomorských ostrovov pri zvyšovaní miery ratifikácie a vykonávania medzinárodných dohovorov v oblasti ľudských práv na tichomorských ostrovoch prostredníctvom regionálneho projektu s rozpočtom 1 milión EUR.

Delegácia EÚ vydala demarše a uskutočňovala osvetové aktivity a pritom vyzvala ostrovné štáty v Tichom oceáne, aby podporili iniciatívy a priority EÚ v oblasti ľudských práv na úrovni OSN. Delegácia EÚ vydala v októbri 2015 tlačové vyhlásenie, v ktorom víta ratifikáciu Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch zo strany Kiribati a Mikronézskych federatívnych štátov.

Nový Zéland

Vláda Nového Zélandu prijala v nadväznosti na odporúčania všeobecného pravidelného preskúmania v roku 2014 právne predpisy s cieľom riešiť predchádzanie mučeniu a zlému zaobchádzaniu (najmä prostredníctvom zákona o zraniteľných deťoch) a kyberšikanovanie (zákon o škodlivej digitálnej komunikácii). Vláda Nového Zélandu uznala, že je potrebné prednostne riešiť chudobu detí, násilie v rodine a otázky rodovej rovnosti (rozdiely v odmeňovaní žien a mužov, predchádzanie násiliu voči ženám). Maori sú aj naďalej nadmerne zastúpení v štatistikách týkajúcich sa uväznení a samovrážd mládeže.

EÚ a Nový Zéland naďalej organizovali pravidelné konzultácie o ľudských právach na medzinárodných fórach, a to aj v rámci OSN v New Yorku a Ženeve. EÚ a Nový Zéland úzko spolupracovali v rámci BR OSN.

Partnerská dohoda o vzťahoch a spolupráci medzi EÚ a Novým Zélandom bola parafovaná v marci 2015 a bude okrem iného poskytovať príležitosti na ďalšie posilnenie dialógu a zintenzívnenie spolupráce v oblasti ľudských práv.

Papua-Nová Guinea

Papua-Nová Guinea má demokratický systém vládnutia od získania nezávislosti v roku 1975. V roku 2015 krajina oslávila 40. výročie svojej nezávislosti. Papua-Nová Guinea sa nedávno zaradila medzi rozvojové krajiny s nižšími strednými príjmami, pričom v nej za posledných desať rokov dochádza k značnému hospodárskemu rastu a dynamickej transformácii spoločnosti. Súdnictvo je nezávislé a tlač v Papue-Novej Guinei je slobodná, pričom obe fungujú relatívne dobre. Škvrnou na profile krajiny sú však správa vecí verejných, transparentnosť a ľudské práva.

Všeobecne sa uznáva, že rodovo motivované násilie je naďalej veľkým problémom v celej papuánskej spoločnosti a to najmä násilie páchané na ženách a deťoch a mučenie a zabíjanie na základe obvinení z čarodejníctva. Počet prípadov znásilnenia a domáceho násillia je jedným z najvyšších na svete. Vláda vypracovala postupy na riešenie tohto problému, ako napríklad zákon o ochrane rodiny z roku 2013, ktorého vykonávanie však stále pokrívka, a medzinárodní rozvojoví partneri aktívne poskytujú podporu a financovanie. Napriek tomu je potrebné vykonať ešte veľa práce, aby sa zmeny dotkli aj vzdialených oblastí a zaužívaného správania.

Zmeny Trestného zákona v máji 2013 mali za následok rastúci počet trestných činov, za ktoré sa udeľuje trest smrti – ako je vlastizrada, pirátstvo a pokus o pirátstvo s použitím násilia –, čo predstavuje znepokojujúci krok späť v oblasti ľudských práv. Rok 2014 sa niesol v znamení diskusií o nových spôsoboch popravy (elektrickým prúdom, zastrelením, smrtiacou injekciou spôsobujúcou obmedzenie prívodu kyslíka alebo smrtiacou injekciou s anestetikom), ktoré schválila Štátna výkonná rada v roku 2015. Napriek tomu sa moratórium na trest smrti neporušilo; posledná poprava sa vykonala v roku 1954. Pozitívnejšou správou je, že predseda vlády nedávno vydal niekoľko verejných vyhlásení týkajúcich sa prípadného preskúmania. Oficiálne stanovisko však zostáva nezmenené.

Spôľahlivé údaje naznačujú vysokú úroveň korupcie (na 145. mieste spomedzi 177 krajín v rámci Indexu vnímania korupcie za rok 2014), absenciu právneho rámca, adresnej zodpovednosti a mechanizmov dohľadu (141. miesto zo 189 krajín v správe Doing Business Report za rok 2015), nedostatočné a neefektívne základné služby obyvateľom (158. miesto zo 186 krajín v Indexe ľudského rozvoja (HDI)) a neplnenie miléniových rozvojových cieľov. Korupcia sa vníma ako endémia a je rozšírená v celej krajine. Vláda si túto situáciu vo veľkej miere uvedomuje a podniká niektoré pozitívne kroky na jej nápravu.

V júli 2015 schválila Štátna výkonná rada štátny investičný fond Papuy-Novej Guiney, ktorého cieľom je zabezpečiť zodpovedné hospodárenie s príjmami z ťažobného a ropného sektora. Táto iniciatíva sa vníma ako sľubný krok k zabezpečeniu toho, aby sa časť príjmov z nerastného bohatstva a ropy odložila na prospech budúcich generácií a na zabezpečenie makroekonomickej stability. Očakáva sa, že príjmy zo zdanenia ťažobných aktivít a z ropy, ako aj dividendy začnú do novovytvoreného štátneho investičného fondu plynúť od prvého štvrtého roka 2016. Stále však pretrvávajú pochybnosti, pokiaľ ide o riadiacu štruktúru a operácie tohto fondu.

EÚ aktívne prispieva k boju proti násiliu páchanému na ženách prostredníctvom vzdelávania, zvyšovania povedomia, ako aj legislatívnych a politických iniciatív. V roku 2015 sa stanovil nový projekt v rámci nástroja EIDHR: „Boj proti násiliu páchanému na ženách v Papue-Novej Guinei“ (277 999 EUR), ktorý realizuje organizácia Voluntary Service Overseas spolu s miestnym partnerom, združením žien Madang Country Women's Association Inc. Cieľom projektu je zvýšenie povedomia o nepriaznivých účinkoch rodovo motivovaného násilia a presadzovanie práv žien a dievčat. V jeho rámci sa poskytuje aj základné právne poradenstvo, sprostredkovanie pomoci pre obeť rodovo motivovaného násilia a pozostalých, ako aj reintegrácia obetí do komunit.

Pokračovali dva projekty stanovené v rámci EIDHR v roku 2014. Prvým bol projekt nazvaný „Vedenie Papuy-Novej Guiney v boji proti rodovo motivovanému násiliu“ (278 000 EUR, november 2014 – november 2016). Projekt, ktorý realizuje organizácia World Vision, má za cieľ chrániť práva žien v Papue-Novej Guinei a snaží sa osloviť lídrov a osoby zodpovedné za rozhodovanie na najvyššej úrovni vo vláde, cirkvách, komunitách a v organizáciách občianskej spoločnosti. Druhý projekt sa nazýva „Podpora ľudských práv a ich obhajcov tam, kde sú najviac v ohrození“ (1 080 000 EUR). V decembri 2014 získal Detský fond Papuy-Novej Guiney grant na obdobie 36 mesiacov. Cieľom predmetného projektu je posilniť postavenie pozostalých a obhajcov ľudských práv.

EÚ posledné dva roky podporuje inovatívny prístup k presadzovaniu demokracie a správy vecí verejných prostredníctvom projektu „Otvorený parlament“ (288 000 EUR). Zámerom tohto projektu, ktorý realizuje Transparency International, je podporiť úrad predsedu parlamentu a Štátny parlament Papuy-Novej Guiney pri vytváraní parlamentných údajov, internetových stránok a SMS prepojenia, čím sa posilní interakcia medzi parlamentom a občanmi. Financovanie zo strany EÚ sa ukončilo v decembri 2015. Na slávnosti, ktorá sa konala 15. decembra 2015, vykonávacia agentúra Transparency International oficiálne odovzdala projekt štátnemu parlamentu. Úrad predsedu a štátny parlament bude pokračovať v udržiavaní projektu a jeho vykonávaní prostredníctvom iných zdrojov financovania.

Na záver treba dodať, že EÚ sa aktívne angažuje aj pri zvyšovaní účinnosti európskej verejnej diplomacie prostredníctvom dialógu a výmeny. V Papue-Novej Guinei EÚ zasiela demarše EÚ týkajúce sa ľudských práv a nadväzuje úzke kontakty prostredníctvom neustáleho dialógu s orgánmi a partnermi. Presadzovanie správy vecí verejných, ľudských práv a rodových otázok sa dostalo do ťažiska v rámci všetkých projektov spolupráce riadených delegáciou.

Šalamúnove ostrovy

Politická nestabilita na Šalamúnových ostrovoch pokračuje. Opozícia predložila v októbri 2015 ďalší podnet na vyslovenie nedôvery vláde v dôsledku obáv z údajného zneužitia finančných prostriedkov zo strany predsedu vlády. Podnet bol stiahnutý v dôsledku zásadnej výmeny na ministerských postoch. Vzhľadom na zraniteľnosť systému a záujmy v ohrození možno očakávať ďalšiu nestabilitu, čo by mohlo vytvoriť pre vládu impulz na reformu volebného a politického prostredia.

Zapojenie žien do politického života a účasť na ňom je naďalej veľmi nízka. Zákon o integrite politických strán, ktorého návrh sa pripravil vďaka technickej pomoci s podporou EÚ, si vyžaduje, aby mali registrované politické strany medzi svojimi kandidátmi aspoň 10 % žien. Spolu s ďalšími darcami podporuje EÚ ďalšie reformy volebného zákona a zákona o integrite politických strán s cieľom riešiť súčasné nedostatky, najmä pokiaľ ide o uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti. V súlade s nedávnymi vyhláseniami predsedu vlády sa očakáva, že kľúčovým prvkom týchto reforiem bude zavedenie dočasných osobitných opatrení, pričom úspech reforiem môže ohroziť politická nestabilita.

Delegácia EÚ poskytla pomoc pri volebných a politických reformách a pokračovala v podpore boja proti rodovej nerovnosti vrátane rodovo motivovaného násillia a v posilňovaní postavenia žien, ako aj v podpore boja proti násilliu páchanému na deťoch. Programovanie 11. ERF sa ukončilo v roku 2015 a vzťahuje sa na obdobie do roku 2020.

Krajinu naďalej sužuje vysoká úroveň domáceho a rodovo motivovaného násilia. Úroveň rodovo motivovaného násilia páchaného na ženách a deťoch (veková skupina 15 – 49 rokov) je neustále vysoká (odhaduje sa na 64 % v prípade žien s partnerom a 37 % v prípade žien bez partnera). Súdnicstvo má k tejto otázke v súčasnosti tvrdší postoj. Cieľom zákona o ochrane rodiny z roku 2014 bolo zaviesť preventívne opatrenia, aby sa zastavilo násilné správanie voči zraniteľným členom rodiny. Vykonávacie predpisy sa však ešte nedokončili a presadzovanie zákona stále nie je zabezpečené. Uvedený zákon je zmesou trestného a občianskeho práva, pričom sa v ňom kriminalizuje správanie týkajúce sa domáceho násilia, ale aj poskytujú občianskoprávne nápravné opatrenia na ochranu obetí.

Vláda Šalamúnových ostrovov ratifikovala Dohovor o právach dieťaťa v roku 1995. Vláda má predložiť svoju druhú a tretiu správu o vykonávaní tohto dohovoru v krajine. Návrhy zákonov o právach dieťaťa a ochrane dieťaťa sa už vypracovali, ale ešte nie sú prijaté. Ich cieľom je ochrana a podpora obetí násilia, a nie trestanie páchatel'ov. Na páchatel'ov usvedčených z násilia páchaného na deťoch sa vzťahuje Trestný zákon.

Šalamúnove ostrovy sa zaviazali dodržiavať sedem ľudských práv vyplývajúcich z Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien z roku 2002, ale majú problémy s plnením súvisiacich požiadaviek na podávanie správ. Krajine takisto chýba stratégia vykonávania. Najbližšia správa sa má predložiť v roku 2018. Šalamúnove ostrovy podpísali Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu; ešte ho však musia ratifikovať.

V rámci nadchádzajúceho všeobecného pravidelného preskúmania (UPR) sa v máji 2015 uskutočnili vnútroštátne konzultácie s vládnymi úradníkmi. Konzultovalo sa aj s organizáciami občianskej spoločnosti a miestnymi orgánmi. Prvé preskúmanie sa uskutočnilo v roku 2011. Zo 115 odporúčaní vláda akceptovala 112. Druhý cyklus UPR sa predstavil v Ženeve 25. januára 2016.

Po piatom politickom dialógu v roku 2014 sa nasledujúce kolo naplánovalo na koniec prvého polroka 2016 a bude sa opäť zaoberať otázkami súvisiacimi s ľudskými právami.

Šalamúnove ostrovy nemajú žiadny formálny nástroj na ochranu a obhajobu ľudských práv. Polícia je často nedostatočne vyškolená v oblasti ľudských práv a príslušných právnych predpisov a nemá o nich dostatočné informácie, pričom občianska spoločnosť ako dozorný subjekt nad týmito politikami má v danej oblasti obmedzený dosah a oprávnenie. V roku 2016 spúšťa EÚ program zameraný na posilnenie spôsobilostí organizácií občianskej spoločnosti zapojiť sa do politického dialógu a monitorovania a účinne presadzovať inkluzívny a udržateľný rast.

Delegácia EÚ pokračovala v dialógu o korupcii s organizáciami občianskej spoločnosti a o otázkach ľudských práv s ombudsmanom. Korupcia, a to najmä medzi vysokopostavenými politikmi, zostáva vážnym problémom. Okrem toho EÚ vyzvala na ďalší pokrok v oblasti transparentnosti a adresnej zodpovednosti pri všetkých verejných výdavkoch, a to aj vrátane fondov na rozvoj volebných obvodov, ktoré predstavujú veľkú časť rozpočtu na rozvoj.

Hoci sa správa Komisie pre pravdu a zmierenie mala predložiť parlamentu v roku 2015, nedošlo k tomu a jej odporúčania sa napriek prisľubom vlády ešte nevykonali.

V rámci európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) v roku 2015 delegácia EÚ zverejnila výzvu na predloženie návrhov na podporu iniciatív a opatrení na ochranu detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním vrátane prevencie prostredníctvom informačných kampaní podporujúcich vzdelávanie detí týkajúce sa všetkých foriem sexuálneho zneužívania a sexuálneho vykorisťovania. Ciele tohto projektu zahŕňali aj podporu fyzickej alebo psychickej liečby a sociálnej reintegrácie detí, ktoré sa stali obeťami zneužívania, uľahčovanie ukončovania beztretnosti v prípade všetkých trestných činov sexuálneho zneužívania a sexuálneho vykorisťovania detí tým, že páchatelia budú postavení pred súd a že sa zverejnia tresty za takéto trestné činy. Delegácia EÚ – spolu s inými medzinárodnými organizáciami a aktérmi – tiež naďalej pozorne sleduje realizáciu projektov financovaných EÚ a týkajúcich sa práv žien, násilia páchaného na ženách a posilňovania postavenia žien a ich zapojenia.

Tonga

Tonga bola naposledy predmetom preskúmania v rámci všeobecného pravidelného preskúmania (UPR) v roku 2013. Krajina akceptovala spolu 66 odporúčaní a odmietla 22. Zamietnuté odporúčania sa týkali zrušenia trestu smrti, udelenia práv osobám LGBTI, pokroku pri ratifikácii Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, zrušenia telesných trestov a ratifikácie Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien. Tonga predĺžila trvalé pozvanie pre osobitných spravodajcov OSN pre ľudské práva v januári 2013, ale žiaden z nich doteraz krajinu nenavštívil.

V marci 2014 zorganizovala tongská vláda konzultácie na účely diskusie o vykonávaní nespĺnených odporúčaní UPR. V nadväznosti na tieto konzultácie sa Tonga usilovala o vypracovanie spoločného ťažiskového dokumentu a vytvorenie národného koordinačného výboru pre ľudské práva. Konzultácie financovala EÚ.

V Tonge sa 27. novembra 2014 uskutočnili druhé demokratické voľby. Prvé voľby, ktoré sa konali v roku 2010, sa niesli v znamení zavedenia niekoľkých ústavných reforiem, pričom po prvýkrát sa väčšina – 17 z 26 – kresiel v tongskom parlamente prideliť na základe všeobecných volieb. Zástupcovia šľachty volia svojich vlastných 9 poslancov parlamentu. Slabosťou je aj naďalej nedostatočná účasť žien v politike Tongy. Nebola zvolená žiadna zo 16 kandidátok za poslankyňu, a to aj napriek vnútroštátnemu a medzinárodnému úsiliu na podporu ženských kandidátok počas celého roka.

V roku 2015 nastúpil do funkcie predsedu vlády Tongy 'Akilisi Pohiva ako prvý „nešľachtic“ v histórii. V sľube vyhlásil, že bude presadzovať dobrú správu vecí verejných, bojovať proti korupcii, odštartuje reformy volebného systému a posilní právny štát a ochranu ľudských práv. V roku 2015 oznámila nová vláda Tongy zámer ratifikovať Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien. Toto oznámenie sa stretlo so silným odporom, najmä zo strany šľachty a katolíckej cirkvi.

V roku 2015 usporiadala Tonga historicky prvú tichomorskú konferenciu o ľudských právach, sexuálnej orientácii a rodovej identite, na ktorej sa spojili skupiny z celej oblasti Tichomoria, pričom aktivisti sa oboznámili s medzinárodným právom v oblasti ľudských práv, najnovším medzinárodným vývojom a dohodnutými zásadami, ako sú zásady z Yogyakarty.

Zástupcovia tongskej LGBTI komunity sa zúčastnili na dvoch seminároch, ktoré zorganizovala delegácia EÚ pre Tichomorie v rámci spustenia kampane OSN Free & Equal (sloboda a rovnosť) v júli 2015 v Suve. Cieľom uvedených seminárov bolo zvýšiť informovanosť o monitorovacích mechanizmoch pre ľudské práva, pričom sa zamerali na porušovanie práv osôb na základe ich sexuálnej orientácie, rodovej identity a vyznania alebo intersexuálneho statusu.

EÚ podporuje sekretariát Fóra tichomorských ostrovov pri zvyšovaní miery ratifikácie a vykonávania medzinárodných dohovorov v oblasti ľudských práv na tichomorských ostrovoch prostredníctvom regionálneho projektu s rozpočtom 1 milión EUR. V rámci tohto projektu zrealizoval tím pre tichomorské regionálne zdroje v oblasti práv Sekretariátu Tichomorského spoločenstva celý rad činností zameraných na ratifikáciu Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a na oneskorené podávanie správ o plnení Dohovoru o právach dieťaťa v Tonge. Uvedený projekt sa takisto realizoval prostredníctvom oddelenia pre ženy na ministerstve vnútra, a to s cieľom poskytnúť technickú podporu rozvoja strategických plánov na vykonávanie zákona na ochranu rodiny (2014) a revidovanej politiky rodovej rovnosti, ako aj odštartovať sériu konzultácií v rámci komunit o ochrane a náprave, ktoré ponúka tento nový zákon. Okrem toho sa s Tongou v roku 2015 podpísal národný indikatívny program v rámci 11. ERF, v rámci ktorého sa pre organizácie občianskej spoločnosti v Tonge vyčlenilo 0,6 milióna EUR. Ďalšia podpora sa plánuje na zabezpečenie väčšieho zapojenia organizácií občianskej spoločnosti do politického dialógu a monitorovania.

Vanuatu

Vanuatu dosiahlo značný pokrok pri plnení cieľov stratégie v oblasti ľudských práv pre jednotlivé krajiny. Vanuatu je tichomorskou krajinou s najväčším počtom ratifikovaných dohovorov OSN. Medzi pozitívne výsledky, ktoré zaznamenala delegácia EÚ, patria: pristúpenie k Dohovoru proti mučeniu, Rímskemu štatútu Medzinárodného trestného súdu, Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a Dohovoru OSN proti korupcii; prijatie opatrení na podporu rodovej rovnosti a účasti žien na práci mestských rád; zriadenie oddelení pre ochranu rodiny a zavedenie politiky dôsledného vyšetrovania sexuálnych trestných činov a domáceho násillia; slobodné a spravodlivé voľby, ktoré sa uskutočnili v roku 2012, ako aj vymenovanie dočasného štátneho výboru pre ľudské práva vo februári 2013.

Napriek tomu – a hoci sú zavedené právne rámce súvisiace s dohovormi OSN – pretrvávajú mnohé nedostatky vo vykonávaní týchto dohovorov vzhľadom na nedostatočné kapacity väčšiny verejných inštitúcií.

Súdniectvo má vysokú úroveň nezávislosti. Najvyšší súd sa často žiada, aby rozhodoval o sporoch medzi politickými stranami a politikmi, pričom tak robí s dostatočnou mierou nezávislosti. Najvyšší súd Vanuatu 9. októbra 2015 uznal 14 poslancov vrátane predsedu parlamentu, podpredsedu vlády a štyroch ministrov za vinných z úplatkárstva a korupcie na základe Trestného zákona a odsúdil ich na tri alebo štyri roky odňatia slobody.

Vanuatu úspešne ukončilo druhý cyklus preskúmania v rámci všeobecného pravidelného preskúmania Rady pre ľudské práva, pričom okrem toho vypracúva národný rámec, v medziach ktorého sa budú jeho odporúčania začleňovať priamo do vládnych plánovacích a rozvojových programov. Tieto odporúčania sú zamerané na ochranu najzraniteľnejších osôb, ako sú ženy, deti a osoby so zdravotným postihnutím. Vanuatu začalo národný akčný plán vykonávania odporúčaní, ktoré sa prijali v júni 2014.

Vanuatu schválilo zriadenie celoštátneho výboru pre ľudské práva a poverilo Úrad pre štátne právo, aby vypracoval nariadenie, ktorým sa tento výbor vymenúva. Hlavnými funkciami tohto výboru je radiť vláde pri formulácii medzinárodných zmlúv v oblasti ľudských práv; radiť vláde, či sa má Vanuatu ako štát stať zmluvnou stranou medzinárodnej zmluvy v oblasti ľudských práv a vykonávať (a zabezpečovať, aby vláda dodržiavala) medzinárodné zmluvy v oblasti ľudských práv, ktoré Vanuatu ratifikovalo, aby sa zaistilo, že zákony a politika vlády v oblasti ľudských práv spĺňajú jej medzinárodné záväzky v tejto oblasti. Celoštátny výbor pre ľudské práva pozostáva z ôsmich členov, ktorí zastupujú úrad predsedu vlády, ministerstvo spravodlivosti a komunitných služieb, ministerstvo zahraničných vecí a obchodu, ministerstvo financií a hospodárskeho riadenia, Úrad pre štátne právo, Legislatívnu komisiu Vanuatu, občiansku spoločnosť a Radu náčelníkov Malvatumauri, pričom využíva existujúce mechanizmy na presadzovanie ľudských práv a zriaďovanie príslušných pracovných skupín a podvýborov s cieľom plniť si mandát.

Vanuatu sa ešte stále zotavuje z najhoršej poveternostnej katastrofy v histórii Tichomoria. V marci 2015 zničil tropický cyklón Pam domy a úrodu a kontaminoval zásoby pitnej vody. Úsilie o obnovu ďalej zhoršuje extrémne sucho spôsobené fenoménom El Niño na konci roka. Podľa týždennej správy úradu OCHA o situácii v súvislosti s fenoménom El Niño v tichomorskom regióne sa potravinami zásobuje 90 000 osôb vo Vanuatu, a to najmä tie, ktoré žijú v oblastiach postihnutých tropickým cyklónom Pam.

Podľa aktuálnych správ OSN a medzinárodných humanitárnych organizácií našlo približne 4 000 ľudí útočisko v 39 evakuačných strediskách v Efate. V hlavnom meste Port Vila bolo vážne poškodených približne 90 % domov a bytov. Znepokojenie vyvolávajú podmienky v evakuačných strediskách, ktoré sa údajne značne líšia, pričom ako závažné problémy sa identifikovali preplnenosť, súkromie a bezpečnosť. Keďže vo väčšine týchto centier chýba osvetlenie, je tu aj vysoké riziko sexuálneho násillia páchaného na ženách a dievčatách.

Počas tretieho posilneného politického dialógu medzi EÚ a Vanuatu, ktorý sa konal 30. októbra 2014 v Port Vile, Vanuatu potvrdilo, že sa bude aj naďalej držať základných hodnôt v oblasti ľudských práv, demokracie, právneho štátu a dobrej správy vecí verejných. EÚ uvítala záväzok Vanuatu napredovať vo svojom programe ľudských práv a zablahoželala Vanuatu k dobrej príprave na druhé všeobecné pravidelné preskúmanie. Pokiaľ ide o právny štát, zvlášť sa zdôraznil záväzok Vanuatu zriadiť osobitný justičný systém pre mladistvých. EÚ verí, že sa zrealizujú ďalšie iniciatívy s cieľom zlepšiť fungovanie súdov na Vanuatu a plynulé riešenie súdnych sporov. EÚ povzbudila Vanuatu, aby pokračovalo v úsilí podporovať rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien a bojovať proti rodovo motivovanému násiliu, sexuálnemu násiliu a tiež násiliu páchanému na deťoch. Vanuatu potvrdilo svoj záväzok podporiť rezolúciu Valného zhromaždenia OSN o moratóriu na trest smrti.

Osobitne treba spomenúť úlohu súdnictva v tohtoročnej politickej kríze. Štrnásť poslancov – vrátane šiestich ministrov – bolo uznaných za vinných z úplatkárstva/korupcie a napokon odsúdených na tresty odňatia slobody. Prezident Lonsdale rozpustil 25. novembra 2015 parlament a na 22. januára 2016 sa vypísali parlamentné voľby. Ich diplomatické sledovanie vykoná delegácia EÚ na Šalamúnových ostrovoch, a to spolu s členskými štátmi prítomnými na mieste (Francúzsko a Spojené kráľovstvo) a niektorými misiami nečlenských krajín na mieste (najmä Austrália a Nový Zéland).

Napriek tomu, že v roku 2008 sa prijal zákon na ochranu rodiny, v ktorom sa domáce násilie zaradilo medzi trestné činy, vytvorili mechanizmy na ochranu žien vo vidieckych a odľahlých oblastiach a vyplatenie ceny za nevestu vylúčilo spomedzi dôvodov na obhajobu v prípadoch domáceho násilia, je násilie páchané na ženách a deťoch vo Vanuatu stále veľkým problémom.

Celoštátny akčný plán pre komunitnú rehabilitáciu na roky 2014 – 2024 sa má využívať počas dvoch rokov na posilnenie úsilia v oblasti komunitnej rehabilitácie vo Vanuatu. Jeho preskúmanie je naplánované na rok 2016.

IX. Amerika

Antigua a Barbuda

Pokiaľ ide o Antiguu a Barbudu, priority EÚ v oblasti ľudských práv v roku 2015 zahŕňali práva žien a detí, a to najmä boj proti domácemu násiliu a zneužívaniu detí, boj proti diskriminácii osôb LGBTI, zlé podmienky vo väzeniach a nadmerné používanie sily zo strany polície. V roku 2015 EÚ naďalej vyzývala na zrušenie trestu smrti, na ktorý sa v súčasnosti vzťahuje *de facto* moratórium. V rámci EIDHR sa iniciovala nová výzva na predkladanie návrhov na riešenie domáceho násilia.

Vykonávanie projektu, z ktorého bude mať okrem iných krajín východného Karibiku prospech aj Antigua, sa začne v roku 2016. Osvetové činnosti sa realizovali aj v kontexte Tretieho výboru VZ OSN, a to aj na ministerskej úrovni.

Násilie páchané na ženách, a to aj zneužívanie v manželskom vzťahu, bolo problémom aj v roku 2015. Zákon zakazuje domáce násilie a ustanovuje zaň tresty, ale niektoré ženy nie sú ochotné vypovedať proti páchatelom vzhľadom na strach zo stigmatizácie, odplaty alebo ďalšieho násilia. Vážnym problémom naďalej ostáva aj zneužívanie detí, pričom ide najmä o zanedbávanie a psychické zneužívanie. Počas roka pokračovali aj niektoré osvetové kampane pre verejnosť zamerané na odhaľovanie a prevenciu. Ohlásenými prípadmi sa zaoberal súd pre záležitosti rodiny, čo umožnilo rýchlejšie trestné stíhanie. Stále chýbajú osobitné právne predpisy chrániace práva LGBTI. Hoci sa príslušné právne predpisy dôsledne neuplatňujú, konsenzuálny homosexuálny pohlavný styk je stále nezákonný pre obe pohlavia. Podmienky vo väzenských zariadeniach krajiny sú aj naďalej pravdepodobne najhoršie v celom východnom Karibiku a vyznačujú sa extrémnym preľudnením. V júni 2015 sa v jedinom väzení pre maximálne 150 väzňov nachádzalo 373 väzňov, z ktorých bolo 358 mužského a 15 ženského pohlavia.

Koncom roka 2015 viedol korupčný škandál, do ktorého bol zapletený bývalý veľvyslanec Antiguy a Barbudy pri OSN John Ashe, k výzvam na reformu zákonov o financovaní kampane. Na titulky sa v roku 2015 dostali aj nezrovnalosti týkajúce sa migrácie a prípady korupcie. Štrnásť sýrskych žiadateľov o azyl požiadalo o status utečenca po tom, ako ich zatkli a následne zbavili obvinení zo zapojenia do pašeráckeho gangu. Utečenci boli prepustení do ochrany Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov (UNHCHR). V tejto súvislosti bol generálny prokurátor zbavený imigračného portfólia.

Argentína

Cieľom EÚ v oblasti ľudských práv v kontexte jej vzťahov s Argentínou je optimálne využívať nástroje, ktoré sú k dispozícii pre dvojstrannú spoluprácu (politický dialóg a spolupráca financovaná EÚ), maximalizovať ich účinné využívanie a zameriavať ich na miestnu situáciu.

Reformou ústavy z roku 1994 sa ústavné postavenie prisúdilo hlavným medzinárodným dohovorom o ľudských právach, ktoré táto krajina podpísala. Ostáva však ešte mnoho problémov, a to najmä v súvislosti s podmienkami vo väzniciach, násilím páchaným na ženách (a jeho vplyvom na deti), obchodovaním s ľuďmi, ako aj s právami osôb patriacich k menšinám, najmä domorodým komunitám. Napriek neustálemu znižovaniu miery chudoby a úrovne nezamestnanosti v posledných rokoch vyvolávajú neustále znepokojenie počet neprihlásených pracovníkov a rozsah sociálnych nerovností a riziko ich zvyšovania vzhľadom na súčasnú stagnáciu hospodárstva.

Prebiehajúce projekty EÚ sa zameriavajú na riešenie problémov ako presadzovanie práv ľudí postihnutých HIV/AIDS a ich prístupu k spravodlivosti, boj proti beztrestnosti a úloha občianskej spoločnosti, prístup k spravodlivosti pre zraniteľné skupiny a ochrana práv domorodého obyvateľstva vo vidieckych oblastiach. Vybrali sa už aj ďalšie projekty, a to so zameraním na rodovo motivované násilie, inštitucionálne násilie, policajné postupy, detenčné centrá, ako aj so zameraním na práva žien vo vidieckych oblastiach. Očakáva sa, že pravidelný dialóg o ľudských právach medzi EÚ a Argentínou sa uskutoční začiatkom roku 2016.

Bahamské spoločenstvo

Priority EÚ v oblasti ľudských práv pre Bahamy sa zameriavajú na zrušenie trestu smrti, zlepšenie podmienok v detenčných centrách, podporu práv žien a ich ochranu proti rodovo motivovanému násiliu a zabezpečenie práv prisťahovalcov, a to najmä z Haiti. EÚ sa týmito prioritami zaoberala a zabezpečila nadviazanie na všeobecné pravidelné preskúmanie prostredníctvom pravidelného politického dialógu v októbri 2015.

Vláda Bahamského spoločenstva sa v súvislosti so svojimi prioritami v oblasti reformy legislatívy chystá pristúpiť k všetkým hlavným nástrojom v oblasti ľudských práv. V septembri 2015 Bahamy ratifikovali Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a opčné protokoly k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch a o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii. Počas roka Bahamy predložili – nakoniec neúspešnú – žiadosť o členstvo v Rade OSN pre ľudské práva v roku 2015.

Bahamské orgány naďalej uplatňujú trest smrti a zastávajú názor, že tento trest je účinným prostriedkom na odradzovanie od trestnej činnosti. Jedna osoba čaká na výkon trestu smrti. Súčasné právne predpisy de facto znamenajú moratórium na trest smrti, pretože právom odvolať sa na Tajnej rade (Privy Council) Spojeného kráľovstva sa zabráňuje jeho vykonávaniu. Bahamy majú jednu z najvyšších mier hlásených znásilnení na obyvateľa a zdá sa, že rodovo motivované násilie je rozšíreným javom. V roku 2015 však vláda umožnila osvetový program, aby sa táto otázka na Bahamách zdôraznila. Väzenské podmienky naďalej vyvolávajú obavy.

Bahamám chýba komplexné posúdenie a národný akčný plán na účinný boj proti obchodovaniu s ľuďmi, pričom jeho reštriktívna prisťahovalecká politika sa kritizovala za to, že vedie ku kriminalizácii a urýchlenému vyhost'ovaniu možných obetí. Až 50 000 osobám haitského pôvodu sa upiera bahamská štátna príslušnosť, a to vrátane mnohých ľudí, ktorí sa narodili a boli vychovávaní na Bahamách. V dôsledku prísnejšej prisťahovaleckej politiky sa vykonala séria zásahov, ktorá viedla k zadržaniu a zaisteniu neregulárnych migrantov vrátane detí. Vzhľadom na reakciu, ktorú tieto zásahy vyvolali, vláda prisľúbila väčšiu otvorenosť a transparentnosť a poskytla miestnemu úradu UNHCR určitý prístup do detenčných centier.

Referendum a parlamentné hlasovanie, ktoré je potrebné vykonať na schválenie štyroch zmien ústavy týkajúcich sa rodovej rovnosti, sa v roku 2015 znovu odložili. Pokiaľ ide o zriadenie národnej inštitúcie pre ľudské práva podľa odporúčania všeobecného pravidelného preskúmania, Bahamy v roku 2015 skúmali skúsenosti tretích krajín.

Barbados

Medzi hlavné výzvy patrí zrušenie trestu smrti, presadzovanie práv žien a detí, boj proti domácejmu násiliu a diskriminácii na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity, zlepšenie podmienok vo väzniciach a posilňovanie súdneho systému. Dôležitou problematikou ostáva aj nadmerné používanie sily zo strany polície a telesné tresty. Tieto otázky opakovane spomína delegácia EÚ pri dialógu s príslušnými orgánmi. V rámci Tretieho výboru VZ OSN sa zrealizovali formálne demarše týkajúce sa otázok ľudských práv.

Pokračuje sa v dialógu o treste smrti. Vláda podnikla kroky na zmenu zákona o trestných činoch proti osobám prostredníctvom zrušenia povinného trestu smrti za vraždu. Uvedený návrh zákona bol parlamentu predložený 27. januára 2015, ale na konci roka sa o ňom ešte stále rokovalo. K októbru 2015 bolo evidovaných 13 mužov, ktorí čakajú na výkon trestu smrti.

Polícia zaznamenala pokles počtu vražd súvisiacich s domácim násilím. Orgány prisudzujú uvedený pokles odbornej príprave policajtov v oblasti domáceho násilia a vytvoreniu zásahovej jednotky policajného zboru na riešenie rodinných konfliktov v roku 2013 s pomocou EÚ. Pokiaľ ide o práva žien a otázky ľudských práv vo všeobecnosti, príslušné orgány oznámili, že osobitný výbor pre ľudské práva bude vytvorený začiatkom roka 2016. Napriek tomu ostáva násilie a zneužívanie značným problémom, a to pre ženy i deti. Úrad pre rodové záležitosti citoval nedostatok konkrétnych informácií a neprimerané mechanizmy na zber a vyhodnocovanie údajov o prípadoch domáceho násilia ako hlavné prekážky boja proti rodovo motivovanému násiliu Barbados bude využívať dva granty v rámci programu EIDHR s cieľom riešiť problém domáceho násilia, pričom plnenie sa začne začiatkom roka 2016. Hovorí sa, že výbor pre starostlivosť o deti, ktorý zodpovedá aj za vyšetrovanie prípadov zneužívania detí a detskej práce, má nedostatok personálu. V štátnych školách sa ešte stále používajú telesné tresty. Minister vnútra Barbadosu v novembri 2015 uviedol, že novým navrhovaným zákonom o spravodlivosti pre mladistvých sa tieto praktiky úplne odstránia.

Občianskoprávne súdnictvo trápilo veľké množstvo nevybavených prípadov. V októbri 2015 vyniesol Súdny dvor Karibiku rozsudok vo veci, ktorá sa začala pred 27 rokmi, pričom kritizoval súdnictvo Barbadosu za pomalé tempo výkonu spravodlivosti. Komunita homosexuálov je naďalej prenasledovaná a stigmatizovaná. Čoraz viac ľudí sa však v médiách vyslovuje proti tejto diskriminácii. V januári 2015 prijal parlament zákon o zmene zákonov o väzniciach, ktorým sa zrušilo používanie telesných trestov vo väzeniach.

Belize

Priority EÚ v oblasti ľudských práv pre Belize zahŕňali zameranie sa na skrátenie dlhotrvajúcich období vyšetrovacej väzby, zastavenie používania neprimeranej sily zo strany bezpečnostných síl, boj proti domácejmu násiliu a diskriminácii žien a boj proti zneužívaniu detí. EÚ sa aj naďalej sústredila na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie. Belize stále ponecháva v platnosti trest smrti za vraždu a vojenské trestné činy, napriek tomu sa tento trest považuje de facto za zrušený.

Rada OSN pre ľudské práva uskutočnila druhé pravidelné všeobecné preskúmanie týkajúce sa Belize v roku 2013, pričom v priebehu roku 2015 EÚ vyzývala Belize, aby vykonávalo jeho odporúčania. EÚ opätovne nabádala Belize, aby zriadila národný orgán pre ľudské práva, naliehala naň, aby revidovalo právne predpisy zamerané proti sodomii, a zdôraznila význam boja proti rodovo motivovanému násiliu. EÚ tiež zdôraznila dôležitosť ratifikácie kľúčových nástrojov v oblasti ľudských práv a splnenie požiadaviek na podávanie správ o uplatňovaní tých nástrojov OSN, ktoré Belize ratifikovalo. V roku 2015 EÚ opäť presadzovala podporu otázok ľudských práv a zvyšovanie povedomia o nich prostredníctvom spoločných diskusií s kľúčovými predstaviteľmi občianskej spoločnosti a so záujmovými skupinami, ako aj s vládou. Otázky ľudských práv boli kľúčovým bodom programu druhého politického dialógu medzi EÚ a Belize podľa článku 8 dohody o partnerstve z Cotonou, ktorý sa uskutočnil v apríli 2015.

V roku 2015 EÚ v rámci EIDHR podpísala novú zmluvu s UNICEF-om zameranú na vytvorenie priaznivého prostredia na ochranu detí pred násilím a zneužívaním. Ide o pokračovanie podpory EÚ pre významné partnerstvo s Detským fondom OSN zamerané na ochranu detí a mobilizáciu organizácií občianskej spoločnosti a poskytovateľov starostlivosti v Belize. EÚ – tiež spolu s UNICEF-om – naďalej podporovala organizáciu POWA (Productive Organisation for Women in Action) v jej činnosti na posilnenie postavenia žien a dievčat a na prevenciu a boj proti stigmatizácii a diskriminácii osôb postihnutých HIV.

Bolívia

EÚ sa pri spolupráci a dialógu s Bolíviou v oblasti ľudských práv a demokracie zameriava najmä na posilňovanie právneho štátu a zlepšovanie prístupu k spravodlivosti, ochranu a presadzovanie práv domorodého obyvateľstva, ako aj odstraňovanie násilia páchaného na ženách a deťoch.

EÚ sa naďalej zapájala do dialógu o ľudských právach a demokracii vedeného s Bolíviou v rôznych formách vrátane spoločnej pracovnej skupiny pre demokraciu a ľudské práva, ktorá v roku 2015 zasadala štyrikrát. EÚ a Bolívia taktiež rokovali o prioritách v oblasti ľudských práv počas piateho spoločného dialógu na vysokej úrovni, pri ktorom EÚ opätovne zdôraznila význam reformy súdnictva, úlohy občianskej spoločnosti a záväzky týkajúce sa minimálneho veku pri nástupe do zamestnania podľa dohovorov MOP. EÚ tiež monitorovala vykonávanie dohovorov o ľudských právach zo strany Bolívie podľa všeobecného systému preferencií (VSP+). Bolívia je v rokoch 2015 – 2017 členom Rady OSN pre ľudské práva a EÚ a jej členské štáty jej zaslali demarše týkajúce sa medzinárodných otázok ľudských práv.

V marci 2015 Rada OSN pre ľudské práva prijala výsledky všeobecného pravidelného preskúmania v Bolívii. Bolívia akceptovala 178 zo 193 odporúčaní a odmietla 15 odporúčaní týkajúcich sa detskej práce, slobody prejavu a nezávislosti súdnictva.

Pokiaľ ide o finančnú spoluprácu, jednou z prioritných oblastí bilaterálnej pomoci EÚ pre Bolíviu na roky 2014 – 2016 je aj reforma sektora súdnictva. V roku 2015 sa z EIDHR poskytla podpora na odstraňovanie násilia páchaného na ženách a posilňovanie prístupu k spravodlivosti, s osobitným zameraním na mládež a osoby pozbavené osobnej slobody. Koncom roka sa spustili nové projekty týkajúce sa hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv žien, starších ľudí a domorodého obyvateľstva, obchodovania s ľuďmi, prístupu k spravodlivosti a práv LGBTI. V roku 2015 EÚ a jej členské štáty pokračovali v pilotných činnostiach na podporu väčšej konzistentnosti v oblasti podpory demokracie v Bolívii v rámci akčného programu na podporu demokracie.

Brazília

Brazília urobila významný pokrok, najmä pokiaľ ide o práva starších ľudí, žien, detí a LGBTI osôb, ako aj vo vykonávaní národného programu na ochranu obhajcov ľudských práv. Ešte stále však má problémy s porušovaním ľudských práv uvedených skupín. Okrem toho čierni Brazílčania a domorodí obyvatelia naďalej čelia diskriminácii a vylúčeniu. V septembri vyjadrila obavy v súvislosti s právami osôb patriacich k menšinám osobitná spravodajkyňa OSN pre otázky menšín. Podobne v auguste vyjadril osobitný spravodajca OSN pre mučenie obavy z osudu väzňov vo väzniciach a detenčných centrách, pričom označil zlé zaobchádzanie za dlhodobý problém. Pozitívom je, že Brazília je priekopníkom v oblasti ochrany online občianskych práv, a to na základe prijatia zákona o občianskoprávnom rámci internetu, ako aj lídrom v oblasti správy internetu na celosvetovej úrovni.

V roku 2015 sa v Brazílii udiali významné inštitucionálne zmeny, keďže v apríli bol vymenovaný nový minister pre ľudské práva a v októbri ministerskou reformou došlo k zlúčeniu ministerstiev pre ľudské práva, boj proti rasovej diskriminácii a pre práva žien do jedného orgánu. Stále však pretrvávajú veľké výzvy. Brazílsky justičný systém je často považovaný za neefektívny a nákladný, čo spôsobuje, že značný počet porušení ľudských práv ostáva nenahlásených; tieto často zahŕňajú práva najzraniteľnejších skupín, akými sú ženy, čierni Brazílčania, deti a domorodé obyvateľstvo. Stále sa vyskytuje svojvoľné zatýkanie a zadržiavanie a Brazília stále patrí medzi krajiny s najvyššou mierou zabíjania zo strany polície na svete. Často ide o prípady, do ktorých je zapojená vojenská polícia, a obeťami sú často osoby s africkými koreňmi.

Polemiku vyvolal návrh na zníženie veku trestnej zodpovednosti z 18 na 16 rokov pri určitých trestných činoch. Nadalej sa spochybňovali pozemkové práva domorodého obyvateľstva, a to najmä navrhovanou ústavnou reformou, ktorej zámerom je preniesť právomoc schvaľovať a vymedzovať pôdu pôvodného obyvateľstva z výkonnej moci na Národný kongres. Takisto znepokojivá je situácia, pokiaľ ide o zastrašovanie domorodých vodcov a novinárov a o násilie voči nim. Počas roka bolo zavraždených niekoľko vedúcich predstaviteľov domorodého obyvateľstva z dôvodu boja o pozemky, ako aj niekoľko novinárov, ktorí sa zaoberali prípadmi korupcie a organizovanej trestnej činnosti. Odpoveď justície nebola vždy primeraná, čo posilňuje pocit beztrestnosti. Nútené vyst'ahovania a premiestnenia v Riu de Janeiro v súvislosti s olympijskými hrami v roku 2016 sú tiež príčinou znepokojenia.

V hlavnom meste Brazílii sa 17. septembra 2015 konal piaty dialóg na vysokej úrovni medzi EÚ a Brazíliou o ľudských právach, ktorému spolupredsedal osobitný zástupca EÚ (OZEÚ) pre ľudské práva Stavros Lambrinidis. Rokovania sa okrem iného týkali obhajcov ľudských práv, práv domorodého obyvateľstva, predchádzania mučeniu a boja proti nemu, práv detí, dospelých a mladých ľudí, vzdelávania v oblasti ľudských práv, práv osôb so zdravotným postihnutím a migrácie. Dosiahla sa dohoda o dôležitosti pokračujúcej spolupráce v oblasti ľudských práv, a to aj pokiaľ ide o slobodu prejavu a bezpečnosť novinárov, o mládež a rasovú diskrimináciu. Hneď po tomto dialógu sa po prvýkrát za účasti vysokopostavených predstaviteľov brazílskej vlády konal seminár občianskej spoločnosti. Obe strany sa tiež zúčastnili na spoločnom seminári na vysokej úrovni o podnikaní a ľudských právach, na ktorom Brazília prijala podporu a odborné znalosti EÚ pri vypracúvaní národného akčného plánu v tejto oblasti.

EÚ má v Brazílii k dispozícii viaceré nástroje na podporu žien, detí, domorodého obyvateľstva a osôb LGBTI, a to na úrovni politického dialógu, ako aj prostredníctvom využívania osobitných nástrojov/programov, ako je napríklad akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť, EIDHR a odvetvové dialógy. V roku 2015 prebiehalo viacero projektov a začalo sa aj niekoľko nových: 2 milióny EUR na podporu práv žien, 4,3 milióna EUR na práva detí, 0,7 milióna EUR na práva pôvodného obyvateľstva a 0,5 milióna EUR na práva LGBTI osôb.

Kanada

Kanada je dôrazným zástancom ochrany ľudských práv na celom svete s vysokými štandardmi a principiálnymi hodnotami porovnateľnými s EÚ. Ľudské práva sú tradične ústrednou témou kanadskej zahraničnej politiky. Očakáva sa, že zmena vlády z konzervatívnej na liberálnu v októbri 2015 povedie k ešte väčšiemu dôrazu na presadzovanie ľudských práv vo vonkajších vzťahoch a na podporu multilateralizmu.

Vláda opätovne potvrdzuje svoj záväzok dodržiavať základné práva všetkých Kanadčanov kdekoľvek sú ohrozené, či doma alebo v zahraničí. Kanada sa všeobecne vníma ako silný zástanca ľudských práv a pozitívny vzor v tejto oblasti pre zvyšok sveta. Prípadné problémy v oblasti ľudských práv v Kanade sa i naďalej týkajú predovšetkým menšín, a to najmä domorodého obyvateľstva.

Počas roku 2015 Kanada pokračovala v aktívnej účasti pri presadzovaní ľudských práv na medzinárodných fórach, najmä v OSN, ale aj na regionálnej (najmä na americkom kontinente) a bilaterálnej úrovni, a to aj prostredníctvom svojich nástrojov rozvojovej pomoci. Kanada sa držala svojich stanovených priorít v oblasti ľudských práv, ako boli napríklad ľudské práva v Iráne, práva žien, práva detí, práva LGBTI osôb, sloboda internetu a práva domorodého obyvateľstva. Pri väčšine týchto otázok EÚ a Kanada pokračovali v úzkej spolupráci na multilaterálnych fórach, ako je OSN a OBSE. Každoročné konzultácie o ľudských právach medzi EÚ a Kanadou sa uskutočnili v marci.

Pred parlamentnými voľbami v októbri sa vnútorný vývoj v oblasti ľudských práv v Kanade veľmi podobal na situáciu v roku 2014. Určitý pozitívny vývoj však nastal v problematike domorodého obyvateľstva, keďže v júni 2015 sa zverejnila správa o dedičstve kanadského internátneho školského systému pre domorodých Kanadčanov, v ktorom za desaťročia jeho existencie umreli alebo trpeli zneužívaním tisíce domorodých detí. Posledná z týchto škôl bola zavretá až v roku 1996. Na druhej strane Výbor OSN pre ľudské práva kritizoval protiteroristickú legislatívu konzervatívnej vlády, ktorá nadobudla účinnosť v júni 2015, za to, že sa v nej nezabezpečili dostatočné záruky na ochranu práv domorodého obyvateľstva.

Hlavné otázky nastolené Výborom OSN pre ľudské práva v šiestej správe o všeobecnom pravidelnom preskúmaní v Kanade z júla 2015 sa týkali situácie domorodého obyvateľstva vo všeobecnosti, násilia páchaného na ženách a ľudskoprávných hľadísk protiteroristického zákona. V správe o všeobecnom pravidelnom preskúmaní sa tiež konkrétne spomína problém nezvestných a zavraždených domorodých žien, pričom sa žiadalo o celoštátne vyšetrovanie, keďže „domorodé ženy a dievčatá sú násilím, vraždami a zmiznutiami ... neúmerne postihnuté“.

Konzervatívna vláda, ktorej mandát sa skončil po federálnych voľbách v októbri 2015, neustále kritizovala OSN za „mrhanie časom“ na Kanadu namiesto toho, aby sa zamerala na to, čo vláda nazvala inými skutočnými problematickými oblasťami s mimoriadne závažným porušovaním ľudských práv. Očakáva sa, že liberálna vláda bude k mnohým z týchto otázok pristupovať inak. Liberálna strana viedla kampaň zameranú na väčší kontakt s „priemerným Kanadčanom“ a so skupinami občianskej spoločnosti na všetkých úrovniach s cieľom zmeniť imidž a povesť Kanady doma i v zahraničí, okrem iného aj v súvislosti s ľudskými právami. Po nástupe do funkcie v novembri vláda potvrdila svoj záväzok vliať Kanade novú energiu vo viacstranných inštitúciách, a to aj prostredníctvom presadzovania ľudských práv, pričom konkrétne spomenula práva žien a utečencov.

Ako jedno z opatrení naznačujúcich značnú zmenu politiky nová vláda prisľúbila okamžité kroky v súvislosti s nevyriešenou otázkou týkajúcou sa takmer 1 200 nezvestných a zavraždených domorodých žien. Predchádzajúca vláda sústavne odmietala zmienku o vyšetrovaní s tým, že už existuje celý rad štúdií na túto tému a že vláda preto uprednostňuje pokročiť v reformách v oblasti trestného súdnictva s cieľom riešiť problémy spojené s násilím, a to najmä s násilím páchaným na ženách. Počas stretnutia s predstaviteľmi piatich domorodých skupín v decembri predseda vlády oznámil začatie procesu prípravy vyšetrovania týkajúceho sa nezvestných alebo zavraždených domorodých žien a dievčat. Vyšetrovanie by sa malo začať v roku 2016.

Pokiaľ ide o ľudské práva utečencov, nová vláda významne prispela k riešeniu medzinárodnej utečeneckej a migračnej krízy tým, že sa zaviazala prijať aspoň 25 000 sýrskych utečencov, ktorých presídlenie do Kanady bude financovať vláda, a 10 000 takýchto utečencov, ktorých presídlenie sa bude financovať zo súkromných prostriedkov. Takisto prideliť ďalšie zdroje s cieľom urýchliť vybavovanie utečencov, čím umožnila, aby prvých 10 000 pricestovalo do konca roka 2015. Z hľadiska legislatívy však stále ostávajú nedoriešené niektoré otázky súvisiace s vybavovaním prístupu k zdravotnej starostlivosti pre utečencov a žiadateľov o azyl, spôsobené zákonom na ochranu kanadského prísťahovaleckého systému z roku 2012.

Čile

Čile ratifikovalo všetky hlavné medzinárodné a regionálne dohovory o ľudských právach a väčšinu opčných protokolov, pričom sa stalo zmluvnou stranou Rímskeho štatútu MTS. Čile dobre spolupracuje aj s mechanizmami OSN, zasiela pravidelné správy zmluvným orgánom a Rade pre ľudské práva (na základe všeobecného pravidelného preskúmania) a nadväzuje kontakty s osobitnými spravodajcami Rady pre ľudské práva. Hoci je celková situácia v oblasti ľudských práv v Čile dobrá, aj naďalej ostávajú problémy, ktoré vyvolávajú obavy, súvisiace s existenciou nedostatkov v sociálnych a hospodárskych právach (napríklad poskytovanie rovnakého a kvalitného vzdelávania pre všetkých), problémy týkajúce sa nerovnosti a diskriminácie (a to aj voči ženám, LGBTI osobám a domorodému obyvateľstvu) a problémy súvisiace s nedostatkom štandardizovaných postupov týkajúcich sa zaobchádzania so zadržanými osobami.

Vláda, ktorá nastúpila do úradu v roku 2014, zaradila do svojho programu niekoľko štrukturálnych reforiem, pričom do jadra programu postavila občianske práva a odstránenie nerovností. Vo vládnom programe v oblasti ľudských práv sa plánuje nový inštitucionálny rámec pre ľudské práva; návrhy na boj proti tzv. historickému dlhu voči domorodému čilskému obyvateľstvu; záväzky v oblasti práv žien; všeobecná diskusia o schválení zákona o manželstve medzi osobami rovnakého pohlavia a o prijatí zákona o rodovej identite; záväzky týkajúce sa porušovania ľudských práv počas vojenskej diktatúry; a taktiež nová ústava založená na plne demokratickom systéme, ktorý zahŕňa úplný a vyvážený súbor práv, povinností a záruk, a to v súlade s právami zakotvenými v zásadách, deklaráciách a dohovoroch týkajúcich sa ľudských práv. Zdá sa, že vládne orgány sú odhodlané významne pokročiť v oblasti ľudských práv, ale ešte sa len ukáže, či budú schopné plniť svoj ambiciózny program, keďže pri niektorých navrhovaných opatreniach nepanuje úplná zhoda ani v rámci vládnej koalície Nueva Mayoría (napr. umelé prerušenie tehotenstva alebo civilné zväzky vedúce k manželstvu osôb rovnakého pohlavia). Členstvo Čile v Rade pre ľudské práva sa skončilo v roku 2014, ale Čile zdôraznilo, že bude pokračovať vo svojom úsilí ako zástanca konsenzu v rámci skupiny štátov Latinskej Ameriky a Karibiku (GRULAC).

Medzi hlavné oblasti, v ktorých sa v roku 2015 pokročilo, patrí prijatie zákona o vytvorení ministerstva pre ženy a rodovú rovnosť 8. marca na Medzinárodný deň žien, aprílové prijatie zákona o dohode o civilnom zväzku, ktorým sa legalizuje civilný zväzok medzi spolunažívajúcimi párami, či už homosexuálnymi alebo heterosexuálnymi, čím sa Čile stalo siedmou krajinou v Južnej Amerike, ktorá takéto zväzky povoľuje, ako aj schválenie návrhu zákona, ktorým sa vytvára funkcia štátneho tajomníka pre ľudské práva, v kongrese.

Činnosti EÚ na podporu dialógu o ľudských právach a úzka spolupráca s Čile v otázkach ľudských práv pokračovali aj v roku 2015, a to so zameraním na rodovú rovnosť, práva domorodého obyvateľstva, práva LGBTI osôb, kroky na zachovanie pamäti národa na vojenskú diktatúru v rokoch 1973 – 1990, a aj na prierezové otázky, ktorými je posilňovanie občianskej spoločnosti a spolupráca na medzinárodných fórach. V decembri sa v Santiagu uskutočnil šiesty miestny dialóg medzi EÚ a Čile o ľudských právach, počas ktorého sa rokovalo o otázkach medzinárodnej spolupráce, inštitúcií v oblasti ľudských práv, zapojenia občianskej spoločnosti, práv pôvodného obyvateľstva, práv žien a rodovej rovnosti, ako aj o otázkach práv LGBTI osôb, pamäti národa a budúcich pracovných perspektív. Pred uvedeným dialógom sa v novembri konalo konzultačné stretnutie s občianskou spoločnosťou, pričom nadväzujúce informačné zasadnutie s občianskou spoločnosťou sa uskutoční v januári 2016.

Prostredníctvom spolupráce na tematických programoch poskytla EÚ na projekty v týchto oblastiach celkovú podporu vo výške 1 151 000 EUR. Medzi hlavné realizované činnosti patria spoločná dohoda EÚ a orgánu OSN pre rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien (OSN Ženy) zameraná na podporu rodovej rovnosti v Čile s dôrazom na vedenie a účasť žien v politike, posilnenie ich ekonomického postavenia a odstránenie rodovo motivovaného násillia; iniciatíva EU-MOVILH/Triángulo, zameraná na umožnenie občianskej spoločnosti monitorovať situáciu v oblasti práv LGBTI osôb v Čile a na vykonávanie a uplatňovanie antidiskriminačného zákona; ako aj program EÚ a Národného inštitútu pre ľudské práva na posilnenie činnosti občianskej spoločnosti v oblasti ľudských práv, ktorý zahŕňa financovanie mikroprojektov v oblasti práv LGBTI osôb, pamäti národa a práv domorodého obyvateľstva.

Kolumbia

Existencia ozbrojeného konfliktu a jeho väzby na obchodovanie s drogami a iné formy organizovanej trestnej činnosti viedli k vytvoreniu zložitej situácie, a to aj vzhľadom na obavy z porušovania ľudských práv. Hlavné témy alebo skupiny, na ktoré sa sústreďujú kroky EÚ v Kolumbii, odrážajú tieto okolnosti: beztrestnosť, obhajcovia ľudských práv, ženy, mier a bezpečnosť, deti v ozbrojenom konflikte, etnické skupiny a menšiny (domorodé obyvateľstvo a čierni Kolumbijčania). Hlavné otázky vyvolávajúce znepokojenie sa týkajú núteného náboru detí, sexuálneho násillia páchaného na ženách a dievčatách a vyhrážok a útokov namierených proti vedúcim predstaviteľom miestnych komunít, účastníkom pozemkových reštitučných konaní a proti predstaviteľom odborových zväzov. Pretrvávajú aj násilné zmiznutia v určitých vidieckych oblastiach a korupcia. Zložitost' situácie zvyšuje aj nedostatok spoľahlivých oficiálnych štatistík.

Situácia v Kolumbii je od roku 2004 predmetom predbežného vyšetrovania prokurátora Medzinárodného trestného súdu. Úrad prokurátora vyhlásil svoj úmysel naďalej monitorovať a analyzovať vykonávanie právneho rámca pre mier a legislatívne a iné udalosti týkajúce sa vyšetrovania a trestného stíhania falošných pozitívnych prípadov (mimosúdnych popráv).

Objavujú sa povzbudivé náznaky, že Kolumbia zvyšuje svoje úsilie v boji proti beztrestnosti. V júni 2015 schválil kongres legislatívny akt č. 01 z roku 2015, ktorým sa mení článok 221 ústavy o vojenských tribunáloch. Zákon obsahuje odkaz na medzinárodné humanitárne právo a ustanovuje sa v ňom, že trestné činy, ktoré sú porušením ľudských práv, a ktoré neboli spáchané v rámci vnútorného ozbrojeného konfliktu, budú podliehať právomoci vojenských súdov.

Napriek pokračujúcim obavám týkajúcim sa schopnosti vlády adekvátne chrániť obhajcov ľudských práv existujú pozitívne náznaky, že ľudské práva budú stredobodom mierotvorných snáh, pričom medzi tieto náznaky patrí aj nedávne uverejnenie výročnej správy o ľudských právach a záväzok k začleňovaniu problematiky ľudských práv do plánov regionálneho rozvoja. Okrem toho aj niekoľko nedávnych udalostí odráža pozitívny trend v oblasti občianskych slobôd.

Prípadná mierová dohoda so skupinou FARC (Revolučné ozbrojené sily Kolumbie) bude mať pozitívny vplyv na širokú agendu ľudských práv v Kolumbii, hoci na úplné vyriešenie mnohých problémov súvisiacich s ľudskými právami bude potrebných ešte niekoľko rokov odhodlania.

V júni sa v Bogote uskutočnil technický dialóg o ľudských právach medzi EÚ a Kolumbiou. Dialóg sa pripravoval v úzkej spolupráci s členskými štátmi EÚ na miestnej úrovni a zameriaval sa na príležitosti a výzvy v týchto oblastiach: podnikanie a ľudské práva, rodové otázky, obeť a Národné centrum historickej pamäti.

O informácie k programu a vecné vstupy sa požiadali aj organizácie občianskej spoločnosti (organizované v platformách). V rámci uvedeného dialógu EÚ takisto vyjadrila znepokojenie nad vyhrážaním sa obhajcom ľudských práv a zdôraznila význam preventívnej práce a vyšetrovania s cieľom stíhať osoby zodpovedné za zločiny spáchané voči obhajcom ľudských práv. Členské štáty EÚ (na dialógu sa ich zúčastnilo 10) sa aktívne podieľali na činnosti delegácie EÚ, čo viedlo k identifikácii spoločných postojov i spoločných aktivít s kolumbijskými partnermi.

EÚ podporuje projekty týkajúce sa transparentnosti a beztretnosti, detí v ozbrojených konfliktoch v citlivých oblastiach, žien v ozbrojených konfliktoch, pokiaľ ide o ich úlohu pri budovaní mieru, a komunit čiernych Kolumbijčanov, domorodých obyvateľov a mestícov v departemente Chocó. EÚ schválila aj projekty zamerané na pozemkové reštitúcie a obhajcov ľudských práv.

Prioritou sa počas roku 2015 stala téma podnikanie a ľudské práva, pričom sa v roku 2016 formálne doplní do stratégie krajiny. EÚ a jej členské štáty pod vedením Spojeného kráľovstva a Holandska pracovali s vládou Kolumbie na národnom akčnom pláne pre podnikanie a ľudské práva, ktorý sa odštartoval 9. decembra spolu s vydaním výročnej správy o ľudských právach. Spojené kráľovstvo a Holandsko taktiež financovali Inštitút pre ľudské práva a podnikanie. Táto otázka sa dostala do popredia záujmu, keďže ťažobný priemysel je často spájaný s porušovaním ľudských práv z dôvodu obchodných záujmov, pričom koncesie na ťažbu sa často udeľujú v chránených oblastiach alebo v oblastiach podliehajúcich pozemkovým reštitúciám. Rok 2015 bol štvrtým rokom vykonávania zákona o obetiach (zákon č. 1448), ktorý sa týka odškodnenia obetí ozbrojeného konfliktu, ako aj opatrení na urýchlenie pozemkových reštitúcií.

Kostarika

Kostarika je štátom, ktorý je zmluvnou stranou hlavných medzinárodných a medziamerických nástrojov v oblasti ľudských práv. V Kostarike sídli Medziamerický súd pre ľudské práva (IACHR), Medziamerický inštitút pre ľudské práva a Mierová univerzita s mandátom OSN. V júni 2015 bola za sudkyňu IACHR zvolená bývalá podpredsedníčka vlády Kostariky a niekoľkonásobná ministerka Elizabeth Odiová Benitová. Kostarika bola aktívnym a konštruktívnym účastníkom v Rade OSN pre ľudské práva a pri rokovaní o všetkých záležitostiach týkajúcich sa ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva v Treťom výbore. V nadväznosti na silnú tradíciu a stabilný pokrok v oblasti ochrany a presadzovania ľudských práv sa Kostarika zaviazala presadzovať ešte ráznejšiu štátnu politiku v oblasti rodovej rovnosti a ešte väčšie zapojenie zraniteľných skupín, ako sú osoby so zdravotným postihnutím, starší ľudia, ľudia s africkým pôvodom a domorodé obyvateľstvo, na všetkých úrovniach spoločnosti. Významný krok v súvislosti s účasťou zraniteľných skupín sa podnikol v auguste, keď zákonodarné zhromaždenie jednomyselne schválilo ústavnú reformu, ktorou po viac ako pätnásťročnej diskusii vyhlásilo Kostariku za mnohoetnický a multikultúrny štát.

Napriek tomu sú dôležitými výzvami úrovne sociálnych rozdielov a nerovností, ako aj zhoršujúca sa bezpečnostná situácia a silnejúca prítomnosť organizovaného zločinu a obchodovania s drogami v celom regióne a v krajine samotnej. Hlavnými sociálnymi a politickými prioritami sú zaistenie bezpečnosti a ochrany, ako aj boj proti beztrestnosti. Napriek pokroku, ktorý sa dosiahol pri posilňovaní inštitúcií a pri nových politikách, je nevyhnutné, aby sa pokračovalo v úsilí riešiť okolnosti, za ktorých dochádza k porušovaniu základných práv zraniteľných skupín (napr. väzňov, migrantov, domorodého obyvateľstva, žien, ktoré sú obeťami násilia a LGBTI komunity), a aby sa toto úsilie posilňovalo.

Počas roku 2015 bola EÚ aj naďalej aktívnym a konštruktívnym partnerom Kostariky v oblasti ľudských práv. Delegácia EÚ a členské štáty EÚ prítomné v krajine udržiavali kontakty so všetkými zložkami vlády. EÚ a jej členské štáty sa okrem osobitných činností zúčastnili na mnohých verejných podujatiach a osvetových činnostiach a pokračovali v realizácii značného množstva projektov spolupráce so silným vplyvom v oblasti ľudských práv. Napríklad program EÚ PROSEC (sektorová podpora reformy bezpečnostného sektora v Kostarike) podporuje orgány v ich úsilí o zlepšovanie verejnej bezpečnosti, a to najmä prispievaním k zlepšovaniu výcviku policajných síl a posilneniu ich vnútornej organizácie.

Ďalším významným projektom financovaným z prostriedkov EÚ je stratégia PROEDUCA (komplexná stratégia na zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky na verejných stredných školách), ktorá prispieva k sociálnej súdržnosti posilňovaním kapacít inštitucionálnych aktérov a vzdelávacej komunity s cieľom bojovať proti predčasnému odchodu študentov zo stredných škôl. Projekt EMPRENDE (podpora podnikateľských schopností žien na posilnenie ich ekonomickej nezávislosti) financovaný z prostriedkov EÚ prispieva k vytváraniu väčšej sociálnej a územnej súdržnosti prostredníctvom zvyšovania ekonomickej nezávislosti ekonomicky zraniteľných žien s podnikateľským potenciálom vo vidieckych a okrajových mestských oblastiach. Ako súčasť novej výzvy EIDHR na predkladanie návrhov na roky 2015 – 2016 EÚ v roku 2015 oznámila, že bude financovať tri projekty na podporu inkluzívnejšej spoločnosti a na zlepšenie situácie v oblasti ľudských práv migrantov, žien a mladých väzňov v Kostarike, a to vrátane LGBTI komunity.

Kuba

V roku 2015 pokračovalo svojvoľné a krátkodobé zadržiavanie členov opozície, aktivistov a obhajcov ľudských práv. Obavy z tohto vývoja sa kubánskym orgánom vyslovili pri viacerých príležitostiach v rámci politického dialógu na všetkých úrovniach. EÚ a jej členské štáty pravidelne realizujú v rámci verejnej a digitálnej diplomacie činnosti zamerané na slobodu prejavu. Podieľali sa na monitorovacích činnostiach a informovali o využívaní krátkodobých zadržaní a porušovaní slobody združovania a zhromažďovania.

V roku 2015 patrilo medzi priority EÚ v oblasti ľudských práv voči Kube zdôrazňovanie ratifikácie paktov OSN o občianskych a politických právach, ako aj o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, najmä o zákaze diskriminácie žien a o násilí voči nim, o slobode prejavu a združovania vrátane väčšieho priestoru pre činnosti občianskej spoločnosti, ako aj o slobode pohybu. Počas roku 2015 pokračovali EÚ a Kuba v rokovaníach s cieľom uzavrieť bilaterálnu dohodu o politickom dialógu a spolupráci, ktorou by sa vytvorila platforma umožňujúca konštruktívny dialóg a kvalitnejšiu spoluprácu. Uvedená dohoda by umožnila nadviazanie dialógu o ľudských právach a spoluprácu v tejto oblasti, pričom by sa zdôraznila ústredná úloha ľudských práv vo vzťahoch medzi EÚ a Kubou.

Prvé rozhovory o ľudských právach medzi EÚ a Kubou sa uskutočnili 25. júna 2015 v Bruseli, pričom na strane EÚ ich spoločne viedli osobitný zástupca Európskej únie pre ľudské práva Stavros Lambrinidis a zástupca generálneho tajomníka ESŤ Christian Leffler. Význam uvedeného zasadnutia spočíva v otvorenosti výmen ako aj v širokej škále tém, ktorými sa Kuba bola ochotná zaoberať. Kuba sa zaviazala, že bude pokračovať v rokovaníach s EÚ na základe všeobecne uznávaných ľudských práv.

EÚ v Havane aj naďalej spolupracovala s rozmanitou škálou zástupcov kubánskej občianskej spoločnosti v pracovnej skupine pre ľudské práva, ktorú koordinovala delegácia EÚ, ako aj prostredníctvom stretnutí ad hoc. Tieto kontakty prispeli k analýze a monitorovaniu situácie, a to najmä vzhľadom na slobodu prejavu a združovania, slobodu viery a pracovné práva. Otvorené stretnutia s významnejšími kritikmi vlády sú však aj naďalej neprípustné, najmä pre ministrov a vyšších úradníkov EÚ a členských štátov, ktorí sú na oficiálnej návšteve.

EÚ pokračovala v podpore projektov na Kube s cieľom posilňovať schopnosti podnikateľiek, predchádzať násiliu páchanému na ženách, posilňovať kapacity organizácií zastupujúcich osoby so zdravotným postihnutím, ako aj projekty v oblasti sexuálneho vzdelávania, na podporu súkromnej iniciatívy a podnikateľského ducha pri rozvoji miest, a v oblasti poľnohospodárstva a energetiky. EÚ pri svojej činnosti v oblasti politiky a spolupráce vynakladá trvalé úsilie na rozšírenie zapojenia nezávislých organizácií občianskej spoločnosti. EÚ pokračovala v kontaktoch s členmi skupiny bývalých politických väzňov prepustených v roku 2011 (tzv. Sedemdesiatpäťka), pričom zisťovala ich právne postavenie a komunikovala s orgánmi, pokiaľ ide o ich právo opustiť krajinu.

Dominika

V roku 2015 EÚ naďalej podporovala zrušenie trestu smrti, ochranu práv detí a žien a boj proti domácemu násiliu a diskriminácii LGBTI osôb. V kontexte rezolúcií Tretieho výboru VZ OSN týkajúcich sa ľudských práv sa podniklo viacero informačných podujatí. Dominické ženy majú rovnaké zákonné práva ako muži, ale vlastníctvo majetku aj naďalej právne prislúcha žiteľom domácnosti, ktorými sú väčšinou muži. Vláda organizovala praktické semináre a zúčastňovala sa na verejných programoch na zvyšovanie povedomia a na osvetových programoch týkajúcich sa sexuálneho a domáceho násilia. Krajina však zatiaľ nemá národný akčný plán týkajúci sa rodovo motivovaného násilia. Dominika patrí medzi krajiny, ktoré v roku 2016 využijú regionálny grant financovaný z nástroja EIDHR so zameraním na domáce násilie.

Dominika bola v auguste 2015 ťažko postihnutá tropickou búrkou Erika. Z hodnotiacej správy o škodách vyplynulo, že napáchané škody sa rovnali približne 90 % HDP krajiny. EÚ mobilizuje značné prostriedky z 11. európskeho rozvojového fondu na podporu vlády pri zabezpečovaní prístupu obyvateľstva k základným službám.

Dominikánska republika

Medzi priority EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v kontexte jej vzťahov s Dominikánskou republikou patrí boj proti rodovo motivovanému násiliu, podpora dodržiavania práv detí vrátane boja proti detskej práci, obchodovaniu s deťmi a proti detskej prostitúcii, podpora sexuálnych a reprodukčných práv, boj proti diskriminácii na základe sexuálnej orientácie, obhajoba a podpora práv haitských migrujúcich pracovníkov a ich potomkov narodených v Dominikánskej republike, ako aj práva ľudí so zdravotným postihnutím.

Dominikánska republika je fungujúcou demokraciou, široká verejnosť však vo veľkej miere nedôveruje jej inštitúciám. Ľudské práva sa formálne dodržiavajú a krajina ratifikovala aj príslušné dohovory s výnimkou dohovorov o migrujúcich pracovníkoch a ich rodinách a o zabránení straty štátnej príslušnosti, práv detí a ochrany osôb pred núteným zmiznutím. V praxi však existujú problémy týkajúce sa rodovej rovnosti, násilia páchaného na ženách, domáceho násilia, znásilnení, diskriminácie LGBTI osôb, násilia zo strany štátu, mimosúdnych popráv najmä mladých a chudobných údajných páchatel'ov zo strany bezpečnostných síl, preplnených a nebezpečne subštandardných podmienok vo väzniciach, svojvoľného zatýkania a zadržiavania, dlhej vyšetrovacej väzby, nedostatočného fungovania právneho štátu a nedostatočného presadzovania pracovnoprávných predpisov. Obvinenia z korupcie sú časté a rozšíreným javom je beztrestnosť. Vo svojom nedávnom rozsudku ústavný súd zákazom umelého prerušenia tehotenstva dokonca aj v prípadoch znásilnenia, incestu alebo deformácie plodu, či ak je ohrozený život matky, v podstate vrátil právne predpisy týkajúce sa umelého prerušenia tehotenstva do situácie, ktorá prevládala v roku 1884.

Po vynesení rozsudku ústavného tribunálu v roku 2013, ktorým sa v podstate potomkom neregulárnych migrantov odobrala dominikánska štátna príslušnosť, sa v roku 2014 začali bezprecedentné konania týkajúce sa legalizácie štátneho občianstva a naturalizácie. Viedlo to k mnohým problémom, ale dominikánske orgány boli vo všeobecnosti pri riešení predmetných otázok ústretové a pri vyhost'ovaní neregulárnych migrantov vyvíjali úsilie na dosiahnutie súladu s medzinárodnými normami. EÚ reagovala na opakujúce sa polemiky v roku 2015 rôznymi spôsobmi, či už vyjadrovaním znepokojenia, ponukami na pomoc a zdôrazňovaním dialógu, ako aj pokračujúcou podporou organizáciám pre ľudské práva prostredníctvom svojich nástrojov spolupráce.

Po rozsiahlom procese konzultácií vedenom generálnym riaditeľstvom pre ľudské práva pri ministerstve zahraničných vecí a medziinštitucionálnou komisiou pre ľudské práva nakoniec Dominikánska republika vypracovala svoj národný plán pre ľudské práva na roky 2015 – 2020. Tento dokument sa zaslal do prezidentskej kancelárie na schválenie, ale je údajne blokový kvôli tlaku vyvíjanému najvyššími cirkevnými hodnosťami a namierenému proti a ochrane práv LGBTI osôb. MVO informovali o rozsiahlej diskriminácii v oblasti zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, spravodlivosti a zamestnanosti a LGBTI osoby boli často vystavené zastrašovaniu, obťažovaniu a šikanovaniu.

EÚ podporila mnoho dôležitých iniciatív v oblasti ľudských práv, reformy verejnej správy a dvojstranných vzťahov s Haiti. V roku 2015 EÚ významne prispela k projektom týkajúcim sa presadzovania a ochrany ľudských práv a obhajcov ľudských práv v Dominikánskej republike, práv žien, a to najmä sexuálnych a reprodukčných práv, ako aj migrácie a štátnej príslušnosti. Okrem toho EÚ podporuje prácu v oblasti správy vecí verejných a ľudských práv.

Ekvádor

Určitý politický a právny vývoj v Ekvádore v minulom roku predstavuje výzvy v niektorých oblastiach ľudských práv. Najvýznamnejšie z nich sa týkajú občianskych a politických práv, najmä pokiaľ ide o oblasť základných slobôd, akými sú sloboda prejavu a sloboda zhromažďovania. Novým zákonom o komunikácii sa posilnila kontrola médií zo strany štátu. Ďalšie obavy sa týkajú nezávislosti súdnictva a riadneho procesu, ako aj zužujúceho sa priestoru pre pôsobenie občianskej spoločnosti. Organizácie zastupujúce domorodé obyvateľstvo sú aj naďalej nejednotné v názoroch na štátnu politiku týkajúcu sa národných zdrojov, najmä pokiaľ ide o nový banský zákon a koncesie na ťažbu ropy. Následkom toho počas roka vzrástli sociálne nepokoje a zrážky. Pozitívnejšie bolo, že sa dosiahol určitý pokrok v súvislosti s právnym rámcom pre ženy, deti, žiadateľov o azyl a LGBTI osoby.

Medzi ciele EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v kontexte jej vzťahov s Ekvádorom patria: podpora zákonnosti práce obhajcov ľudských práv, nabádanie občianskej spoločnosti k účasti na verejných politikách, podpora slobody prejavu a zabezpečenie lepšej ochrany zraniteľných skupín vrátane domorodého obyvateľstva a menšín, migrantov, žien a detí.

V roku 2015 pokračoval dialóg s Ekvádorom o ľudských právach. EÚ a jej členské štáty počas celého roka monitorovali vývoj situácie v oblasti ľudských práv a podávali o ňom správy. Konali sa pravidelné stretnutia a stretnutia ad hoc s vládnymi partnermi, ako aj s obhajcami ľudských práv a organizáciami občianskej spoločnosti. EÚ vyjadrovala obavy v súvislosti s rastúcimi obmedzeniami slobody prejavu a združovania, kriminalizáciou sociálnych protestov, nezávislosťou justičného systému a so zužujúcim sa priestorom pre občiansku spoločnosť.

Na podporu pozícií EÚ na mnohostrannej úrovni sa vydávali politické demarše. EÚ a jej členské štáty usporiadali rôzne fóra – alebo sa na takýchto fórach zúčastnili – so zameraním na diskusiu o úlohe občianskej spoločnosti a o obrane demokracie a ľudských práv, ako aj na presadzovanie tejto úlohy, a to napríklad v decembri 2015 v rámci osláv Medzinárodného dňa ľudských práv. Plán EÚ pre spoluprácu s občianskou spoločnosťou vzbudil rastúci záujem organizácií občianskej spoločnosti, ktoré sa aktívne zúčastňujú na jeho realizácii. Napriek tomu, že prostriedky na dvojstrannú spoluprácu sa v posledných rokoch znížili, EÚ a jej členské štáty naďalej poskytovali finančné prostriedky na podporu priorít EÚ v oblasti ľudských práv v krajine.

Salvádor

Situácia v oblasti ľudských práv v Salvádore sa v roku 2015 naďalej zlepšovala, a to aj napriek znepokojujúcemu vývoju v oblasti bezpečnosti. V marci si voliči zvolili svojich zástupcov do zákonodarného zboru, Stredoamerického parlamentu a do obecných úradov, pričom voľby prebehli v súlade s medzinárodnými normami. Volebné zmeny na poslednú chvíľu a organizačné problémy však viedli k významnému oneskoreniu pri oznamovaní výsledkov. Zaujímavý pokrok sa zaznamenal v boji proti korupcii a nezákonnému obohacovaniu, hoci nie je jasné, či inštitúcie krajiny budú schopné riešiť takýto rozsiahly problém a do viesť vyšetrovania do želaného konca.

Výsledok salvádorského všeobecného pravidelného preskúmania, ktorý bol prijatý v marci 2015, bol skôr pozitívny. Odporúčania sa zamerali na vysokú úroveň beztrestnosti a porušovanie práv žien vrátane obmedzovania reprodukčných práv (úplný zákaz umelého prerušenia tehotenstva). Účasť Salvádora v Rade OSN pre ľudské práva a jeho hlasovanie v Treťom výbore Valného zhromaždenia OSN boli dôkazom dôsledného odhodlania ochraňovať ľudské práva na celom svete. Zákonodarné zhromaždenie v novembri konečne schválilo pristúpenie Salvádora k Rímskemu štatútu MTS. Mechanizmy dohľadu MOP konštatovali, že Salvádor porušuje slobodu združovania, pričom v tejto súvislosti poukázali na vážne a naliehavé prípady.

Prijatie vládneho päťročného plánu rozvoja zabezpečilo podmienky na presadzovanie ľudských práv vo všetkých oblastiach verejnej politiky. Uvedený plán prispeje k zlepšeniu skutočného prístupu k základným socioekonomickým právam, a to najmä prostredníctvom navrhovaných opatrení týkajúcich sa bezpečnosti, vzdelávania a zamestnanosti. Na riešenie týchto otázok sa prijal inkluzívny prístup, a to najmä prostredníctvom národných dialógov, ktoré pripravili cestu silnejším a lepšie koordinovaným stratégiám.

Národná rada pre bezpečnosť a spolužitie občanov prijala komplexný plán (Plan El Salvador Seguro, t. j. Bezpečný Salvádor) s cieľom riešiť základné príčiny násilia, znížiť beztretnosť, posilniť trestné súdnictvo, zlepšiť ochranu obetí a podporiť reintegráciu bývalých členov gangov. Orgány začali nedávno realizovať naliehavé opatrenia v desiatich mestách najviac postihnutých trestnou činnosťou. Napriek tomu táto krajina zaznamenala v roku 2015 prudký nárast prípadov vražd, ktorý viedol vládu k tomu, aby zintenzívnila svoje úsilie v oblasti presadzovania práva, a to údajne na úkor ľudských práv. Beztretnosť bola aj naďalej bežná v kontexte násilia, ktoré obmedzovalo mnohé sociálne a hospodárske práva.

V oblasti práv žien priniesol určité zlepšenie trvalý záväzok vlády, hoci rozdiel medzi mužmi a ženami v prístupe k základným právam zostáva vysoký. Situácia v oblasti ľudských práv iných zraniteľných skupín, akými sú deti, domorodé obyvateľstvo a väzni, zaznamenala len mierny pokrok. Členovia komunity LGBTI naďalej pociťujú vylúčenie a nenávisť, pričom v roku 2015 došlo k 13 homofóbnym vraždám a počas podujatia Gay Pride sa zaznamenalo niekoľko prípadov násilia.

Cieľmi EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v Salvádore sú zlepšenie sociálnej súdržnosti a všeobecného prístupu k hospodárskym a sociálnym právam, zabránenie sociálnemu násiliu prostredníctvom posilnenia inštitucionálnych a sociálnych kapacít na mierové riešenie konfliktov, posilnenie miestnych organizácií občianskej spoločnosti vrátane práce s obhajcami ľudských práv, ako aj podpora rodovej rovnosti a boj proti násiliu páchanému na ženách. V roku 2015 pokračovalo úsilie vo všetkých uvedených oblastiach prostredníctvom programov dvojstrannej spolupráce s orgánmi verejnej správy, projektov spolupráce s organizáciami občianskej spoločnosti a miestnymi orgánmi, politického dialógu, ako aj prostredníctvom organizovania podujatí s tematikou ľudských práv.

V rámci svojich programov dvojstrannej spolupráce EÚ naďalej podporovala rozvoj salvádorského všeobecného systému sociálneho zabezpečenia. Spolupráca EÚ so Salvádorom v roku 2015 zahŕňala podporu vládnej fiškálnej politiky, politik na predchádzanie násiliu a jeho hlavnej politiky rodovej rovnosti („Ciudad Mujer“). Salvádor dostáva aj financovanie prostredníctvom nástroja EIDHR, nástroja na podporu stability a mieru, ako aj z tematickej položky určenej organizáciám občianskej spoločnosti a miestnym orgánom. V rámci tejto položky sa koncom roku 2015 vyhlásila výzva na predkladanie návrhov v objeme 2 600 000 EUR. Medzi jej hlavné priority patrí podpora hospodárskych práv vo vidieckych oblastiach so zameraním na malých poľnohospodárov, práca so zraniteľnými mladými ľuďmi a deťmi, podpora podnikania a posilňovania hospodárskeho postavenia žien a mladých ľudí, a rozvíjanie kultúry mieru.

V rámci politického dialógu so salvádorskými orgánmi nastolila EÚ viacero otázok týkajúcich sa ľudských práv, ako napríklad kríza týkajúca sa migrujúcich detí, úplný zákaz umelého prerušenia tehotenstva, bezpečnostná situácia krajiny a potreba zlepšenia sociálnych a hospodárskych práv. V roku 2015 sa pokračovalo aj v úsilí o pristúpenie k Rímskemu štatútu (napokon schválenému v novembri – pozri vyššie) a v osobitných iniciatívach EÚ v Rade OSN pre ľudské práva a Treťom výbore VZ OSN. EÚ taktiež vyjadrila svoje stanovisko k otázkam vyvolávajúcim obavy (násilie páchané na ženách, práva menšín, obchodovanie s ľuďmi a migrujúce deti). Ako súčasť presadzovania ľudských práv vydávala EÚ pri príležitosti dní súvisiacich s ľudskými právami – ako Svetový deň proti trestu smrti, Svetový deň ľudských práv a Medzinárodný deň za odstránenie násilia páchaného na ženách – vyhlásenia a v spolupráci s členskými štátmi, vládami, občianskou spoločnosťou a ostatnými zainteresovanými stranami organizovala verejné činnosti. V priebehu roka pokračovala EÚ v dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti prostredníctvom organizovania konzultačných stretnutí pred uverejnením výziev na predkladanie návrhov a pravidelných stretnutí s obhajcami ľudských práv, s úradom ombudsmana pre ľudské práva a s inými partnermi.

Grenada

Medzi prioritné výzvy patrí zrušenie trestu smrti, rovnosť a nediskriminácia, domáce násilie, neriešenie problematiky ľudských práv v rámci revízie ústavy a diskriminácia LGBTI osôb. Podmienky vo väzniciach sú aj naďalej veľmi zlé. Napriek sústredenému úsiliu EÚ sa v rámci prebiehajúceho procesu revízie ústavy v Grenade nepodarilo vyriešiť niektoré základné problémy týkajúce sa ľudských práv, napríklad vykonávanie trestu smrti napriek de facto moratóriu. Zaviedli sa však opatrenia na posilnenie rodovej rovnosti, hoci aj v tejto oblasti je potrebné vykonať viac. Domáce násilie zostáva vážnym problémom, ktorý EÚ pomáha riešiť v rámci nástroja EIDHR. Grenade budú určené dva granty na základe výzvy na predkladanie návrhov na rok 2015. Orgán OSN pre rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien (OSN Ženy) ocenil záväzok Grenady venovať sa otázke rodovej rovnosti a vzal na vedomie pokrok dosiahnutý vo vykonávaní častí návrhu národného strategického plánu na odstránenie násilia založeného na rodovej príslušnosti. Grenada sa začala proaktívne a odhodlane zaoberať rodovou rovnosťou, a to sprísnením právnych predpisov v oblasti sexuálneho násilia, skvalitnením ochranných príkazov v prípadoch domáceho násilia a inými relevantnými opatreniami.

Vláda Grenady uskutoční v roku 2016 po viacerých odkladoch referendum o ústavnej reforme. Opozičný Národný demokratický kongres opustil reformný výbor, pričom vyjadril nespokojnosť s použitým postupom a vynechaním kľúčových odporúčaní vrátane obmedzení týkajúcich sa dĺžky funkčného obdobia predsedu vlády, pevného dátumu konania volieb, systému pomerného zastúpenia zmiešaného so súčasným väčšinovým systémom, jednokomorového parlamentu namiesto dvojkomorového a ústavného ustanovenia o trvalej oficiálnej opozícii.

Grenada ešte nezrušila telesné tresty. Pilotný projekt vo viacerých školách „Child Friendly Schools Programme“ (program škôl priateľských k žiakom) podporuje stratégie pozitívneho riadenia správania. Ohlasy na tento projekt sú pozitívne a ministerstvo školstva chce program rozšíriť na všetky školy. Podmienky vo väzeniach zostávajú z dôvodu extrémnej preplnenosti veľmi zložité. V jedinom väzení v Grenade, ktoré je určené pre 198 väzňov, bolo v septembri 2015 umiestnených 450 väzňov.

Guatemala

V roku 2015 bol obnovený mandát Medzinárodnej komisie proti beztretnosti v Guatemale (CICIG) a generálny prokurátor v koordinácii s komisiou CICIG odhalil prípad korupcie na vysokých miestach v colnej správe a ústave sociálneho zabezpečenia. Odhalenia vyvolali vlnu pokojných sociálnych protestov v celej krajine a veľkú politickú krízu, ktorá vyvrcholila odstúpením a predbežným uväznením prezidenta iba štyri dni pred parlamentnými voľbami.

Guatemala v tomto zložitom kontexte dokázala prekonať krízu a zachovať ústavný poriadok: vláda Péreza Molinu bola vymenená, moci sa ujala dočasná vláda a načas sa konali voľby na piatich rozličných úrovniach. Kľúčovú úlohu zohrali Najvyšší súd, volebná komisia a ústavný súd. Protesty spojili tradične polarizovaných aktérov z celého ideologického spektra v spoločnej výzve na štrukturálne reformy a transparentnosť, čím sa vytvárajú nové príležitosti pre budovanie konsenzu v otázke, ako čo najlepšie riešiť dlhodobé štrukturálne príčiny pretrvávajúcich problémov Guatemaly v oblasti ľudských práv. Pokrok v tejto súvislosti bude závisieť od schopnosti nastupujúcej vlády naplniť vysoké očakávania v súvislosti s konkrétnym akčným plánom.

Medzi dlhodobé výzvy v oblasti ľudských práv v Guatemale patrí: vysoká miera sociálneho konfliktu (najmä v súvislosti s pozemkovými spormi a ťažobnými projektmi), vykonávanie pracovnoprávných predpisov (najmä rešpektovanie slobody združovať sa), násilie na ženách a dievčatách, hrozby adresované obhajcom ľudských práv a zástupcom občianskej spoločnosti, sloboda prejavu, práva LGBTI osôb, práva detí, práva domorodého obyvateľstva vrátane práva na konzultácie, prístup k základným službám, nezávislosť súdnictva a právny štát vrátane väzenských podmienok a bezpečnosť občanov. V oblasti justície predstavujú súdne procesy s vysokopostavenými úradníkmi údajne zapojenými do korupčných škandálov významný krok k posilneniu súdneho systému. Ich ukončenie v nadchádzajúcich mesiacoch a rokoch však bude veľkou skúškou nezávislosti súdnictva.

V boji proti násiliu páchanému na ženách a dievčatách sa spravil krok vpred, keď Kongres v novembri zmenil minimálnu vekovú hranicu na uzavretie manželstva pre chlapcov a dievčatá na 18 rokov (predtým 14 rokov) v súlade s odporúčaniami dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (dohovor CEDAW). Výzvou teraz bude účinné vykonávanie. Pokiaľ ide o pracovné práva, a najmä slobodu združovania sa, pokrok – aj keď obmedzený – vo vykonávaní tripartitného plánu z roku 2013 (vláda, odbory a zamestnávateľské organizácie) a politický vývoj viedli k dvom odkladom rozhodnutia MOP o zriadení vyšetrovacej komisie v súvislosti s nedodržiavaním dohovoru MOP č. 87, ako aj k posilneniu prítomnosti tejto organizácie.

Organizácie pre ľudské práva naďalej poukazovali na zlú situáciu obhajcov ľudských práv. Podľa guatemalskej jednotky pre ochranu obhajcov ľudských práv (UDEFEGUA) sa v roku 2015 zaznamenal mierny pokles v počte útokov na obhajcov ľudských práv (455 útokov za 11 mesiacov do novembra v porovnaní s 813 v roku 2014). Evidované násilné útoky však boli násilnejšej povahy ako v predchádzajúcich rokoch a zahŕňali 13 vrážd. V oblasti prechodného súdnictva neboli v roku 2015 začaté žiadne nové prípady a v súdnom konaní s Ríosom Monttom naďalej dochádzalo k procesným prieťahom. Za pokrok sa však považuje vyplatenie finančného odškodnenia v typickom prípade Chixoy a odsúdenie bývalého veliteľa polície Pedra Arredonda za vypálenie španielskeho veľvyslanectva v roku 1980.

Cieľmi EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v Guatemale sú: posilnenie systému súdnictva, podpora ratifikácie a vykonávania medzinárodných dohovorov, obmedzenie sociálnych konfliktov, podpora vykonávania existujúceho právneho rámca pre boj proti vraždeniu žien a násiliu páchanému na ženách a dievčatách a posilnenie mechanizmu ochrany obhajcov ľudských práv. EÚ v roku 2015 posilnila politický a expertný dialóg s vládou, kongresom, súdnou mocou, prezidentskými kandidátmi a občianskou spoločnosťou (vrátane súkromného sektora) na podporu: predĺženia mandátu komisie CICIG, justičnej reformy, potravinovej bezpečnosti a ochrany životného prostredia, predchádzania konfliktom a ich riadenia, boja proti násiliu páchanému na ženách a dievčatách a zvýšenia minimálnej vekovej hranice pre vstupovanie dievčat do manželstva, vykonávania dohovorov MOP č. 87 a 169, ochrany obhajcov ľudských práv a činnosti občianskej spoločnosti. Tento dialóg sa posilnil aj prostredníctvom vyhlásení, publikovaných názorov a stanovísk a verejných prejavov. Taktiež sa konali osobitné tematické podujatia na témy ako práva domorodého obyvateľstva a sloboda prejavu.

Počas politickej krízy EÚ využila politický dialóg v záujme pokojného odovzdania moci, riadneho volebného procesu a pokročenia v návrhoch štrukturálnych reforiem. Sprostredkovala tiež dialóg medzi tradične polarizovanými partnermi (občianska spoločnosť, štátne orgány, súkromný sektor atď.) a prijala ďalšie opatrenia v oblasti budovania dôvery, ktoré boli od volieb zamerané na budovanie vzájomnej dôvery a uľahčenie konštruktívneho dialógu. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch EÚ pokračovala v štrukturálnom dialógu s obhajcami ľudských práv prostredníctvom „filtrovej skupiny“ a tematických stretnutí s členskými štátmi EÚ. Podporovala tiež pravidelné tripartitné politické stretnutia na monitorovanie a podporu sťažností na nedodržiavanie dohovoru MVO č. 87. EÚ tiež využila druhý rok monitorovania VSP+ na analýzu implementácie 27 medzinárodných dohovorov. Jej výsledky sa zohľadnia v politickom dialógu EÚ v roku 2016.

Pokiaľ ide o spoluprácu, EÚ financovala päť nových projektov na podporu obhajcov ľudských práv, medzi ktoré patril projekt uskutočňovaný spoločne s úradom vysokého komisára pre ľudské práva v Guatemale zameraný na monitorovanie situácie obhajcov ľudských práv počas volieb; poskytovala právnu pomoc a podporu kriminalizovaným a ohrozeným obhajcom ľudských práv a ich rodinám a podpísala tri nové projekty, ktorých cieľom je podporovať obhajcov ľudských práv vo vidieckych oblastiach a presadzovať práva domorodého obyvateľstva. Financovala tiež iné relevantné projekty na podporu: sektora justície (SEJUST) a komisie CICIG, neštátnych aktérov, potravinovej bezpečnosti, ochrany životného prostredia, boja proti násiliu páchanému na ženách a dievčatách, predchádzania konfliktom a ich riešenia, vykonávania dohovorov MOP a účasti občianskej spoločnosti na rokovaniach o dohode o pridružení.

Guayana

Medzi hlavné výzvy v Guyane patrí vykonávanie trestu smrti, diskriminácia a práva LGBTI osôb, sloboda prejavu, občianska spoločnosť a obhajcovia ľudských práv, práva žien a detí a podmienky vo väzeniach. V máji 2015 sa v Guyane uskutočnili parlamentné voľby, ktoré po prvýkrát od roku 1992 viedli k zmene vlády. Do konca roka nová vláda nevykonala žiadne významné zmeny v politike ľudských práv a zdá sa, že problémy, ako sú právne predpisy týkajúce sa trestu smrti, kriminalizácia sexuálnych vzťahov medzi mužmi a telesné tresty, pravdepodobne pretrvávajú.

V januári 2015 sa uskutočnilo všeobecné pravidelné preskúmanie Guyany. Vláda uviedla, že vzala na vedomie pripomienky týkajúce sa práv LGBTI komunity. Zákon o sexuálnych trestných činoch, ktorým sa mení existujúca legislatíva v oblasti rodovej diskriminácie, bol pôvodne predložený v roku 2012, ale národné zhromaždenie ho počas roka 2015 neprijalo. Závažným problémom v Guyane zostáva domáce násilie. EÚ financovala viacero projektov v tejto oblasti v rámci nástroja EIDHR, spolupracujúc s organizáciami občianskej spoločnosti a vládou. V rámci výzvy na predkladanie návrhov v roku 2015 sa posudzovali otázky domáceho násilia, obchodovania s ľuďmi a rehabilitácie osôb vo väzbe.

Trest smrti nebol vo vnútroštátnom práve Guyany zrušený, na jeho vykonávanie však platí de facto moratórium a od roku 1997 sa neuskutočnila ani jedna poprava. V súčasnosti je na smrť odsúdených približne 30 osôb. Trest smrti je povinný za niekoľko trestných činov, pričom v roku 2010 sa povinnosť uloženia trestu smrti zrušila v prípade vraždy s výnimkou zabitia členov súdnictva a bezpečnostných síl. Vláda však zdôraznila, že táto legislatívna zmena, ako aj de facto moratórium nie sú zmiernením trestu smrti, ale sú spôsobené procesnými prierahmi. EÚ zorganizovala v novembri 2015 úspešnú regionálnu konferenciu o zrušení trestu smrti. Hoci Guyana v rebríčku slobody tlače vo svete za rok 2015 postúpila v porovnaní s rokom 2014 o päť miest, celkové výsledky preukázali pokles a krajina má naďalej status krajiny so „zjavnými problémami“.

Haiti

Ľudské práva a demokracia sú hlavnými prioritami EÚ v rámci jej vzťahov s Haiti. Konkrétne ide o konsolidáciu demokracie a demokratických inštitúcií, podporu právneho štátu, boj proti rozšírenému porušovaniu práv žien a detí vrátane boja proti násiliu založenému na rodovej príslušnosti a otázky detí žijúcich v podmienkach domáceho otroctva („Restavek“), zlepšenie nefunkčného systému súdnictva a mimoriadne zlých podmienok väzby a posilnenie organizácií občianskej spoločnosti podporujúcich ľudské práva a obhajcov ľudských práv. Medzi ďalšie významné otázky patrí nestíhanie nadmerného používania sily a zlé zaobchádzanie zo strany orgánov presadzovania práva, dlhé trvanie vyšetrovacej väzby (75 % všetkých väzňov čaká na súdny proces), obchodovanie s ľuďmi a veľké socioekonomické rozdiely. Podľa jednej štúdie bolo v roku 2015 v krajine vykorisťovaných 207 000 detí vo veku do 15 rokov. Veľmi rozšírené je rodové násilie a jedným znepokojujúcim dodatočným prvkom je, že mnohé prípady nie sú nahlásené, mnohí páchatelia spor urovnávajú mimosúdne a tzv. „zmierovací sudcovia“ (*juges de paix*), ktorí nemajú právomoc v trestných veciach, sú často vyjednávačmi týchto mimosúdnych vyrovnaní. Nedostatok inštitucionálnych kapacít a zdrojov naďalej predstavuje závažnú prekážku pre vykonávanie platných a nových právnych predpisov v oblasti ľudských práv. EÚ pokračovala v dialógu s občianskou spoločnosťou a podporuje väčšie zapojenie organizácií občianskej spoločnosti do činností EÚ, ako aj zlepšenie ich schopností obhajoby voči haitským orgánom.

Opakované odklady volieb viedli k tomu, že prezident Martelly viedol krajinu od januára 2015, keď sa parlament rozpustil (len 10 z 30 senátorov zostalo vo funkcii), na základe svojich vyhlášok. Odvtedy sa parlament na riadení krajiny nepodieľa. Prvé kolo parlamentných volieb sa konalo v auguste. Druhé kolo parlamentných volieb a prvé kolo prezidentských volieb sa uskutočnili v októbri. Po tomto kole však zavládla povolebná kríza, v dôsledku ktorej bolo odložené druhé kolo prezidentských volieb, dokončenie parlamentných volieb a komunálne voľby.

Na vyriešenie patovej politickej situácie sa vytvorila nezávislá volebná komisia, ktorej úlohou bolo posúdiť októbrové kolo volieb s cieľom reagovať na sťažnosti týkajúce sa volebných nezrovnalostí/podvodov a vydať odporúčania. EÚ poskytla tomuto procesu technickú podporu prostredníctvom svojej volebnej pozorovateľskej misie (EU EOM), ktorá počas celého volebného procesu pôsobila v mimoriadne zložitom inštitucionálnom a politickom kontexte, a prispela tiež sumou 5 miliónov EUR do fondu UNDP na organizáciu volieb.

EÚ financovala na účely podpory budovania inštitucionálnych kapacít tri projekty v rámci nástroja na podporu stability a mieru, ktoré realizujú Club de Madrid, IDEA a UNDP, s cieľom poskytovať poradenstvo na vysokej úrovni, uľahčiť medziinštitucionálny dialóg a posilniť fungovanie politických strán a súdnictva. V rámci miestnej výzvy na roky 2014 a 2015 bolo v kontexte finančných prostriedkov z nástroja EIDHR vybratých v novembri šesť nových projektov v celkovej výške 900 000 EUR v súlade s prioritami EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie pre túto krajinu. Projekty sa začnú realizovať začiatkom roku 2016. Portfólio projektov EÚ financovaných v rámci tohto nástroja bude potom obsahovať desiatku zmlúv v hodnote približne 2,5 milióna EUR. Témami nových projektov sú ochrana dieťaťa, práva žien, podmienky vo väzeniach, analýza verejných politík a boj proti homofóbi.

Honduras

Situácia v oblasti ľudských práv v Hondurase zostáva pre EÚ zdrojom obáv. Zraniteľné skupiny, ako sú LGBTI komunita, ženy, novinári, justičných činitelia a právnici, ako aj predstavitelia domorodého obyvateľstva, sú aj naďalej terčmi násillia a zastrasovania. Je však často ťažké rozlíšiť, či jednotlivé prípady súvisia s otázkou ľudských práv alebo sú jednoducho výsledkom celkovo nebezpečného prostredia, v ktorom drobná, avšak násilná trestná činnosť ovplyvňuje každého.

Hoci miestne orgány dokázali v niektorých prípadoch poskytnúť obetiam priamu podporu, vo všeobecnosti je účinná ochrana zraniteľných skupín nedostatočná. Napriek existujúcim ťažkostiam došlo v posledných rokoch k určitým zlepšeniam a súčasná vláda prejavuje ochotu podporovať konkrétny pokrok, pričom za príklad možno uviesť nadchádzajúce otvorenie miestnej kancelárie Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva (OHCHR), prijatie zákona o ochrane obhajcov ľudských práv, novinárov, sociálnych sprostredkovateľov a justičných činiteľov a akceptovanie väčšiny, hoci nie všetkých odporúčaní vyplývajúcich zo všeobecného pravidelného preskúmania (UPR). Výzvou teraz bude účinné vykonávanie.

Delegácia EÚ v Hondurase riadi najväčší darcovský program v oblasti ľudských práv v krajine, do ktorého patrí program na podporu ľudských práv v Hondurase (PADH) s rozpočtom 5,5 milióna EUR a program podpory spravodlivej a prístupnej spravodlivosti v Hondurase (EUROJUSTICIA) s rozpočtom 31 miliónov EUR, ako aj viacero menších, ale pravidelných, globálnych a miestnych výziev na predkladanie návrhov v rámci EIDHR. K výsledkom patrí formulácia národnej politiky v oblasti ľudských práv, posilnenie reformy a nezávislosti súdnictva a podpora obhajcov ľudských práv vystavených riziku.

Popri pravidelných kontaktoch s orgánmi štátnej moci, občianskou spoločnosťou a inými relevantnými aktérmi v oblasti ľudských práv vytvorila delegácia EÚ v posledných dvoch rokoch platformu pre dialóg s organizáciami občianskej spoločnosti a obhajcami ľudských práv „Grupo ENLACE“. Táto platforma sa stala aktívnym a efektívnym fórom pre prejednávanie a hodnotenie príznačných prípadov obhajcov ľudských práv a otázok ľudských práv vo všeobecnosti, a to nielen pre delegáciu EÚ a členské štáty EÚ, ale aj Švajčiarsko a OSN. V roku 2015 sa táto skupina zaoberala piatimi otázkami vrátane otázok väzníc a mučenia, ľudí so zdravotným postihnutím, príznačných alebo miestnych prípadov týkajúcich sa obhajcov ľudských práv, súdneho systému a sociálno-ekonomických a pracovných práv. Činnosť Grupo ENLACE je rôznorodá a priniesla doposiaľ významné výsledky vrátane odpovedí vlády na žiadosti o informácie, podpory pre obhajcov ľudských práv vystavených riziku a počtu vyriešených prípadov.

Jamajka

Medzi priority EÚ v oblasti ľudských práv na Jamajke v roku 2015 patrilo úsilie o zrušenie trestu smrti, riešenie zneužívania právomocí zo strany bezpečnostných síl, zlepšenie podmienok väzby vrátane podmienok väzby detí, odstránenie zneužívania detí a presadzovanie práv detí, práva žien, boj proti diskriminácii na základe sexuálnej orientácie a lepšie zaobchádzanie s LGBTI osobami. Veľkým problémom zostáva prístup k spravodlivosti. EÚ a členské štáty tieto problémy riešili prostredníctvom politického dialógu, verejnej diplomacie (napr. 16-dňového podujatia OSN „Stop násiliu páchanému na ženách a dievčatách“) a programov spolupráce EÚ.

Jamajka ponecháva v platnosti trest smrti za vraždu, i keď v súvislosti s ním uplatňuje od roku 1988 de facto moratórium. EÚ použila nástroje verejnej diplomacie s cieľom zdôrazniť, že účinná rehabilitácia väzňov a ich opätovné začlenenie do spoločnosti povedie v konečnom dôsledku k tomu, že verejnosť bude menej pociťovať potrebu trestu smrti.

Zneužívanie moci zo strany polície naďalej vzbudzuje vážne znepokojenie aktivistov za ľudské práva na Jamajke. Znepokojujúco vysokým zostáva počet usmrtení súvisiacich s činnosťou polície. EÚ pokračovala v podpore nezávislej komisie pre vyšetrovanie (INDECOM), ktorá je orgánom dohľadu nad bezpečnostnými silami povereným vyšetrovaním zneužívania právomocí zo strany verejných činiteľov, ktorý sa osvedčil pri riešení tohto problému.

V roku 2015 dokončila Jamajka všeobecné pravidelné preskúmanie, pričom akceptovala 92 zo 168 odporúčaní, okrem iného odporúčanie zriadiť národnú inštitúciu pre ľudské práva (ktorej poskytuje poradenstvo sekretariát Spoločenstva národov), presadzovať práva žien, detí a osôb so zdravotným postihnutím, bojovať proti chudobe a zlepšiť prístup všetkých ľudí k zdravotnej starostlivosti. Jamajka ďalšie odporúčania odmietla vrátane odporúčania týkajúceho sa ratifikácie viacerých dôležitých ľudskoprávných nástrojov, napr. vo vzťahu k zrušeniu trestu smrti, opčného protokolu k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a Dohovoru proti mučeniu a jeho opčného protokolu. Jamajka okrem toho nesplnila odporúčania týkajúce sa dekriminalizácie konsenzuálneho sexuálneho správania medzi dospelými osobami a prijatia opatrení na zníženie násilia voči LGBTI osobám.

Jamajská vláda v roku 2015 prijala národnú politiku pre ochranu detí v súdnom konaní, ktorá bude podporovaná prostredníctvom 11. ERF. EÚ okrem toho udelila viacero grantov organizáciám občianskej spoločnosti (OOS) činným v oblasti rehabilitácie väzňov, ako aj grantov na zlepšenie životných podmienok detí v štátnych inštitúciách a predchádzanie zneužívaniu detí. EÚ sa tiež ďalej angažovala prostredníctvom organizácií občianskej spoločnosti pri poskytovaní grantov, napr. v oblasti boja proti korupcii na Jamajke zlepšením verejnej správy a systému súdnictva a dohľadu občianskej spoločnosti nad právnymi predpismi o právach, v oblasti podpory zdravších životných štýlov a práv pacientov v kontexte zdravia matiek, novorodencov a detí, ako aj v oblasti zlepšenia kapacít občianskej spoločnosti v oblasti obhajoby LGBTI osôb podloženej výskumom.

Mexiko

Tak, ako v predchádzajúcich rokoch, Mexiko na medzinárodných fórach zaoberajúcich sa ľudskými právami EÚ zaujímalo proaktívny postoj, pričom poukazovalo na otázky spoločného záujmu vrátane podnikania a ľudských práv, boja proti terorizmu, zrušenia trestu smrti, potláčania šikanovania, rozvojového programu po roku 2015, cieľov trvalo udržateľného rozvoja (posilnením vnútroštátnych inštitúcií pre ľudské práva) a partnerstva za otvorenú verejnú správu.

V roku 2015 došlo k viacerým pozitívnym udalostiam v rámci vnútroštátnej legislatívy, Mexiko však naďalej čelí veľkým problémom súvisiacim s verejnou bezpečnosťou a výzvam v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti a korupcii. Krajina trpí mnohými problémami týkajúcimi sa ľudských práv vrátane zapojenia polície a vojska do závažného porušovania ľudských práv, ako sú napr. mimosúdne popravy, mučenie a nedobrovoľné zmiznutia. Závažnými problémami zostávajú beztrestnosť (s extrémne nízkou mierou trestného stíhania za všetky formy trestných činov - medzi 98 % a 99 %), prenikanie organizovanej trestnej činnosti do väzenského systému, ale aj do orgánov miestnej samosprávy a štátnej správy a vraždy novinárov (najmä v štáte Veracruz).

Napriek tomu, že došlo k významným zatknutiam, prebiehajúce vyšetovania známych prípadov, ako sú Iguala, Tlatlaya a Apatzingán, stále vyvolávajú vážne pochybnosti. Dôveryhodnosť vlády bola vážne poškodená doma i v zahraničí, najmä po tom, čo skupina nezávislých expertov (GIEI) vydala záverečnú správu o prípade Iguala, ktorá oficiálnu verziu osudu 43 nezvestných študentov zamietla a spochybnila vyšetovanie tohto prípadu. Medzinárodné orgány zdôraznili svoje znepokojenie nad situáciou v oblasti ľudských práv počas oficiálnych návštev Mexika (spravodajca OSN pre mučenie, Medziamerická komisia pre ľudské práva a vysoký komisár OSN pre ľudské práva).

EÚ v tejto súvislosti zdvojnásobila svoje úsilie a podarilo sa jej zachovať plodnú spoluprácu tak s mexickými štátnymi orgánmi, ako aj organizáciami občianskej spoločnosti. V apríli sa v Mexico City uskutočnil piaty dialóg na vysokej úrovni o ľudských právach medzi EÚ a Mexikom, ktorému predsedali osobitný zástupca EÚ pre ľudské práva Lambrinidis a mexický námestník ministra pre multilaterálne záležitosti Juan Manuel Gómez-Robledo. EÚ a Mexiko sa dohodli, že spoja svoje úsilie v boji proti mučeniu (nezávislé orgány odbornej prípravy/nezávislé služby súdneho lekárstva podľa Istanbulského protokolu), boji proti nedobrovoľným zmiznutiam (pomoc pri vytváraní spoľahlivej databázy) a posilňovaní vnútroštátneho mechanizmu na ochranu obhajcov ľudských práv a novinárov. Okrem toho sa strany dohodli na spolupráci v oblasti ochrany práv dieťaťa a podnikania a ľudských práv.

Uvedenému dialógu predchádzal tretí seminár občianskej spoločnosti EÚ – Mexiko (financovaný Európskou úniou), ktorý sa tiež konal v apríli. Tento seminár bol priestorom pre interaktívny dialóg a výmenu skúseností a osvedčených postupov Mexika a EÚ týkajúcich sa ľudských práv v oblastiach, ako sú napr. posilňovanie právneho štátu, práva migrantov, podnikanie a ľudské práva, deti a mladiství. Na seminári vypracovalo 32 zúčastnených mimovládnych organizácií viacero záverov a odporúčaní, ktoré boli predložené na začiatku dialógu na vysokej úrovni. Obe strany sa zhodli, že na tieto výsledky nadviažu na technickej úrovni.

Delegácia EÚ v Mexiku posilnila svoju spoluprácu s mimovládnyimi organizáciami prostredníctvom stálej pracovnej skupiny so zástupcami občianskej spoločnosti pre ľudské práva, ktorá počas roka 2015 uskutočnila viacero pravidelných stretnutí a rokovaní za okrúhlym stolom. V súlade s miestnymi usmerneniami týkajúcimi sa obhajcov ľudských práv pokračovali delegácia EÚ a misie členských štátov vo svojej pravidelnej spolupráci s obhajcami ľudských práv. Uskutočnili sa návštevy v teréne v štátoch Chihuahua, Mexico, Aguascalientes a v meste Juárez. Uskutočnili sa aj stretnutia s vysokopostavenými zástupcami federálnych orgánov ministerstiev zahraničných vecí a vnútra.

Delegácia EÚ spolu s členskými štátmi EÚ vydali v roku 2016 dve miestne vyhlásenia: v máji vydali vyhlásenie odsudzujúce vraždu novinára Armanda Saldaña Moralesa v štáte Veracruz a v auguste vyhlásenie týkajúce sa vraždy novinára Rubéna Espinozu a štyroch žien v Mexico City. EÚ naďalej pozorne monitorovala vývoj v prípade Jyriho Jaakkolu, fínskeho občana a podporovateľa miestnych obhajcov ľudských práv zavraždeného v roku 2010 v štáte Oaxaca. Delegácia EÚ v úzkej koordinácii s veľvyslanectvom Fínska pomohla poslancom Európskeho parlamentu zorganizovať januárové a septembrové stretnutia s cieľom sledovať vyšetrovanie smrti Jaakkolu a rokovať s príslušnými orgánmi.

Spolupráca EÚ sa týkala politických priorít v rámci vyčlenenia finančných prostriedkov z dvojstranného nástroja rozvojovej spolupráce (DCI), v rámci nástroja EIDHR a nástroja pre neštátne subjekty. Popri konkrétnych krokoch nadväzujúcich na dialóg na vysokej úrovni sa EÚ a Mexiko v rámci Laboratória sociálnej kohézie II (ktoré spolufinancujú Mexiko a EÚ) dohodli na dvoch oblastiach činnosti v rokoch 2015 – 2017: práva detí a mladistvých (dialóg s OOS, obhajcami práv detí na úrovni federálnych štátov, vychádzajúci z plánu technickej pomoci na odstránenie hlavných kapacitných nedostatkov v súvislosti s vykonávaním nového mexického právneho rámca v tejto oblasti), a podnikanie a ľudské práva, pričom v súvislosti s touto oblasťou sa nechá vypracovať expertný dokument týkajúci sa usmerňujúcich zásad a bude sa sledovať cieľ spočívajúci v tom, aby Mexiko dodržiavalo hlavné zásady OSN v oblasti podnikania a ľudských práv.

V tomto kontexte sa pozornosť venuje trom navzájom prepojeným kritickým otázkam: sociálna ochrana, konzultácie s domorodým obyvateľstvom týkajúce sa investícií do infraštruktúry a daňová rovnosť. Spolupráca zahŕňa aj projekty, ktorých prvkom sú aj ľudské práva, s viacerými inštitúciami na úrovni štátov (najmä v štátoch Oaxaca a San Luis Potosí). V októbri bola v rámci nástroja EIDHR vydaná výzva na predkladanie ponúk, za hlavné prioritné osi ktorej boli v súlade s výsledkom dialógu na vysokej úrovni určené boj proti mučeniu a nedobrovoľným zmiznutiam a ochrana novinárov/obhajcov ľudských práv.

Nikaragua

Cieľmi EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v kontexte jej vzťahov s Nikaraguou sú podpora úsilia o posilnenie právneho štátu (transparentnosť, účinnosť, zodpovednosť), posilňovanie národného rámca pre boj proti násiliu založenému na rodovej príslušnosti, povzbudzovanie slobodnej občianskej spoločnosti aktívnej v oblasti podpory a ochrany ľudských práv a schopnej zapájať sa do politických diskusií o národnom rozvojovom programe, podpora sociálnych a vzdelávacích práv najzraniteľnejších skupín a ich práv v oblasti zdravia prostredníctvom rozvojovej spolupráce, podpora iniciatív na budovanie kapacít a zvyšovania sociálneho povedomia mladých ľudí a ochrana práv detí.

V roku 2015 práca v týchto oblastiach pokračovala. Osobitný dôraz sa kládol na bezpečnostné sily Nikaraguy a úctu k ľudskému životu, dôstojnosť a slobodu združovania sa a prejavu. EÚ opätovne vyzdvihla dôležitosť kľúčových otázok, ako sú napríklad transparentnosť, posilnenie dobrej správy vecí verejných a právneho štátu, podpora oddelenia právomocí a volebné otázky vrátane účasti opozičných strán v Najvyššej volebnej rade. EÚ zároveň víta úsilie Nikaraguy v boji proti obchodovaniu s ľuďmi a dúfa v lepšiu koordináciu zo strany Nikaraguy so susednými krajinami o otázkach migrácie bez ohľadu na dočasnú krízu vyvolanú prílevom kubánskych migrantov na Kostariku, ktorí boli na svojej ceste na sever zastavení na hraniciach s Nikaraguou.

Organizácie občianskej spoločnosti odsúdili koncom roka obmedzenia slobody konania a objavili sa správy o neprimeraných zásahoch polície počas demonštrácií. Mediálne subjekty a opozícia odsúdili zastrašovanie novinárov. Malo to taktiež vplyv na stav práv domorodého obyvateľstva, pokiaľ ide o projekty v oblasti infraštruktúry a rešpektovanie a ochranu území ich predkov. EÚ naďalej pozorne monitorovala dodržiavanie práv domorodého obyvateľstva, najmä pokiaľ ide o rozšírenie poľnohospodárskych hraníc, ktoré môže značne ovplyvniť ich sociálne a environmentálne práva. Osobitná pozornosť sa venovala aj nadväzujúcim opatreniam v oblasti práv väzňov počas súdneho konania alebo už odsúdených väzňov, ako aj podmienkam vo vnútroštátnom väzenskom systéme a celách predbežného zadržania národnej polície.

Pokiaľ ide o finančnú spoluprácu, EÚ naďalej podporovala dodržiavanie ľudských práv prostredníctvom nástroja EIDHR (10 projektov) a tematických oblastí týkajúcich sa neštátnych subjektov a miestnych orgánov (14 projektov), ako aj prostredníctvom projektov priamo financovaných členskými štátmi EÚ. EÚ sa prostredníctvom týchto projektov venovala nasledujúcim otázkam: účasť občanov na verejnom živote, restoratívna justícia pre mladistvých, práva ľudí s telesným postihnutím, presadzovanie ľudských práv zamerané na karibskú pobrežnú oblasť, práva žien a LGBTI osôb a práva detí. Dialóg s organizáciami občianskej spoločnosti bol komplexný a realizoval sa priebežne po celý rok, pričom plán spolupráce EÚ s občianskou spoločnosťou v Nikarague sa vypracoval v roku 2015.

EÚ počas roka ukončila spoločné činnosti s UNICEF celoštátnou novinárskou súťažou na tému „Inovácie pre detstvo, inovácie pre spravodlivosť“ pri príležitosti 25. výročia Dohovoru o právach dieťaťa. Ocenenie získalo šesť novinárov. Nikaragua bola s podporou EÚ jednou z prvých krajín v regióne, ktoré začali s reformou trestného zákonníka s cieľom začleniť do neho trestnoprávne normy na boj proti nadnárodnej trestnej činnosti a obchodovaniu s drogami, ktoré boli v minulosti harmonizované na úrovni Strednej Ameriky. Novelizovaný trestný zákonník má teraz schváliť parlament. EÚ okrem toho prostredníctvom svojho regionálneho programu EUROsociAL ponúkla Nikarague technickú pomoc na účely zlepšenia prístupu zraniteľných skupín obyvateľstva k spravodlivosti, podpory rozvoja alternatívnych mechanizmov riešenia sporov v oblasti justície (odborná príprava mediátorov) a podpory orgánom zodpovedným za vyšetrovanie sexuálneho násillia založeného na rodovej príslušnosti (ako je štátny prokurátor, súdy a forenzné laboratórium).

Panama

V máji bola Panama predmetom druhého všeobecného pravidelného preskúmania (UPR) v rámci Organizácie Spojených národov. V porovnaní s predchádzajúcim UPR v roku 2010 bolo konštatovaných niekoľko pozitívnych aspektov, medzi ktoré patria ratifikácia viacerých významných medzinárodných nástrojov v oblasti ľudských práv (vrátane opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, Medzinárodného dohovoru o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím a Dohovoru OSN o osobách bez štátnej príslušnosti) a rozšírenie stáleho pozvania na tematické osobitné postupy. V októbri bola Panama jedným z 18 štátov zvolených Valným zhromaždením OSN za členov Rady pre ľudské práva, kde bude od januára 2016 vykonávať trojročné funkčné obdobie.

Prezident Juan Carlos Varela tvrdí, že jeho hlavnou prioritou pre Panamu počas jeho päťročného mandátu je dosiahnuť skutočný „inkluzívny hospodársky rast, ktorý podporí silný sociálny program. V rámci úsilia o dosiahnutie rovnosti medzi ženami a mužmi predstavil minister pre sociálny rozvoj nedávno akčný plán na roky 2015 – 2019 na dosiahnutie rovnakých príležitostí pre ženy. Tento plán má vykonávať tak vláda, ako aj občianska spoločnosť. Panama s podporou UNICEF naďalej rozvíja a vykonáva národný strategický plán pre deti a mladistvých. Tento proces sa začal v roku 2002 a konečné ciele by mal dosiahnuť v roku 2020.

Veľké výzvy v Paname predstavujú väzenské podmienky a podmienky väzby a zadržania. Podľa správ UNODC 70 % osôb, ktoré boli pozbavené osobnej slobody, nebolo odsúdených. Dôvodom sú najmä prieskumy súdnych konaní a nadmerné využívanie predbežného zadržiavania, ktorého doba je v niektorých prípadoch dlhšia ako maximálna dĺžka trestu za daný trestný čin; okrem toho je naliehavo potrebné znížiť preplnenosť väzníc (počet dospelých väzňov v krajine je oveľa vyšší ako kapacity tamojších väzníc) a zlepšiť väzenské podmienky. Sťažnosti na zlé podmienky vo väzniciach sa týkajú zdravotnej starostlivosti, hygieny a zneužívania postavenia zo strany väzenských zamestnancov. Zlepšiť je potrebné aj pracovné podmienky väzenských zamestnancov.

Snaha o zlepšenie situácie však existuje. Krajina prechádza z inkvizičného na akuzačný systém trestného súdnictva, čo už viedlo k zníženiu súdnych preťahov. V roku 2014 bola otvorená nová väznica Nueva Joya (kapacita 5 000 miest) a Panama uskutočňuje reformu systému práv súvisiacich s väzenskými a väzobnými systémami na základe troch pilierov: dodržiavanie práv a rešpektovanie dôstojnosti zadržaných osôb a väzenského personálu, zaistenie ich bezpečnosti a bezpečnosti obyvateľstva a opätovné začlenenie bývalých väzňov do spoločnosti. Schválený pracovný plán obsahuje krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele. EÚ toto úsilie podporuje. Projekt „Bezpečnostná spolupráca v Paname (SECOPA)“ s rozpočtom 28 miliónov EUR, ktorý financuje EÚ, posilňuje kapacity generálneho riaditeľstva väzenského systému (DGSP) tak, aby bolo schopné poskytovať ciele programy rehabilitácie a reintegrácie dospelých väzňov. Projektom SECOPA sa takisto zlepši systém školení väzenského personálu a podporí sa ním rozvoj profesionálnej kariéry. Prostredníctvom projektu sa bude financovať realizácia inovačného centra rehabilitácie maloletých, ktorí spáchali trestný čin, a vytvorí sa moderný systém väzenskej evidencie v krajine.

Približne 10 % obyvateľov Panamy tvoria domorodé spoločenstvá, ktoré žijú na 28,6 % štátneho územia. Hoci politiky a právne predpisy na ochranu týchto spoločenstiev existujú, stále je veľa priestoru na zlepšenie, pokiaľ ide o ich životné podmienky, prístup k verejným službám a rovnomerné zastúpenie, najmä v zdravotníctve, ako aj držbu pôdy. Realizujú sa viaceré špecifické programy na posilnenie ochrany práv domorodého obyvateľstva, ako napr. Mezoamerický zdravotnícky program 2015, program Voda a životné prostredie, Program pre detskú výživu atď. EÚ financuje dvojstranný projekt „Apoyo a la Cohesión Social“ (COHESAL – rozpočet 10 miliónov EUR), ktorý realizuje ministerstvo sociálneho rozvoja a ktorého súčasťou je viacero činností v prospech domorodého obyvateľstva a jeho organizácií. Nepriamym cieľom tohto projektu je aj ochrana hospodárskych a sociálnych práv tejto komunity v najchudobnejších regiónoch krajiny prostredníctvom decentralizácie a financovania miestnych projektov.

Panama nedávno prijala Národný plán na boj proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorého cieľom je vypracovať vnútroštátnu politiku v tejto oblasti. Národná komisia na boj proti obchodovaniu s ľuďmi určila na rok 2015 tieto aktivity: odborná príprava pre bezpečnostný a recepcný personál v rámci cestovného ruchu a iného súkromného podnikania, zavedenie akademického odboru pre recepcný a bezpečnostný personál leteckej spoločnosti COPA a odborná príprava personálu Panama Canal Authority. Panama taktiež pracuje na pláne, na základe ktorého by sa do roku 2020 stala prvou krajinou Latinskej Ameriky, ktorá odstránila detskú prácu.

Jednou z priorít vládneho programu na obdobie 2014 – 2019 je bezpečnosť. Pokiaľ ide o boj proti drogám, pozornosť sa zamerala na prevenciu, ako aj zintenzívnenia boja proti korupcii, praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Pozornosť sa bude venovať aj posilneniu inštitúcií a zlepšeniu technologických kapacít a existuje aj záujem lepšie riešiť obchodovanie s ľuďmi ako ďalší dôsledok nadnárodnej trestnej činnosti.

Paraguaj

Vo svojej spolupráci a dialógu s Paraguajom v oblasti ľudských práv a demokracie sa EÚ zameriava predovšetkým na zlepšenie fungovania systému súdnictva a väzenského systému, inštitucionalizáciu ľudských práv, ochranu práv detí, žien, LGBTI komunity a domorodého obyvateľstva, boj proti obchodovaniu s ľuďmi a dodržiavanie environmentálnych práv.

EÚ naďalej sledovala tieto otázky v rôznych formách, a to aj prostredníctvom monitorovania vykonávania dohovorov o ľudských právach v súvislosti so všeobecným systémom preferencií (VSP +). EÚ a členské štáty navzájom spolupracovali s cieľom zabezpečiť koordináciu a systematický dosah. Paraguaj je v rokoch 2015 – 2017 členom Rady OSN pre ľudské práva a EÚ a jej členské štáty uskutočnili kroky s cieľom nájsť s Paraguajom spoločný prístup k medzinárodným otázkam ľudských práv. EÚ v apríli do Paraguaja vyslala povolebnú misiu s cieľom posúdiť pokrok, ktorý sa dosiahol v plnení odporúčaní volebnej pozorovateľskej misie EÚ z roku 2013. Európsky parlament v júni prijal uznesenie, v ktorom vyjadril znepokojenie nad vysokým počtom detských tehotenstiev v Paraguaji.

Pokiaľ ide o finančnú spoluprácu, z nástroja EIDHR sa podporili práva žien, osôb so zdravotným postihnutím a domorodého obyvateľstva v paraguajskom regióne Chaco, posilnenie úlohy občianskej spoločnosti v monitorovaní volebného systému, boj proti obchodovaniu s ľuďmi a vypracúvanie a šírenie výročnej správy o ľudských právach, ktorú vypracovali organizácie občianskej spoločnosti. Jednu z prioritných oblastí bilaterálnej rozvojovej pomoci EÚ poskytovanej Paraguaju v rokoch 2014 – 2020 predstavuje demokracia, angažovanosť a posilnenie inštitúcií.

Peru

Medzi priority EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v kontexte jej vzťahov s Peru patria: nadviazanie na národný plán v oblasti ľudských práv, práva domorodého obyvateľstva a vykonávanie zákona o predchádzajúcej konzultácii, prístup k spravodlivosti, odporúčania Komisie pre pravdu a zmierenie, hospodárske a sociálne práva, sloboda zhromažďovania, obhajcovia ľudských práv, práva žien, obchodovanie s ľuďmi a detská práca.

Dialóg o ľudských právach s Peru bol v roku 2015 veľmi pravidelný, pričom v júli sa uskutočnil druhý formálny technický dialóg o ľudských právach, ktorý dopĺňal diskusie v rámci každoročného dialógu na vysokej úrovni. Medzi prerokúvanými otázkami bolo podnikanie a ľudské práva a formulovanie národnej politiky v oblasti sociálnej zodpovednosti podnikov, násilie založené na rodovej príslušnosti, boj proti diskriminácii a demokracia, právny štát a dobrá správa vecí verejných, spolu s aktuálnymi informáciami o príprave parlamentných a prezidentských volieb v roku 2016. V roku 2016 sa bude pokračovať v práci s cieľom inštitucionalizovať dialóg prostredníctvom zavedenia formálneho referenčného rámca.

Slávnostné otvorenie múzea *Lugar de la Memoria, la Tolerancia y la Inclusión Social* prezidentom Hamalaom bolo dôležitým krokom v rámci procesu zmierenia v súvislosti s násilím organizácie Svetlý chodník (*Sendero Luminoso*) v rokoch 1980 až 2000. Projekt politicky a finančne podporila EÚ a Nemecko. Bol jedným z dôležitých opatrení, ktoré odporúčala Komisia pre pravdu a zmierenie. Delegácia EÚ udržiavala na miestnej úrovni úzke kontakty s organizáciami občianskej spoločnosti, úradom ombudsmana a orgánmi štátnej moci, pričom viedla diskusie o situácii v oblasti ľudských práv, obhajcoch ľudských práv a domorodom obyvateľstve. Udržiavala nepretržitú komunikáciu o individuálnych prípadoch. Peru zostalo spoľahlivým partnerom na medzinárodných fórach a jeho hlasovacie pozície mali blízko k pozíciám EÚ.

Finančné prostriedky EÚ na nové projekty v oblasti ľudských práv, ktoré boli v Peru v roku 2015 vyčlenené v rámci nástroja EIDHR, dosiahli celkovú výšku 2,18 miliónov EUR, pričom medzi najdôležitejšie patril najmä projekt na podporu politickej kultúry pred voľbami v roku 2016 a projekt na pomoc domorodému obyvateľstvu v boji proti diskriminácii vo vzťahu k ich územiu.

Svätý Krištof a Nevis

Medzi prioritné výzvy patrí zrušenie trestu smrti, práva žien, budovanie kapacít orgánov presadzovania práva v oblasti ľudských práv, väznice, práva detí, práva LGBTI osôb, bezpečnosť a vykonávanie odporúčaní UPR z novembra 2015.

EÚ podporuje moratórium na vykonávanie trestu smrti s cieľom jeho zrušenia. Závažným problémom zostáva preplnenosť väzníc na Svätom Krištofovi. Krajina stále nezrušila telesné tresty. Viacero opatrení sa prijalo v kontexte rezolúcií Tretieho výboru VZ OSN týkajúcich sa ľudských práv. Svätý Krištof a Nevis získal regionálny grant financovaný v rámci výzvy na predkladanie návrhov na rok 2015 v oblasti boja proti domácomu násiliu; implementácia sa začne v roku 2016. Krajina trpí vysokou mierou kriminality a s ňou spojenými problémami so zabezpečením ochrany práv v súvislosti s národnou bezpečnosťou a bezpečnosťou občanov a bojom proti násiliu v spoločnosti.

Vo februári 2015 vyhrala Skupina jednoty, koalícia troch opozičných strán, parlamentné voľby, a nahradí tak Labouristickú stranu, ktorá bola pri moci od roku 1995. Hoci deň volieb bol pokojný, technické a procesné ťažkosti spôsobili oneskorenie pri sčítavaní a zasielaní výsledkov. V novembri predložila nová vláda právny predpis na obmedzenie funkčného obdobia predsedu vlády na dve päťročné funkčné obdobia.

V novembri bol Svätý Krištof a Nevis predmetom druhého UPR, neakceptoval však viac ako polovicu odporúčaní vrátane odporúčaní týkajúcich sa podpisu všetkých kľúčových zmlúv v oblasti ľudských práv a pristúpenia k týmto zmluvám, diskriminácie na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity, moratória na vykonávanie trestu smrti a zákazu telesných trestov. Opakujúce sa odporúčania sa tiež týkali ochrany žien a detí pred domácim násilím, rýchleho začatia uplatňovania zákona o domácom násilí, ktorý parlament prijal v roku 2014, a prijatia ďalších opatrení na riešenie diskriminácie na základe rodovej príslušnosti.

Krajina bola ocenená za svoje úsilie o presadzovanie ľudských práv v oblasti sociálnych služieb, vzdelávania a zamestnanosti mládeže. Krajina vynakladá úsilie na zlepšenie bezpečnostných aspektov svojho kontroverzného programu Občianstvo za investície, ktorý je najväčší svojho druhu v regióne. Vláda krátko po UPR pozvala na konzultácie regionálny úrad OSN s cieľom zväziť možnosti vytvorenia národnej inštitúcie pre ľudské práva.

Svätá Lucia

Medzi hlavné výzvy patrí zrušenie trestu smrti, policajná brutalita, diskriminácia na základe pohlavia a domáce a sexuálne násilie, zneužívanie detí a práva LGBTI osôb. Problémom zostáva efektívnosť trestného súdnictva, rovnako ako prístup k zdravotnej starostlivosti. Vykonávanie odporúčaní UPR z roku 2015 je ďalšou prioritou.

EÚ sa vo svojom politickom dialógu so Svätou Luciou nepretržite usilovala o zrušenie trestu smrti, zaistenie väčšej miery zodpovednosti na strane polície, zlepšenie systému trestného súdnictva a prijatie právnych predpisov na ochranu jednotlivcov pred diskrimináciou založenou na sexuálnej orientácii alebo rodovej identite. Viacero opatrení sa prijalo v kontexte rezolúcií Tretieho výboru VZ OSN týkajúcich sa ľudských práv. Svätá Lucia bude čerpať podporu z nástroja EIDHR na účely riešenia domáceho násillia. Regionálny projekt, vybraný v rámci výzvy na predkladanie návrhov v roku 2015, začne fungovať v roku 2016.

V novembri bola Svätá Lucia predmetom druhého všeobecného pravidelného preskúmania, v ktorom sa vyzdvihli otázky diskriminácie na základe pohlavia, domáceho a sexuálneho násillia a kriminalizácie konsenzuálneho správania medzi osobami rovnakého pohlavia. Krajina dostala odporúčania týkajúce sa ochrany práv detí, zrušenia trestu smrti a ratifikácie niektorých medzinárodných dohôd. Ocenená bola za ratifikáciu opčného protokolu k Dohovoru OSN o právach dieťaťa a za významné úsilie o zabezpečenie prístupu obyvateľstva k vode, jedlu a zdravotníckym službám. Svätá Lucia sa zaviazala preskúmať 121 odporúčaní.

Krajina momentálne prepracúva svoj súdny systém pre mladistvých. Zneužívanie detí zostáva závažným spoločenským problémom a vláda tiež začala uskutočňovať informačné kampane zamerané na spoločnosť vo všeobecnosti, ako aj odborníkov v tejto oblasti. Svätá Lucia stále nezrušila telesné tresty. V septembri vláda zaviedla politiku používania sily s cieľom zabezpečiť, aby polícia dodržiavala náležité postupy. Predseda vlády v marci predstavil nezávislú správu, ktorú vypracovala implementačná agentúra CARICOM pre trestnú činnosť a bezpečnosť (IMPACS) a ktorej predmetom boli údajné mimosúdne popravy zo strany polície v rokoch 2010 a 2011. Znepokojená nedostatočnými nadväzujúcimi opatreniami vydala EÚ miestne vyhlásenie, v ktorom vyzvala orgány, aby na správu nadviazali a zaistili riadny proces.

Výbor Organizácie Spojených národov pre práva dieťaťa v júni posudzoval kombinované druhé až štvrté všeobecné pravidelné preskúmanie Svätej Lucie. Uvítal prijatie viacerých legislatívnych opatrení vrátane zákona o boji proti gangom z roku 2014. Okrem toho vzal na vedomie, že v roku 2014 sa ratifikoval opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch, čo predstavuje pokračovanie pozitívneho trendu pristúpenia k dôležitým protokolom a dohovorom o ľudských právach alebo ich ratifikácie. Výbor však Svätú Luciu napriek tomu naliehavo vyzýval, aby riešila otázky týkajúce sa telesných trestov, rodičovského dohľadu a zodpovedností, detí, ktoré nežijú v rodinnom prostredí, zneužívania a zanedbávania, zdravia mladistvých, ekonomického vykorisťovania detí vrátane detskej práce, sexuálneho vykorisťovania a zneužívania, ako aj súdnictva pre mladistvých. Výbor vyjadril znepokojenie nad tým, že telesné tresty sa ešte stále považujú za zákonný spôsob výchovy detí k disciplíne, ako aj nad veľkým počtom prípadov incestu a sexuálneho zneužívania chlapcov a dievčat.

Svätý Vincent a Grenadíny

Medzi priority v oblasti ľudských práv patrí boj proti domácejmu násiliu, sexuálne násilie páchané na ženách a dievčatách, práva detí, diskriminácia LGBTI osôb, trest smrti a budovanie kapacít orgánov presadzovania práv v oblasti ľudských práv. Viacero opatrení sa prijalo v kontexte rezolúcií Tretieho výboru VZ OSN týkajúcich sa ľudských práv.

Trest smrti je stále súčasťou právneho poriadku, hoci platí de facto moratórium. Podľa skupín občianskej spoločnosti zostáva závažným a pretrvávajúcim problémom znásilňovanie žien a násilie voči nim. V máji parlament urobil dôležitý krok prijatím legislatívneho aktu týkajúceho sa domáceho násillia, ktorým sa posilňuje ochrana obetí zneužívania a zavádza sa ohlasovacia povinnosť pre širšie vrstvy spoločnosti. V zákone o domácom násillí z roku 2015 sa tiež rozširuje definícia domáceho násillia tak, že zahŕňa „akékoľvek kontrolujúce alebo zneužívajúce správanie, ktoré poškodzuje zdravie, bezpečnosť alebo blahobyt žiadateľa alebo dieťaťa v opatere žiadateľa“.

V decembri sa na Svätom Vincetovi a Grenadínach konali parlamentné voľby, po ktorých vládu štvrtý výraz po sebe zostavuje Ralph Gonsalves a Jednotná strana práce. Nová demokratická strana vyslovila z dôvodu veľmi tesných výsledkov podozrenie na závažné podvody a oznámila svoj úmysel podať opravný prostriedok na hlasovanie v aspoň jednom volebnom obvode. Voľby sledovali pozorovatelia OAS, Spoločenstvo národov a sekretariát CARICOM-u a tieto misie výsledky potvrdili.

Surinam

Medzi priority EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v kontexte jej vzťahov so Surinamom patria: právne otázky, podmienky vo väzeniach a detenčných centrách, domáce násilie a sexuálne násilie, práva LGBTI osôb a obchodovanie s ľuďmi vrátane žien a detí na sexuálne vykorisťovanie. Obavy spôsobuje aj rozšírená korupcia v štátnej správe, prípady zastrašovania novinárov, diskriminácia žien, potomkov otrokov, ktorí ušli („Maroons“), indiánskeho obyvateľstva a ďalších menšín, ako aj detská práca v neformálnom hospodárstve.

Národné zhromaždenie Surinamu prijalo nový trestný zákonník, v ktorom sa ruší trest smrti (zostáva však vo vojenskom trestnom zákonníku). To vo svojom vyhlásení uvítala vysoká predstaviteľka/podpredsedníčka Komisie EÚ ako „dôležitý krok vpred, ktorý je vítaným signálom pre ostatné krajiny v regióne i širšom okolí“, pričom tiež konštatovala, že „toto je možné ďalej upevniť podpisom a ratifikáciou druhého opčného protokolu k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach a protokolu k Americkému dohovoru o ľudských právach, keďže cieľom oboch nástrojov je celosvetové zrušenie trestu smrti“. Krátko pred zrušením trestu smrti vo februári 2015 zorganizovala EÚ seminár o tejto téme v Paramaribe. Projekt bol financovaný aj z EÚ.

O ľudských právach sa rokuje v rámci každoročného politického dialógu podľa článku 8 Dohody z Cotonou a na dvojstranných zasadnutiach. Tretie kolo politického dialógu EÚ sa uskutočnilo v marci 2015 v Paramaribe a jeho súčasťou boli rokovania o ľudských právach a správe vecí verejných, zmene zákona o amnestii, obchodovaní s ľuďmi, treste smrti (zostáva vo vojenskom trestnom zákonníku), korupcii a podmienkach vo väzniciach. Miestna mimovládna organizácia implementuje program na budovanie zodpovednosti surinamskej občianskej spoločnosti za ľudské práva a dobrú správu vecí verejných, ktorý sa financuje z nástroja EIDHR. Projekt sa v rokoch 2014 – 2016 financuje vo výške 125 000 EUR. .

V parlamentných voľbách, ktoré sa konali v máji 2015, získala Národná demokratická strana súčasného prezidenta Desiho Bouterseho 26 z 51 kresiel v národnom zhromaždení, čo predstavuje väčšinu jedného poslanca. Opozičná koalícia V7 získala 17 kresiel, strana ABOP päť kresiel a zvyšok si rozdelí roztrieštená opozícia. NDP získala celkovú väčšinu v národnom zhromaždení po prvýkrát.

Trinidad a Tobago

Medzi priority patrí zrušenie trestu smrti, presadzovanie a dodržiavanie práv žien a detí, boj proti diskriminácii LGBTI osôb, zlepšenie podmienok vo väzniciach a dodržiavanie práv väzňov; ako aj doplnkové činnosti, ktorými sa prispeje k posilneniu demokracie.

Delegácia EÚ pokračovala v zapájaní sa do diskusie o ľudských právach na rozličných fórach. V januári 2015 pokračovalo v Port of Spain druhé kolo politického dialógu v kontexte článku 8 Dohody z Cotonou, pričom diskusie o ľudských právach sa týkali okrem iného pokroku v plnení prvého kola odporúčaní UPR, potreby pokračovania v uplatňovaní súčasného moratória na vykonávanie trestu smrti a eventuálneho zrušenia tohto trestu, meškajúceho schválenia politiky v oblasti rodovej rovnosti a opatrení na ratifikáciu opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa. EÚ ocenila zriadenie orgánu zodpovedného za záležitosti detí a s potešením vzala na vedomie, že krajina akceptovala dôležité odporúčania UPR týkajúce sa úsilia o zníženie počtu nevyriešených prípadov, riešenie nedostatkov v súdnom systéme a zlepšenie podmienok vo väzniciach. Boli vyjadrené obavy týkajúce sa nedostatku bezpečných priestorov pre dievčenské väzenkyne a potreby prednostne zlepšiť podmienky vo väzniciach. EÚ tiež vyjadrila hlboké znepokojenie nad vysokým počtom údajných mimosúdnych popráv.

Po voľbách v septembri 2015 a následnej zmene vlády oznámili štátne orgány úmysel zaviesť trest smrti do právneho poriadku, čo naznačuje možnosť obnovenia vykonávania trestu smrti obesením, hoci od roku 1999 sa uplatňuje de facto moratórium. Pri príležitosti Dňa ľudských práv zorganizovala delegácia EÚ v spolupráci s ďalšími partnermi diskusný panel venovaný diagnostike ľudských práv v Trinidade a Tobagu. Naďalej podporovala boj proti trestu smrti a proti diskriminácii LGBTI osôb, a to aj prostredníctvom šírenia vyhlásení VP/PK pri príležitosti Svetového dňa proti trestu smrti a Medzinárodného dňa proti homofóbii. Po zrušení ministerstva pre záležitosti detí a rodovú rovnosť pridělila nová vláda toto portfólio štátnemu tajomníkovi na úrade predsedu vlády. Pri príležitosti Celosvetového dňa detí uskutočnila EÚ v spolupráci s UNDP verejné osvetové podujatia zamerané na dievčatá v poručníctve štátu, pričom dotknutým mladým ľuďom poskytla poradenstvo.

EÚ pokračovala vo svojom dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti vrátane každomesačných stretnutí so skupinami LGBTI. Trinidad a Tobago prvýkrát čerpalo podporu z výzvy na predkladanie ponúk v rámci nástroja EIDHR a výsledkom bolo udelenie grantov na podporu činností zameraných na zrušenie trestu smrti a podporu rodovej rovnosti. Občianska spoločnosť sa naďalej usiluje primäť vládu k ústavnej reforme. Tento sektor sa bude naďalej podporovať a zahŕňať bude otázky správy vecí verejných v rámci tematických rozpočtových riadkov 11. ERF a CSO/LA.

Spojené štáty americké (USA)

V roku 2015 vláda prezidenta Obamu naďalej kladla veľký dôraz na presadzovanie ľudských práv a demokracie v dvojstranných vzťahoch USA s tretími krajinami a na multilaterálnych fórach, najmä na pôde OSN a OBSE. Vo svojom prejave na 70. zasadnutí VZ OSN prezident Obama uviedol, najmä s ohľadom na vojny v Sýrii a na východnej Ukrajine, že USA nikdy neprestanú hájiť ľudské práva.

Pokiaľ ide o situáciu ľudských práv v USA, v roku 2015 nastal určitý pozitívny vývoj v oblasti trestu smrti a reformy trestného súdnictva. Okrem toho boli podniknuté kroky na zníženie počtu väzňov v detenčnom centre Guantánamo. Nijak sa však nenadviazalo na zistenia správy osobitného výboru Senátu pre spravodajské služby:

štúdiá o programe Ústrednej spravodajskej služby na zadržiavanie a vypočúvanie z decembra 2014.

Pokiaľ ide o trest smrti, v roku 2015 bol zaznamenaný pozitívny trend s najnižším počtom popráv a nových rozsudkov smrti za viac ako 20 rokov. Štáty Nebraska a Connecticut trest smrti zrušili, čím sa počet štátov umožňujúcich trest smrti znížil na 31. Štát Pensylvánia ohlásil moratórium. Celkovo sa verejná podpora trestu smrti v USA znížila. Hoci sa vláda prezidenta Obamu nesnažila aktívne presvedčiť Kongres, aby zrušil trest smrti na federálnej úrovni, prezident pripustil, že v súvislosti s jeho vykonávaním je „vážne znepokojený“. Zákaz vývozu farmaceutík používaných pri popravách, ktorý vydala EÚ, mal v posledných štyroch rokoch na vykonávanie trestu smrti a na verejnú diskusiu o tejto problematike výrazný vplyv.

EÚ opakovane vyzývala na zatvorenie detenčného zariadenia v zálive Guantánamo. Úsilie administratívy zatvoriť detenčné centrum a presunúť zostávajúcich väzňov bolo vo veľkej miere blokové Kongresom. V roku 2015 sa napriek tomu dosiahol určitý pokrok, pokiaľ ide o prepravu zadržovaných osôb do tretích krajín. Z približne 780 osôb zadržovaných v zálive Guantánamo zostalo na konci novembra 2015 107 osôb. Dohoda presunúť ďalších 17 osôb sa dosiahla v decembri. Väčšina Kongresu je však dôrazne proti akémukoľvek presunu väzňov z Guantánama do Spojených štátov. Zákon o autorizácii národnej obrany, ktorý Kongres prijal v novembri, obsahuje právne prekážky pre uzatvorenie väzenia vrátane zákazu používania finančných prostriedkov na presun väzňov do USA alebo na budovanie zariadení na účely budúceho umiestnenia. V roku 2015 nedošlo k náležitému nadviazaniu na správu Senátu o programe zadržiavania a vypočúvania CIA, ktorá odhalila závažné porušovanie ľudských práv v detenčnom zariadení Guantánamo.

Rok 2015 znamenal prelom v oblasti reformy trestného súdnictva. USA má mimoriadne vysokú mieru uväznených osôb na obyvateľa a v samoväzbe drží viac väzňov ako ktorákoľvek iná demokratická krajina. Prezident Obama vyzval Kongres na prijatie zmysluplnej reformy trestného súdnictva s cieľom zabezpečiť, aby bol americký systém trestného súdnictva spravodlivejší a efektívnejší a aby došlo k odstráneniu začarovaného kruhu chudoby, kriminality a trestov odňatia slobody. Zákon o reforme a úpravách ukladania trestov z roku 2015 získal pri hlasovaní vo výbore Senátu pre súdnictvo silnú podporu oboch strán. Okrem toho sa dosiahol určitý pokrok aj v súvislosti so samoväzbou. V septembri Kalifornia v rámci významného súdneho zmieru súhlasila so zmenou využívania samoväzby vo svojich väzniciach vrátane prísnych limitov na dlhodobú izoláciu väzňov.

Delegácia EÚ vo Washingtone pokračovala v aktívnych kontaktoch s príslušnými orgánmi vlády, Kongresom a mimovládnyimi organizáciami o všetkých uvedených témach. EÚ sa naďalej angažovala v súvislosti s ďalšími dôležitými otázkami ľudských práv v USA vrátane práv žien, práv osôb so zdravotným postihnutím, práv LGBTI osôb a slobody prejavu, a ratifikáciou medzinárodných nástrojov. Delegácia EÚ podala vláde USA demarš za rýchlu ratifikáciu Zmluvy o obchode so zbraňami, ktorá okrem iného obsahuje ustanovenia týkajúce sa predchádzania porušovaniu ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva.

EÚ a USA v priebehu roka naďalej v oblasti ľudských práv úzko spolupracovali, a to najmä na multilaterálnych fórach, ako je OSN a OBSE, a vo vzťahu k situácii v tretích krajinách. Každoročné konzultácie o ľudských právach sa uskutočnili vo februári. Spolupráca medzi EÚ, jej členskými štátmi a USA pokračovala aj v rámci Globálneho fondu pre rovnosť, Partnerstva za rovnocennú budúcnosť a Koalície za slobodu online.

Počas svojej septembrovej návštevy vo Washingtone DC vystúpil osobitný zástupca EÚ pre ľudské práva Lambrinidis na pôde Freedom House s prejavom o kľúčových výzvach vo svete a o politike EÚ v oblasti ľudských práv. Deň ľudských práv bol pre delegáciu EÚ príležitosťou začať kampaň v sociálnych médiách zameranú na viacero pozitívnych výsledkov v oblasti ľudských práv, ktoré EÚ nedávno dosiahla.

Uruguaj

Ciele EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie v kontexte jej vzťahov s Uruguajom zahŕňajú podporu reformy a modernizácie trestného súdnictva a väzenského systému, posilnenie práv žien a detí a posilnenie politik v oblasti boja proti diskriminácii a bezpečnosti občanov. Uruguaj v roku 2015 oslávil „30 rokov nepretržitej demokracie“, pričom všeobecné voľby v roku 2014 a komunálne voľby v roku 2015 sa uskutočnili transparentným a pokojným spôsobom.

V roku 2015 Národný inštitút pre ľudské práva (INDDHH) upriamil pozornosť na preplnenosť, neľudské a ponižujúce podmienky a neprimerané používanie sily a psychotropných látok v zariadeniach, ktoré prevádzkuje SIRPA (oddelenie pre mladistvých páchatel'ov). Poukázal tiež na prípady sexuálneho vykorisťovania maloletých v ubytovniach Uruguajského ústavu pre deti a mladistvých (INAU). Napriek početným opatreniam prijatým na riešenie domáceho násilia sa počet nahlásených prípadov v roku 2015 zvýšil. V novembri vláda predložila národný akčný plán pre život bez násilia založeného na rodovej príslušnosti na roky 2016 – 2019, ktorého hlavným cieľom je znížiť počet úmrtí, pri ktorých bola rodová príslušnosť rozhodujúcim faktorom, a počet žien, ktoré sa stanú obeťou násilia. Plán týkajúci sa rasovej rovnosti osôb s africkým pôvodom na roky 2015 – 2020, predložený v júli, odhaľuje existujúcu diskrimináciu v krajine. Prijatie druhej skupiny sýrskych utečencov, ku ktorému malo dôjsť koncom roka 2015, bola pozastavené. Uruguaj bol v roku 2014 predmetom druhého UPR. Vláda pripravuje dobrovoľnú správu o zohľadnení príslušných odporúčaní.

EÚ podporuje ľudské práva v Uruguaji prostredníctvom nástroja EIDHR, ako aj prostredníctvom tematických programov na podporu občianskej spoločnosti. EÚ v roku 2015 financovala projekty týkajúce sa bezpečnosti občanov, práv žien a práv dieťaťa, násilia páchaného na ženách, sexuálneho zneužívania a sociálnej súdržnosti. Okrem toho naďalej poskytovala finančnú pomoc prostredníctvom dvojstranného programu na podporu reformy uruguajského systému trestného súdnictva a väzenského systému.

Venezuela

EÚ nevedie formálny politický dialóg s venezuelskou vládou, ale ad hoc rokovania o ľudských právach sa vedú medzi delegáciou EÚ, veľvyslanectvami členských štátov a venezuelskými orgánmi. Deje sa to aj na úrovni vyššie postavených úradníkov ESVČ počas návštev venezuelských orgánov v Bruseli.

Obavy pretrvávajú v súvislosti so súdnymi procesmi s predstaviteľmi opozície, nezávislými advokátmi a lídrami podnikateľskej sféry. EÚ pokračovala v pozorovaní súdnych konaní v prípadoch Leopolda Lópeza a sudkyne Afiuniovej. Delegácia EÚ sa spolu s členskými štátmi prítomnými v krajine pokúsila zúčastniť na súdnych konaniach a monitorovať ich, ale vo väčšine prípadov jej nebolo umožnené vstúpiť do súdnej siene. Hovorca VP/PK uverejnil vyhlásenia k zatknutiu primátora Caracasu Antonia Ledezmu (vo februári) a k súdnemu procesu s Leopoldom Lópezom (v septembri).

EÚ opakovane vyjadrila svoju pripravenosť vyslať volebnú pozorovateľskú misiu na decembrové parlamentné voľby (vyhlásenie hovorcu PK/VP z 25. júna), orgány krajiny zodpovedné za voľby ju však nepozvali. Volebná kampaň bola vnímaná ako naklonená v prospech úradujúcej vlády. Vládna kontrola médií a verejného prostredia ponecháva málo priestoru pre opozíciu, aby predložila alternatívne názory. Napriek tomu sa opozícii podarilo získať potenciálne 2/3 „superväčšinu“ v národnom zhromaždení (s výhradou sťažností právnej povahy, ktoré boli v čase písania tohto dokumentu stále aktuálne).

Spolupráca EÚ sa zameriavala na práva žien a detí, práva domorodého obyvateľstva, dobrú správu vecí verejných (technická pomoc národnému zhromaždeniu, budovanie inštitucionálnych kapacít v obciach), situáciu obhajcov ľudských práv, slobodu informácií a utečencov. Podujatia verejnej diplomacie sa sústredili na podporu rodovej rovnosti.

Mechanizmy pre dohľad nad normami MOP konštatovali, že Venezuela porušuje slobodu združovania, pričom v tejto súvislosti zdôraznili vážne a naliehavé prípady.
